

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

МАТЕРІАЛИ

***XIV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«СТАЛИЙ РОЗВИТОК МІСТ»***

ЧАСТИНА 3

**ХАРКІВ
ХНУМГ імені О.М. Бекетова
2021**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

Матеріали

***XIV Всеукраїнської студентської науково-технічної
конференції «Сталий розвиток міст»***

ЧАСТИНА 3

**ХАРКІВ
ХНУМГ ім. О.М. Бекетова
2021**

УДК 061.3:378

М 34

Редакційна колегія: Сухонос М.К., д-р техн. наук, проф.; Старостіна А.Ю., канд. техн. наук, доц.; Писаревський І.М., д-р екон. наук, проф.; Димченко О.В., д-р екон. наук, проф.; Новікова М.Н., д-р екон. наук, проф.; Момот Т.В., д-р екон. наук, проф.; Решетило В. П., д-р екон. наук, проф.

Матеріали XIV Всеукраїнської студентської науково-технічної

М 34 конференції «Сталий розвиток міст» (86-ї студентської науково-технічної конференції ХНУМГ ім. О. М. Бекетова) : в 4-х ч. / Ч. 3. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 371 с.

Розглядаються питання урбоекономіки, проблеми синергізма і диверсифікації у процесі формування оптимальних економічних структур житлово-комунального господарства і будівництва України.

УДК 061.3:378

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Сухонос М.К. – д-р техн. наук, професор, проректор з наукової роботи, голова оргкомітету;

Старостіна А.Ю. – канд. техн. наук, доцент, начальник науково-дослідної частини, заступник голови оргкомітету.

Склад оргкомітету:

Писаревський І.М. – д-р екон. наук, професор, директор навчально-наукового інституту економіки і менеджменту;

Білецький І.В. – канд. техн. наук, директор навчально-наукового інституту енергетичної, інформаційної та транспортної інфраструктури;

Мамонов К.А. – д-р екон. наук, професор, декан будівельного факультету;

Рищенко Т.Д. – канд. техн. наук, доцент, декан факультету архітектури, дизайну та образотворчого мистецтва;

Ромашко О.В. – канд. техн. наук, доцент, декан факультету інженерних мереж та екології міст;

Калмиков О.О. – канд. техн. наук, декан факультету по роботі з іноземними студентами;

Харченко В.Ф. – д-р екон. наук, професор, директор навчально-наукового інституту підготовки кадрів вищої кваліфікації;

Вотінов М.А. – канд. архіт., зав. кафедри основ архітектурного проектування;

Завальний О.В. – канд. техн. наук, доцент, зав. кафедри міського будівництва;

Попова О.А. – канд. архіт, доцент, зав. кафедри архітектури будівель і споруд та дизайну архітектурного середовища;

Шмуклер В.С. – д-р техн. наук, професор, зав. кафедри будівельних конструкцій;

Нестеренко С.Г. – канд. техн. наук, зав. кафедри земельного адміністрування та геоінформаційних систем;

Оленіна О.Ю. – д-р мистец., професор, зав. кафедри дизайну та образотворчого мистецтва;

Сталінський Д.В. – д-р техн. наук, професор, зав. кафедри водопостачання, водовідведення і очищення вод;

Хворост М.В. – д-р техн. наук, професор, зав. кафедри електричного транспорту;

Несжмаков П.І. – д-р техн. наук, доцент, зав. кафедри світлотехніки і джерел світла;

Димченко О.В. – д-р екон. наук, професор, зав. кафедри підприємництва та бізнес адміністрування;

Новікова М.М. – д-р екон. наук, професор, зав. кафедри менеджменту і публічного адміністрування;

Вершиніна Д.М. – голова ради молодих вчених ХНУМГ ім. О.М. Бекетова;

Рудь Д.В. – студентка III курсу навчально-наукового інституту економіки і менеджменту, голова студентського Сенату;

Угоднікова О.І. – голова первинної профспілкової організації студентів.

УРБОЕКОНОМІКА. ПРОБЛЕМИ СИНЕРГІЗМА І ДИВЕРСИФІКАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СТРУКТУР ЖКГ ТА БУДІВНИЦТВА УКРАЇНИ

РОЛЬ КРАУДФАНДИНГУ У ПОДОЛАННІ БЕЗРОБІТТЯ ТА ПОШИРЕННЯ МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Шкурупій К.В.

Науковий керівник - Димченко О.В., д-р. екон. наук, проф.

Однією з вагомих проблем, що перешкоджають початку бізнесу, є відсутність стартового капіталу. Десять років тому в інтернеті з'явився новий інструмент залучення капіталу – краудфандинг. Етимологія цього поняття визначається з англійських слів «crowd» («натовп») і «funding» («фінансування»), що можна перевести як «народне фінансування».

Краудфандинг – колективне співробітництво осіб (донорів, спонсорів або інвесторів), які добровільно об'єднують свої кошти або інші ресурси з метою підтримки реципієнтів (осіб, нових проектів, стартапів). Реципієнт повинен запропонувати бізнес-ідею, визначити необхідну грошову суму і термін її збору, провести калькуляцію всіх витрат, оголосити умови для донорів (безоплатне фінансування, фінансування в обмін на нематеріальну подяку, фінансування в обмін на частку майбутніх прибутків) і виставити свою пропозицію на краудфандинговій платформі. Бізнес-ідея не повинна суперечити законам держави. Для підприємців краудфандингова кампанія – спосіб не тільки отримати фінансування, а й привернути увагу до бізнес-ідеї, що підвищує шанси стартапера потрапити в сферу інтересів бізнес-ангелів, великих інвесторів, бізнес-інкубаторів та акселераторів.

Немає ніяких гарантій того, що бізнес-проект виявиться успішним, і донор братиме участь в розподілі прибутку. Іноді реципієнти можуть запропонувати донорам комерційних проектів нематеріальну винагороду (найчастіше – публічне висвітлення імені донора), спрямоване на збільшення їх репуаційного капіталу, який стає все більш значущим чинником бізнес-успіхів.

Наразі, існує велика кількість онлайн краудфандингових платформ, інтернет видаляє границі людського спілкування та процес діджиталізації замінює робочі людино-місця на автоматизовані системи. «Цифровізація» України потребує нових форм партнерства і співробітництва щодо створення «цифрових» просторів в Європі та світі згідно

Цифровій адженді України [5] та Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України [1]. У ході наукового дослідження проаналізовано такі платформи краудфандингу, що представлені в Україні: «Мой город» [3], «Спільнокошт» [4], «Львівська каса» [2], але всі вони мають на меті створення соціальних проєктів та благодійності.

Створюючи платформу краудфандингу, де можливо зібрати стартовий капітал, ми забезпечимо молодь можливістю займатись підприємництвом, що у свою чергу збільшує кількість робочих місць та рівень інвестиційної привабливості Харківського регіону. Харківська регіональна платформа краудфандингу (далі – Платформа) – перша платформа збору коштів на створення власного бізнесу для молоді.

Головною проблемою, що вирішує Платформа – є велика кількість безробітної молоді. Діяльність Платформи відбувається шляхом посередництва між авторами та інвесторами, за що буде отримано фінансову вигоду – фіксований відсоток від суми інвестицій у бізнес молодих підприємців. Малі підприємства, створені молоддю, здійснюють значний вплив на підвищення рівня соціально-економічного розвитку та вирішення проблем зайнятості молоді. Вони також здатні особливо швидко реагувати на споживчі запити, освоюючи випуск унікальної продукції або надання специфічних послуг для окремих ринкових сегментів.

Список використаних джерел

- Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р, Київ.
- Платформа краудфандингу «Львівська каса» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://kasa.lviv.ua>
- Платформа краудфандингу «Мой город» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://moy-gorod.org>
- Платформа краудфандингу «Спільнокошт» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://bigggidea.com>
- Цифрова адженда України – 2020 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ucci.org.ua>

ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ МІСТОБУДУВАННЯ

Райна Д.О.

Науковий керівник - Димченко О.В., д-р. екон. наук, проф.

Будівельна галузь є невіддільною частиною розвитку народного господарства та економіки країни, метою діяльності якої є виробництво будівельних матеріалів, зведення будівель, реконструкція та демонтаж.

Містобудування (містобудівна діяльність) - це цілеспрямована діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, громадян, об'єднань громадян по створенню та підтриманню повноцінного життєвого середовища, яка включає прогнозування розвитку населених пунктів і територій, планування, забудову та інше використання територій, проектування, будівництво об'єктів містобудування, спорудження інших об'єктів, реконструкцію історичних населених пунктів при збереженні традиційного характеру середовища, реставрацію та реабілітацію об'єктів культурної спадщини, створення інженерної та транспортної інфраструктури [1].

Дана галузь як у світі в цілому, так і в Україні зокрема із кожним роком набуває все нових змін. Вчені різних країн винаходять нові способи зведення будівель, нові види будівельних матеріалів. Найбільш актуальною проблемою та помилкою в галузі на даний час є масове використання в міській забудові екологічно не чистих будівельних матеріалів, яка в майбутньому стане майже не виправною і багато наступних поколінь будуть жити, пошкоджуючи як своє здоров'я, так і атмосферу, та витрачаючи значні грошові витрати на усунення даної проблеми. Саме тому актуальним є питання вибору правильного «зеленого будівництва» міст, що має за ціль зниження впливу на навколишнє середовище та покращення здоров'я і комфорту громадян.

В Європі активно впроваджуються дані технології не лише в будівництві приватних замських будинків, а й активно діють проекти по будівництву «екологічних поселень», яким сприяють як регіональні, так і державні програми. Так, вже існують даного типу поселення Хокертон (Великобританія), Беккум (Німеччина), район Віікії (Фінляндія), селище Амерсфоорт (Нідерланди), район в місті Орхусе (Данія), Тронгейм (Норвегія), також деякі будівлі в Скатеринбурзі та Новосибірські (Росія) тощо. В нашій країні в минулі роки та наданий момент більшість проектів житлового будівництва створюється, здебільшого, за типовими проектами, де забезпечується мінімальний рівень комфорту та фізіологічних потреб споживачів.

Одним із найважливіших показників «зеленого будівництва» безперечно є використання екологічно чистих будівельних матеріалів – таких матеріалів, які не забруднюють довкілля та повністю розкладаються в природних умовах.

Науковці класифікують даний вид будівельних матеріалів на повністю екологічні (каміння, дерево, бамбук, каучук тощо) та умовно екологічні (цегла, пінобетон, алюміній тощо) та зовсім нові будівельні матеріали (зидарит, керпен, соломіт, арболіт тощо). Екологічно чистих

будівельних матеріалів для сучасного будівництва споруд та будівель, на сьогодні, є достатньо, але забезпечити значний перехід до них перешкоджає їх значно більша вартість, що відбивається на вартості вже готового об'єкту.

Отже, сучасне містобудування, яке забезпечує естетичний вигляд міст та екологічну безпеку, при використанні екологічно чистих будівельних матеріалів, є актуальним напрямком розвитку будівельної галузі, вважаючи те, що саме дана галузь в рамках всього світу споживає найбільшу кількість матеріалів, вироблені людьми. І в Україні як країні із багатими та перспективними запасами органічних та природних ресурсами, є всі можливості для виробництва та використання таких матеріалів.

Список джерел:

1. Закон України «Про основи містобудування» // Відомості Верховної Ради України. –1992. – № 52-ст.683
2. Avrorin A.V. Ecological house construction. Building materials^ Analytical Review / I.A. Ogorodnikov, B. V. Nesterov. – Novosibirsk: SB RAS. SPSTL, 1999. – 72 p.

ЗНАЧЕННЯ ЕКСПОРТУ ТА ІМПОРТУ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

Барібіна Т.С.

Науковий керівник - Рудаченко О.О., канд. екон. наук, доцент

У сучасних умовах зовнішньоекономічна діяльність є однією з ключових складових в діяльності будь-якої держави. Від її результатів залежить дуже багато, починаючи від платіжного балансу держави, закінчуючи оцінкою якості життя населення. Поганий платіжний баланс приводить до необхідності займати гроші, у наслідок чого росте державний борг. Державний борг як і усі борги потрібно віддавати та ще й з відсотками, а коли цей борг занадто великий то з'являється необхідність у додатковому кредитуванні для погашення цього боргу, що в свою чергу веде до додаткового збільшення заборгованості. Такий цикл може продовжуватися до тих пір доки є країни які готові кредитувати, коли таких вже не знаходиться, то країна буде вимушена оголосити дефолт та реструктурувати свою заборгованість.

Все дедалі більшим впливом в процесі глобалізації є експортно-імпортні відносини, які також посилюють свій вплив в рамках міжнародного руху факторів виробництва. Міжнародний рух факторів виробництва викликаний нерівномірним розподілом різних факторів виробництва, що відповідно тягне за собою диспропорції у вартості цих факторів а, отже, і в ціні кінцевого продукту. Оскільки вартість виробництва одних товарів нижче загальносвітової, а інших навпаки вище,

то державі вигідно самій виробляти і продавати товари, собівартість виробництва яких, нижча середньосвітової, а купувати з собівартістю виробництва вище середньосвітового рівня.

Однак, з кожним роком обсяги експорту та імпорту України значно зменшуються, що спричиняє суттєве падіння реального ВВП України. Міжнародна торгівля є одним з найважливіших показників глобалізації, в тому числі глобалізації виробництва та реалізації товарів та послуг. Рівень інтегрованості країни до міжнародного товарообміну традиційно вимірювався [3]: часткою експорту та імпорту у ВВП (експортна та імпортна квоти); пропорцією імпорту в кінцевому споживанні товарів та послуг; часткою експорту в доданій вартості.

Дефіцит торгового балансу є вже сформований традицією для України як держави за всю історію її існування, дефіциту в балансі торгівлі товарами не було тільки в період 2015 року, коли був мінімальний профіцит. Постійний дефіцит у торгівлі товарами призводить до втрати фінансової стабільності держави і необхідності постійно додатково залучати ресурси з інших сфер діяльності для покриття торговельного дефіциту, що в свою чергу призводить до уповільнення темпів зростання економіки. Дефіцит торгового балансу 2019 року досяг рівня кризового, що можна вважати певним дзвінком до проблем у майбутньому, особливо якщо взяти до уваги що орієнтовно 2019 Україна завершила з дефіцитом на рівні 2018 року. Звичайно, одного тільки високого рівня дефіциту торгового балансу не достатньо для повторення подій 2008 року, але це свідчить про високий рівень дисбалансу в економіці в цілому, і найменшого поштовху в інших сферах економіки може вистачити для краху всієї системи в цілому.

Найбільший імпорт в 2019 році склала група машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання – 5435557 тис. дол. США, а найменший імпорт – твори мистецтва (1527,2 тис. дол. США) [1].

Що стосується експорту, то найбільше в 2019 році було експортовано групу продуктів рослинного походження 580166,5 тис. дол. США, а найменше групу – твори мистецтва (357,8 тис. дол. США) [1].

Проте, найперспективнішим напрямом для України на даний момент є торгівля продукцією металургійного комплексу і продукцією сільського господарства, найбільший дисбаланс у торгівлі утворюється за рахунок торгівлі товарами категорії мінеральні ресурси.

Список джерел:

- Державна служба статистики України. Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення 12.12.2020 р.).
- Павлов О.І. Зовнішньоекономічна діяльність України в системі глобалізаційних конкурентних відносин: агропродовольчий вимір : монографія. авт.: О. І. Павлов, В. А. Самофатова, Т. А. Кулаковська [та ін.]; за ред. О. І. Павлова. Одеса : Астропринт, 2019. 272 с

СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИНАМИ З КЛІЄНТАМИ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИХ CRM-СИСТЕМ

Грибенюк С.М.

Науковий керівник - Тітяєв В.В., канд. екон. наук, доцент

В сучасних умовах господарювання існує безліч різних інформаційно-аналітичних систем, які в значній мірі спрощують процес прийняття управлінських рішень, а також дозволяють підвищувати їх ефективність, завдяки тому, що допомагають коректно відобразити всі необхідні показники. Крім того, такі системи допомагають покращувати процеси взаємодії з клієнтами, зменшуючи середній час прийняття рішення покупцем. Однією з таких систем є CRM-система.

CRM-система - це система управління взаємовідносинами з клієнтами від англ. Customer Relationship Management, вона дозволяє автоматизувати стратегії взаємодії з замовниками (клієнтами), зокрема для підвищення рівня продажів, оптимізації маркетингу, а також для поліпшення процесу обслуговування клієнтів завдяки збереженню інформації про виниклих раніше контактів і взаємин з ними, дозволяє встановити наявні бізнес - процеси і вдосконалити їх, провести аналіз результатів діяльності. А найголовніше, завдяки такій системі з'являється можливість ведення стратегічного управління. CRM - це модель взаємодії, заснована на постулаті, що центром всієї філософії бізнесу є клієнт, а головними напрямками діяльності компанії є заходи щодо забезпечення ефективного маркетингу, продажів і обслуговування клієнтів. Підтримка цих бізнес-цілей включає збір, зберігання і аналіз інформації про споживачів, постачальників, партнерів, а також про внутрішні процеси компанії. Функції для підтримки цих бізнес-цілей включають продаж, маркетинг, підтримку споживачів [1].

Сьогодні складно знайти велике підприємство, яке б не використовувало CRM-систему. Вже давно відомо, що ефективність взаємодії з клієнтами - головне джерело прибутку, що підвищиться в рази після впровадження такої системи на підприємстві. Відбувається це в основному за рахунок наступних чинників: зменшення витрат на обслуговування клієнтської бази; зменшення середнього часу прийняття рішення клієнтом. Тому відомо, що зібравши деякі відомості про клієнта, пропустивши і проаналізувавши їх через CRM-систему, користувач дізнається, як йому необхідно діяти в подальшому, це стосується і керівництва компанії та відділу продажів. В основі CRM-системи лежить концепція ринку в якій потреби в товарах і послугах визначають, що буде проводитися і продаватися. Інакше кажучи, від потреб клієнтів зале-

жить те як буде влаштований бізнес. Крім основних споживачів товарів і послуг, під клієнтами тут також маються на увазі партнери, постачальники, акціонери і навіть персонал. Від задоволення потреб всіх клієнтів залежить успішність бізнесу в довгостроковій перспективі [2]. Для того щоб оцінити чи необхідна CRM-система для управління компанією, потрібно розібратися які передумови є за і проти прийняття такого рішення.

Крім того, CRM дає можливість відстежувати і аналізувати наявні відносини з клієнтом. Так як залучення нового клієнта обходиться організації дорожче ніж утримання вже наявного, така можливість є досить важливою. Завдяки такій системі вдається налагодити ефективну взаємодію між різними суб'єктами, такими як клієнти, постачальники, посередники і різні структурні підрозділи організації. При цьому, управління взаємовідносинами з клієнтами компанії стає прозорим, планованим і керованим. Також, завдяки системі вдається автоматизувати процедури: виписки документів; формування звітів; збір аналітичної інформації тощо. Відповідно, управлінський персонал може координувати дії, підлеглих в режимі реального часу, і своєчасно втрутитися в разі потреби. Крім того, CRM-система дозволяє відстежувати і встановлювати наявність важливих заходів і дат, що знижує ризик впливу людського фактору.

Список джерел

- Бутенко Н.В. Впровадження концепції CRM на промисловому ринку / Н.В. Бутенко // Економіка та держава. – 2011. – № 3. – С. 40–42.
- Висоцька М. Є. Застосування CRM-системи в процесі прийняття управлінських рішень на виробничому підприємстві [Електронний ресурс] / М. Є. Висоцька. – Х. : Інфодиск, 2013. – 264 с.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Панасовська Г.А.

Науковий керівник – Коненко В.В., канд. екон. наук, ст. викладач

Успіх всього бізнесу залежить від найважливішого ресурсу будь-якої організації, і це, безумовно, людські ресурси.

Чому саме мотивація важлива на робочому місці? Перш за все, слід лише замислитися про загальну мету введення бізнесу. Суть полягає в тому, щоб проявляти творчість та продуманість для вирішення проблем клієнтів. Мається на увазі надання продуктів та послуг, які задовольняють потреби клієнтів та приносять прибуток для компанії.

Саме це і має бути ключовим джерелом мотивації для будь-якої команди: якщо вони матимуть реально розуміння того, як саме вони впливають та покращують життя інших людей, вони працюватимуть

ще більш наполегливо та продумано, шукаючи нові рішення та підвищуючи ефективність роботи компанії загалом. Знання, як мотивувати свою робочу силу, дадуть плоди у вигляді ефективної роботи повної ентузіазму співробітників, що допоможе компанії досягти своїх цілей, підвищити прибутки, а також підтримувати її бренд [1].

Проведений аналіз діяльності успішних світових компаній [2], дозволив виокремити певні правила ефективної мотивації:

1. Демонстрація відкритості та прихильності до щастя працівника: щасливі працівники – продуктивні працівники.

Важливим є і те, щоб лідери постійно аналізували та підводили підсумки, яким є життя працівників за певний період, та гарантували та показували, що вони мають те, що потрібно для доброго життя, поки вони вправно виконують свою роботу.

2. Надання шансів, щоб висловитися. Ще одним важливим фактором мотивації працівників є те, що лідери можуть почути їх думку та план вирішення щодо проблем, які потребують вирішення чи можливості працювати іншим чином.

3. Показати на своїх діях приклад, якому працівники будуть наслідувати.

4. Свобода. Не достатньо бути просто харизматичним та розумним лідером, потрібно по-справжньому дбати про те, щоб працівники були своїми ж спеціалістами з оптимізації пошукових систем (SEO) та керівниками. Якщо вони відчують, що не мають свободи на шляху до досягнення своїх цілей та реалізації ваших очікувань, вони можуть дійти до висновку, що компанія не пропонує їм достатньо викликів, і можуть перенести свій талант в інше місце, тобто компанія втратить цінного спеціаліста. Правильна мотивація надзвичайно важлива для утримання працівників [3]. Ставлення до своїх співробітників з такою повагою, яка виховує продуманість та сильну мотивацію, означає дозволити їм певну самостійність. І коли справи йдуть не так, як хотілося, лідеру необхідно відкрито поговорити з працівниками про те, чому не отримали бажаних результатів і що можна зробити разом.

Отже, мотивацію можна розглядати як внутрішнє почуття, яке може зрозуміти лише керівник, оскільки він тісно контактує з працівниками. Потреби та бажання взаємопов'язані, і вони є рушійною силою для дії. Ці потреби можуть бути зрозумілі менеджером, і він може відповідно скласти плани мотивації.

Мотивацію умовно можна розглядати як стан душі працівника. Мотивований працівник робить все можливе для покращення та зростання організації. Він залишається лояльним і відданим організації [4]. Без чітких функціональних стратегій, включаючи стратегію мотивації

та стимулювання трудового бажання персоналу, організаціям досить важко проводити єдину корпоративну політику, тому формування стратегії розвитку механізмів мотивації та стимулювання трудового стимулювання персоналу є завданням для вищого керівництва організації.

Список джерел

1. Гавриш О.А., Довгань Л.Є., Крейдич І.М.. Технології управління персоналом : навч. посіб. Київ, 2017. 528 с.
2. Оніщук Ю.Ю. Мотивація як одна зі складових ефективного управління розвитком людських ресурсів організації // *Управління розвитком*. 2013. № 12. С. 137-139.
3. Караваев В.А. Управление позитивной мотивацией сотрудников организации // *Современная экономика: проблемы, тенденции, перспективы*. 2011. №5. С. 36-48.
4. Інтеграція економічних та технічних процесів; сучасний стан і перспективи розвитку: [колективна монографія] / За заг. ред. Л.М. Савчук. Харків: Вид-во «Діса плюс». 2015. 480 с.

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ І ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МОТИВУВАННЯ ПЕРСОНАЛУ

Сосновський С.О.

Науковий керівник – Коненко В.В., канд. екон. наук, ст. викладач

Успішність та ефективність формування і використання інноваційних технологій мотивування персоналу сучасних підприємств багато в чому визначається дотриманням установлених принципів цих процесів, тобто певних вихідних положень, норм, регламентів тощо [1].

Охарактеризуємо принципи формування і використання інноваційних технологій мотивування персоналу підприємств.

1. Принцип динамічності. Слід пам'ятати, що жодні технології мотивування персоналу не вважаються сталими і такими, що не потребують коригувань, уточнень та змін.

2. Принцип індивідуалізації. Не існує універсальних інноваційних технологій мотивування персоналу підприємств, які б були дієвими для усіх без винятку суб'єктів господарювання й гарантували б однозначний успіх.

3. Принцип інформованості. Формування і використання інноваційних технологій мотивування персоналу – це не разовий процес і тим більше – не такий, що здійснюється негайно.

4. Принцип об'єктивності. Формування і використання інноваційних технологій мотивування персоналу на підприємствах повинно здійснюватися виключно на основі точної, повної та достовірної інформаційної бази.

5. Принцип економічності. Формування і використання інноваційних технологій мотивування персоналу повинно здійснюватися з економічно обґрунтованими витратами.

6. Принцип системності. Принцип системності у класичному розумінні є похідним із теорії систем і передбачає, по-перше, необхідність урахування усіх істотних взаємозв'язків, взаємозалежностей, взаємовпливів між усіма елементами будь-якої системи, а по-друге, – охоплення усіх таких істотних складових (чинники, методика, методи, критерії, функції тощо).

7. Принцип стратегічності. Формування і використання інноваційних технологій мотивування персоналу повинно здійснюватися для досягнення стратегічних цілей цих суб'єктів господарювання.

8. Принцип зрозумілості. Інноваційні технології мотивування персоналу будуть ефективними тоді, коли є зрозумілими для працівників.

9. Принцип справедливості. Працівники практично завжди здійснюють порівняння свої затрат зусиль та одержаними доходами із затратами зусиль та одержаними доходами своїх колег.

10. Принцип комплексності. Інноваційні технології мотивування персоналу не забезпечать отримання високого рівня ефективності, якщо не передбачатимуть збалансованості матеріальної та нематеріальної складової і тим більше –будуватимуться лише на одній із них.

11. Принцип законності. Оскільки чимало важливих положень мотивування працівників регламентовані нормами чинного законодавства та нормативними актами безпосередньо суб'єкта господарювання, це повинно бути враховувано під час формування і використання ним інноваційних технологій мотивування персоналу.

12. Принцип гнучкості. Згідно доведених теорією і практикою результатів інноваційні технології мотивування персоналу не повинні бути статичними.

13. Принцип залучення працівників. Працівником найбільш ціняться ті управлінські технології, у розробленні яких він брав участь.

14. Принцип цілеспрямованості. Формування і використання інноваційних технологій мотивування персоналу повинно здійснюватися не заради роботи як такої, а для досягнення чітко визначених для цього цілей.

Таким чином, формування і використання інноваційних технологій мотивування персоналу – доволі складний і відповідальний процес, що перебуває під впливом певних чинників, стосується найважливішого внутрішнього рушійного чинника компанії – персоналу – і притому повинен відповідати чималій кількості принципів, ігнорування яких може призвести до отримання необґрунтованих рішень.

ТРЕНДИ СПРИЙНЯТТЯ МІСТА ХАРКОВА В СОЦІАЛЬНІЙ МЕРЕЖІ TWITTER

Сакун А.С.

Науковий керівник – Грищенко В.В., канд. екон. наук, доцент

Поточний аналіз настроїв у соціальних мережах може швидко попередити, коли вподобання та бажання клієнта змінюються. Інструменти аналізу соціальних настроїв можуть допомогти переконатися, що компанія перебуває в курсі змін у тому, що ваша аудиторія очікує від вашого бренду.

Моніторинг настрою забезпечує великі переваги для обслуговування клієнтів та підтримки.

Аналіз настроїв у соціальних мережах розповідає, як люди ставляться до вашого бренду в Інтернеті. Замість простого підрахунку згадок чи коментарів, аналіз настроїв враховує емоції та думки. Це передбачає збір та аналіз інформації у публікаціях, якими люди діляться про ваш бренд у соціальних мережах. Вимірювання соціальних настроїв є важливою частиною будь-якого плану моніторингу соціальних мереж [1].

Аналіз настроїв у соціальних мережах іноді називають "видобутком думок". Маркетологи роблять все можливе, щоб зрозуміти свою аудиторію. Це означає, що вони повинні розуміти, як аудиторія ставиться до бренду, публікацій у соціальних мережах та кампаній, а не лише про кількість згадувань [2].

Першим етапом проведення аналізу настроїв у соціальних мережах є збір даних, збір відповідних текстів, у даному випадку, твітів. Основним інструментом роботи з даними TWITTER є його API.

Twitter - це те, що відбувається у світі, і про що зараз говорять люди. Ви можете отримати доступ до Twitter через Інтернет або за допомогою мобільного пристрою. Щоб якомога ширше обмінюватися інформацією в Twitter, соціальна мережа також надає компаніям, розробникам та користувачам програмний доступ до даних Twitter через API (інтерфейси прикладного програмування).

TextBlob - це бібліотека python для обробки природних мов (NLP). TextBlob активно використовував Tool Language Kit (NLTK) для досягнення своїх завдань. NLTK - це бібліотека, яка забезпечує легкий доступ до великої кількості лексичних ресурсів і дозволяє користувачам

працювати з категоризацією, класифікацією та багатьма іншими завданнями.

TextBlob повертає полярність і суб'єктивність речення. Полярність лежить між $[-1,1]$, -1 визначає негативні настрої і 1 визначає позитивні настрої. Слова заперечення зворотні полярності. TextBlob має семантичні мітки, які допомагають у дрібному аналізі. Наприклад - смайлики, знак оклику, смайли тощо. Суб'єктивність лежить між $[0,1]$. Суб'єктивність кількісно визначає обсяг особистої думки та фактичної інформації, що містяться в тексті. Вища суб'єктивність означає, що текст містить особисту думку, а не фактичну інформацію. TextBlob має ще один параметр - інтенсивність. TextBlob обчислює суб'єктивність, дивлячись на "інтенсивність". Інтенсивність визначає, чи модифікує слово наступне слово. Для англійської мови прислівники використовуються як модифікатори („дуже добре”).

В якості кейсу для вивчення можливостей застосування сентимент аналізу соціальних мереж вирішено обрати сприйняття м. Харкова в соціальній мережі Твіттер.

Протягом роботи над проектом за допомогою іструментів маркетингу соціальних медіа відібрано 21860 твітів з ключовим словом “Харків” за весь період функціонування соціальної мережі, розраховані показники сентиментів для кожного твіту а також агрегатні показники за роками на основі яких і виявлено існуючі тренди сприйняття міста Харкова в Твіттері. Аналогічну методику можна використати для відстежування сприйняття будь якого бренду, персоналії чи організації та, відповідно, розробки стратегій покращення ситуації.

Список використаних джерел

1. Sergeeva, Y. (2018, March). Social Networking in 2018: A Global Study. Retrieved October 20, 2019, from <https://www.web-canape.ru/business/socialnye-seti-v-2018-godu-globalnoe-issledovanie/>
2. Glyoza, O. (2017, April). Infographics: how much time users spend on social networks. Retrieved October 20, 2019, from http://mmr.ua/show/infografika_skolyko_vremeni_my_provodim_v_sotssetyah#483504973.1523294675

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Вакуленко Р.О.

Науковий керівник - Гайденко С.М., канд. екон. наук, доцент

В сучасних умовах господарювання будівельна галузь є однією із стратегічних галузей української економіки, яка за своїми характеристиками є досить капіталомісткою, що дозволяє забезпечити значну

кількість робочих місць, а вироблена галуззю продукція служить для задоволення основних потреб суспільства, таких як міська інфраструктура, житло, дороги тощо. Слід зазначити, що підприємствам будівельного бізнесу сьогодні потрібні якісні та кількісні перетворення, які сприятимуть більш ефективному вирішенню проблеми збільшення обсягів будівництва житла, реалізації масштабних інфраструктурних проектів, що відкривають нові можливості для розвитку економічного потенціалу України в цілому. Доцільно зауважити, що стан будівельної галузі наближається до кризи і з кожним роком погіршується, недостатня кількість коштів та погана кредитоспроможність населення є суттєвими перешкодами для розвитку будівельного бізнесу в Україні та посилюють боротьбу будівельних компаній за обмежені інвестиційні ресурси, що набуває форми інвестиційної конкуренції та не завжди здійснюється на законних підставах.

Таким чином, українська будівельна галузь стикається з низкою серйозних проблем, які досить суттєво стримують розвиток наведеного ринку послуг. При цьому основними чинниками, що обмежують розвиток будівельної галузі є: незадовільний рівень технічної оснащеності підприємств будівельної індустрії; відсутність кваліфікованих кадрів; низька якість вітчизняних будівельних матеріалів; відсутність необхідного обсягу інвестицій та фінансових вкладень у будівельну галузь; висока інфляція в країні; недоступність кредитних позик для населення; високі ціни на житло; відсутність достатніх державних гарантій та високі ставки оподаткування.

Слід зазначити, що наслідком перерахованих проблем є скорочення обсягів будівельних робіт у минулих періодах, враховуючи те, що в останні роки асортимент будівельної продукції неухильно зростає, розширюється та вдосконалюється, на фоні впровадження новітніх технологій виробництва. В той же час, на нашу думку, головна проблема при розвитку будівництва, це високі ціни, які продовжують зростати на основні комплектуючі об'єктів будівництва. Природно щоб підтримувати себе на плаву і не працювати в збиток будівельні компанії змушені будуть підвищувати вартість своїх послуг, що негативно позначиться на попиті, як замовників та інвесторів. У зв'язку з усім вищезазначеним, відмітимо, що ключовим негативним чинником гальмування розвитку будівельної галузі є повільне зростання довгострокового кредитування, який стає обмеженням і не дозволяє збільшити фінансування інвестиційних проектів.

Аналіз статистичних даних свідчить, що для будівельного ринку України 2020 рік показав однозначний спад в порівнянні з ростом майже на 12 % у 2019 р. Крім того, 1-й квартал 2020 р. показував неве-

лике зростання, але вже у 2-му кварталі стався значний спад обсягів будівництва з частковим відновленням в 3-4 кварталах. Але, хоча сам обсяг виконаних будівельно-монтажних робіт в 3-му кварталі і досяг рівня тотожного періоду 2019 року за рахунок інфляційних чинників у грошовому еквіваленті спад склав близько 2 %. На наш погляд, головним фактором негативних процесів в будівельній галузі України в 2020 р. були, як криза на тлі пандемії COVID-19, так і реформа Державної архітектурно-будівельної інспекції, яка почалася майже одночасно з весняним карантинном. Як результат, причинами зменшення обсягів житлового будівництва є зниження рівня доходів населення і ускладнення процесів видачі дозволів на початок будівельно-монтажних робіт. На 2021 рік прогнозованою залишається тенденція до зниження обсягів ринку на рівні 1 %, з тих же причин, які були і в 2020 р.

Таким чином, подальші перспективи розвитку будівельної сфери спрогнозувати складно, оскільки все залежить від стабільності економіки України.

Список джерел:

1. Адамська І. Сучасний стан й тенденції розвитку будівельної галузі України / І.Адамська // Галицький економічний вісник. – 2019. – № 5. С. 7–15.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Жукова Д.В.

Науковий керівник - Гайденко С.М., канд. екон. наук, доцент

Світова індустрія гостинності протягом останніх років впевнено утримує пальму першості за популярністю як у великих інвесторів, так і у дрібних і навіть підприємців-початківців, адже головна особливість готельного бізнесу полягає в тому, що зростання його не припиняється навіть під час глобальної економічної кризи. Як би не йшли справи в економіці, а середній клас в усьому світі не відмовляє собі в подорожах під час літніх і різдвяних канікул. До того ж, завдяки глобалізації економіки, розвиваються і міцніють економічні зв'язки між країнами, галузями і компаніями. Як результат основні тренди і визначають перспективи готельного бізнесу, як розвиток існуючого готельного бізнесу і освоєння його нових сегментів.

В Україні найактивніше готельне господарство розвивається в м. Києві (де зосереджено близько 150 готелів із загальною кількістю номерного фонду понад 9100), у найбільших промислових містах країни (Дніпро, Харків), а також у рекреаційних зонах (Одеса, Львів та Карпати загалом). Однак навіть м. Київ, де забезпеченість готельними номерами становить близько 6 місць на 1 тис. жителів є досить далеким від європейсь-

ких стандартів. Так, наприклад, у м. Відні представлений показник становить 25 місць на 1 тис. жителів, а в м. Парижі – 35 тощо. Тому збільшення кількості номерного фонду готелів є необхідністю в Україні [1].

На наш погляд, український уряд повинен серйозно та відповідально поставитися до створення сприятливих умов для залучення іноземних інвесторів для розвитку та покращення стану готельного ринку. В свою чергу, удосконалення законодавчої бази, стабілізація політичної ситуації, поліпшення економічних умов - все це сприятиме успіху. Крім того, можна констатувати, що у процесі трансформації готельного ринку в Україні готельна індустрія почала привертати увагу великих компаній, різних асоціацій, а також малого бізнесу та приватних підприємців. Проведені науковцями дослідження готельного ринку показують, що найпопулярнішими на ринку готельних послуг є так звані міні-готелі, а не великі готельні комплекси. Враховуючи даний факт багато власників котеджів, будинків, різних будівель починають розглядати ідею перетворити своє нерухоме майно на невеликі міні-готелі місткістю від 6 до 50 номерів. У той же час перевага віддається установам, розташованим в екологічно чистих районах, далеко від міського шуму, та бізнес-готелям у діловому центрі міста. Але, на наш погляд, ключовою проблемою є відсутність сучасної законодавчої бази у сфері регулювання підприємницької діяльності малих форм готельного бізнесу.

Як свідчать результати дослідження сучасного стану готельної сфери в Україні, саме від підвищення ефективності її розвитку, інвестування в значній мірі залежить реальний стан туристичної інфраструктури в державі [2].

Відмітимо, що сьогодні найбільш гостро на розвиток готельного бізнесу в Україні і в усьому світі вплинула пандемія коронавірусної хвороби 2019-2021 рр., через обмеження пересувань готелі пустували, а туризм припинився, відповідно ринок ніс істотні збитки. Навіть після зняття ряду перешкод через обмеження туризму, готельний ринок України відновлюється досить повільно. Загалом, вже сьогодні можна наголосити, що для готельної індустрії період відновлення передбачається тривалим і складним. На наш погляд, на даний момент короткострокова переорієнтація туристів на внутрішній ринок матиме позитивний вплив на фінансові результати діяльності готелів, орієнтованих на рекреаційний сегмент, а відповідно наведена тенденція може мати ефект у середньостроковій перспективі при другій хвилі пандемії COVID-19, яка з великою ймовірністю очікується навесні та влітку 2021 року.

Список джерел:

- Земліна Ю., Ліфіренко О. Тенденції розвитку готельного бізнесу в Україні / Ю. Земліна, О. Ліфіренко // Ресторанний і готельний консалтинг. Інновації. – 2019. – Том 2 – № 1. – С. 121 – 131.
- Корж Н.В., Онищук Н.В. Вплив пандемії COVID-19 на готельну галузь / Н.В. Корж, Н.В. Онищук // Економічний простір. – Дніпро. – 2020. – №156. – С. 140 –143.

СУЧАСНІ МЕТОДИ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ З ВИРОБНИЦТВА БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

Носа М.І.

Науковий керівник - Гайденко С.М., канд. екон. наук, доцент

В умовах сьогодення важливу роль відіграє промисловість будівельних матеріалів у процесі найближчої перспективи розвитку будівельного виробництва. Отже, процес ефективного управління даним виробництвом направлене на виробництво продукції високої якості та за помірну ціну, при цьому наголосимо, що це направлене не тільки на розвиток галузі, але й економічне зростання країни, в цілому. Відповідно, до вищезазначеного констатуємо, що обираючи метод калькулювання собівартості продукції на підприємствах з виробництва будівельної продукції, значну увагу потрібно приділяти умовам технологічного процесу, характеру та особливостям реалізації своєї кінцевої продукції.

Вибір методу на досліджуваних підприємствах можливий лише при детальному розумінні сутності калькуляційно-розрахункових процедур на кожному етапі процесу виробництва, послідовності заходів для ґрунтового розподілу витрат між об'єктами, які підлягають калькулюванню. В процесі переходу до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку можливо використати передовий досвід іноземного бухгалтерського обліку, а також розглянути найпоширеніші методи серед іноземних підприємств й можливості адаптування їх до особливостей вітчизняних підприємств, перш за все з виробництва будівельних матеріалів.

Зазначимо, що метод АВС є визначальним методом калькулювання собівартості та обліку витрат підприємств з виробництва будівельних матеріалів, але він з'явився не дуже давно. Даний метод заснований на підході, який відображає процес по операціям, що направлений спочатку на розрахунок вартості окремих операцій, які виконуються поетапно в процесі розробки продукту, виробництва та реалізація, а потім - собівартість готової продукції відповідно до пропорційної бази розподілу, що встановлена для кожної операції. Відмітимо також, що метод дослідження характеризується наступним припущен-

ням: продукт використовує діяльність, а вона застосовує відповідні ресурси, при цьому Для найбільшої наочності та деталізації основних відмінностей між функціонально-орієнтованими методами калькулювання та методом ABC представимо у вигляді наступної блок-схеми.

На основі діяльності процес калькулювання включає наступні стадії:

I стадія полягає в ідентифікації та визначенні діяльності, шляхом створення факторів активності для кожного з них, тобто показники або міри результатів діяльності, які використовують ресурси;

II стадія направлена на виділення коштів на види діяльності, створення бази даних витрат, тобто набір однотипних накладних витрат, які пов'язані з діяльністю;

III стадія характеризується визначенням чинника витрат для кожної бази даних накладних витрат;

IV стадія відображає розрахунок норми розподілу для кожної бази даних накладних витрат;

V стадія обґрунтовує розподіл витрат на відповідні різновиди товарів (продукції, роботи, послуги).

астосування методу ABC на підприємствах з виробництва будівельної продукції відображає важливі можливості, включаючи точність обліку витрат на товар (продукцію, роботу, послугу, продукт), вдосконалення процесу прийняття керуючих рішень, посилення можливостей стратегічного планування та більш ефективного керування витратами. Враховуючи сутність й характеристики методів обліку витрат, потрібно констатувати, що всі методи без сумніву мають, як недоліки так і переваги та недоліки, при цьому відмітимо, що найважливіше завдання направлене на те, щоб усвідомити особливості різних методів, й яким чином уникнути їх недоліків і використати всі зазначені переваги.

Список джерел:

1. Барабаш Н.С. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. /Н.С. Барабаш – К.: КНТЕУ, 2008. – 395 с.

2. Кравчук О.М. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва. Навчальний посібник О. М. Кравчук, В. П. Лещук — К.: Центр учбової літератури, 2010. – 504 с.

РОЛЬ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Кутафін І.Р.

Науковий керівник – Бібік Н.В., канд. екон. наук, доцент

У сучасних реаліях, керівництво багатьох компаній, яке прагне розвитку та не стоїть на одному місці, шукає способи, як збільшити обсяги своїх продажів, кількість клієнтів, просунути свій бренд, під-

вищити свої прибутки та ефективність своєї підприємницької діяльності, в результаті, розглядає та випробовує багато різноманітних варіантів. За останні роки компанії почали активніше розвивати корпоративну соціальну відповідальність (КСВ) як один із напрямків підвищення результатів своєї діяльності.

Питаннями, пов'язаним з розвитком, впровадженням та вирішенню проблем з корпоративної соціальної відповідальності займалися та освячували це у своїх працях такі вітчизняні науковці як Д. Баюра [3], В. Жуковська [4], та С. Мельник [6]. Також ідеї необхідності впровадження КСВ розглядали наступні зарубіжні дослідники: М. Портер [2], А. Керрол [1], Ф. Котлер [5].

Економічною наукою доведено і підтверджується практикою, що для забезпечення стійкого розвитку соціальна відповідальність бізнес-організацій має не менше значення, ніж розвинута економічна інфраструктура, політична стабільність або втілення в життя проєктів інноваційного розвитку.

Стейкхолдери та партнери, які оточують бізнес-організацію, як і її працівники, очікують від неї не лише економічно ефективних дій та результатів, а й участі у розв'язанні соціальних, екологічних та інших проблем. Суспільство в цілому зацікавлене в тому, щоб кожна бізнес-структура набула статусу організації, орієнтованої на стійкий розвиток. Впровадження проєктів, пов'язаних із КСВ та розробка корпоративно-соціальної стратегії на підприємстві, в наш час, коли зміни в усьому світі відбуваються так часто, що навіть короткострокові прогнози та плани, можуть бути зруйновані, внаслідок впливу ряду чинників, та коли довіра клієнта до компанії, імідж — дуже важливі складові компанії, в цілому. Та можна сказати, що клієнторієнтованість підприємства, виходить майже на один рівень із іншими показниками та характеристиками компанії, товару або послуги, наприклад якість чи асортимент продукції.

Таки чином, у наш час, для компаній, які хочуть підвищити свою ефективність та результативність, доцільно буде розглянути варіант впровадження та розвитку корпоративно соціальної відповідальності на підприємстві, проведення соціальних проєктів, створення відділу КСВ, розробка та запровадження КСВ стратегії для підприємства. Отже, дієвість КСВ проєктів можна аналізувати в залежності від певних об'єктивних чинниками, а залежність між соціальною активністю компанії та її економічними результатами діяльності не завжди чітко виражена та однозначна. За таких умов зростає значущість соціо-економічного аналізу, розроблення та застосування методичного, аналіти-

чного, математичного аналізу, здатного продемонструвати реальний вплив КСВ на вигоди компаній у коротко- і довгостроковому періодах.

Список джерел:

- Carroll A.B. Corporate Social Responsibility: Evolution of Definitional Construct / A.B. Carroll // *Business and Society*. – 2009. – Vol. 38, N 3. – P. 268–295.
- Porter M. E. Strategy and Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility / M. E. Porter, M. R. Kramer// *Harvard Business Review*, December 2006, pp. 78 – 92.
- Баюра Д.М. Корпоративна соціальна відповідальність у системі корпоративного управління / Д.М. Баюра // *Україна: аспекти праці*. – 2009. – № 1. – С. 21.
- Жуковська В.М. Соціальна відповідальність як напрям реалізації корпоративної стратегії розвитку / В.М. Жуковська // *Фінанси України*. - К.: 2009. – С.14-21.
- Котлер Ф. Корпоративна соціальна відповідальність / Ф. Котлер, Н. Лі // *Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства* Пер. з англ. С. Яринич. – К.: Стандарт, 2005. С.4.
- Мельник С. Соціальна відповідальність бізнесу як складова соціальної політики України. // *Економіка та держава*. - №5. - 2008. - С.71-73.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІСТА

Платоненко В.В.

Науковий керівник – Юр'єва С.Ю., канд. екон. наук, доцент

На сьогодні в світі можна спостерігати, що одні міста зростають, а інші стрімко зменшуються, тобто можна стверджувати, що міста стали учасниками глобальної світової конкуренції за наявні види ресурсів: нові технології, інвестиційні ресурси, а також за мешканців.

Саме тому дуже актуальною стає проблема сталого розвитку кожного сучасного міста. Одним з напрямків вирішення окресленої проблеми є розробка стратегії розвитку міста.

Як відомо, стратегія може використовуватися як інструмент розв'язання майже будь-яких проблем. Питання: «що потрібно робити в довгостроковій перспективі?», як «керувати процесами життєдіяльності?» поступово становляться основними у світовій практиці планування розвитку міста.

Комплексна стратегія розвитку міста — це суспільно підтримані і прийняті напрями розвитку міста, включаючи його місію, візію, головні цілі та розподіл ресурсів для досягнення таких цілей. Також стратегія розвитку повинна чітко визначати, що саме є головним двигуном розвитку, який дозволить «підтягнути» інші сфери розвитку міста.

Суть стратегії полягає в обов'язковій узгодженості економічного, екологічного та людського розвитку за умов, коли якість та безпека життя людей від покоління до покоління не зменшується, не погіршується стан довкілля та забезпечується соціально-економічний прогрес.

Відмітимо, що створення стратегії розвитку міста є безперервним процесом, який складається з сукупності управлінських рішень і низки поетапних дій, виконуваних різними цільовими групами та окремими особами.

При створенні стратегії розвитку міста ми пропонуємо враховувати наступні характерні особливості: місто слід розглядати як складну систему, для дослідження якої, необхідно використовувати системний аналіз, який дозволяє враховувати наявність великої кількості складних взаємопов'язаних причинно-наслідкових зв'язків між факторами, які розглядаються в описі складної системи; місто – соціальна система, тому основну увагу слід приділяти забезпеченню довгострокових інтересів суспільства, тобто забезпечити пріоритетність розвитку природних та психологічних факторів; місто – динамічна система, тобто слід вивчати динаміку розвитку системи, проводити аналіз процесів росту, з урахуванням загального життєвого циклу регіону та його частин (населення, розвиток підприємств, стан ЖКГ тощо); місто – є адаптивною та саморегулюючою системою, тобто управління розвитком якої базується на зміні законів і методів внутрішнього управління та саморегулювання. Також відмітимо, що основною умовою нормального розвитку в системі є підтримка економічної рівноваги (балансу ресурсів в системі).

Наголосимо, що сучасне місто як соціально-економічна система є надзвичайно складною і непередбачуваною, з величезною кількістю змінних чинників, крім того для більшості сфер життя міста характерна висока швидкість змін, особливо в Україні.

Саме тому, на наш погляд, розробку стратегії розвитку міста слід розуміти не як створення довгострокового плану дій, а – як узгодженого напрямку дій. Як показує світова практика, ефективний розвиток будь-якої соціальної системи, в тому числі і міста, завжди проходить за умов усвідомленого вибору власного майбутнього з декількох можливих варіантів його бачення, а також з урахуванням громадської думки.

Тому, для розробки стратегії розвитку, як найширше слід використовувати думки всіх зацікавлених, а саме: мешканців міста, представників бізнесу, науковців, представників владних структур, громадських організацій, зовнішніх іноземних та українських експертів. Однак, основою для створення стратегії має бути думка і побажання громадськості, так як мешканці міста відіграють головну роль у всіх етапах створення стратегії.

Таким чином, лише завдяки проведенню відповідної громадської кампанії: зустрічей з представниками різних соціальних груп; поєд-

нання експертної роботи з громадськими консультаціями, обговореннями та дискусіями на Інтернет-форумах, може бути створена оптимальна стратегія розвитку міста.

АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КОНДИТЕРСЬКОГО РИНКУ

Новицька А.В.

Науковий керівник - Дріль Н.В., ст.викладач

Харчова промисловість є однією зі інвестиційно-привабливих галузей за перспективами та обсягами виробленої та реалізованої продукції. Ринок кондитерських виробів займає одне з центральних місць в структурі харчової промисловості.

За рейтингом Global Top 100 Candy Companies [1] можна побачити найбільших світових гравців кондитерської промисловості. Цей рейтинг оцінює кондитерські компанії за такими факторами, як: чистий обсяг продажів компанії, кількість працівників та кількість заводів. Лідерами у сфері кондитерських виробів протягом 2020 року виступили такі всесвітньо відомі компанії як: Mars (США; 1 позиція з обсягом продаж 18 млрд. дол.); Ferrero (Італія; 2 позиція з обсягом продаж 13 млрд. дол.); Mondelez (США; 3 позиція з обсягом продаж 11,8 млрд. дол.).

Аналіз стану українського кондитерського ринку свідчить про те, що майже весь кондитерський ринок в Україні займають вітчизняні виробники, що становить близько 92% в загальному обсязі. Український кондитерський ринок налічує близько 800 компаній. Найбільш відомими кондитерськими виробниками в Україні можна виділити: ПрАТ «Roshen», АТ «Конті», «АВК», Корпорація «Бісквіт-Шоколад», «Житомирські Ласощі», «Nestle», ПАТ «Монделіс Україна», ПАТ «Полтавкондитер», ПрАТ «КФ «Лагода», ПрАТ «Одесакондитер» та ін.

До світового рейтингу Global Top 100 Candy Companies за 2013-2020 роки потрапили лише чотири вітчизняних виробника: «Roshen», «Konti», «АВК», та «Millennium». Але часом буває так, що компанія потрапляє у рейтинг одноразово через сприятливий збіг обставин, і більше до нього не потрапляє. Зауважимо, що сталої позиції у межах 18-27 позначок придержується лише компанія «Roshen». Останні роки у світових рейтингах були присутні від 2 до 4 українських кондитерських підприємств, таким чином можна вважати, що вітчизняний кондитерський ринок є достатньо конкурентоспроможним, тому вітчизняна продукція буде користуватися попитом на ринку Західної Європи. Об-

сяг виробництва світового ринку кондитерської промисловості у 2017 році склав близько 185,1 млрд. USD, що більше на 8,4 млрд. USD або 4,8 % відносно 2016 року. Найбільшу питому вагу в структурі кондитерського ринку посідають шоколадні вироби, які склали у 2017 році – 102,3 млрд. USD, що охоплює 55,3 % усього ринку. Вироби з цукру займають наступне місце в загальному обсязі продажу, їх частка становить 33% усього ринку та 61 млрд. USD. Виробництво жувальних гумок складає лише 21,8% частини світового кондитерського ринку та обсяг їх продажів у 2017 році - 21,8 млрд. USD.

У періоді з 2004 по 2012 рр. виробництво продукції мало зростаючий характер, що позитивно відображалось на кондитерській галузі. Починаючи з 2013 року обсяги виробництва усіх видів продукції почали знижуватися, а 2015-2016 рр. були найважчими для кондитерської промисловості. Причини такого занепаду могли стати: зниження купівельної спроможності населення та втрата виробничих потужностей на Сході країни в результаті окупації територій. Починаючи з 2017 по 2018 рр. обсяги виробництва кондитерських виробів почали зростати, зокрема, виробництво шоколаду та готових харчових продуктів, що містять какао зросли на 3,4 %, виробництво цукрових кондитерських виробів зросли на 2,6%, але виробництво печива солодкого і вафель знизилось на 0,76%.

Основний тренд ринку – увага населення на здоровий спосіб життя. Отже, з кожним роком споживач більше надає перевагу кондитерським виробам, які мають меншу кількість цукру або взагалі без нього, але без втрати смакової якості. Споживач бажає, щоб кондитерські вироби мали більше корисних інгредієнтів, збільшення кількості горіхів, фруктів, мінімізація домішок, або використання натуральних заміників.

Список джерел:

- Candy Industry's Global Top 100 Candy Companies Lists [Електронний ресурс] // Candy Industry Magazine. 2020. Режим доступу: <https://www.candyindustry.com/Global-Top-100-Candy-Companies>
- Державна служба статистики України – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Волошина А.А.

Науковий керівник – Славуа О.І., канд. екон. наук, доцент

На сучасному етапі розвитку світової економіки туризм в різних його форматах відіграє все більш значну роль, у багатьох країнах ця галузь досить швидко розвивається та стає могутнім впливом розвит-

ку. Слід зазначити, що туристська діяльність є міжгалузеву сферою економіки, яка включає не тільки засоби розміщення, але й зв'язок, транспорт, індустрію харчування, розваг і багато іншого і впливає на кожен континент, державу чи місто [1].

Отже, туристську діяльність слід розглядати як найважливішу галузь економіки. Однак сьогодні можна відзначити той факт, що в Україні сфера туризму ще не отримала належного розвитку.

Україна поки що не належить до світових лідерів за кількістю відвідань туристами, однак особливості її географічного розташування та рельєфу, сприятливий клімат, багатий природно-ресурсний, історико-культурний та туристично-рекреаційний потенціал створюють можливість для інтенсивного розвитку багатьох видів і внутрішнього, і іноземного туризму. Але низькі показники туристичної активності України на світовому ринку свідчать про недостатню конкурентоспроможність в ітчизняної індустрії туризму. Це можна пояснити трьома головними факторами: по-перше, недостатньою ефективністю реалізації механізму забезпечення пріоритетів державної політики у сфері організації експорту туристичних послуг; по-друге, потужним впливом розвинених глобальних корпорацій, які контролюють світовий ринок туристичних послуг, по-третє, відсутністю явища масовості туризму в Україну через низьку платоспроможність основної маси населення [2].

В найближчій перспективі доцільно вжити ефективних заходів організаційно-економічного характеру, спрямованих на підтримку розвитку сфери туризму. При цьому варто врахувати об'єктивну неможливість достатнього фінансування стратегії розвитку туризму за рахунок бюджету через загальну фінансову (у тому числі бюджетну) кризу у державі.

Також варто наголосити на тому, що 2020 рік став фатальним як для економіки, так і для туризму в цілому не тільки для України, але й для усього світу. Пандемія коронавірусу (COVID-19) спричинила безпрецедентну кризу в туристичній економіці. Близько 100 мільйонів робочих місць, напряму пов'язаних з туризмом, під загрозою. Вплив кризи відчувається у всій екосистемі туризму, і для відкриття та відновлення напрямків необхідний спільний підхід. Туристичні підприємства та працівники отримують вигоду від загальноекономічних пакетів стимулів, і багато урядів також запроваджують спеціальні заходи щодо туризму. Крім туристичної економіки, пандемія спричинила світову економічну кризу, і багато економік впадають у рецесію.

Нинішня криза продовжує впливати на туристичний та туристичний бізнес будь-якого розміру – від найбільших міжнародних авіакомпаній до найменших незалежних власників готелів. Невідкладна реак-

ція цих підприємств, зрозуміло, зосереджена на активній розробці планів короткострокового виживання. У міру розвитку кризи галузь зараз працює з урядами, щоб визначити ключові пріоритети та сприяти відновленню у середньо- та довгостроковій перспективі [3].

Список використаних джерел:

1. Туристична реформа як інструмент соціально-економічного розвитку України. Соціально-економічні проблеми і держава, 2016. Вип. 1 (14). С. 152–159.
2. Сталый розвиток сфери туристичних послуг: глобальні тенденції, міжнародна взаємодія, уроки для України. Економічний вісник університету, 2020. № 3. С. 297–303.
3. Tourism Policy Responses to the coronavirus (COVID-19). URL: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/tourism-policy-responses-to-the-coronavirus-covid-19-6466aa20/>

ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Герасимчук А.В.

Науковий керівник – Соболєва Г.Г., канд. екон. наук, доцент

На початок XXI століття сталий розвиток став міжнародним трендом, універсальною політичною стратегією для національного та міжнародного рівнів. Хоч більшість країн світу прийняли стратегію сталого розвитку, однак з подальшим розвитком виникають і нові удосконалення стратегії. А саме виникла ідея створити умови для розвитку економічно конкурентоспроможного та екологічного спрямованого бізнесу, що має назву зелена економіка. «Зелена економіка» - це економіка з низькими викидами вуглецевих сполук, яка ефективно використовує ресурси і відповідає інтересам всього суспільства.

Перехід до «зеленої економіки» відбувається під впливом різноманітних чинників. Найбільш впливовіший чинник це – забруднення навколишнього середовища, який тісно пов'язаний із життєдіяльністю людини. А саме погіршення якості водних ресурсів, атмосферного повітря, ґрунтів, підвищення рівня частоти стихійних лих та їх масштабності. Це внутрішні чинники. Є ще друга група до неї відносяться зовнішні чинники. Це інтеграція України до європейського та світового економічного і правового простору. Таким чином у рамках третього періоду Кіотського протоколу (2020-2030) Україна повинна у 2030 році не перевищувати 60% викидів парникових газів від рівня викидів таких газів у базовому 1990 році. Якщо брати досвід більш розвинених країн то він свідчить про необхідність державних інвестицій у «зелений» сектор економіки, а також робити все можливе для притоку приватних інвестицій.

В світі велика кількість компаній, які робили і роблять значні кроки в напрямі сталого виробництва. В результаті цього 200 найбільших світових компаній об'єдналися і створили бізнес-раду зі сталого розвитку, яка займається фінансуванням наукових досліджень у сфері зеленого бізнесу, організовує різні заходи.

Якщо брати річний обіг «зеленої» економіки в ЄС то ми можемо спостерігати такі показники 300 млрд євро, що дорівнює 2,5 % ВВП. В цій сфері уже близько 3,4 мільйонів осіб, тобто 1,5 % усіх працевлаштованих. Четверть всіх інвестицій спрямовуються саме в чисті технології. Такий напрямок, як наприклад, вітроенергетика дає максимальний приріст інвестицій порівняно із іншими галузями економіки ЄС за останні роки.

Концентруючи значний людський, виробничий, інноваційний та інвестиційний потенціал, міста стають все більш не зручними і не комфортними для проживання населення. Неналежний стан житло-комунального господарства є найбільш гострою екологічною проблемою міста, а також водопостачання та водовідведення, забруднення повітря, поводження з твердими побутовими відходами, недостатні площі зелених зон. Якщо брати традиційні методи охорони навколишнього середовища то вони не достатні для відповідності міст України.

Отже, саме модель «зеленої економіки» на сучасному етапі є основою успішного розвитку країн. Ця модель поглиблює та розвиває концепцію сталого соціально-економічного розвитку. Необхідно визнати, що перехід до «зеленої» економіки обіцяє численні вигоди для міжнародного співтовариства і усіх націй з точки зору вирішення проблем продовольчої, енергетичної і водної безпеки і зміни клімату. Дана модель розглядається як ефективна міра реагування на фінансову кризу, яка зрештою може привести до досягнення цілей в області розвитку, проголошених в Декларації тисячоліття. В той же час необхідно продовжувати подальше вивчення «зеленої» економіки, зокрема, стосовно країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою.

Список використаних джерел:

1. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник / О.Ю. Кононенко. – К.: ДП «Прінт сервіс», 2016.- 109 с.

2. https://uk.wikipedia.org/wiki/Сталий_розвиток

3. Основні засади впровадження моделі «зеленої» економіки в Україні : навч. посіб. / Т.П. Галушкіна, Л.А. Мусіна, В.Г. Потапенко та ін. ; за наук. ред. Т.П. Галушкіної. – К. : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. – 154 с.

4. <http://www.economy.nayka.com.ua>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Глушенко Д.Є.

Науковий керівник – Славуца О.І., канд. екон. наук, доцент

Актуальністю даної теми є зростання попиту на туристичні послуги, які пов'язані із екологічним туризмом – з мандрівками до природних недоторканих людиною або природоохоронних територій.

Основною причиною виникнення екологічного туризму вважають неврегульовані відносин між суспільством та навколишнім середовищем. Тобто, люди, які втомилися від постійного шумного життя у великих мегаполісах, все більше хочуть усамітнитися десь на природі та відпочити у спокійному місці, побачити щось створене природою, а не збудоване штучно людиною. Для здійснення цієї мети вони все частіше обирають не заповнені туристами готелі або популярні атракції відомих курортів, а відпочинок у лісі, біля озера, ставку або у степу.

Через те, що Україна досить багата на природні ресурси, екологічний туризм має великі перспективи розвитку у деяких регіонах. Наприклад, Карпатський регіон є унікальним через природні багатства його ресурсів (ліси, водойми, гірські ландшафтні комплекси, ділянки лижних трас), 34,3 % від усіх рекреаційних територій нашої країни займають саме Карпати [1].

Азово-Чорноморський рекреаційний регіон представлений Азовським та Чорним морями, а також численними лиманами, солоними озерами та річками, що також дає змогу розвивати екологічний туризм на території даного регіону.

В останні роки відвідування місць з недоторканим або мало зміненим природним середовищем починає набувати популярності. З одного боку, це має позитивний вплив на природу, адже безпосередньо знайомить туриста із екологічним станом навколишнього середовища, тим самим звертаючи увагу на екологічні проблеми людства. Але, з іншого – саме своїм перебуванням на природі людина через власну необережність та байдужість завдає їй шкоди.

По-перше, екотуристичні мандрівки організуються переважно на самодіяльному рівні. Тому вони не регулюються та не мають певних правил поведіння. Тобто, ніхто не слідкує за тим, як поводить себе турист.

По-друге, в Україні екологічна освіта знаходиться на досить невисокому рівні. Тому турист, не знаючи деяких нюансів правильного відпочинку на природі, може залишити після себе сміття або необережно запалити вогнище, завдасть негативний вплив природі.

По-третє, необхідно провести планування туристичної діяльності на природних територіях, адже туристичні стежини вимагають облаштування, а бази кемпінгу або інші місця зупинок – модернізації [2].

З метою розвитку екологічного туризму в Україні в сфері економіки природокористування необхідно виконати декілька організаційних заходів:

- розробка нормативно-правових документів, які б регулювали природоохоронні затрати, які потрібні, аби скоротити негативний вплив на рекреаційні території під час здійснення подорожі;
- встановлення нормативів для кількості викидів шкідливих речовин у повітря, водне або ґрунтове середовище, що здійснюють транспорт, засоби розміщення або місця харчування;
- економічний розрахунок усіх затрат на природоохоронні заходи;
- визначення джерел фінансування.

Таким чином, можна зробити висновок, що екологічний туризм має великі перспективи розвитку в нашій країні, але ускладнюється через економічні проблеми, це відсутність коштів та фінансування та організаційні – відсутність певних нормативних документів, які б регулювали діяльність туриста та туроператорів.

Список використаних джерел:

1. Максимів Л. І., Гарматій Т. А., Бець М. Т. Соціо-еколого-економічні аспекти розвитку екологічного туризму в Українських Карпатах // Наукові праці Лісівничої академії наук України, 2020. – Вип. 20. – С. 149-161.
2. Екогеографія та екотуризм: підручник / В. Г. Петрук, О.В. Бондарчук, І.А. Трач, О.Ю. Панасюк, Ю.І. Царук, В.Д. Ваколюк. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 178 с.

РІЗНИЦЯ МІЖ ПРОЦЕСНИМ ТА ПРОЕКТНИМ ПІДХОДАМИ В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ НА БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Євменов Р.О.

Науковий керівник – Єсіна В.О., канд. екон. наук, доцент

У сучасному функціонуванні підприємства мають місце типові повторювані процеси, які відбуваються постійно та індивідуальні проекти, які за своєю унікальністю не схожі між собою. Якщо сказати простіше, то нам потрібно розібратися у процесному та проектному підходах до управління проектами. Для більш чіткого розуміння потрібно визначитися з правильною термінологією.

Управління проектами – це сукупність засобів та інструменти управління ними, які направлені на досягнення мети, поставленої проектом.

Процесний підхід – полягає у розділенні проекту на повторювані процеси для більш ефективного виконання поставлених завдань та автоматизації проектів. Частіше за все цей підхід використовують у підготовці документації для проекту, яка є постійною у створенні кожного проекту. У кожному процесі є керуюча особа, яка перевіряє ефективність виконання процесу та у разі надзвичайних ситуацій готова понести відповідальність. Процесний підхід дозволяє сформулювати певну організаційну структуру підприємства чи організації і виявити, у якій ланці потрібно збільшити ефективність або провести перевірку на доцільне використання ресурсів.

Проектний підхід – полягає у використанні процесів з метою виготовлення або надання певної унікальної продукції або послуги. Проект має закріпленого за ним керівника та обмежений бюджет, які можуть змінюватися в залежності від появи нового проекту. Проект має невелику кількість людей, що дозволяє отримати фінансові вигоди на утримання персоналу.

Основними ознаками проектного підходу є: поєднання всіх процесів у один унікальний проект, чітко окреслені дати та графіки закінчення і представлення проекту. Проектний підхід доцільніше використовувати для складних та високотехнологічних продуктів, які розробляються вперше або мають відхилення від загального шаблону. Далі розглянемо порівняння двох підходів за основними ознаками у вигляді таблиці 1.

З порівняння проектного та процесного підходу ми можемо зробити висновок, що два підходи між собою кардинально різні, але їх синергія на підприємстві або організації дає можливість отримати максимальну ефективність роботи.

Таблиця 1 – Порівняння проектного та процесного підходу

Ознаки підходів	Проектний підхід	Процесний підхід
Рівень складності	Складні проекти	Прості процеси
Фінансування	Обмежений бюджетом	Необмежений
Керівник	Окремий керівник для проекту	У кожного процесу є свій керівник
Можливість тонко корегувати	Немає можливості	Є можливість
Вихідний продукт	Унікальний або високотехнологічний	Типовий, повторюваний або шаблонний продукт
Порядок дій	Невизначений, бо у новому проекті – новий порядок	Має чітко виражений порядок та типовість виконання

Найкращим прикладом може виступати застосування цих підходів на будівних підприємствах.

Якщо провести детальний аналіз, то можна побачити, що у будівельних підприємствах є, як процесні так і проектні підходи до управління проектами.

Наприклад: модель кожного будинку за споруди є унікальною, так як моделюється виходячи з вподобань клієнта, цінової категорії, місця розташування або використання у ній новітніх технологій. Процесний же підхід виділяється у постійному оформленні документів на землю, на прокладання комунікацій та розробка схеми і плану будівництва.

Навіть протягом всього будівництва шаблонними процесами є підготовка майданчика для будівництва, викопування фундаменту, заливка фундаменту, прокладання кабелів і комунікаційних систем, доставка матеріалів тощо.

Взаємодія цих підходів дає змогу використовувати потенціал підприємства на 100%, раціонально використовувати ресурси (фінансові, людські, технічні) для створення кінцевого результату.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ

Кириченко А.Ю.

Науковий керівник – Славуца О.І., канд. екон. наук, доцент

Успішність вивчення реального стану сфери поводження з відходами, змістовність її аналізу, глибина і повнота врахування всіх факторів, що впливають на розвиток галузі, визначаються станом інформаційного забезпечення. У загальному вигляді інформаційне забезпечення можна визначити як сукупність форм документів, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення та форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі [1].

Розглянемо основні ресурси, що містять відомості щодо стану сфери поводження з відходами. На сайті Верховної Ради України (<https://zakon.rada.gov.ua/>) можна знайти нормативну базу щодо регулювання діяльності у сфері поводження з відходами, зокрема Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР «Про відходи», що визначає основні принципи і напрями державної політики в цій сфері. Варто виділити також Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 №820-р «Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року», в якому проведено огляд різних видів відходів, що утворюються в Україні, а також способи поводження з ними. Крім цього документ висвітлює цілі, принципи, завдання Стратегії, а також запропоновані в ній загальні заходи у

сфері управління відходами у цілому, спеціальні заходи у сфері управління окремими видами відходів та очікувані результати від реалізації.

Міністерство розвитку громад та територій України (<https://www.minregion.gov.ua/>) надає форму звітності № 1 – ТПВ «Звіт про поводження з твердими побутовими відходами», що містить 4 розділи, що включають в себе дані про обсяги збирання, перевезення, перероблення, утилізацію, захоронення на полігонах чи звалищах ТПВ. Звіт складають суб'єкти підприємницької діяльності незалежно від форми власності та підпорядкування, що провадять свою діяльність в цій сфері, з річною періодичністю. В загальному звіті дані сформовані та поділені за регіонами України. Крім цього, на сайті Міністерства представлена актуальна інформація щодо впровадження сучасних методів та технологій та пропозицій щодо розвитку даної галузі.

Державна служба статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua/>) здійснює статистичне спостереження за допомогою форми статистичної звітності № 1-відходи (річна) «Утворення та поводження з відходами»). Публікує узагальнену інформацію про утворення та поводження з відходами, як побутовими, так і різних класів небезпеки за категоріями матеріалів, а також про кількість установок для поводження з відходами, спеціально відведених місць та об'єктів видалення відходів по Україні. Інформація подана у вигляді зведених таблиць у розрізі за роками, а також статистичних довідників «Довкілля України», «Соціальні індикатори рівня життя населення».

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України (<https://mepr.gov.ua/>) надає регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища за роками. В складі яких є розділ, що містить інформацію про структуру утворення та накопичення відходів та поводження з ними, транскордонне перевезення небезпечних відходів та державне регулювання в цій сфері. Кожен звіт містить інформацію по окремій області України. Однак, слід зазначити, що за останні декілька років дані відсутні.

Єдиний державний веб-портал відкритих даних (<https://data.gov.ua/>) містить перелік повідомлень про транскордонне перевезення небезпечних відходів, дані про видані ліцензії на провадження господарської діяльності з поводження з небезпечними відходами та ліцензіатів. Крім цього на порталі можна знайти статистичні дані підприємств, що провадять діяльність з поводження з відходами, зокрема різні форми звітності, тарифи на послуги та інше.

Веб-портал відкритих даних Харкова (<https://data.city.kharkov.ua/>) надає інформацію про діяльність комунальних підприємств міста, зокрема підприємств сфери поводження з відходами. Ще одним джерелом інформації

ції про діяльність підприємств є їх власні сайти, на яких вони можуть розміщувати різні форми звітності. Однак, на цей час багато підприємств приватної форми власності, а це переважно компанії, що займаються переробкою відходів, не публікують дані щодо своєї діяльності.

Отже, на основі розглянутих джерел даних про сферу поводження з відходами, можна зробити висновок, що загальні відомості цієї галузі надаються, однак інформація, що представлена є неструктурованою та недостатньо широкою для всебічного аналізу та розробки рекомендацій щодо розвитку галузі. Для покращення інформаційного забезпечення проведення аналізу даних у сфері поводження з відходами необхідним є створення інформаційно-аналітичних систем і банків даних про обсяги утворення та поводження з відходами, формування і ведення державного банку даних щодо впроваджених в Україні технологій утилізації відходів.

НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Кривцунова А.О.

Науковий керівник – Жовтяк Г.А., канд. екон. наук, доцент

Однією з провідних галузей національної економіки є житлово-комунальне господарство. Його значення полягає не лише у значній частці у галузевій структурі економіки, а й у великій соціальній значущості.

Розвиток житлово-комунального господарства в Україні останнім часом гальмують негативні тенденції, пов'язані з нестабільністю вітчизняної економіки. Тому реформа житлово-комунального господарства в Україні є значимих напрямком ринкової економіки, зміцнює громадянські позиції суспільства, стимулює продуктивну зайнятість та підприємницьку ініціативу населення.

Основними сучасними проблемами житлово-комунального господарства України є:

1. Значний рівень монополізації у житлово-комунальному господарстві, слабкий розвиток конкуренції та низька частка приватних інвестицій у підприємства сектору.

2. Критичний стан основних засобів у галузі житлово-комунального господарства.

3. Низький рівень якості житлово-комунальних послуг.

4. Невідповідність потужностей інфраструктури реальним вимогам та потребам.

5. Непрозорий та неефективний механізм ціноутворення на послуги та поточну роботу компаній, що працюють у сфері житлово-комунального господарства.

6. Недосконалість системи управління житлом та житлово-комунальним господарством, системи регулювання природних монополій стали причиною того, що компанії і цій галузі не змогли ефективно працювати в умовах ринкової економіки та надавати споживачам якісні послуги.

Метою розвитку житлово-комунального господарства є досягнення позитивних змін у забезпеченні високої якості послуг та фінансової стабільності компаній сектору, їх демонополізації, підвищенні рівня інформатизації та перебудови інституційної складової діяльності та діючої системи управління. Досягнення цих цілей вимагає зміни умов для надходження інвестицій, нової тарифної політики, посилення державної допомоги та, що найголовніше, розширеного комплексу заходів для підвищення готовності сектору до прийняття реформ.

До основних напрямів реформування житлово-комунального господарства України відносяться:

1. Формування конкурентного середовища і створення прозорого і ефективного ринку житлово-комунальних послуг.

2. Удосконалення системи фінансування житлово-комунального господарства, оплати житла і комунальних послуг та системи соціального захисту населення, реалізації ефективної тарифної політики.

3. Підвищення ефективності використання енергоносіїв та інших ресурсів, докорінне зменшення енергоємності виробництва, підвищення енергоефективності будинків, створення стимулів та умов для переходу економіки до раціонального використання та економного витрачання енергетичних ресурсів.

4. Впровадження ефективної інвестиційної політики в сфері житлово-комунального господарства.

При реформуванні системи ЖКГ необхідно виконувати активне делегування органам місцевої влади функцій управління та регулювання підприємствами.

Отже, держава повинна докорінно змінити підхід до регулювання ринку комунальних послуг. Результатом виділення коштів державного бюджету України має бути не компенсація різниці в тарифах монополістам, а стимулювання оновлення та розвитку інфраструктури, постачання енергетичних та інших ресурсів до споживачів, розширення залучення відновлюваних джерел енергії, впровадження енергозберігаючих заходів та технологій у багатоквартирних будинках. Реалізація всіх вищезазначених заходів забезпечить перехід від надмірно моно-

полізованої галузі житлово-комунальних послуг до вільних ринкових відносин, де замовники зможуть самостійно обирати постачальника послуг залежно від рівня їх обсягу, якості та вартості.

МЕТОДИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Лагер А.А.

Науковий керівник – Серьогіна Д.О., канд. екон. наук, доцент

Питання економічної безпеки підприємства є актуальним вже протягом тривалого часу, протягом якого дано безліч трактувань поняття «економічна безпека», але, разом з тим, як і раніше не відображені практичні способи її забезпечення.

Суть економічної безпеки підприємства - це найбільш ефективне використання активів, ресурсів підприємства з метою виявлення основних проблемних питань, загроз, для виявлення шляхів підвищення ефективності діяльності підприємства, його зовнішніх і внутрішніх загроз.

Основні цілі економічної безпеки: знизити ризик банкрутства до мінімуму, стати більш конкурентоспроможними, забезпечити інвестиційну безпеку, підібрати висококваліфікований персонал, створити більш ефективний захист інформації. [1]

Для досягнення вищезазначених цілей будь-якої компанії, слід визначити можливі методи для забезпечення економічної безпеки підприємств. Існує безліч всіляких способів, методів, моделювання, які засновані на економічному аналізі.

Умовно можна запропонувати таку методику формування системи забезпечення економічної безпеки:

1. Вивчення специфіки бізнесу, положення на ринку і визначення основних показників діяльності.

2. Аналіз внутрішніх та зовнішніх загроз економічної безпеки підприємства та вивчення інформації про можливості виникнення кризових ситуацій і поведінки в них.

3. Перевірка існуючих інформаційно-технічних, інтелектуальних, економічних, правових, силових і неформальних засобів по забезпеченню захисту і аналіз їх придатності.

4. Організація діяльності підприємства, підготовка пропозицій щодо вдосконалення існуючої системи забезпечення економічної безпеки і бюджету на його утримання з керівництвом.

5. Контроль над функціонуванням створеної системи забезпечення економічної безпеки підприємства.

6. Оцінка ефективності роботи створеної системи забезпечення економічної безпеки.

7. Корекція та вдосконалення системи забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Найбільш комплексно досліджувати поставлену проблему і знайти найбільш оптимальний варіант її рішення можливо тільки при загальних зусиллях спільної роботи економістів, техніків, технологів, керівників різних виробничих служб, що володіють різноманітними знаннями стосовно досліджуваного питання.

Для досягнення високого рівня економічної безпеки підприємство має забезпечувати структурну рівновагу основних функціональних складових. [2]

Забезпечити економічну безпеку підприємства як вирішальну умову його діяльності має система економічної безпеки. Відсутність уваги та управлінських дій до цілеспрямованого забезпечення економічної безпеки призведе до її послаблення через актуалізацію загроз у внутрішньому та зовнішньому середовищі діяльності підприємства.

Таким чином, для ефективного функціонування системи економічної безпеки, по-перше, вона має унікальною для кожного суб'єкта господарювання; по-друге, комплексність забезпечення економічної безпеки підприємства та постійне зростання її рівня можливе лише за умови якісної, інтегрованої, оперативної роботи всіх підрозділів підприємства.

Список використаних джерел:

1. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства : навчальний посібник / Л. І. Донець, Н. В. Ващенко. – К : Центр учбової літ., 2008. – 240 с.

2. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навчальний посібник / В. Л. Ортинський, І. С. Керницький, З. Б. Живко, М. І. Керницька, М. О. Живко. – Київ : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2009. – 542 с.

МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ В УКРАЇНІ

Маврова К.І.

Науковий керівник – Славуца О.І., канд. екон. наук, доцент

На сьогоднішній день основним капіталом будь-якого підприємства являються кваліфіковані спеціалісти. Але знайти їх дедалі важче, бо послуги таких робітників коштують дорого. Недаром кажуть «кадри вирішують все». Без узгодженості, дружельюбних відносин, командності навіть підприємства з процвітаючою економікою колись прогорнуть.

Кожному п'ятому мешканцю України заробітної плати не вистає для придбання навіть предметів першої необхідності. Це в свою

чергу свідчить про використання неефективне людських ресурсів, що призводить до зниження продуктивності праці, відсутності гідних заробітних плат, скорочення бюджету та ВВП. Послаблення зв'язку між продуктивністю праці та заробітною відбулося завдяки впливу інших чинників - інфляції, зміни структури виробництва, нестабільності економічного стану підприємств [1].

У сучасних умовах, рівень безробіття в Україні сприяє формуванню у роботодавців негативного ставлення до проблем мотивації або звичайного їх ігнорування. Роботодавці поводять себе таким чином: відмовився один претендент на вакантну посаду через невисоку заробітну плату, знайдеться інший, що погодиться. Завдяки цим поганим умовам праці у працівників з'являється де мотивація.

Ще однією проблемою є те, що на підприємствах рідко здійснюється процес мотивації на основі індивідуального підходу до винагородження, тобто більшість керівників заохочують працівників до моральної мотивації, а єдиним джерелом задоволення потреб працівників є матеріальна мотивація.

Таким чином, з метою позитивного впливу мотивації персоналу на стратегічний розвиток підприємства, система мотивації на підприємствах має базуватися на таких вимогах:

- визначення цілей, що забезпечать безперервність процесу мотивації;
- стимулювання персоналу матеріально;
- забезпечення вчасного та раціонального навчання персоналу;
- підтримування відповідної атмосфери довіри в колективі;
- інформування про перші успіхи, що забезпечують установлення зв'язку між докладеними зусиллями та результатами.
- узгодження докладених зусиль з їх оплатою;
- створення належних умов для захисту здоров'я всіх працівників;
- створення програм навчання, підвищення кваліфікації та перекваліфікації;
- розроблення і впровадження нововведень;
- надання однакових можливостей щодо зайнятості та посадового просування за критерієм результативності праці [2].

Отже, однією з головних рушійних сил в стратегічній реалізації підприємства є мотивація, яка безпосередньо впливає на рівень та обсяг виробництва, результативність роботи, конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Дана проблема завжди буде актуальною, так як удосконалюється й розвивається система мотивації праці, використовуючи при цьому все нові і нові напрямки.

Список використаних джерел:

1. Куцинська М. В., Чопова М. М. Сучасні проблеми мотивації праці персоналу на підприємствах в Україні. URL: http://globalnauka.com/naukova_ukraina/2210.html.
2. Ридзевська О.В., Могилей А. О. Вплив мотивації персоналу на стратегічний розвиток підприємства URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84825245.pdf>.

ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИРОБНИЦТВА

Морміло Д.О.

Науковий керівник – Серьогіна Д.О., канд. екон. наук, доцент

Серед найвагоміших проблем сучасних підприємств-виробників можна виділити один з основних напрямків впливу на собівартість продукції, такий як, висока енергоємність виробничих процесів та нерациональність використання енергетичних ресурсів. Для нормального функціонування підприємства в ринкових умовах, необхідно забезпечувати конкурентоспроможність продукції, а отже невисоку її собівартість.

На актуальність проблеми енергоефективності в Україні вказує енергоємність ВВП, яка за даними Державного агентства з енергоефективності та енергозбереження у 2020 році є однією з найвищих в світі, цей показник втричі вище, ніж у Польщі[4]. Тобто, виробляючи однаковий товар, український виробник витрачає втричі більше енергії від польського. Результатом високої енергоємності ВВП є низька конкурентоспроможність економіки. По-перше, підприємства стають не конкурентоспроможними, по-друге, надмірне споживання енергії призводить до імпорту енергоносіїв, по-третє, відбувається зміна кліматичних показників.

Таким чином, вирішення цієї проблеми має відбуватися інтенсивним шляхом, що забезпечить більш раціональне використання енергоресурсів, впровадження інноваційних технологій, модернізацію виробництва для виготовлення менш енергоємної продукції.

В даний час питанням енергозбереження та енергоефективності у промисловості приділяється достатньо уваги серед науковців. Але кожен автор має своє уявлення про існуючу проблему.

Згідно з Законом України «Про енергозбереження» під категорією «енергоефективна продукція, технологія, обладнання» розуміється продукція або метод, засіб її виробництва, що забезпечують раціональне використання паливно-енергетичних ресурсів порівняно з іншими варіантами використання або виробництва продукції однакового спо-

живчого рівня чи з аналогічними техніко-економічними показниками[3]. Тобто, вибір менш енергоємних альтернатив.

Гордієнко О.С. вважає, що енергозбереження – це процес, у ході якого зменшується потреба в енергоресурсах на одиницю кінцевого ефекту від їхнього використання[1]. Тобто процес удосконалення виробництва.

На думку Суходолі, категорія «енергоефективність» – це стан системи, при якому досягнення цілей забезпечується при мінімальних затратах енергії [2], тобто діяльність суб'єкта, без втрат обсягів виробництва, має забезпечуватися мінімальним використанням енергії. Отже, енергоефективність виробництва – це характеристика ступеня використання енергоресурсів на одиницю виробленого продукту. Це дає змогу порівняти різні альтернативні варіанти з погляду енергоємності.

Основні причини високої енергоємності виробництва: знос основних засобів, постійний вихід з ладу устаткування, проблематика з боку контролю, відмова від використання вторинної сировини, некваліфікований персонал, недостатня мотивація працівників. Окрему частку причин можна врегулювати проведенням модернізації обладнання та впровадженням більш досконалої технології виробництва або окремих процесів, застосування яких дасть оптимальний рівень енергоспоживання. А також пошуком альтернативних джерел енергії та залученням інвестицій. Для покращення ситуації необхідно визначити енергоємність кожного виду продукції, розробити заходи її зниження.

У країнах ЄС держава проводить фінансове стимулювання промисловості, шляхом проведення грантів та зниження ставок за кредитами на енергоефективні заходи. Другий спосіб – це змушення досягнути певного рівня економії енергії, що стимулюється отриманням винагороди, в іншому випадку – сплатою пені.

Щодо державної політики України, у рамках програми з енергоефективності на 2022-2026 роки, закладено стимулювання підприємств до впровадження енергоефективного обладнання, технологій, матеріалів шляхом здешевлення кредитів. Впровадження енергоефективних технологій забезпечить досягнення таких цілей: зниження собівартості продукції, скорочення енергетичної залежності підприємства, підвищення рівня рентабельності та підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гордієнко О.С. Енергозбереження транспортних підприємств / О.С. Гордієнко // Технологический аудит и резервы производства. – 2012. –№ 1 (7). – Т. 5. – С. 13–14.
2. Суходоля О.М. Енергоефективність національної економіки: методологія дослідження та механізми реалізації:[монографія] / О.М. Суходоля. – К.: НАДУ, 2006. – 400 с.

3. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження. URL: <https://saee.gov.ua> (дата звернення: 21.02.2021).

4. Закон України «Про енергозбереження» № 74/94 ВР від 1 липня 1994 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 21.02.2021).

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ЯК ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Письмак В.Р.

Науковий керівник – Соболева Г.Г., канд. екон. наук, доцент

Фінансова діяльність підприємств розпочинається зі створення фінансових ресурсів. Вони повинні утворювати умови для стійкого процесу виробництва та його постійного покращенню, що визначає конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Фінансові ресурси підприємств - це власний та залучений грошовий капітал, який підприємство застосовують для створення власних активів і фінансування поточних витрат, пов'язаних з розширенням виробництва і економічним стимулюванням. Активи підприємства можна охарактеризувати як ресурси, сформовані за допомогою інвесторного капіталу, контрольовані підприємством внаслідок минулих подій, які характеризуються продуктивністю і здатністю формувати дохід [1].

Основними критеріями ефективності формування активів є фінансова стійкість та ліквідність підприємства.

Фінансова стійкість це надійно гарантована платоспроможність, є однією з головних умов вдалої і стійкої роботи підприємства в ринкових умовах. Якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, це означає що воно має багато переваг перед іншими підприємствами при залученні інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих працівників [2].

Ліквідність підприємства – це його можливість здійснити перетворення фінансових або матеріальних активів у грошові кошти для оплати своїх зобов'язань.

Форма джерел фінансування підприємств складається з власних джерел, позикових коштів а також з коштів зарубіжних інвесторів. Головними джерелами формування фінансових ресурсів підприємства є власні та залучені кошти ,це кошти, які є в розпорядженні підприємства або надані йому на безоплатній основі. Позиковими коштами є всі грошові кошти і надходження, що використовуються підприємством на принципах платності, терміновості та поверненні. Особистий і позиковий капітал створює фінансові ресурси і приймає участь у фінансуванні активів підприємства, а перед фізичними , юридичними осо-

бами та державою які є конкретними власниками являє собою зоб'язання.

Отже, грошові кошти відображаються у активі балансу, а джерела фінансових ресурсів підприємства формуються у виді активів підприємства і відображаються - у пасиві балансу. Обсяг надходження та напрямок використання визначають джерела фінансових ресурсів підприємства, що є складовою частиною для формування фінансових ресурсів. Основними джерелами формування фінансових ресурсів і капітала підприємств є власні та позикові кошти. Особисті джерела фінансування є головним елементом ресурсів підприємства вони створюються за допомогою власного капіталу, а саме за рахунок його частини в активах підприємства, яка залишається після вирахування всіх зоб'язань. Основою позикових джерел є довгострокові та поточні зоб'язання. Надзвичайну увагу потрібно приділити способу їх розміщення в активі під час оцінювання будови джерел майна підприємства. Так виявляється нерозривний зв'язок аналізу пасивної та активної частини балансу підприємства.

Список використаної літератури:

1. Економіка підприємства: Підручник / За редакцією проф. С. Ф. Покропивного. - К.: У "Хвиля-Прес", 1995.
2. Марченко А.А. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів // Фінанси України. — № 9. — 2002. — С.102—107.

ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА РОЗВИТОК ОСВІТИ

Приходченко Е.Ю.

Науковий керівник – Матвєєва Н.М., канд. екон. наук, доцент

У реаліях сьогодення неможливо не враховувати та заперечувати вплив цифрової трансформації.

Цифровий розвиток передбачає виконання комплексу завдань, що позитивно вплинуть на економіку, бізнес, суспільство та життєдіяльність країни в цілому.

Основними цілями цифрового розвитку є:

- прискорення економічного зростання та залучення інвестицій;
- трансформація секторів економіки в конкурентоспроможні та ефективні;
- технологічна та цифрова модернізація промисловості та створення високотехнологічних виробництв;
- доступність для громадян переваг та можливостей цифрового світу;

реалізація людського ресурсу, розвиток цифрових індустрій та цифрового підприємництва.

Враховуючи наведені вище цілі напрямами цифрового розвитку є запровадження цифрових компетенцій в освіті.

Звернемося до головного документу що регламентує цифровий розвиток [1]: Підвищення рівня та якості знань, формування сучасних навичок та компетентностей, навчання здобувати інформацію, спілкування іноземними мовами, індивідуальні програми навчання, впровадження нових предметів, підготовка до професій майбутнього та водночас цікаве і захопливе навчання є головними завданнями реформи освіти конкурентоздатної країни та суспільства.

Інформаційно-комунікаційні та цифрові технології надають можливість інтенсифікувати освітній процес, підвищити рівень та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань. Цифрові технології роблять процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. При цьому технології не замінюють вчителя, а доповнюють його. Таким урокам властиві адаптивність, керованість, інтерактивність, поєднання індивідуальної та групової роботи, часова необмеженість навчання.

Також, слід зазначити, що опанування цифровими освітніми технологіями значно пом'якшило надзвичайну ситуацію з освітнім процесом підчас карантину.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>

НАПРЯМКИ ПОДОЛАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ НАСЛІДКІВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 ДЛЯ ТУРИЗМУ

Раєвська Ю.Р.

Науковий керівник – Славути О.І., канд. екон. наук, доцент

Туризм є одним із головних світових секторів економіки. Це третя за величиною категорія експорту (після палива та хімічних речовин), яка в 2019 р. становила 7 % світової торгівлі. Разом з тим туризм є одним із секторів, які найбільше постраждали від пандемії Covid-19, впливаючи на економіку, засоби до існування, державні послуги та можливості на всіх континентах.

Близько 7 % світового туризму стосується дикої природи, цей сегмент зростає на 3 % щороку [1]. Раптове падіння туризму припинило фінансування збереження біологічного розмаїття. Це загрожує робо-

чим місцям, і це вже призвело до зростання браконьєрства, мародерства, частково через зменшення присутності туристів та персоналу.

Вплив на біорозмаїття та екосистеми особливо важливий для країн розвитку малих островів (SIDS) та найменш розвинених країн. У багатьох африканських країнах на дику природу приходиться до 80 % відвідувань, а в багатьох SIDS доходи від туризму дають змогу охороняти море.

Вплив COVID-19 на туризм надає додатковий тиск на збереження спадщини, а також на культурну та соціальну структуру громад, особливо для корінного населення та етнічних груп.

Наприклад, багато практик нематеріальної культурної спадщини, таких як традиційні фестивалі та збори, були припинені або відкладені, а із закриттям ринків ремісничих виробів, товарів та інших товарів доходи корінних жителів зазнали суттєвого скорочення.

У 2020 р. 90 % країн закрили об'єкти світової спадщини, що має величезні соціально-економічні наслідки для громад, які залежать від туризму. Крім того, 90 % музеїв закрито, а 13 % можуть ніколи не відкритися [2].

Для пом'якшення значних наслідків для відновлення туризму слід враховувати п'ять пріоритетних напрямів:

- пом'якшення соціально-економічний вплив на засоби до існування, особливо на зайнятість жінок та економічну безпеку.

- підвищення конкурентоспроможність та створити стійкість, в тому числі шляхом диверсифікації економіки, сприяючи внутрішньому та регіональному туризму, де це можливо, та створюючи сприятливе ділове середовище для мікро, малих та середніх підприємств.

- поглиблення інновацій та цифрова трансформація туризму, включаючи сприяння інноваціям та інвестиціям у цифрові навички, особливо для тих, хто тимчасово залишається без роботи та шукачам роботи.

- сприяння стійкості та зеленому зростанню для переходу до стійкого, конкурентоспроможного, ресурсозберігаючого та нейтрального до вуглецю сектору туризму. Зелені інвестиції для відновлення можуть, серед інших можливостей, орієнтуватись на заповідні території, відновлювані джерела енергії, розумні будівлі та циркулярну економіку.

- координація та партнерські відносини з метою перезапуску та трансформації сектору у напрямку досягнення Цілей сталого розвитку, забезпечуючи відновлення та відновлення туризму, ставлять людей на перше місце та працюють разом, щоб відповідально та скоординовано полегшити та зняти обмеження на поїздки.

Список використаних джерел:

1. Tourism and Covid-19 – unprecedented economic impacts. URL: <https://www.unwto.org/tourism-and-covid-19-unprecedented-economic-impacts>.
2. Tourism Policy Responses to the coronavirus (COVID-19). URL: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/tourism-policy-responses-to-the-coronavirus-covid-19-6466aa20/>.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Руднєва А.С.

Науковий керівник – Жовтяк Г.А., канд. екон. наук, доцент

Відсутність дієвих напрямів фінансової політики у сфері житлово-комунального господарства, недосконалість нормативно-законодавчої бази, прорахунки в управлінні фінансовими ресурсами зумовлюють необхідність розроблення пропозицій і заходів, спрямованих на вдосконалення наявного механізму його фінансування. Основними джерелами фінансування ЖКГ є кошти державного і місцевих бюджетів, фізичних та юридичних осіб за сплату житлово-комунальних послуг, інвестиції і кредити, кошти, що виділяються по лінії міжнародних фінансових організацій.

Основна частка видатків на утримання ЖКГ і оплату комунальних послуг та енергоносіїв здійснюється з місцевих бюджетів. Розмір та напрямок витрачання коштів на житлово-комунальні послуги визначають органи місцевого самоврядування відповідної територіальної громади. Тому вони можуть відрізнятися залежно від типу громади (велике чи маленьке місто, село). Однак основними видатками місцевих бюджетів на ЖКГ є:

1) обслуговування об'єктів інфраструктури ЖКГ (утримання та експлуатація житлових будівель, забезпечення функціонування водопроводу та каналізації, тепломереж, ліфтів, вивозу сміття тощо);

2) підтримка функціонування підприємств, які надають житлово-комунальні послуги;

3) організація благоустрою населених пунктів, або іншими словами, створення комфортного середовища (озеленення, прибирання вулиць, парків, скверів, звукоізоляція тощо);

4) регулювання цін на житлово-комунальні послуги (включаючи погашення різниці між фактичною вартістю наданих послуг та тарифами затвердженими державою чи органами місцевого самоврядування за рахунок субвенції з держбюджету);

5) державні та місцеві програми житлового будівництва (будівництво або придбання житла для певних категорій населення (вклю-

чаючи дітей-сиріт), зменшення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступного житла для громадян, які потребують покращення житлових умов тощо);

б) інші (заходи щодо поліпшення питної води, тощо).

Серед основних напрямів реформування механізму фінансування підприємств житлово-комунального сектору визначено створення інвестиційного фонду функціонування і розвитку ЖКГ, зміни в оподаткуванні, запровадження системи електронних розрахунків, розроблення ефективної тарифної політики, реструктуризацію кредиторської заборгованості.

Ефективними напрямами вдосконалення механізму фінансування ЖКГ будуть такі: розвиток системи не тільки державно-приватного, але й муніципально-приватного партнерства для збалансування державних, місцевих та приватних інтересів у сфері фінансування ЖКГ. У даному разі муніципалітети, співпрацюючи з бізнес-структурами, отримують можливість залучення приватних інвестицій, розширивши межі співфінансування проектів модернізації об'єктів комунальної власності. Основними формами муніципально-приватного партнерства можуть бути як оренда об'єктів комунального майна, що знаходиться в розпорядженні муніципалітетів, так і взяття в оренду майна бізнес-структур у розпал сезонних робіт за гострої потреби в них, що стає можливим тільки за наявності відповідного правового забезпечення. Ще однією формою муніципально-приватного партнерства є участь бізнес-структур у капіталі підприємств ЖКГ на основі проведення їх акціонування, що створить умови для розвитку конкуренції в даній сфері діяльності та призведе до покращення якості житлово-комунальних послуг.

Таким чином, в умовах хронічного дефіциту коштів на оновлення матеріально-технічної бази ЖКГ необхідно впроваджувати децентралізовані підходи, спрямовані на розвиток основних форм державно-приватного та муніципально-приватного партнерства, орендних та лізингових відносин, розвиток співпраці з міжнародними фінансовими організаціями. особливо важливим є створення необхідних правових, довірчих, майнових відносин у сфері взаємодії приватного капіталу і муніципальної власності для фінансового забезпечення реалізації партнерських проектів комунального і приватного сектору.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ

Хмелєвська А.А.

Науковий керівник – Соболева Г.Г., канд. екон. наук, доцент

Функціонування підприємства в сучасних умовах господарювання залежить від багатьох факторів. Такі фактори, як вимоги споживачів до якості продукції, що випускається, фінансова нестабільність відображаються на діяльності підприємства. Саме тому, підприємство повинно швидко і ефективно реагувати на зміну ринкової ситуації і вживати необхідні, оптимальні рішення в галузі планування та управлінням власним прибутком.

Прибуток є найважливішою економічною категорією, а його отримання є однією із головних задач підприємства. Прибуток, підприємство одержує тільки в тому випадку, якщо виробляє продукцію або послуги, які задовольняють потреби покупців. З цього випливає, що прибуток показує результат його господарської діяльності, тому що успіх будь-якого суб'єкта господарювання залежить від того, наскільки ефективно управляють прибутком.

Виробництво — складна економічна система, ефективне управління якою в умовах негативних впливів внутрішнього і зовнішнього середовища є основою його успішного функціонування та постійного зростання. Невід'ємною ознакою сучасного управління є готовність підприємства до стратегічних змін, які в умовах ринку є невідворотними. Зміни, що відбуваються на виробництві, можуть бути пов'язані з процесами, які відбуваються, як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі. Вони можуть стосуватися розмірів виробництва, масштабів його функціонування, потенціалу і проявляються протягом усього життєвого циклу — на стадіях зростання, стагнації, спаду. Але якщо на зміни у зовнішньому середовищі виробництво не здатне вплинути — воно може лише більш або менш вдало пристосовуватися до них, то внутрішні зміни, які відбуваються у процесі фінансово-господарської діяльності лежать у зоні безпосереднього впливу фінансових менеджерів.[1]

Регулювання прибутком являє собою процес розробки та прийняття ефективних регулятивних рішень за всіма основними аспектами його формування та розподілу і використання на підприємстві з метою максимізації добробуту партнерів підприємства в поточному та перспективному періодах .

Головною метою управління формуванням прибутку підприємства є: забезпечення максимізації розміру прибутку, що формується і який відповідає ресурсному потенціалу суб'єкта господарювання та ринковій кон'юктурі; забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибут-

ку, що формується та допустимим рівнем ризику; забезпечення високої якості прибутку, що формується; забезпечення постійного збільшення ринкової вартості підприємства; підтримка конкурентоспроможності у довгостроковому періоді; забезпечення ліквідності підприємства та його платоспроможності; підтримка інвестиційної привабливості.

Особливості управління прибутком залежать від багатьох факторів, основними із яких є особливості галузевої приналежності, спеціалізація підприємства, його організаційна форма і форма власності, цілі стратегічного розвитку й етапи реалізації стратегії. Це спричиняє поряд з використанням загальноприйнятих принципів управління прибутком необхідність розробки особливих принципів для кожного конкретного підприємства індивідуально, ґрунтуючись на системному підході і комплексному аналізі його господарювання. Дослідження особливостей управління дозволяє застосовувати обмірковані та аргументовані дії і рішення при розробці інструментів управління прибутком.[2]

Прибуток формується під впливом великої кількості взаємозалежних чинників, що впливають на результати діяльності підприємства по-різному: одні – позитивно, інші – негативно. Серед зовнішніх чинників можна виділити такі: економічні умови господарювання, місткість ринку, платоспроможний попит споживачів, державне регулювання діяльності підприємств та інше. Особливе значення має рівень, динаміка і коливання платоспроможного попиту, тому що він визначає стабільність одержання прибутку.

Отже, прибуток підприємства є важливою економічною категорією, так як він є кінцевою метою діяльності будь-якого підприємства. На ефективне управління прибутком впливає безліч факторів, які залежать як від самого підприємства в цілому, так і від його зовнішнього середовища. Величина одержуваного виробництвом єприбутку залежить як від внутрішніх чинників – ефективності використання наявних ресурсів, так і від зовнішніх, основним з яких є стан економіки країни в цілому. Це у свою чергу доводить, що ефективний процес управління прибутком – є одним із найголовніших чинників ефективності господарської діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства. – К.: КНЕУ, 2015. – 528 с.
2. Бланк, И. А. Управление прибылью [Текст] / И. А. Бланк. К. : Ника-Центр, 1998. 544 с.

ОЦІНКА ТА УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ

Якубова К.Р.

Науковий керівник – Славуца О.І., канд. екон. наук, доцент

Людський капітал визнається рівнем освіти та охорони здоров'я серед населення і вважається важливою детермінантою економічного

зростання. Світовий банк вимагає вимірювання та щорічної звітності про людський капітал для відстеження та мотивації інвестицій у охорону здоров'я та освіту та підвищення продуктивності праці.

Людський капітал – це найважливіша складова частина сучасного продуктивного капіталу, яка представлена властивим людині багатим запасом знань, розвинених здібностей, визначених інтелектуальним і творчим потенціалом. Основним чинником існування і розвитку людського капіталу є інвестиції.

Саме цим визначається абсолютна актуальність, значимість і пріоритетність людського капіталу серед всіх інших видів ресурсів підприємства (фірми, корпорації).

Зазначена методика аналізу людського капіталу підприємства складається з таких етапів:

1) Визначення змісту аналізу людського капіталу підприємства на основі аналізу існуючої стратегії і цілей підприємства.

2) Розробка критеріїв показників і характеристик, що оцінюються.

3) Зміна показників і характеристика стану людського капіталу підприємства.

4) Виявлення відхилень, визначення причин і розробка заходів щодо їх усунення [1].

Мета аналізу людського капіталу підприємства – формування попереднього уявлення про стан людського капіталу та прийняття відповідних управлінських рішень. Особливістю такого аналізу є отримання результатів шляхом наочного та легкого (за часом і трудомісткістю) порівняння коефіцієнтів.

Для проведення вартісної оцінки людського капіталу застосовують дохідний метод, який будується на показнику сукупних доходів населення, що враховує не лише зарплату, а й інші джерела доходів. Доходи населення розглядаються як основний результат використання людського капіталу.

Економічні результати праці персоналу повинні вимірюватись виключно в єдиній вартісній одиниці, яка широко використовується при оцінці діяльності підприємства в цілому. Це дозволить уникнути необхідності визначення суб'єктивних бальних оцінок та коефіцієнтів вагомості. Крім того, вартісні показники можуть порівнюватись один між одним, що надає додаткову інформацію для оцінки [2].

У світовій практиці є багато прикладів розрахунку міжнародними організаціями, асоціаціями тощо показників, що дуже важливі для міжнародної спільноти і які пов'язані з людиною і його життєдіяльністю. Необхідність таких показників обумовлена багатьма об'єктивними

чинниками і головне для пізнання та забезпечення суттєвого покращення якості людини.

Хоча факти підтверджують людський капітал як рушій зростання, Світовий банк стверджує, що інвестиції в людський капітал занадто низькі в країнах з низьким та середнім рівнем доходу. Значна частина інвестицій Світового банку зосереджена на фізичному, а не на людському капіталі. Лише 1,5% від пільгових грантів Світового банку Асоціації міжнародного розвитку припадає на охорону здоров'я, а 1,9 % – на освіту. У міру того, як країни переходять до запозичень у непільгових рамках Міжнародного банку реконструкції та розвитку, частки в галузі охорони здоров'я зростають до 4,2 % та до 5,2 % для освіти [3]. Зосередження уваги на нарощуванні матеріальних цінностей також може бути зумовлене часовими горизонтами; такі проекти можуть принести прибуток раніше, ніж інвестування в охорону здоров'я дітей та освіту, і політичний процес у багатьох країнах може винагородити короткочасну віддачу.

Список використаних джерел:

1. Турило А. М., Короленко Р. В. Визначення сутності економічної категорії «людський капітал працівника підприємства». Інвестиції: практика та досвід: науково-практичний журнал. Київ, 2014. No7. С. 52–56.
2. Турило А. М., Короленко Р. В. Основи формування стратегії управління людським капіталом працівника підприємства. Економічний форум. Луцьк, 2014. No 3. С. 208–214.
3. World Bank. Global reach map: global all projects. URL: <http://maps.worldbank.org/p2e/mcmap/index.html>.

РИЗИКИ ВТРАТИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА В СТРАТЕГІЧНОМУ АСПЕКТІ

Кіріллов К.С.

Науковий керівник – Новікова М.М., д-р екон. наук, професор

Будівельні підприємства наразі змушені функціонувати в умовах жорсткого конкурентного середовища та необхідності подолання негативних наслідків світової фінансової кризи, що проявляється у значному рості інфляції, другої хвилі агресивної світової пандемії Covid-19, втраті кваліфікованих працівників будівельної галузі, зниження доходів населення тощо. У такій ситуації потреба в управлінні ризиками будівельного підприємства відчувається особливо гостро. Основою для прийняття рішень є кількісні та якісні дані про очікуваний ризик підприємства [1]. У цьому контексті не викликає сумніву актуальність питання прогнозування ризику втрати конкурентоспроможності буді-

вельного підприємства. Необхідно ще на етапі прийняття управлінських рішень виявляти та оцінювати стратегічні ризики діяльності будівельного підприємства, що дозволяє аналізувати їх в довгостроковому періоді, беручи до уваги накопичений ризик за попередні періоди. Таким чином, під дією факторів ризику можна врахувати не тільки втрати, а й спричинений ними виграш [2; 3].

Тож при прогнозуванні ризиків діяльності будівельного підприємства цікавим є їх стратегічне значення. До основних етапів прогнозування ризику діяльності будівельного підприємства слід відносити такі.

Перший етап передбачає прогнозування стратегічного ризику діяльності підприємства з урахуванням факторів, що на нього впливають. Для цього, використовуючи методи кореляційно-регресійного аналізу, слід побудувати моделі залежності Y величин (тактичного та стратегічного ризиків) від $X_1, X_2 \dots X_n$ величин (зовнішніх і внутрішніх факторів).

Варто відмітити, що порівняння значення стратегічного ризику діяльності будівельного підприємства, середній строк операційного циклу якого становить, наприклад, 1,5 та 4 роки, буде не зовсім коректним. Логічно також припустити, що фактори, які впливають на стратегічний ризик, для таких підприємств можуть відрізнятися. З огляду на це необхідно будувати окремі моделі залежності стратегічного ризику діяльності будівельного підприємства від зовнішніх та внутрішніх факторів із середнім строком операційного циклу: до 2 років, від 2 до 4 років; понад 4 років.

Крім того, аналізуючи зовнішнє середовище функціонування будівельного підприємства, особливу увагу необхідно звернути на його спеціалізацію (наприклад, промислове будівництво).

Другим етапом є побудова кривої розподілу ймовірності виникнення певного рівня втрат (крива ризику) або кривої розподілу ймовірності одержання певного рівня прибутку понад запланований (крива виграшу) для будівельного підприємства.

На третьому етапі здійснюється корегування значення стратегічного ризику діяльності підприємства із використанням моделей залежностей, отриманих на першому етапі прогнозування, на ймовірність їх настання, обчислену за допомогою кривих, побудованих на другому етапі прогнозування.

Останній, четвертий етап передбачає визначення зони ризику для вже скорегованого значення стратегічного ризику [2].

Враховуючи вищевикладене, прогнозування ризику втрати конкурентоспроможності будівельного підприємства являє собою оцінку

майбутнього значення стратегічного ризику діяльності, яка базується на використанні кривої розподілу ймовірності виникнення певного рівня втрат (крива ризику) або кривої розподілу ймовірності одержання певного рівня прибутку понад запланований (крива виграшу) і моделей залежності стратегічного ризику діяльності будівельного підприємства від зовнішніх та внутрішніх факторів.

- Бабаєв В. М. Основні принципи вдосконалення поведінкового ризик-менеджменту / В. М. Бабаєв, М. М. Новікова, А. В. Діоба // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 6 (156). – С. 322–328.

- Турко М. О. Підхід до оцінки ризику діяльності будівельного підприємства / М. О. Турко // Економічний форум : науковий журнал. – Луцьк : Луцький національний технічний університет, 2012. – № 3. – с. 333–342.

- Лук'янова В.В. Діагностика ризику діяльності підприємства: [монографія] / В.В. Лук'янова. – Хмельницький, ПП. Ковальський В.В. – 2007. – 312 с.

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ ТЕПЛОЕНЕРГОПОСТАЧАННЯ

Самойленко В.В.

Науковий керівник – Новікова М.М., д-р екон. наук, професор

Беззбитковий режим функціонування при забезпеченні стандартів якості надання послуг є основною метою розвитку багатьох підприємств теплоенергетичного господарства України. Розвиток підприємств теплоенергетичного господарства неможливий без вирішення проблем енергозбереження і раціонального використання ресурсів.

Пріоритетним напрямом програми енергозбереження є підвищення ефективності виробництва і споживання паливно-енергетичних ресурсів (ПЕР) на основі впровадження апробованих і сертифікованих технічних засобів і технологій, модернізації джерел тепла, системи розподілу і транспортування теплової енергії, впровадження енергозберігаючих технологій з метою зниження споживання ПЕР і створення системи обліку ресурсів, максимально наближених до споживача, що дозволяють чітко визначити об'єм споживання та рівень втрат по всьому технологічному ланцюжку від виробника до споживача.

Енергозбереження забезпечується в процесі вдосконалення взаємовідносин між підприємствами, що займаються ресурсозбереженням, як постачальниками послуг, і їх споживачами - населенням, а також при підвищенні ефективності діючого організаційно-економічного механізму, який дозволяє стимулювати роботу по енергозбереженню, і надає можливість використовувати

заощаджені кошти для реалізації додаткових заходів щодо енергозбереження.

Основним інструментарієм розвитку підприємств за зазначеними напрямками є підготовка альтернативних рішень на основі діагностики характеру і природи проблем організаційно-управлінської, фінансово-економічної, виробничо-господарської сфер діяльності.

Основним значенням вказаної діагностики є розкриття причин економічної неспроможності, управлінської і виробничої неадекватності, стратегічної безперспективності, з урахуванням специфіки внутрішньої організації і особливостей зовнішнього оточення підприємства. Головним завданням подальшого аналізу є розробка ринково-адаптованої концепції розвитку підприємства.

Центральною ідеєю концепції розвитку підприємства тепло-енергопостачання може стати постійне вдосконалення всіх бізнес-процесів підприємства на базі виявлених резервів.

Пошук резервів в системі управління експлуатацією мереж є основним інструментом процесу розробки заходів з реалізації організаційної та технічної складової стратегії розвитку підприємства.

Основу дослідження системи управління експлуатацією мереж становлять:

- аналіз методів діагностики стану мереж і умов їхньої експлуатації;
- розробка методів аудиту та прогнозування стану мереж;
- дослідження чинників, що впливають на природні та енергетичні ресурси;
- розробка методів визначення граничного стану експлуатації і правил прийняття рішень.

Діагностика стану мереж та умов їхньої експлуатації та дослідження чинників, що впливають на виникнення понаднормативних втрат, є інформаційною базою прийняття рішень та розробки заходів щодо мінімізації і ліквідації втрат у тепломережах.

Передумовами запуску системи постійного удосконалення на підприємстві можуть бути :

- зростання вимог до ефективності теплопостачання;
- зростання конкуренції зі сторони альтернативних, децентралізованих способів забезпечення теплом;
- посилення ролі приборного обліку споживання тепла та теплоносія у абонентів;
- необхідність діагностики технічного стану теплопроводів та проведення робіт з підвищення надійності системи теплопостачання тощо.

Цінність системи безперервних поліпшень полягає не лише в зростанні ефективності функціонування без значних інвестицій і революційних змін процесів, а і в тому, що, створивши нову філософію прагнення до досконалості, менеджмент створює передумови формування самонавчального, такого, що самоорганізується, підприємства, орієнтованого на довгострокове ефективне функціонування. При цьому в якості мети поліпшень ставиться максимально можливе усунення втрат, що виникають з різних причин, а також політика енергозбереження.

ОСОБЛИВОСТІ ПЛАНУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Мельникова К.В.

Науковий керівник – Новікова М.М., д-р екон. наук, професор

Для досягнення цільових показників розвитку підприємств необхідно планувати логістичну діяльність підприємства, використовувати методики оцінювання економічного потенціалу, з урахуванням всіх напрямів діяльності суб'єкту господарювання. Вибір і обґрунтування стратегії розвитку підприємства вимагає обґрунтування економіко-математичних транспортних моделей, що враховують логістичну інфраструктуру, локалізацію потенційних споживачів, функціонуючі і планові ринки збуту. Стабільні ресурсні поставки для потреб інфраструктурного розвитку можливі тільки при збалансованому функціонуванні закупівельної, виробничої і розподільної діяльності. Своєчасне ресурсне забезпечення підприємств, сприятиме формуванню ефективної логістичної інфраструктури [1].

Довгострокове стійке функціонування підприємств може бути забезпечене тільки при наявності розвиненої системи планування його стратегічного розвитку та розвитку окремих підсистем.

Планування логістичної діяльності являє собою процес формування управлінських рішень, конкретних заходів та термінів їх виконання для досягнення поставлених цілей в майбутньому.

При здійсненні стратегічного планування логістичної діяльності запропоновано враховувати такі фактори:

– економіко-географічне розташування підприємства, його основних постачальників й споживачів, а також всієї необхідної логістичної інфраструктури;

- необхідність стратегічного планування розвитку підприємств з урахуванням стадійності їх життєвого циклу, а також впровадження інновацій, у тому числі логістичного спрямування;

- зміни економічного, інноваційного, соціального, правового, екологічного, технічного і технологічного характеру можуть привести до істотної зміни обсягів потреби або до можливості нетрадиційного використання деяких видів продукції;

- тенденція до насичення ринку призводять до посилення невизначеності зовнішнього середовища і посилення конкуренції. Що в свою чергу вимагає гнучкості стратегій розвитку і наявності механізмів їх оперативного перегляду на основі систематично здійснення моніторингу результативності діяльності підприємств;

- специфічність логістичної діяльності як об'єкта управління призводить до того, що підприємства не можуть ефективно функціонувати і розвиватися без узгодження стратегій розвитку на рівнях регіону і галузі.

Ефективність стратегічного розвитку логістичної діяльності пропонується забезпечити на основі таких принципів:

- цілісності і єдності основних принципів і методології стратегічного планування на різних рівнях;

- вимірюваності цілей. Повинна бути забезпечена можливість оцінки досягнення цілей з використанням кількісних і якісних цільових показників (індикаторів), критеріїв і методів їх оцінки.

- впорядкованості повноважень. Створення на підприємстві міжфункціональних груп фахівців, розмежування повноважень і відповідальності при плануванні і здійсненні діяльності з вирішення стратегічних і тактичних завдань;

- безперервності в розробці і реалізації планів і програм підприємств;

- плановірності при здійсненні діяльності в стратегічній перспективі заздалегідь виробленого плану, послідовності дій, певною системою;

- узгодженості документів по пріоритетах, цілям, завданням, заходам, показниками, ресурсів і термінів реалізації;

- результативності та ефективності вибору способів і методів досягнення стратегічних цілей повинен ґрунтуватися на необхідності отримання заданих результатів з найменшими витратами ресурсів;

- реальних можливостей при визначенні цілей і завдань необхідно виходити з можливостей їх досягнення і рішення у встановлені терміни з урахуванням ресурсних обмежень і ризиків;

– ресурсної забезпеченості. При розробці та затвердженні документів стратегічного планування повинні бути визначені джерела фінансового та іншого ресурсного забезпечення заходів з урахуванням об'єктивно існуючих обмежень.

1. Новікова М. М. Механізм управління логістичними витратами на промислового підприємстві / М. М. Новікова, Н. О. Кондратенко, М. В. Волкова. Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки, 2018. – Вип. 49. – С. 91 – 98.

ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Казakov В.В.

Науковий керівник – Кондратенко Н.О., д-р екон. наук, професор

Інновація є досить складною, багатогранною проблемою, яка зачіпає весь комплекс відносин дослідження, виробництва, збуту. Величезне значення в підвищенні її ефективності належить менеджменту. Безперервний процес відкриття нових знань і застосування їх у суспільному виробництві, тобто безперервний процес впровадження інновацій, називається науково-технічним прогресом [1].

Інновації бувають двох основних форм:

- 1) еволюційна форма, втілюється в насиченні промисловості, поступово вдосконалюється технікою;
- 2) революційна форма, втілюється в технологічних проривах, що характеризуються абсолютно новими технологічними процесами і принципами роботи машин.

Під сутністю інноваційної діяльності розуміється її внутрішній зміст, що виражається у взаємозв'язку всіх різноманітних властивостей і відносин, що виявляються в різних формах існування: наукова, проектно-конструкторська, технологічна діяльність, досвідчені розробки, робота з освоєння нововведень у виробництві, їхньої реалізації. Змістом інноваційної діяльності є єдність всіх складових її елементів, властивостей, внутрішніх процесів, зв'язків, протиріч і тенденцій. Воно виражається у взаємозалежній і ефективній діяльності по доведенню науково-технічних ідей, винаходів, розробок до результату, придатного до практичного використання, що припускає цілий комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, у своїй сукупності приводячих до інновацій [2].

Поняття інноваційної діяльності тісно пов'язане з поняттям «інноваційного потенціалу», під яким розуміється сукупність кадрових, матеріально-технічних, інформаційних і фінансових ресурсів, що обслуговуються відповідною інфраструктурою, призначена для реалізації нововведень. Інноваційний потенціал будь-якого господарського су-

б'єкта залежить від специфіки й масштабів його діяльності, а рівень його розвитку визначає реальні інноваційні можливості підприємства. Необхідно також відзначити той факт, що інноваційний потенціал не може бути збережений, ефективно використовуватися й відтворюватися, якщо не буде сформований господарський механізм керування інноваційним процесом.

Інноваційна діяльність підприємства повинна здійснюватися за такими принципами [3]: 1) адаптивності – прагнення до підтримання певного балансу зовнішніх і внутрішніх можливостей розвитку (внутрішніх спонукальних мотивів діяльності суб'єкта господарювання і зовнішніх, що генеруються ринковим середовищем); 2) динамічності – динамічне приведення у відповідність цілей і спонукальних мотивів (стимулів) діяльності підприємства (зокрема його власників, менеджерів, фахівців, працівників); 3) самоорганізації – самостійне забезпечення я умов функціонування, тобто самопідтримка обміну ресурсами (інформаційними, матеріальними, фінансовими) між елементами виробничо-збутової системи підприємства, а також між підприємством і зовнішнім середовищем; 4) саморегуляції – коригування системи управління виробничо-збутовою діяльністю підприємства відповідно до змін умов функціонування; 5) саморозвитку – самостійне забезпечення умов тривалого виживання і розвитку підприємства (відповідно до його місії й ухвалені мотивації діяльності).

Інноваційна діяльність підприємства спрямована на створення і залучення із зовнішнього середовища таких інновацій, які б сприяли підвищенню його конкурентоспроможності, зміцненню ринкових позицій, забезпечували б перспективу розвитку. Проте можливості підприємств відносно залучення інновацій різні, що обумовлено передусім існуючими ресурсними обмеженнями, особливо фінансовими. Тому управління інноваційною діяльністю слід здійснювати, з одного боку, враховуючи потенційні можливості інновацій у формуванні конкурентних переваг, а з іншої - на інвестиційні можливості підприємств. Для цього необхідне економічне обґрунтування доцільності впровадження кожній, навіть на перший погляд безумовно перспективній новації.

1. [Ашон Т.П.](#) Інноваційна діяльність України в контексті міжнародного науково-технічного співробітництва [Текст]: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.05.01 / Ашон Т.П.; Донец. нац. ун-т. Донецьк, 2006. 20 с.

2. Пушкарь А.И. Управление развитием промышленных предприятий региона [Текст] / А.И. Пушкарь, Л.В. Потрашкова // Вісник ХДЕУ, 2001. Спецвипуск №2 (18). С. 36-42.

3. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком : навч. посіб. / С.М. Ілляшенко. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Суми: ВТД «Університетська книга»; Київ : Видавничий дім «Княгиня Ольга», 2005. 324 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ОРГАНІЗАЦІЇ

Мусяченко А.А.

Науковий керівник – Кондратенко Н.О., д-р екон. наук, професор

На сучасному етапі розвитку економіки, який характеризується високою швидкістю змін, нестабільністю та невизначеністю, для забезпечення безперервного процесу економічного розвитку кожне підприємство повинне прагнути до раціонального використання ресурсів, підвищення прибутковості виробництва, поліпшення якості продукції і задоволення соціальних потреб своїх працівників і населення території, на якій воно функціонує.

На сучасному етапі розвитку економіки, який характеризується високою швидкістю змін, нестабільністю та невизначеністю, для забезпечення безперервного процесу економічного розвитку кожне підприємство повинне прагнути до раціонального використання ресурсів, підвищення прибутковості виробництва, поліпшення якості продукції і задоволення соціальних потреб своїх працівників і населення території, на якій воно функціонує.

Соціально-економічний розвиток є складним суперечливим процесом взаємодії позитивних і негативних факторів, а періоди прогресу змінюються періодами регресу [1].

Термін «соціально-економічний розвиток» відображає кореляційну залежність між рівнем економічного розвитку і вирішенням соціальних проблем країни і її господарюючих суб'єктів. Під даним терміном розуміють процес трансформації відносин між економічними суб'єктами та соціальними групами населення.

Соціально-економічний розвиток – складний суперечливий процес, у якому взаємодіють позитивні і негативні фактори, а періоди прогресу змінюються періодами регресу [2].

Соціально-економічний розвиток є однією з найголовніших цілей функціонування будь-якого підприємства, оскільки забезпечує задоволення нових потреб споживачів; підвищення конкурентоспроможності господарюючого суб'єкту та зміцнення його позицій на міжнародних ринках; створення умов та фінансово-технологічної бази для подальшого розвитку тощо.

Ефективне управління соціально-економічним розвитком організації може запровадити в неї нову стратегію і нову культуру, мобілізувати та сконцентрувати всю енергію й ресурси підприємства на досягненні мети. Без належного планування в організації виникатимуть

проблеми неефективного використання ресурсного потенціалу та наявних можливостей.

Кожне управлінське рішення, кожна дія може мати своїм результатом настільки віддалені у часі та диференційовані наслідки для організації, що передбачити їх у сучасних умовах розвитку не уявляється можливим. Тому, постає важливе завдання забезпечення збалансованості соціально-економічного розвитку у просторі, ґрунтуючись на основних засадах ефективності економічної діяльності та соціальних наслідків для господарюючих суб'єктів.

У зв'язку з цим, важливим завданням для підприємства є повнота виявлення його зовнішніх зв'язків із навколишнім середовищем, зумовлених як впливом середовища, так і власне господарюючим суб'єктом. Зовнішні зв'язки з точки зору системності мають обов'язково розглядатися у контексті внутрішньої структури підприємства та стратегії його розвитку. Зовнішні і внутрішні зв'язки є системними зв'язками. Чим більше виявлено та враховано зв'язків, тим вищий ступінь відкритості підприємства по відношенню до зовнішнього середовища та вищою є ймовірність забезпечення стійкості його функціонування та розвитку.

Удосконалення управління соціально-економічним розвитком підприємства – це процес його структурної перебудови у часі відповідно до факторів зовнішнього середовища та потенціалу підприємства за критерієм збалансованості у просторово-часовому відношенні. Типологія факторів зовнішнього середовища є максимально повною тільки тоді, коли підприємство розглядається як відкрита система.

Структурна перебудова підприємства відбувається на основі процесів накопичення і реалізації потенціалу його розвитку та адаптації до мінливих умов зовнішнього середовища. Тобто, процес управління соціально-економічним розвитком організації є достатньо складним, що містить елементи екзогенно-ендогенного походження і характеризується збалансованістю у часі та просторі.

1. Тюха І. В. Соціально-економічний розвиток: сутність та видові прояви. І. В. Тюха // Ефективна економіка, 2012. №6. С. 5.

2. Кузнецов А. Сутність соціально-економічного розвитку. Теоретико-методологічний аспект / А. Кузнецов // Вісник державної служби України, 2004. №1. С.45.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РЕКЛАМНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІЗАЦІЇ

Ткаченко А.В.

Науковий керівник – Кондратенко Н.О., д-р екон. наук, професор

У процесі розвитку виробничих і соціальних відносин уже в древніх цивілізаціях виникає необхідність передачі інформації, призначеної для груп людей. Частина цієї інформації містила елемент стимулювання, переконання адресатів повідомлень в доцільності певних дій. Найдавніші торговці налагоджували свої зв'язки з покупцями за допомогою прямих словесних звернень. Місця продажу оголошувалися гучними і повторюваними криками продавців. Саме ці послання несли в собі сутнісні риси сучасної реклами та інших засобів просування товарів та послуг. Ця характеристика дозволяє визначити цей напрямок комунікацій, як реклама. Не випадково слово «реклама» походить від латинського *reclamare* (reclamare) відновлювати крик, знову кричати, кликати, голосно заперечувати [1]. Зі світового бізнесу давно відома сила і роль реклами. Перш за все, реклама несе в собі інформацію, яка зазвичай представлена в стислій, художньо вираженій формі, емоційно забарвлена і доводять до свідомості й уваги потенційних покупців найважливіші факти і відомості про товари і послуги.

Для учасників ринку товарів, або послуг продавців (рекламодавців) і покупців (споживачів реклами): реклама (рекламне повідомлення) - будь-яка форма розповсюдження рекламодавцем відомостей (інформації), незалежно від використовуваних ним технічних чи інших засобів, у тому числі їх оприлюднення шляхом опублікування, передачі в ефір, публічного показу, публічного виконання або повідомлення, репродукування (репрографічного відтворення) і т.п. щодо третіх (невизначеного кола) осіб про рекламодавця, його товари (роботи, послуги), їх властивості та характеристики, умовах виробництва, придбання та використання, інших обставин, службовців формування або підтримання інтересу зазначених осіб до рекламодавця, його товарів (робіт послуг), спрямованих на підвищення конкурентоспроможності їх на ринку. Реклама, з одного боку, доводить до споживачів різні відомості, необхідні для купівлі та використання продуктів, або послуг. З іншого - поєднуючи свою інформаційність з переконливістю і сугестивністю, реклама робить на людину емоційно - психічний вплив [2].

Рекламний менеджмент можна розглядати як процес взаємодії основних учасників рекламної діяльності. Суб'єктами рекламного менеджменту (тобто учасниками, що ухвалюють управлінські рішення в даній сфері) є вище керівництво фірми-рекламодавця, лінійні і функці-

ональні керівники її маркетингової служби, співробітники рекламних підрозділів і ін. Як об'єкти управління (тобто тих, на кого направлені управлінські рішення з метою досягнення певного результату) можна розглядати потенційних споживачів, торгівельних посередників, широку громадську думку і ін. Дія на об'єкти рекламного впливу здійснюється за допомогою рекламних звернень, заходів просування, комплексних рекламних кампаній комунікатора. При цьому процес планування та реалізації рекламної діяльності характеризується системним покроковим підходом.

Правильно організована реклама на підприємствах створює передумови для більш ефективного виробництва товарів та послуг і кращого задоволення потреб населення. Неприпустимо використовувати в рекламі перебільшені дані про якість товару або послуги, видавати фальсифікований товар за повноцінний, впливати на нахили людини і використовувати інші негативні мотивації. Оформлення магазинів, павільйонів, готелів та інших підприємств має відповідати сучасним естетичним вимогам, вписуватися в архітектурний стиль міста, а витрати на організацію такого роду реклами не повинні перевищувати розумних (раціональних) розмірів [3].

Реклама повинна сприяти підвищенню якості обслуговування покупців товару або послуги. За допомогою реклами покупці швидше знаходять необхідні їм товари або послуги, набувають їх найбільшими зручностями і найменшою витратою часу. При цьому прискорюється реалізація товару та послуг, підвищується ефективність праці персоналу, знижуються різного роду витрати і витрати. Не менш важлива інформація для населення про окремих підприємствах, послугах, які вони пропонують, часу роботи, методах продажу, специфічних особливостях їх діяльності.

Головна мета реклами в рамках маркетингової діяльності – продавати товар. Природно, ефективність рекламної кампанії в цьому випадку вимірюватиметься здійсненими після неї продажами товару (торгівельна або економічна ефективність).

1 Мороз Л.А. Маркетинг / Л.А. Мороз, Н.І. Чухрай. – Львів: БЦ «Ажур», 2013. 232с.

2. Огилви Д. Исповедь рекламного агента / Д. Огилви. – М.: Манн, Иванов и Фербер, 2012. 240 с.

3. Миронов Ю.Б., Крамар Р.М. Основы рекламной деятельности: навчальний посібник. Дрогобич: Посвіт, 2016. 108 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ОРГАНІЗАЦІЇ

Щеняєва О.В.

Науковий керівник – Кондратенко Н.О., д-р екон. наук, професор

Структурна перебудова світової й української економік та посилення глобалізаційних процесів призвели до докорінних змін у системі функціонування вітчизняних організацій. Відбулося посилення впливу основних економічних факторів зовнішнього середовища на діяльність господарюючих суб'єктів. Тому, сьогодні дуже гостро постають питання управління розвитком підприємств, оскільки від перспектив розвитку залежить стабільність та життєдіяльність господарюючого суб'єкту.

Категорія «управління» характеризує здатність підприємства як сукупності соціально-економічної, матеріально-технічної та організаційно-технологічної систем зберігати свою визначеність, підтримуючи стан динамічної рівноваги між внутрішніми та зовнішніми чинниками діяльності підприємства [1].

Категорія «розвиток» розкриває характер змін, які відбуваються у системі підприємства. Іншими словами, це послідовність переходів соціально-економічної системи підприємства з одного стану в інший від моменту його створення до дати його ліквідації (юридичної та «фізичної»). Слід особливо зазначити, що підприємство в рамках роботи трактується як організаційно відокремлена, економічно самостійна, відкрита соціально-економічна система, яка на основі внутрішнього стану взаємодіє з зовнішнім середовищем і виготовляє продукцію (товари, роботи, послуги) [2].

Наведене визначення характеризує розвиток шляхом порівняння з іншими близькими категоріями, вони являють собою наявний приклад того, що таке визначення є лише необхідним, але недостатнім. Це пов'язано з глибоким зв'язком, взаємовизначеністю, взаємодоповненістю усіх понять, пов'язаних з уявленнями про розвиток. Локально, тобто у конкретного часового інтервалі розвиток може бути представлений і як зростання, і як вдосконалення і як інші види змін. Саме тому розвиток слід розглядати шляхом застосування системного підходу.

Слід зауважити, що розвиток підприємства – це перш за все поява чогось нового, що призведе до поліпшення діяльності підприємства, надає підприємству переваги над конкурентами. Основними завданнями під час управління розвитком підприємства є узгодження цілей підприємства та усунення протиріч.

Управління розвитком підприємства передбачає здійснення такого алгоритму:

- 1) оцінка процесів, що відбуваються на підприємстві;
- 2) вибір стратегічного напрямку розвитку підприємства;
- 3) визначення тактичних заходів, що сприяють досягненню стратегічних цілей;
- 4) оцінка стратегічних і тактичних напрямів розвитку підприємства;
- 5) розробка плану заходів щодо удосконалення механізму управління розвитком підприємства згідно з визначеними стратегічним і тактичним пріоритетам.

Здійснення процесів управління розвитком підприємства відбувається на основі використання різних методів, інструментів, методик, а також технік і технологій. Для цілей управління саме розвитком підприємства як динамічного процесу зазвичай застосовуються статистичні методи, методи факторного аналізу, економіко-математичного моделювання, прогнозування та інші, які у поєднанні утворюють різні методики оцінки розвитку, вибору стратегії розвитку та його моделювання [3].

Слід відмітити, що за сучасних умов функціонування традиційні методи управління підприємством не у повній мірі відповідають потребам суспільства, тому необхідно концентрувати зусилля на розробці нових методів та інструментів управління.

1. Передерієнко Н. І. Сутнісно-змістова характеристика процесів управління розвитком підприємств / Н. І. Передерієнко, Я. В. Котляревський // Наукові записки [Української академії друкарства], 2012. № 2. С. 103—111с.

2. Раєвнева О.В. Управління розвитком підприємства: методологія, механізми, моделі: монографія / О.В. Раєвнева. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. 496 с.

3. Гаркуша О.Ю. Концептуальний підхід до формування механізму управління розвитком виноробного підприємства / О.Ю. Гаркуша // Вісник Херсонського державного університету, 2014. Вип. 6. Ч. 2. С. 128—133.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНОЮ СИСТЕМОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Езеджи Д.Г.

Науковий керівник – Кондратенко Н.О., д-р екон. наук, професор

Одним з важливіших понять у логістичному менеджменті є поняття логістичної системи, яке ґрунтується на використанні системного підходу. Саме системний підхід дозволяє розглядати досліджуваний об'єкт як комплекс взаємопов'язаних підсистем, поєднаних єдиною метою, і розкрити його інтегровані властивості, зовнішні та внутрішні взаємозв'язки.

Існує думка, що логістична система являє собою адаптивну систему зі зворотним зв'язком, що виконує ті або інші логістичні функції. Вона, як правило, складається з декількох підсистем і має розвинені зв'язки із зовнішнім середовищем [1].

Логістична система як система управління складається з керованої і керуючої підсистем, тобто містить у собі суб'єкти та об'єкти управління, які взаємодіють між собою завдяки певним функціям [2].

Елемент логістичної системи або ланка логістичної системи – це функціонально обумовлений об'єкт, який не підлягає подальшій декомпозиції в межах певного завдання логістичної системи, що виконує локальну цільову функцію. До основних елементів логістичної системи в фармацевті відносяться закупівля, склади, транспорт, виробництво, збут готової продукції, інформація і логістичний персонал.

До специфічних властивостей логістичної системи також належать:

1) стохастичність логістичної функції, обумовлена використанням запасів для трансформації у готовий продукт, якого потребуватиме ринок у певний час, у певному місці;

2) багатофункціональність, оскільки в логістичній системі реалізуються функції планування, організації, обліку, контролю тощо;

3) адаптивність, тобто пристосованість до вимог ринку;

4) інерційність [3].

До вимог, які повинні висуватися до управління логістичними системами підприємства, належать:

- інтеграція ланок логістичного ланцюга в єдину систему, що забезпечує ефективне управління матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками;

- інтеграція систем контролю за рухом номенклатури матеріальних ресурсів і їх використанням;

- забезпечення ефективної взаємодії і погодженості побудови та функціонування елементів логістичної системи;

- погодженість з діючими процесами та іншими системами управління підприємством;

- інтеграція ланок логістичного ланцюга в єдину систему, що забезпечує ефективне управління матеріальними, фінансовими та інформаційними потоками;

- інтеграція систем контролю за рухом номенклатури матеріальних ресурсів і їх використанням;

- забезпечення ефективної взаємодії і погодженості побудови та функціонування елементів логістичної системи;

- погодженість з діючими процесами та іншими системами управління підприємством;
- функціонування логістичної системи на підставі принципу Парето, тобто логістична система повинна включати переважно ті елементи, які допомагають вирішувати дійсно важливі та пріоритетні завдання.

Вплив економічних змін на елементи логістичної стратегії призводить до зміни витрат на утворення необхідного рівня запасів, обмежень на логістичні витрати, прийняття рішення щодо організації процесу складування та транспортування.

Таким чином, логістична система є оптимальною формою організації сучасної системи бізнесу, здатною зберігати конкурентну перевагу завдяки ефективності та гнучкості наскрізних процесів, оперативного і точного обліку потреб ринку, детального планування, всебічного контролю за поточною діяльністю підприємства. При цьому досягається нова якість управління логістичними процесами завдяки формуванню гнучкої системи постачання, виробництва і збуту; створюється додана вартість завдяки збільшенню обсягів продажу продукції, підвищенню якості обслуговування кінцевих споживачів, скороченню необхідного рівня оборотних засобів і зниженню розмірів позикового капіталу.

1. Смирчинський В. В. Основи логістичного менеджменту : навч. посіб. / В. В. Смирчинський, А. В. Смирчинський. – Тернопіль : Економічна думка, 2012. – 325 с.

2. Пономаренко В. С. Логістичний менеджмент : підручник / В. С. Пономаренко, К. М. Таньков, Т. І. Лепейко. – Х. : ВД «Інжек», 2012. – 440 с.

3. Тридід О. М. Логістичний менеджмент : навч. посіб. / О. М. Тридід, К. М. Таньков: [за ред. проф., д-ра економ. наук О. М. Тридіда]. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2011. – 224 с.

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Хомяков О.Е.

Науковий керівник – Кондратенко Н.О., д-р екон. наук, професор

Забезпечення сталого розвитку підприємств є важливою проблемою сучасної української економіки, яка зумовлює необхідність поглиблених удосконалень стратегічного управління. Початковим етапом у цьому напрямі повинно стати стратегічне планування, причому не стільки функціонування, скільки розвитку промислових підприємств. Вирішення зазначеної проблеми в умовах інноваційно-структурної перебудови економіки України пов'язане з подальшими дослідження-

ми механізму стратегічного планування, яке повинно враховувати постійні зміни мікро- і макросередовища.

Методи стратегічного менеджменту на підприємстві почали використовуватися тільки в останні роки. Рівень складності та використання, як і раніше, дуже обмежений. Стратегія на підприємстві зводиться до місії, стратегічних цілей і стратегічного плану. Стратегії на підприємстві у такій обмеженій формі, як правило, формалізовані і поєднані з планом реструктуризації, який розроблений керівництвом.

Стратегічне планування характеризується певним горизонтом планування і певною часовою орієнтацією, має претивну орієнтацію (передбачає орієнтацію на майбутні зміни та своєчасне використання зовнішніх можливостей) та інтерактивну орієнтацію, яка ґрунтується на розробці прогнозів умов розвитку підприємства і передбачає моделювання майбутнього з врахуванням минулих досягнень підприємства, його теперішніх можливостей та майбутніх змін. Стосовно горизонту планування, можна погодитись з точкою зору І. Ансофа згідно з якою горизонт планування – це період часу, на який підприємство може скласти прогноз з точністю до 20 % [1].

Стратегічний план покликаний забезпечити виживання підприємства в слабко передбачуваних і постійно змінних умовах, тому, як правило, це багатоваріантний план. Він передбачає вибір таких напрямів і сфер роботи, які забезпечать підвищення конкурентоспроможності, тобто стратегічне планування є функцією напряму розвитку підприємства, тоді як довгострокове планування – функцією часу. Таким чином, головною відмінністю стратегічного планування від довгострокового є факт стратегії як першорядного орієнтиру складання стратегічного плану.

Стратегічне планування на мікрорівні, як підтверджує світова практика, є основою взаємодії безлічі внутрішніх і зовнішніх економічних процесів, факторів і явищ [2].

Стратегічний план задає перспективні напрямки розвитку підприємства, визначає основні види діяльності організації, дозволяє пов'язувати в єдину систему маркетингову, проектну, виробничу і фінансову діяльність, а також дозволяє краще розуміти структуру потреб, процеси планування, просування і збуту продукції, механізм формування ринкових цін; встановлює кожному підрозділу, в цілому організації конкретні і чіткі цілі, які узгоджуються із загальною стратегією розвитку підприємства, забезпечує координацію зусиль усіх функціональних служб організації.

Отже, практично всі рішення, які змінюють характер підприємства або напрям його розвитку, є об'єктом стратегічного планування.

Результатом стратегічного планування стає визначення цілей, стратегій і ресурсів. Стратегія в цьому випадку виступає як направляюча лінія, на якій знаходяться шляхи досягнення цілей. Щоб уникнути помилок у процесі стратегічного планування поведінки підприємств, необхідно чітко уявляти суть і значення стратегії, роль і місце стратегії в загальному процесі планування, методи розробки стратегії і взаємозв'язки поточного планування із стратегічними планами, оскільки реалізація стратегічних планів здійснюється за участю поточних і оперативних планів, стратегічних і тактичних рішень.

У практичному аспекті - стратегічне планування створює міст у майбутнє і використовується для переходу організації від того, якою вона є зараз, до того, якою вона хоче бути. З приводу цього П. Друкер зазначав, що стратегічне планування – це не майбутні рішення, а вплив майбутнього на сьогоднішні рішення. При цьому розробляються нові можливості організації (фірми), наприклад зміна профілю підприємства, радикальна зміна технології, розширення виробничих потужностей тощо [3].

Зазвичай, стратегічний підхід стимулює менеджерів підприємства краще оцінювати свої сильні і слабкі сторони з точки зору конкурентів, можливостей, обмежень і змін навколишнього середовища.

1. Igor Ansoff, Edward McDonnell *Implanting strategic management*, second edition. — New York, 1983. 236 p.

2. Точилін В.О. Моделі стратегічного планування: світовий досвід та практика впровадження / В.О. Точилін // *Актуальні проблеми економіки*, 2007. № 1. С. 109—116.

3. Краснокутська Н. В. *Інноваційний менеджмент: навч. посібник* / Н. В. Краснокутська. — Київ: КНЕУ, 2003. 504 с.

ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Костенко С.В.

Науковий керівник – Плотницька С.І., д-р екон. наук, професор

Сучасний розвиток економіки та суспільства залежить в основному від інформації, тому для керівників будь-яких суб'єктів господарювання важливо налагодити обмін інформацією для ефективної роботи своєї організації. Проте створення ефективної системи комунікацій достатньо складний процес, а керуваннями ними ще важче. Для цього є багато різних інструментів, але вони не завжди виконують їх основні цілі та завдання, саме через це комунікаційна діяльність є невід'ємною частиною функціонування організації.

Поняття «комунікації» є досить розповсюдженим та зустрічається у майже у всіх сферах людських відносин. В загальному випадку,

комунікаційний процес це процес обміну інформацією між двома і декількома працівниками підприємства з метою розв'язання певної проблеми або вирішення конкретного завдання [1].

Управління комунікаціями як невід'ємну частину управління стали розглядати у межах стратегічного управління організацією, коли стало зрозуміло, що сучасний бізнес залежить не тільки від економічних, а й від низки інших факторів, на які значний вплив має система комунікацій організації. Отже, основним завданням сучасного виробництва є не лише зростання його ефективності (економічний фактор), а й адаптація людей до змін, за рахунок впровадження більш ефективних технологій (психологічний чинник, пов'язаний із створенням компетентної мотивації персоналу).

Основними елементами процесу комунікацій є: відправник (той, хто генерує ідеї, завдання, рішення); повідомлення канал (засіб передачі інформації); отримувач (споживач інформації).

Найбільш розповсюдженими інструментами внутрішньо-корпоративних комунікацій є:

- інформаційні дошки;
- інтранет;
- корпоративний зв'язок;
- корпоративний портал (сайт);
- корпоративні заходи;
- опитування.

Інформаційні дошки відкрите джерело інформації про події організації (минулі і майбутні). Дошка зазвичай несе в собі як інформацію про компанію, на кшталт цілей і місії, про корпоративну культуру, успіхи і досягнення, так і більш локальні дані, наприклад, дні народження співробітників, дати і деталі майбутніх заходів, конкурсів тощо.

Інтранет це «внутрішня мережа організації, доступ до ресурсів якої відкритий тільки для членів компанії» [2].

Інтранет допомагає відслідковувати досягнення і успіхи окремих працівників і нагороджувати їх за це похвалою і визнаннями, а так як сам інтранет носить соціальний і публічний характер, то похвалу бачать інші співробітники, які не тільки можуть самі похвалити свого співробітника, але і отримують стимул до розвитку власних успіхів [3].

Корпоративні заходи поділяють на інформаційні, робочі, інсценовані, дозвільні [3]. Якщо інформаційні заходи служать для поширення важливої інформації в розважальній формі, то робітники для обміну досвідом та обговорення нагальних проблем. Прикладом робочих заходів є конференції та семінари. Дозвільні заходи слугують для

розваги цільової аудиторії, їх вплив емоційний, в той час як інсценовані заходи виключно символічні і привертають увагу як ЗМІ, так і аудиторії.

Корпоративні заходи це значний блок внутрішньо-корпоративних подій і різних акцій, спрямованих, насамперед, на внутрішню аудиторію: співробітники, члени їх сімей, колишні працівники фірми. Вони є важливою частиною загальної корпоративної політики організації, тому необхідно їх проводити регулярно.

Тобто, можна зробити висновок, що корпоративні заходи допомагають регулювати внутрішні комунікації і вирішувати проблеми, що виникають всередині колективу, а найголовніші завдання подібних свят підвищення лояльності співробітників і зміцнення корпоративної культури.

Опитування служать для визначення думки співробітників щодо різних питань, що стосуються відносин між керівництвом і працівниками, наприклад, про умови праці, її оплату, ставлення до керівництва тощо. Опитування дозволяє дізнатися рівень задоволеності співробітників.

Отже, комунікації відіграють важливу роль в сучасній організації.

1. Трут О.О. Операційний менеджмент: підручник. Київ : Академвидав, 2013. 348 с.

2. Быков И. А., Мажоров Д. А., Слуцкий П. А., Филатова О. Г. Интернет-технологии в связях с общественностью. Санкт-Петербург : Роза мира, 2010. 275 с.

3. O'Dea S. Social Intranets Deliver Employee Engagement and Strategic Advantage URL: <http://www.cmswire.com/cms/social-business/social-intranets-deliver-employee-engagement-and-strategic-advantage-020032.php>.

LEAN PRODUCTION ЯК КОНЦЕПЦІЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИРОБНИЧОГО ТА УПРАВЛІНСЬКОГО ПРОЦЕСІВ В ЖКТ

Рудь Д.В.

Науковий керівник – Плотницька С.І., д-р екон. наук, професор

Глобальна конкуренція дуже різко збільшила темпи зростання бізнесу. Кожен етап доставки товарів чи послуг має стратегічне значення. Організації, які прагнуть зайняти стале положення на ринку, повинні створювати цінність для клієнтів, оптимізувати процеси і зменшувати відходи, використовуючи сучасні моделі управління [1].

Однією із сучасних концепцій ефективного виробничого та управлінського процесів є lean production (ощадливе виробництво) управлінська концепція, яка дозволяє оптимізувати бізнес-процеси, усунути втрати, тобто необґрунтовані витрати та будь-які процеси у

діяльності підприємства, які споживають ресурси, не надаючи при цьому ніякої цінності продукту або послугі [2].

Розповсюдження ідей ощадливого виробництва характеризується розширенням сфер даної концепції, як всередині виробничих підприємств так і у сфері послуг. В рамках виробництва інструменти lean production використовують в багатьох напрямках, від проектування нових видів продуктів і технологічних процесів до організації безперебійного постачання виробництва. Застосування інструментів концепції в таких організаціях дуже гарно описані у роботах вчених і практиків. У той же час організації, які працюють у невиробничій сфері та сфері надання послуг населенню, стикаються з недостатньою кількістю інформації і рекомендацій з провадження ощадливого виробництва у своїй діяльності.

Сьогодні питання впровадження ощадливого виробництва у сферу ЖКГ є дуже актуальним, що підтверджується позитивним досвідом такої практики за межами України. Адже житлово-комунальне господарство є однією з найбільш значущих і кризових галузей нашої країни. Особливе значення їй дає те, що надання житлово-комунальних послуг є одним з основних факторів, що впливає на життя населення. Житлово-комунальне господарство – це одна з найважливіших сфер соціально-економічної системи, яка впливає на всі сторони життєдіяльності людини. На сьогодні першочерговим фактором успіху підприємств ЖКГ є підвищення якості послуг. Водночас співвідношення ціни і якості, а також доступності до цих послуг для споживача є найбільш значущими факторами, які характеризують якість життя населення.

Особливістю галузі ЖКГ є її затребуваність, так як більшість мешканців країни користуються житлово-комунальними послугами щоденно. Також до особливостей можна віднести те, що відсутня можливість продемонструвати послугу до моменту її отримання. Наступною особливістю є те, що надання комунальних послуг – це невід’ємна частина процесу їх виробництва, який має безперервний характер. Також комунальні послуги характеризуються мінливістю їх якості. На неї впливає організація роботи в цілому, кваліфікація персоналу, специфіка та швидкість надання послуг. Наступною особливістю послуг є те, що їх неможливо зберігати, тому необхідно використовувати заходи для вирівнювання попиту і пропозиції.

Великою цінністю для організацій, які впроваджують ощадливе виробництво, є задоволеність споживача наданими послугами.

Задля підвищення ефективності підприємств житлово-комунального господарства можливе використання таких двох інструментів ощадливого виробництва як 5S та TPM.

Система 5S значно підвищує ефективність і продуктивність праці за рахунок раціонального використання робочих площ, а також покращує виробничу дисципліну і допомагає істотно економити час.

Найбільш дієвим методом ощадливого виробництва з усунення проблем, пов'язаних із зносом техніки є впровадження методу загального обслуговування обладнання (TPM – Total Productive Maintenance), який допомагає скоротити витрати на ремонт та обслуговування обладнання на підприємствах житлово-комунальної сфери.

Підсумовуючи вищевикладене зазначимо, що важливість житлово-комунального господарства для економіки і соціальної сфери країни вимагає пошуку нових ефективних напрямків підвищення рівня якості та надійності її функціонування. Одним з них є використання методів і інструментів ощадливого виробництва.

Слід відмітити подальший розвиток даної концепції в напрямі так званого «активного виробництва», основною перевагою останнього зазначається його здатність до функціонування в змінних непередбачуваних умовах.

- Малишев Р., Пономарьова О. С. Розробка стратегії розвитку як фактор підвищення конкурентоспроможності організації // Сучасна модель управління: проблеми і перспективи: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. 2017. С. 43-46.

- Бек О. М., Петецький І. Lean-менеджмент як інноваційний підхід до управління виробництвом // [Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Логістика](#). - 2017. - № 863. - С. 12-16. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPL_2017_863_4

УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Радченко В.Г.

Науковий керівник - Плотницька С.І., д-р екон. наук, професор

Успішна діяльність будь-якого суб'єкта господарювання в сучасних умовах можлива лише за умови відповідного реагування на зміни в зовнішньому середовищі, в першу чергу, на запити споживачів, а також прийняття управлінських рішень на підставі посвідчення результатів маркетингових досліджень і внутрішніх можливостей організації. Все це зумовлює необхідність професійного управління маркетинговою діяльністю підприємства.

Вітчизняні та зарубіжні вчені у сфері маркетингу в своїх дослідженнях по різному підходять до визначення «маркетингової діяльності». Одні розглядають її як діяльність організації, що націлена на приведення у відповідність її можливостей з ситуацією на ринку для отримання прибутку і конкурентних переваг [1] інші як управлінську

діяльність, спрямовану на аналіз цільових ринків збуту, визначенні ефективних комунікацій з метою максимального задоволення потреб суспільства [2].

Управління маркетинговою діяльністю являє собою найважливішу складову частину загальної системи управління підприємством, головним завданням якої є необхідність досягти оптимального узгодження внутрішніх можливостей підприємства з вимогами зовнішніх чинників для отримання запланованого прибутку.

Загалом управління маркетинговою діяльністю на підприємстві здійснюється у трьох напрямках: формування маркетинг-міксу, управління службою маркетингу та внутрішній маркетинг. Отже, модель управління маркетинговою діяльністю підприємства – це сукупність визначених суб'єктів, об'єктів, інструментів та методів управління, що у процесі взаємодії між собою спрямовані на ефективне управління маркетинговою діяльністю підприємства

Результатом маркетингової діяльності на підприємстві є, з одного боку, розробка маркетингової політики підприємства, а з іншого – безпосередньо сам процес реалізації цієї маркетингової політики.

До складу функцій управління маркетинговою діяльністю відносять:

- інформаційно-дослідницьку діяльність, що пов'язана з підготовкою та здійсненням маркетингових досліджень і подальшим аналізом ринку;
- передбачення і прогнозування випереджальна творча діяльність суб'єкта управління маркетингом, спрямована на отримання інформації про можливі стани об'єктів маркетингової діяльності в майбутньому з урахуванням впливу на них безлічі внутрішніх і зовнішніх факторів;
- планування ця функція інтегрує діяльність підприємства з розробки маркетингових планів і програм;
- організація конкурентні дії щодо виконання маркетингових планів і програм, провадження їх у життя, здійснення намічених заходів. Цим займається, як правило, маркетингова служба;
- маркетинговий контроль (ревізія) включає конкретні дії з контролю виконання бюджету маркетингу, своєчасністю та ефективністю реалізації маркетингових заходів [3].

Ефективна реалізація розглянутих функцій маркетингу передбачає наявність і використання системи відповідних принципів, що висувають певні вимоги до суб'єктів маркетингової діяльності.

1 Балабанова Л.В., Холод В.В., Балабанова І.В. Маркетинг підприємства: навчальний посібник. Київ : Центр навч. літ., 2012. 612 с.

2. Щєбликіна І. О. Механізм управління маркетинговою діяльністю сучасного підприємства / І. О. Щєбликіна, Р. Бобровський. – 2016. – URL: http://www.rusnauka.com/2_ANR_2016/Economics/6_206292.doc.htm

3. Палка І.М. Вдосконалення системи управління маркетинговою діяльністю на підприємстві. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4498>

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Слета А.В.

Науковий керівник - Плотницька С.І., д-р екон. наук, професор

У сучасних умовах розвитку суспільства все більше значення приділяється інноваційній діяльності підприємства. Адже всебічний розвиток дає змогу організації не лише виробляти та реалізовувати конкурентоспроможну продукцію високої якості, а й займати стійкі позиції на обраному ринковому сегменті.

Інноваційна діяльність на підприємстві включає в себе не тільки перетворення наукового знання в нові види продукції, але і дослідження ринків збуту товарів, їх конкурентного середовища, споживчих властивостей, а також комплекс управлінських, технологічних та організаційно-економічних заходів, які в своїй сукупності і формують інновації. Крім того, до сфери інноваційної діяльності відноситься і модифікація продуктів, що користуються попитом у споживача, в результаті удосконалення конструкції і використання нових технологічних процесів, з метою зниження собівартості виготовлення, поліпшення експлуатаційних параметрів, отримання додаткової прибутку тощо.

Метою управління інноваційною діяльністю на підприємстві є розробка і реалізація нових видів продукції, впровадження передових технологій. Для досягнення цього необхідна організація ефективної взаємодії підрозділів підприємства; пошук нестандартних рішень в технологічній сфері; продовження розвитку нових і вдосконалення існуючих елементів виробничої інфраструктури підприємства; забезпечення взаємодії між суб'єктами інноваційної системи.

Об'єктом управління інноваційною діяльністю є інновації та інноваційні процеси, що реалізовані на конкретному підприємстві, а також економічні відносини, що виникають між всіма учасниками інноваційної діяльності. Інновація, за своєю сутністю, є нововведенням, що забезпечує підвищення ефективності процесів і поліпшення якості продукції. Однак не будь-яке нововведення є інновацією, а лише те, котре має значний вплив на підвищення ефективності діючої системи, тобто:

- досягається висока економічна ефективність у виробництві або споживанні продукту;

- забезпечується випуск товарів і послуг, які за своєю якістю відповідають світовому рівню або перевищують його.

Інноваційна діяльність підприємства виступає також засобом підвищення конкурентоспроможності підприємства через розробку і впровадження у виробництво нової продукції. Водночас нові технології і рішення слід оцінювати не лише з точки зору ефективності та продуктивності. Важливо враховувати вплив нововведень на функціонування підприємства в стратегічній перспективі, адже впровадження інновацій на підприємстві супроводжується змінами у всіх сферах діяльності підприємства.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що інноваційна діяльність займає вагомe місце в функціонуванні сучасного підприємства. Важливо розуміти, що до впровадження інновацій на підприємстві необхідно ретельно готуватися. Виважене і економічно обґрунтоване рішення, безсумнівно, буде дуже корисним підприємству й позитивно вплине на його подальший розвиток.

- Інноваційний менеджмент : навч. посібник / Л. І. Михайлова, О. І. Гуторов, С. Г. Турчина, І. О. Шарко. – Вид. 2-ге, доп. –Київ : Центр учбової літератури, 2015. – 234с.

- Сербенівська А. Ю. Сутність та значення інноваційних процесів в діяльності підприємств [Електронний ресурс] / А. Ю. Сербенівська. — Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1690>

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА: МЕТА, ПІДХОДИ ТА ПРИНЦИПИ

Щербакова Ю.В.

Науковий керівник – Плотницька С.І., д-р екон. наук, професор

На сьогоднішній день в умовах посилення конкурентної боротьби для кожного господарюючого суб'єкта першочерговим є завдання збереження і підвищення власної конкурентоспроможності, успішне вирішення якого є запорукою успішного функціонування. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства є складним комплексним питанням, що пов'язано із функціонуванням всіх внутрішніх підсистем та орієнтацією на стан і динаміку зовнішнього середовища.

Аналіз навчальної та наукової літератури з питань конкурентоспроможності [1; 2; 3] дає змогу стверджувати, що управління конкурентоспроможністю підприємств є підфункцією менеджменту, що має цілеспрямовану дію на поточний і майбутній рівень конкурентоспроможності порівняно з підприємствами, що випускають аналогічну продукцію (надають послуги) [1]. При цьому заходи спрямовуються на формування, розвиток і реалізацію конкурентних переваг і забезпечен-

ня життєздатності підприємства як суб'єкта економічної конкуренції [2].

Метою управління конкурентоспроможністю підприємства є забезпечення його функціонування та розвитку за будь-яких економічних, політичних, соціальних і інших змін в зовнішньому середовищі [2].

Важливо також розглянути підходи до управління конкурентоспроможністю підприємства. Системний підхід в управлінні конкурентоспроможністю реалізується через формування та забезпечення ефективного функціонування системи менеджменту конкурентними перевагами, що реалізується сукупністю взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів, для спрямування та контролю діяльності організації стосовно конкурентоспроможності [3].

Виходячи з процесного підходу, управління конкурентоспроможністю підприємства – це процес реалізації функціоналу управління, а саме: цілепокладання, планування, організування, мотивування та контролювання діяльності з формування конкурентних переваг та забезпечення життєдіяльності підприємства як суб'єкта економічної діяльності [4].

На сучасному етапі економічного розвитку існує гостра необхідність розробки комплексного підходу до управління конкурентоспроможністю підприємств для забезпечення їх ефективного функціонування, який має ґрунтуватись на засадничих принципах управління конкурентоспроможністю.

Виділяють декілька груп принципів управління конкурентоспроможністю підприємства. Перша група принципів співвідноситься з мікрорівнем бізнес-середовища. Ці принципи передбачають вивчення і аналіз інтенсивності конкуренції на внутрішніх ринках в цілому й на конкретному ринку функціонування підприємства, зокрема; дослідження існуючого рівня розвитку інфраструктури, особливостей наявних підструктур та складових елементів; володіння повною й достовірною інформацією про внутрішню пропозицію попиту за кількістю та якістю; спрямування своєї діяльності на соціальне партнерство; вивчення й врахування науково-технічних здобутків тощо.

Друга група принципів управління конкурентоспроможністю підприємства стосується його внутрішнього середовища, в якому виділяють два рівні: стратегічний і тактичний. Стратегічний рівень внутрішнього середовища передбачає дію принципів, що знаходяться у відповідності з певними принципами стратегічного управління підприємством, а саме: розробка портфелю конкурентних стратегій та систе-

ми управління знаннями; забезпечення організаційного розвитку підприємства; забезпечення соціальної відповідальності підприємства.

На тактичному рівні внутрішнього середовища принципи управління конкурентоспроможністю підприємств пов'язані з адміністративними діями, спрямованими на ефективне використання потенціалу та можливостей корпоративних ресурсів, а саме: розробка нових продуктів або поліпшення існуючих; формування конкурентних менеджерів; активна інноваційна політика тощо.

Отже, високий динамізм змін зовнішнього середовища призводить до зростання ролі й необхідності якісного наукового обґрунтування системи управління конкурентоспроможністю підприємства.

- Гавриш О. А. Принципи управління рівнем конкурентоспроможності підприємств / О. А. Гавриш // Ефективна економіка, 2013. № 10. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1774>
- Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. -метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Т. В. Омеляненко, Д. О. Барабась, А. В. Вакуленко. Київ: КНЕУ, 2006. 272 с.
- В. Б. Захожай, О. В. Корецька. Аналітична модель конкурентоспроможності підприємства в контексті його конкурентного технологічного потенціалу. Наукові праці МАУП, 2016, вип. 49 (2), С. 120–124.
- Лепейко Т. І. Процесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства: монографія / Т. І. Лепейко, А. В. Котлик. Харків, 2012. 316 с.

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Гейда І.О.

Науковий керівник – Волкова М.В., канд. екон. наук, доцент

У складі менеджменту виділяють ряд категорій, серед яких особливе місце посідає управління персоналом. Управління персоналом – це система видів діяльності, насамперед управлінської, як окремих керівників, так і всього апарату управління [1].

Деякі дослідники обмежують вплив на персонал з боку керівників підприємства. Управління персоналом – це дії керівництва щодо формування кадрів підприємства, розвитку персоналу, удосконалення організації праці, стимулювання, створення безпечних умов праці [2]. Під керівництвом у даному випадку розуміють самостійну групу професійних менеджерів і топ-менеджерів, головні цілі яких – підвищення виробничої і творчої віддачі, активності персоналу, розробка та реалізація програми його розвитку.

У ряді випадків управління персоналом ототожнюють з управлінням людськими ресурсами, що не є вірним, оскільки за деякими визначеннями управління людськими ресурсами можна звести лише до планування та управління людськими ресурсами підприємства. Але більш

поширене визначення управління людськими ресурсами можна використувати як аналог категорії “управління персоналом”: управління людськими ресурсами – це стратегічне та оперативне управління діяльністю, яке спрямоване на підвищення ефективності використання людських ресурсів підприємства [1]. На нашу думку, при використанні у наведеному визначенні терміну «персонал» замість «людські ресурси» наблизить вищеозначене формулювання до питання, що розглядається.

Інші дослідники вважають, що управління персоналом – це цілеспрямований вплив на групи людей з метою організації та координації їх діяльності в процесі функціонування підприємства [3].

Вважаємо, що це визначення також не обмежує впливу з боку керівників або фахівців. Основний ключовий момент у визначенні – розгляд мети управлінських дій, тобто відстежується стратегічний погляд на управління персоналом.

Менеджмент персоналу визначає управлінський вплив, який базується на управлінських функціях відносно управління персоналом. Серед таких функцій виділяють планування потреби у персоналі, організацію праці персоналу; координацію та регулювання персоналу; мотивацію персоналу; контроль персоналу [3]. Деякі дослідники виражають думку про те, що управління персоналом можна ототожнювати з однією із функцій менеджменту – функцією керівництва. Але, ми погоджуємося з тим, що у рамках управління персоналом мають місце всі управлінські функції, які знаходяться у взаємозв’язку та впливають одна на одну.

Управління персоналом є одним з найважливіших аспектів теорії і практики управління. Від раціональності організації управління персоналом в цілому залежить ефективність господарської діяльності підприємства, можливість досягнення високих економічних результатів, одержання прибутку. Персонал займає особливе місце в системі ресурсного забезпечення підприємства.

- Виноградський М.Д., Беляєва С.В., Виноградська А.М., Шканова О.М. Управління персоналом. Навч. пос. для ВНЗ.– К.:ЦУЛ.- 2006.- 500 с.
- Мажник Л. О. Стратегічний розвиток технології управління персоналом підприємства / Л. О. Мажник // Управління розвитком. – 2011. – № 22. – С. 95-96.
- Одегов Ю. Г., Карташова Л.В. Управление персоналом, оценка эффективности. Учебное пособие для вузов. –М.: Издательство «Экзамен», 2002. – 256 с.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МІСТА

Галай А.О.

Науковий керівник – Волкова М.В., канд. екон. наук, доцент

Неконтрольоване зростання міст, подальша субурбанізація, розростання і безсистемне розвиток земель є найважливішими проблемами міського розвитку, що викликають деградацію навколишнього середовища і конфлікти на суші між сільськими і міськими районами. Фактично, це в основному пов'язано з відсутністю належних підходів і методології міського і регіонального планування. Незважаючи на різні дослідницькі роботи і спроби планування, все ще є деякі можливості для вирішення питань міжрегіонального розвитку міських земель, вибору підходів до регіонального планування та його наслідків для зростаючого місцевого інтересу і синергізму між містами і сільських районів.

Мета цього дослідження полягала у вивченні підходів до сталого міського та регіонального планування, управління і синергізму між містами і селом. Для збору даних використовувалися аналіз документів, спостереження та інтерв'ю. У дослідженні були виявлені підходи до міського та регіонального управління, проблеми благого управління і слабкі інституційні рамки. Тому для стійкого синергічного розвитку міст необхідний еkleктичний підхід не тільки в досліджуваному регіоні, а й в міській системі країни в цілому.

Швидка урбанізація відповідає за складну модель фізичного розширення і зростання міст. У багатьох країнах, що розвиваються, у міру того, як міські жителі ростуть найшвидшими темпами, великі ділянки землі також були зайняті в умовах міського використання. Однак в глобальному масштабі темпи збільшення міських земель в два рази перевищують темпи зростання населення. Такий неконтрольований ріст міст, безумовно, робить міста багатьох країн, що розвиваються дуже великими для управління наданням послуг, державними інвестиціями, податково-бюджетною політикою і політичним представництвом в міському регіоні.

Таке безконтрольне і швидке зростання міст навіть має більш широкі наслідки для деградації приміської середовища і її функцій. Сьогодні близько 55% населення світу - 4,2 мільярда жителів - живуть в містах. Очікується, що ця тенденція збережеться. До 2050 року, з більш ніж подвоєнням чисельності міського населення, майже 7 з 10 чоловік в світі будуть жити в містах.

При більш ніж 80% світового ВВП, що генерується в містах, урбанізація може сприяти сталому зростанню, якщо керувати нею буде

добре, підвищуючи продуктивність, дозволяючи виникати інновації та нові ідеї.

Однак швидкість і масштаби урбанізації створюють проблеми, включаючи задоволення прискороного попиту на доступне житло, добре пов'язані транспортні системи і іншу інфраструктуру, основні послуги, а також робочі місця, особливо для майже 1 мільярда міських бідноти, які живуть в неформальних поселеннях, щоб бути поруч з можливостями. Конфлікти ростуть, в результаті чого 60% насильно переміщених осіб живуть в міських районах.

Перша ключова стратегія полягає в тому, щоб допомогти містам зміцнити свої системи планування і місцевий потенціал для кращого проектування, планування та управління міськими активами і міським середовищем. У багатьох містах немає належного планування і технічного потенціалу для вирішення проблем, пов'язаних зі швидкою урбанізацією, таких як різке збільшення глобальних відходів, неефективні поїздки на роботу і назад, нижчий доступ до можливостей працевлаштування і забруднення повітря.

У цьому контексті необхідно надати містам різні діагностичні інструменти, які дозволять приймати обґрунтовані рішення щодо планування, а також інвестувати в міську інфраструктуру та надання послуг. Це також буде включати в себе програми соціальної обізнаності в галузі суспільної охорони здоров'я, трудові програми громадської роботи і благоустрій трущоб в якості заходів по ранньому відновленню після COVID-19, а також використання технологій для ефективного реагування на надзвичайні ситуації в області охорони здоров'я і відновлення в містах.

У звичайний час може бути багато атрибутів, за якими міста прагнуть конкурувати і досягти успіху на глобальному рівні, включаючи придатність для життя, конкурентоспроможність і стійкість, але в будь-який даний день, і особливо під час кризи, місто має добре функціонувати для своїх громадян.

1. T. Farole Rethinking Lagging Regions: Using Cohesion Policy to Deliver on the Potential of Europe's Regions, 2018. – 143 с.

2. Raiser, M. and Gill, Golden Growth: Restoring the Lustre of the European Economic Model. Washington, 2012.

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Старов Р.Г.

Науковий керівник – Волкова М.В., канд. екон. наук, доцент

Сучасні умови господарювання вимагають від підприємця постійного пошуку шляхів утримання своїх конкурентних позицій та за-

воювання нових груп покупців. Наразі успішний розвиток організації неможливий без впровадження у її діяльність різноманітних нововведень, що дозволяють підвищити рівень якості продукції, оновити асортимент, вдосконалити процес виробництва, створити гнучку організаційну структуру та ін. Саме тому значну роль у ефективній організації діяльності підприємства відіграють інновації, впровадження яких стає важливим фактором у конкурентній боротьбі.

У економічну теорію термін «інновація» запровадив Йозеф Шумпетер у 1939 році. Він першим пояснив роль нововведень у процесі економічного розвитку.

Існує безліч визначень поняття «інновація», що зумовлене відмінностями у цілях використання вказаного терміну.

За міжнародними стандартами інновація визначається як кінцевий результат інноваційної діяльності, що знайшов втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, впровадженого на ринку, нового або вдосконаленого технологічного процесу, що використовується у практичній діяльності або в новому підході до соціальних послуг [1].

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» від «інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [2].

Інноваційна діяльність – це діяльність, що пов'язана з трансформацією результатів науково-технічної діяльності в новий або вдосконалений продукт і передбачає комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, які в сукупності призводять до інновацій [3].

У Законі України «Про інноваційну діяльність» міститься таке визначення інноваційної діяльності: «інноваційна діяльність – вид діяльності, що спрямована на розробку, використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, що зумовлює випуск нових конкурентоздатних товарів та послуг» [2].

Розглядаючи поняття «інновація» з позицій економічних результатів та розвитку, можна виділити наступні властивості: науково-технічна новизна, виробнича придатність, можливість комерційної реалізації, ефективність (економічна, соціальна, екологічна та ін.) [4].

В літературі існує багато точок зору щодо складу і характеристики критеріїв, за якими можна класифікувати інновації.

Засновник теорії інновацій Й. Шумпетер виділив п'ять типів інновацій [5]:

- Випуск нового продукту або відомого продукту нової якості.
- Упровадження нового, досі невідомого в певній галузі методу виробництва.
- Проникнення на новий ринок збуту - відомий чи невідомий.
- Отримання нових джерел сировини чи напівфабрикатів.
- Організаційна перебудова, зокрема створення монополії чи її ліквідація.

Інноваційний процес – це процес, що передбачає перетворення наукових знань в інновацію. Головна його ознака – обов’язкове завершення інновацією та отримання придатного для практичної реалізації результату.

Управління інноваційною діяльністю з одного боку, має здійснюватися, з урахуванням потенційних можливостей інновації у формуванні конкурентних переваг, а з іншого — з оглядом на інвестиційні можливості підприємства. Це потребує економічного обґрунтування доцільності впровадження кожного нововведення, що дає змогу керівництву організації приймати позитивне рішення лише щодо того інноваційного продукту, який надалі створюватиме для організації значні конкурентні переваги та забезпечуватиме належний економічний ефект.

- Гросул В. А. Економіка та організація інноваційної діяльності: навч. посібн. – Харків : ХДУХТ, 2008. – 272 с.
- Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002
- Лепейко Т. І., Коюда В. О., Лукашов С. В. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2005. 440 с.
- Гросул В. А. Економіка та організація інноваційної діяльності: навч. посібн. – Харків : ХДУХТ, 2008. – 272 с.
- Посилкіна О. В., Костюк Г. В., Тимонюк Т. М. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч. посібн. для студентів вищих навчальних закладів, 2009. – Харків : НфаУ, 272 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Сотников А.В.

Науковий керівник – Волкова М.В., канд. екон. наук, доцент

Найважливішою проблемою будь-якого підприємства, організації, фірми в умовах конкурентної середовища функціонування є виживання та забезпечення свого розвитку. Позитивне вирішення цієї проблеми полягає у формуванні дієвої та адекватної стратегії розвитку підприємства.

Про необхідність розробки стратегії підприємства достатньо влучно висловився один із авторів вчення про стратегічний менеджмент, американський вчений Ігор Ансофф. Він писав: «...компанії, за відсутності планованої і керованої стратегії, приречені на вимирання, за винятком хіба що монополій і субсидованих компаній. В компаніях, яким вдається вижити, стратегічною поведінкою принаймні керують» [1].

На сьогоднішній день не існує єдиного трактування поняття «стратегії».

Отже, в результаті аналізу визначень поняття «стратегія підприємства» можна зробити висновок, що в її основі лежить комплекс стратегічних рішень, які є результатом творчого процесу щодо пошуку напрямків і способів розв'язання виробничо-господарської ситуації, містять у собі правову, економічну, організаційну, соціальну та психологічну складові та приводить до відповідних наслідків [3].

Аналізуючи зазначені визначення поняття «стратегія» та «розвиток», можна прослідкувати тісний взаємозв'язок між ними. З одного боку, вчені, що досліджують проблеми стратегічного управління, розглядають розвиток як результат реалізації стратегії; з іншого боку, вчені, які розробляють теорію організаційного розвитку, визначають стратегію як інструмент забезпечення розвитку підприємства. При цьому В. С. Єфремов відзначає, що стратегія формує бачення майбутнього розвитку [3].

О. М. Тридід [4] зауважує, що будь-які трансформаційні процеси на підприємстві можуть бути розглянуті як процеси розвитку, а у стратегічному аспекті до розвитку слід відносити: традиційні інноваційні процеси, поєднані в програми розвитку; зростання підприємства; реінжиніринг бізнес-процесів підприємства; процеси реструктуризації та приватизації підприємств; процеси кризового розвитку й антикризового управління розвитком підприємства.

Таким чином, розглянувши зміст понять «стратегія» та «розвиток», можна зробити висновок, що вони тісно пов'язані між собою. На думку автора, стратегія розвитку підприємства може бути визначена як довгостроковий план, який містить комплекс рішень щодо вибору напрямку розвитку підприємства, визначення його основних цілей, а також моделі дій щодо формування та ефективного використання його потенціалу і дає можливість створення сприятливих внутрішніх та зовнішніх умов для успішного подолання основних стадій розвитку.

Стратегія розвитку підприємства має сприяти реалізації ряду факторів:

- цілісності процесу розвитку організації, що забезпечує високий рівень адаптивності до динамічно змінюваного середовища економіки;
- зацікавленості усього персоналу підприємства і, насамперед, керівництво, у безупинному кількісному та якісному розвитку потенціалу підприємства;
- високу ефективність процесів розвитку, що оцінюється як нагородження потенціалу для досягнення майбутніх успіхів підприємства;
- єдині умови перебігу процесів розвитку для всіх структурних одиниць підприємства незалежно від їх розміру і територіального розташування;
- формування організаційної культури підприємства, що відповідає рівню розвитку економіки;
- відповідність стратегії розвитку місії та головним цілям підприємства;
- має забезпечувати високу конкурентоздатність підприємства у довгостроковій перспективі та інше.

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. СПб.: Питерком, 1999. – 416 с.

2. Ляско В. И. Стратегическое планирование развития предприятий: Учебное пособие для вузов // В. И. Ляско. – М.: Изд-во «Экзамен», 2005. -288 с.

3. Ефремов В. С. Стратегическое управление в контексте организационного развития // Менеджмент в России и за рубежом. – 1999, № 1.

4. Пономаренко В. С., Пушкар. О. І., Тридід О. М. Стратегічне управління розвитком підприємства. Навчальний посібник. – Х.: Вид. ХДЕУ, 2003. – 640 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ ПРОЦЕСОМ ПІДПРИЄМСТВА ГАЗОВОЇ ГАЛУЗІ

Савенкова Т.А.

Науковий керівник – Запорозець Г.В., канд. екон. наук, доцент

Сьогодні перед кожним підприємством стоїть питання оптимізації власної діяльності, адже у сучасних умовах економічної кризи та нестабільності оточуючої середовища потрібно знайти будь-які умови для розвитку.

Наразі інновації виступають рушійною силою будь-якого ринку, тому що визначають перспективи подальшого економічного розвитку підприємства. Все більше організацій починають впроваджувати високотехнологічні інновації в своїй роботі. Інноваційна діяльність є основним чинником зростання конкурентоспроможності та ефективності виробництва, розширення ринків збуту, підвищення якості та зниження витрат на виготовлення продукції.

Відповідно до Закону України "Про інноваційну діяльність" від 04.07.2002 р. № 40-IV під інноваціями слід розуміти новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

В Україні ринок газотранспортних компаній поділяється на дві частини: 80% належать бренду регіональної газової компанії, а 20% – мають різних господарів та їх діяльність не пов'язана між собою [2]. Власне підприємства не можуть власноруч регулювати тариф транспортування газу, тому що він встановлюється рішенням Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП).[3] Для різних областей та міст цей тариф розрізняється в залежності від протяжності мережі та від стану газопроводів.

Наразі користувачі бренду Регіональної газової компанії не можуть самі вирішувати, які інновації їм впроваджувати, оскільки для цього потрібне обґрунтування та відповідна документація, але не тільки це перешкоджає впровадженню нових технологій та оптимізації виробництва. На сьогоднішній день можна виділити декілька факторів, які сповільнюють розвиток інновацій в організаціях:

- Збиткова діяльність підприємств (майже всі газові компанії мають збитки);
- Морально та фізично застаріли мережі, які не підлягають ремонту, а тільки повній заміні;
- Велика плінність кадрів, –через що не вистачає людей, які б розробляли й впроваджували інновації;
- Низький рівень заробітних плат робочих;
- Централізоване керування консалтинговою фірмою впровадженням нових розробок

Наразі в організації є декілька інновацій, які вже знаходяться на стадії впровадження: телеметрія та ГІС (геоінформаційні системи). Окрім цього, нещодавно Україна почала розробляти проект «зелена енергетика», в рамках якого планується по газових мережах запускати водень замість метану. Сьогодні цей проект знаходиться на другій стадії випробувань. Окрім технічних напрямів інновацій, –існують різні програми, які вже використовуються підприємством та допомагають в прийнятті управлінських рішень, наприклад Power BI.

Отже, як можна бачити, впровадження інновацій на газових підприємствах можливо, та навіть потрібно, бо це значно полегшує роботу

організації, але існують різні фактори, подолання яких прискорить цей процес, наприклад, компаніям потрібно сфокусуватися на тому, щоб вийти зі збитків та отримувати прибуток, замінити газові мережі, які вийшли із експлуатації, підняти заробітні плати та обучити персонал працювати із інноваційними продуктами. Для цього підприємствам потрібно сформулювати план заходів та поступово його дотримуватися, та домогтися повноважень, необхідних для прийняття самостійних рішень щодо напрямку інноваційного розвитку.

РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ

Харченко Т.В.

Науковий керівник – Запорожець Г.В., канд. екон. наук, доцент

В останні роки стало загальним думка про те, що ефективність розвитку економіки сучасних держав у величезній мірі залежить від коштів, вкладених в «людський фактор», що без цього неможливо забезпечити поступальний розвиток суспільства. Більш того, людський капітал повністю проявляє себе в якості генератора НТП, що змінює структуру національної економіки, в якій виробництво відтісняється на задній план під тиском комплексу галузей наукомістких галузей, що визначають зростання продуктивності праці в матеріальному виробництві.

В сучасних умовах відтворення трудових ресурсів безпосередньо пов'язано головним чином не з кількістю, а з якістю людського капіталу. Це обумовлено не стільки демографічними змінами, що відбуваються в більшості розвинених економік, скільки новими вимогами, що пред'являються до робочої сили, викликаними інтелектуалізацією сучасного виробництва. Більш того, з кожним роком ці тенденції проявляються все більш виразно, тому в інформаційній економіці відбувається різке зростання вимог до якості людського капіталу.

Інтерес до процесу розвитку людського капіталу організації і введення цього поняття в апарат економіки праці та економічної теорії в цілому багато в чому визначилися тим, що для дослідження сучасних економічних явищ значною мірою втратило актуальність традиційне марксистське поняття «робоча сила», яке ортодоксальні економісти використовують для визначення участі людини в економічних процесах. Це пов'язано з тим, що, з одного боку, робоча сила, як здатність до праці розглядається в рамках поняття «трудова потенціал», а з іншого - в останні роки відбулися істотні зміни, по-перше, в структурі і організаційного капіталу, по-друге, в уявленнях про значення для організації працівників, зайнятих високоінтелектуальним працею. Всі

ці обставини призвели до того, що підприємства, які бажають досягти успіху на ринку, повинні постійно інвестувати в розвиток знань і інтелектуальних навичок своїх співробітників. Ці інвестиції виявилися настільки значні, що повинні відповідним чином відбиватися в русі загальноорганізаційна капіталу.

Формування людського капіталу, і особливо, його розвиток і використання, ефективність вкладень в людини продовжують залишатися маловивченою і актуальною проблемою, що вимагає продовження подальших наукових досліджень у цій області.

Вивчення шляхів підвищення ефективності використання персоналу компанії, який реалізується в сучасних умовах в формі людського капіталу, є не просто актуальним, а висувається в розряд першочергових завдань в структурі соціально-економічних досліджень. Однак, незважаючи на надзвичайну актуальність теоретичного аналізу ролі людського капіталу як одного з найважливіших чинників організаційного розвитку проблеми його ідентифікації та розвитку і по сей день не отримали належної уваги в економічних дослідженнях.

Людський капітал організації являє собою складну форму капіталу, що володіє великим потенціалом для поступального розвитку компаній як одного з базових економічних інститутів матриці економічної системи, в зв'язку з чим проблеми дослідження людського капіталу набувають в даний час велике значення не тільки в теоретичному, але і в практичному аспекті стосовно діяльності конкретних організацій.

Традиційні теорії людського капіталу фактично зводять це поняття до самої людини. Людський капітал розглядається як сукупність якостей, які визначають продуктивність і можуть бути джерелами доходу для окремої людини, організації, суспільства в цілому. Хоча сукупність певних якостей і здібностей не може бути капіталом, а тільки формує трудовий або інтелектуальний потенціал людини.

У той же час слід зазначити, що і до цього дня не створена теорія розвитку людського капіталу організації, застосування якої до практики сучасної компанії дозволить вирішити цілий ряд серйозних організаційних проблем.

МАРКЕТИНГОВИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Черкашина В.М.

Науковий керівник – Запорожець Г.В., канд. екон. наук, доцент

Аналіз функціонування бізнес-структур сфери соціальних послуг в сучасних умовах дозволяє зробити висновок про те, що основна ува-

га при оцінці підприємницької діяльності малих і середніх підприємств в цьому секторі сервісної економіки необхідно приділити зростанню кількості реалізованих послуг, вдосконалення якості, зниження витрат, дослідження ринкових характеристик, що, зумовлює необхідність наявності адекватної системи управління. Зміни кількісних показників і їх співвідношень залежить від багатьох факторів, що обумовлено різноманіттям цілей, функцій і завдань підприємств малого і середнього бізнесу.

Бізнес-структура як цілісна система характеризується комплексом елементів, що володіють специфічними властивостями і впорядкованими зв'язками; наявністю входів і виходів; статичні і динаміки організації та управління; взаємодією з зовнішнім середовищем, в результаті чого виражається цілісність системи; різноманіттям цілей; функцій і завдань; наявністю головної цільової функції і процесів передачі інформації. Найбільш поширеним визначенням маркетингу є визначення його як сукупності функцій збутової і ринкової діяльності, функції управління, ринкової концепції управління, підприємницького мислення, орієнтованості на споживача. Багато економістів-дослідників маркетингу дотримуються точки зору, що маркетинг є прогнозуванням, управлінням та задоволенням попиту на товари і послуги організації, територій, людей і ідей за коштами обміну. На маркетингових принципах здійснюється діяльність багатьох зарубіжних фірм в сфері послуг. Підприємства малого і середнього бізнесу сфери соціальних послуг в нових умовах господарювання функціонують на ринку як самостійні суб'єкти, які мають свої специфічні особливості, і управління ними повинно ґрунтуватися на зовсім інших маркетингових рішеннях.

Маркетингова концепція повинна бути спрямована на реалізацію продукції і послуг, вироблених на підприємствах, що формує основні його функції. У той же час у підприємств малого бізнесу сфери послуг певних галузей багато спільного з виробничими підприємствами, які вирішують проблему реалізації тільки своєї продукції, яка не вирізняється великою різноманітністю. Але є галузі сфери обслуговування, які поширюють товари безлічі виробників, що конкурують між собою. Така ситуація і багато інших обставин зумовлюють політику реалізації, заходи і дії щодо її здійснення на підприємствах малого та середнього бізнесу сфери послуг різних галузей національного господарства. З іншого боку відбулося істотне посилення ролі сфери послуг, в результаті чого змінюються взаємини між підприємствами сферу послуг, виробничими та торговими підприємствами. Предметом маркетингу підприємств малого і середнього бізнесу сфери соціальних послуг

є саме підприємство, його імідж. А метою маркетингу - створення і підтримання у споживачів послуг привабливий вигляд свого підприємства.

Концепція маркетингу в сфері послуг знаходить своє відображення в типах підприємств, розвиток яких постійно вдосконалюється. В цілому управління маркетингом може здійснюватися з позиції п'яти підходів: концепції вдосконалення виробництва, яка спрямована на підвищення економічної ефективності виробництв і зниження ціни; концепції вдосконалення послуги, яка виходить з того, що споживачі віддають перевагу послугам високої якості, тому не потрібно прийняття великих зусиль по стимулюванню збуту; концепції інтенсифікації комерційних зусиль заснованої на значному посиленні дій в області збуту і стимулювання; концепції, яка будується на твердженні, що підприємство повинно проводити дослідження потреб і запитів цільового ринку послуг для його задоволення; концепції соціально-етичного маркетингу, яка визначає досягнення придбаної мети підприємства за рахунок здатності задоволення споживача, його благополуччя, добробуту суспільства в цілому. Фактично управління бізнес-системою на основі маркетингу являє собою аналіз, планування, реалізація, мотивація і контроль за проведенням заходів, спрямованих на встановлення і зміцнення вигідних взаємозв'язків цільовими покупцями для досягнення головної мети підприємства.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ТОРГОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Волобуєва О.С.

Науковий керівник – Шевченко В.С., канд. екон. наук, доцент

Особливості малого підприємства вимагають від керівників високого професіоналізму в галузі управління персоналом. Загальні особливості управління персоналом малого підприємства, які не залежать від форми власності та сфери діяльності організації, включають цілий ряд характеристик.

1. Комплексний характер діяльності і гнучка організація праці. Відсутність чіткого функціонального розподілу між адміністративним і виробничим персоналом сприяє скороченню дистанції між персоналом, проте не усуває соціальних відмінностей (наприклад, в оплаті праці). Працівникам малого підприємства доводиться виконувати функції, не властиві їхнім посадам, тому тут потрібні не професіонали вузького профілю, а універсальні працівники, здатні поєднувати посади і виконувати різні види робіт.

2. Відсутність багаторівневої організаційної структури. Це призводить персонал до розуміння кар'єри як розширення і ускладнення функціональних обов'язків, зростання професіоналізму, збільшення заробітної плати, а не підвищення в посаді.

3. Висока інформованість працівників. Керівнику підприємства складно приховати від персоналу відомості про методи роботи і відносини з клієнтами та державними структурами. Ця інформованість ставить роботодавця в деяку залежність від працівника і тим самим змушує вести пошук персоналу серед родичів, особистих знайомих або за рекомендацією перевірених людей.

4. Менша ступінь бюрократичності в роботі. На малих підприємствах відсутні інструктивні документи по регламентації кадрової роботи, а існує система неофіційних установок. Це спонукає до індивідуальному підходу до кожної ситуації і працівника, проте призводить до виникнення конфліктів, висловом особистих симпатій і антипатій керівника до працівників.

5. Організаційне навчання практично відсутнє. Пояснюється це рядом причин: недооцінка керівником підприємства необхідності навчання, брак коштів, невизначеність перспектив підприємства.

6. Мале підприємство висуває підвищені вимоги до особистих якостей працівника. Малий колектив швидше звільниться від працівників, чії якості не відповідають прийнятим нормам і цінностям даного підприємства.

7. Принципи відбору персоналу іноді орієнтовані не на прямі, а на непрямі докази професійної придатності. Рекомендації на малих підприємствах фактично є підтвердженням наявності у кандидата знайомих і колег, готових відповідати своєю репутацією за дії працівника.

8. Одна з найважливіших проблем працівників малого підприємства - соціальна незахищеність. Благополуччя персоналу залежить від керівника. Простежується слабка формалізованість трудових відносин: часто перевага віддається усним трудовими договорами, рідко гарантується охорона праці, широко практикуються гнучкі форми примусу співробітників до праці без оплати лікарняних та щорічних відпусток.

9. Істотна відмінність стартових умов підприємств. Колишні державні підприємства вже мали приміщення, обладнання, сформовану систему господарських зв'язків. Це дає їм можливість розвивати і вдосконалювати соціально-побутову сферу і вкладати кошти в навчання і розвиток персоналу.

Крім перерахованих аспектів в організації діяльності малих підприємств можна виділити ряд моментів, які використовуються для мотивації висококваліфікованих робітників і службовців:

- місце роботи знаходиться недалеко від будинку;
- працівникам часто імпонує швидкість прийняття рішень і комунікативних процесів;
- тісні ділові відносини між роботодавцем і персоналом дозволяють легше вирішувати проблеми;
- досягнення працівників швидше визнаються і винагороджуються;
- у персоналу підприємства більше можливостей для кар'єрного зростання;
- працівники можуть брати участь в процесі прийняття рішень;
- заробітна плата може бути порівнянна з оплатою праці, яку платять на великих підприємствах;
- малі підприємства не обмежені численними правилами;
- участь в прибутках підприємства;
- працівники можуть стати акціонерами або партнерами.

Не всі з цих можливостей доступні для кожного малого підприємства, але багато що може стати частиною плану з управління персоналом. В цілому управління персоналом малого підприємства являє собою мало систематизований порядок дій. Однак комплексний характер діяльності працівників і підпорядкованість всіх функцій одній особі створюють передумови для виникнення системного підходу до управління персоналом.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТОРГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА МАЛОГО БІЗНЕСУ

Олійник І.Ю.

Науковий керівник – Шевченко В.С., канд. екон. наук, доцент

До основних цілей маркетингу відповідно діяльності підприємств можна віднести наступні:

1. Максимізація можливо високого рівня споживання - фірми намагаються збільшити свої продажі, максимізувати прибуток за допомогою різних способів і методів .
2. Максимізація споживчої задоволеності, тобто мета маркетингу - виявити існуючі потреби і запропонувати максимально можливий асортимент однорідного товару.

3. Максимізація вибору. Дана мета впливає і як би є продовженням попередньої. Труднощі в реалізації даної мети полягає в тому, щоб не створити на ринку марочного достатку і уявного вибору. Та й деякі споживачі при надлишку певних товарних категоріях відчують почуття неспокою і розгубленості.

4. Максимізація якості життя. Багато схильні вважати, що наявність асортименту товарів сприятливо впливає на його якість, кількість, доступність, вартість, тобто товар «вдосконалюється», а отже, споживач може максимально задовольнити свої потреби, підвищити якість життя.

Для вдалої реалізації стратегії підприємства, маркетингова діяльність повинна мати інформацію про середовище у якому вона функціонує. Для цього використовуються маркетингові дослідження. Вони побудовані на єдиних теоретико-методологічних принципах і прагнуть досягти єдиної мети, суть якої в тому, щоб зрозуміти реальний стан ринку і дати його характеристику, проаналізувати можливості підприємства, виділити його переваги та недоліки, підвищити конкурентну перевагу і отримати прибуток.

Розглянемо більш детально основні напрями маркетингових досліджень:

1. Ринок і прогнозування. Метою цього дослідження є обробка даних про ситуацію на ринку, щоб визначити найбільш ефективну діяльність підприємства. Результатом є прогнозування розвитку, оцінка тенденцій, виявлення основних факторів успіху, визначення основних способів вдалої конкуренції і виходу на нові ринки.

2. Споживачі і попит. Мета дослідження полягає у виявленні та сегментації споживачів, прогнозуванню їх поведінки, аналізі попиту і орієнтуванню на певні сегменти ринку.

3. Товари і асортимент. Дане дослідження потрібне для отримання інформації про бажання споживачів, актуальність товару, параметри яким віддається перевага при виборі товару. Результатом буде розробка асортименту, що максимально відповідатиме бажанню покупців.

4. Ціноутворення. За допомогою цього дослідження можна виявити можливості і запаси підприємства для максимізації прибутку і мінімізації витрат. Результатом буде виділення найбільш ефективного співвідношення "витрати - ціни" (внутрішні умови) і "ціна - прибуток" (зовнішні умови).

5. Конкуренція і зовнішнє середовище. Головна мета спрямована на отримання даних, які зможуть забезпечити переваги у конкурентній боротьбі на ринках. Результатом цього дослідження є вибір шляхів і

можливостей досягнення найбільш вигідного положення на ринку, визначення стратегії, орієнтованої на забезпечення цінового або якісного переваги товару.

6. Структура учасників ринку. Метою є отримання інформації про посередників, завдяки чому підприємство зможе реалізовувати товари чи послуги на ринках. Щоб вибрати посередника підприємство повинно володіти повною інформацією про нього, а також про транспортно-експедиторські, рекламні, страхові, юридичні, фінансові та консультаційні та компанії, завдяки яким утворена маркетингова інфраструктура ринку.

7. Канали збуту. Цей напрям орієнтований на знаходження найбільш оптимального шляху доведення товару до споживача і його успішну реалізацію. Основними об'єктами дослідження виступають канали, посередники, продавці, форми і методи продажу, витрати звернення.

8. Внутрішнє середовище фірми. Основною метою є отримання інформації про реальний рівень конкурентоспроможності підприємства з урахуванням відповідних факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

9. Стимулювання збуту, PR та реклами. Цей напрям досліджень передбачає виявлення засобів найкращого стимулювання збуту товарів, вивчення та вирішення питань успішного здійснення рекламних заходів. Об'єктами дослідження є поведінка постачальників, посередників і покупців, ефективність реклами, контакти з покупцями. Метою дослідження є вироблення політики взаємини з публікою, створення сприятливого відношення до підприємства і його товарів (формування іміджу), визначення методів формування попиту населення, способів впливу на постачальників і посередників, підвищення ефективності комунікаційних зв'язків та реклами.

ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГ ЯК СПОСІБ ПРОСУВАННЯ ПРОДУКЦІЇ

Случик М.В.

Науковий керівник – Небилиця О.А., канд. екон. наук, доцент

В даний час Інтернет-маркетинг в порівнянні з класичним маркетингом набуває все більшу затребуваність і популярність, що обумовлено цілим рядом переваг, які він має: можливість охоплення нового ринку; вихід за географічні межі свого регіону; можливість широкого охоплення нової аудиторії; можливість персональної взаємодії з клієнтами і споживачами та ін.

Практичні та теоретичні основи Інтернет-маркетингу мають відображення в працях таких зарубіжних виконавців як Ф. Вірін, І. Ман, Н. Андросов, І. Ворошилов, Д. Райєн, К. Джонс, М. Міллер, Д. Чедді, К. Джонстон, Р. Майєр, Б. Ельз, Ш.Тілліє, А. Гавриков, В. Давидов, Дж. Сколіоз, Е. Декерс, Ш. Кабан, М. Соліст, Дж. Лесински, Л. А. Данченко, Т. В. Дейнекин, Ф. Котлер, Л. Персі та інших. Питання, що пов'язані з використанням Інтернет-маркетингу, як способу просування продукції потребують підтвердження і подальшого розвитку. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування методів просування товарів і послуг в мережі Інтернет. Для досягнення даної мети були поставлені наступні завдання: відокремити головні переваги Інтернет-маркетингу; обґрунтувати основні інструменти Інтернет-маркетингу; узагальнити можливості Інтернет-маркетингу для використання сучасною компанією.

В даному дослідженні під Інтернет-маркетингом слід розуміти використання Інтернету та інших форм електронного зв'язку для комунікації з цільовими ринками найбільш економічно ефективними способами. При цьому Інтернет-маркетинг дозволяє звертатися як до потенційних споживачів, так і працювати з уже існуючим клієнтами [1]. Розвиток інформаційних технологій зіграв велику роль в процесі масштабного проникнення Інтернету у всі сфери діяльності суспільства. Прогрес Інтернет технологій призвів до змін і розширення способів ведення бізнесу. Так як кожного дня кількість Інтернет користувачів зростає зі стрімкою швидкістю, то зараз вже неможливо уявити сучасну компанію без власного сайту, що не використовує Інтернет для просування своїх товарів та послуг.

У даному дослідженні буде ґрунтовним узагальнити основні переваги та можливості використання інструментів Інтернет-маркетингу. Так, першою слід виділити можливість розширення ринку збуту продукції за рахунок виходу з товаром або послугою за межі регіону (та) або країни. По-друге, охоплення великої аудиторії. Продати товар в Інтернеті можна необмеженій кількості людей, всі користувачі мають можливість замовити з будь-якої точки світу. Третьою є можливість зниження витрат, які пов'язані з просуванням продукції, пошуком клієнтів, цільової аудиторії та ін. Не менш важливою є перевага збільшення обсягів продажів з допомогою відкриття Інтернет магазину, організації онлайн продажів.

Слід відмітити, що до можливостей Інтернет-маркетингу відносяться проведення маркетингових досліджень; реалізація товарів, онлайн продажу; дослідження конкурентів і їх продукції; вивчення і виявлення уподобань споживачів; інформування споживачі про товари

новинки, системи знижок. Далі раціонально відзначити, що інструменти Інтернет-маркетингу можна розділити на кілька категорій в залежності від поставлених цілей:

- Збільшення обсягу продажу – лендінгем, контекстна реклама, SEO (search engine optimization), медійна реклама, таргированная реклама ;
- збільшення частоти продажу - Email-маркетинг, ретаргетінг;
- підвищення пізнаваності брэнда - контент-маркетинг, SMM (Social media marketing).

Підводячи підсумок можна сказати, що можливості сучасних Інтернет технологій сприяють не тільки розвитку нових форм ведення бізнесу, але і нових способів використання традиційних інструментів маркетингу у практичній діяльності. Таким чином успіх будь-якого підприємства багато в чому залежить від грамотно обраних способів і інструментів просування продукції і методів залучення споживачів. Враховуючі глобальні можливості Інтернету, широти охоплення аудиторії, мінімізації обсягу матеріальних вкладень Інтернет-маркетинг став одним з перспективних напрямів маркетингу.

1 Villa L., Kester J. Handbook on E-marketing for tourism destination // World Tourism Organization and the European Travel commission : Madrid. – 21 p.[Електронний ресурс]. Доступно: <https://docplayer.net/14867095-Tourism-2020-vision-world-tourism-organization.html>

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Балкова В.Ю.

Науковий керівник – Небилиця О.А., канд. екон. наук, доцент

Актуальність теми пояснюється умовами жорсткої конкуренції на ринку. Відомо, що найважливіша складова конкурентоспроможності безпосередньо залежить і забезпечується персоналом фірми і системою управління персоналом. Очевидно, що традиційні методи управління виявляються недієздатними в нових умовах. Необхідно не тільки визначитися з відповідним підходом до управління підприємствами, а й сформуванати механізм його дії, механізм управління ефективним функціонуванням підприємств.

Ступінь дослідження в галузі управління персоналом на підприємстві викликає великий інтерес з боку практиків, а також з боку вчених, що розробляють різні області даної науки, таких як В. Ансофф, М. Армстронг, Р. Беккер, П. Друкер, Б. Карлоф, К. Макконнелл, М. Мескон, А. П. Єгоршин, А. Я. Кібанов, І. Б. Дуракова, С. В. Шекшня та ін. Дані спеціалісти націлені на розвиток і ефективне використання поте-

ніціалу організації сучасного управління. Проте, в даний час ще не вироблено єдиного підходу щодо управління персоналом і управління кадрами.

Метою даної роботи є вивчення та аналіз теоретичних засад системи управління персоналом та узагальнення рекомендацій щодо її вдосконалення.

Концепція управління персоналом являє собою систему теоретико-методологічних поглядів на розуміння і визначення сутності, змісту, цілей, завдань, критеріїв, принципів і методів управління персоналом, а також організаційно-практичних підходів до формування механізму його реалізації в конкретних умовах функціонування організації. [1] В основі концепції управління персоналом організації в даний час лежить зростаюча роль особистості працівника, знання його мотиваційних установок, вміння формувати і направляти їх відповідно до завдань, що стоять перед організацією. Багато в чому успіх розвитку будь-якої компанії залежить від ефективності діяльності її співробітників. Це обумовлено тим, що високий рівень кваліфікації та компетенції персоналу, ступінь його задоволеності базовими умовами праці та заробітною платою безпосередньо впливають на ступінь продуктивності праці [2; 3]. Найбільш простим варіантом вирішення такого питання, як оптимізація роботи системи управління персоналом, є застосування заохочувальних заходів співробітника за виконання будь-яких завдань.

Деякі роботодавці використовують систему покарань для того, щоб налагодити дисципліну в колективі. Наприклад, існує відповідальність за запізнення, прогул без поважної причини, грубе поводження з клієнтом, пасивне виконання своїх обов'язків.

Багато державних і недержавних організацій надають своїм працівникам можливість навчання в провідних навчальних закладах країни, деякі організують поїздки за кордон для вивчення основ своєї діяльності, треті організують потужну навчальну базу всередині підприємства.

Також існує можливість удосконалення системи управління персоналом за допомогою проведення атестації, яка передбачає відповіді працівника на запитання комісії, утвореної керівництвом роботодавця, питання. Але це буває не завжди показово, адже вивчити заздалегідь наявний текст може практично кожен. Необхідно, щоб працівник, особливо великої комерційної компанії, міг вирішувати самі непередбачувані завдання, шукати різні шляхи виходу зі сформованих ситуацій, логічно мислити і бути стресостійким. Тому з цією метою слід

замінити традиційні питання більш креативними, не забуваючи про існуючі законодавчі норми.

Дуже важливо навчитися працювати в колективі. Якщо колектив згуртований, то і емоційний стан кожного його члена буде стабільним, а отже, бажання і здатність працювати буде підвищуватися.

Таким чином, головними напрями вдосконалення системи управління персоналом сучасного підприємства є конкурсний відбір, стимулювання, введення санкцій, навчання, атестація та рівень суспільного життя. Перераховані рекомендації щодо кожного напрямку поступового вдосконалення системи управління персоналом не тільки націлені на поліпшення умов праці працівників, але і в довгостроковій перспективі дозволять компанії розвиватися більш успішно.

- Веснін В. Р. Управління персоналом: теорія та практика / В. Р. Веснін, 2012.– 688 с.
- Кібанов А. Я. Управління персоналом організації, стратегія, маркетинг, інтернаціоналізація / А. Я. Кібанов, І. Б. Дуракова, 2014.- 301 с.
- Впровадження збалансованої системи показників: пер. с нім. / Horvas & Partners. 3-є вид.: Алишна Бізнес Букс, 2011. – 500с.

УЗАГАЛЬНЕННЯ ШЛЯХІВ ПОЛІПШЕННЯ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Задерей Ю.В

Науковий керівник – Небилиця О.А., канд. екон. наук, доцент

Праця, у всі часи, була і є джерелом духовних та матеріальних цінностей, тому проблема мотивації людей до праці ніколи не втрачала своєї актуальності. На теперішній час в Україні стимулювання працівників на підприємстві з метою мотивації їх до продуктивної та ефективної праці є серйозною і невирішеною проблемою сучасності.

Теоретичні обґрунтування та практичні рекомендації щодо мотивації праці на підприємстві розглянуто у працях таких провідних зарубіжних авторів як А. Маслоу, Е. Мейо, Ф. Тейлор, Д. Мак-Грегор, Д. Мак-Клелланд, Е. Лоулер, В. Врум, К. Альдефер та інші. Разом із тим питання, які пов'язані із покращенням шляхів мотивації праці на українських підприємствах потребують вивчення та подальшого розвитку. Метою даного дослідження є теоретичне обґрунтування шляхів поліпшення мотивації праці на підприємстві. Тому на основі зазначеної мети визначено головне завдання – узагальнення існуючих підходів до покращення шляхів мотивації персоналу на підприємстві.

У даному дослідженні під мотивацією праці слід розуміти бажання працівника задовольнити свої потреби та інтереси через трудову діяльність. Ефективне управління мотивацією праці можливе лише за

таких умов, коли є усвідомлені та чіткі уявлення про потреби, мотиви діяльності виконавця, про його наміри та позицію. Але також слід враховувати той фактор, що людина не завжди до кінця усвідомлює свої цілі, ідеали, потреби і не в змозі давати собі точну оцінку.

Вирішальним фактором мотивації праці на підприємстві виступає система стимулювання праці. Саме вона є рушійною силою на будь-якому підприємстві, тобто, його основа. Таким чином, стимулювання праці – це вплив на трудову поведінку працівника підприємства через побудову особистісних умов, що підштовхують його діяти за певним розкладом. Ефективне стимулювання працівника сприяє насамперед підвищенню загальної продуктивності праці, тобто вирішення економічних завдань на користь підприємства. Отже, стимулювання праці використовує всі керуванні методи мотивації, впливу, винагороди: адміністративні, економічні (матеріальні), соціально-регуляційні. При цьому адміністративні методи стимулювання праці припускають вплив на індивіда, групу за допомогою наказів, видачі завдань і т.п. У свою чергу, економічне, матеріальне стимулювання праці припускає включення в мотивацію вартісних важелів залучення людей до праці, тобто безпосередній економічний вплив на неї, забезпечення особистої й групової зацікавленості суб'єктів праці в матеріальному заохоченні [1,с.53].

Тому для покращення шляхів мотивації праці пропонуються такі фактори, які слугують для забезпечення потрібного рівня трудової активності персоналу: 1. Визначення набору цінностей, які будуть закладені в основу мотивування персоналу. Даний набір повинен враховувати основні потреби та інтереси людей, які записують у формі пільг, переваг, видів заохочення в «Правилах внутрішнього трудового розпорядку організації» і закріплюють в інших локальних нормативних правових актах; 2. Визначення рівня потреб кожного працівника, його інтереси і можливості задоволення; 3. Конкретизувати види трудової діяльності, які потрібні організації і які доцільно мотивувати; 4. Організувати працю так, щоб переконати працівника в можливості задовольнити його інтереси з доступними для нього витратами фізичних і моральних сил, часу та можливості відтворити свою працездатність; 5. Узгодити певні види діяльності з набором цінностей і переваг; 6. Принаймні у працівника вияснити, які в нього мотиви, інтереси, яка система цінностей.

Задля покращення шляхів мотивації праці на підприємстві потрібно створювати такі умови, щоб працівники відчували професійну гордість за виконання дорученої роботи, а саме, це може бути занесення прізвища працівника до Книги пошани, нагородження Почесним лис-

том, путівка на відпочинок кращому працівнику року, поміщення фотокартки кращих робітників на Дошку пошани. Також доречно буде забезпечити можливість кожному на своєму робочому місці показати свої здібності, тобто дати працівнику відчути свою власну значущість на своєму робочому місці. Так як матеріальні винагороди не занадто стимулюють працівників і ефективність праці не завжди досягається того рівня якого хоче керівник підприємства.

Підводячи підсумок, можна сказати, що ефективне мотивування працівників підприємства – це один з успішних чинників, який дозволить досягти організації поставленої мети. Саме ефективне стимулювання полягає у задоволенні потреб і спрямовує трудову активність кожного працівника на досягнення загальних цілей підприємства.

1. Дороніна М. С. Соціально-економічний механізм мотивації трудової поведінки / М. С. Дороніна, В. М. Лугова // Економіка розвитку. – 2006. – №2. – С. 18-22.

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ СТРАТЕГІЯМИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Случик М.В.

Науковий керівник – Гнатенко М.К., канд. екон. наук, доцент

В сучасному суспільстві результати інноваційної діяльності, ініційованої прискоренням темпів науково-технологічного прогресу, значно відбиваються в абсолютно всіх нюансах формування людської спільноти, змінюють безпосередньо середовище життя і діяльності людини, методи забезпечення існування і розвитку.

Під інноваційною стратегією слід розуміти комплекс установок, цілей і сукупність інноваційних рішень, що чинять значний вплив на діяльність підприємства.

Невід’ємною умовою для результативного управління інноваційним розвитком підприємства є наявність аргументованої інноваційної стратегії, в якій є чітко зазначені цілі, завдання інноваційної діяльності та перелік шляхів досягнення бажаних результатів.

Стратегії взагалі і безпосередньо інноваційні спрямовані на розвиток і використання потенціалу організацій [1].

Слід відмітити, що до основних видів інноваційних стратегій підприємства відносяться:

- стратегія наступу;
- стратегія захисту;
- імітаційна стратегія;
- залежна стратегія;
- традиційна стратегія.

Детальна характеристика і особливості основних видів інноваційних стратегій представлено в таблиці 1.

Невід'ємною частиною розробки стратегії є точна і чітка постановка загальної мети підприємства, яка буде доступна і зрозуміла всьому колективу працівників, так як правильна постановка мети безпосередньо пов'язана з ринком, споживачем і зовнішнім середовищем.

У загальних цілях підприємства повинні превалювати:

- 1) головний напрямок діяльності підприємства;
- 2) першочергові принципи розв'язання проблем у зовнішньому середовищі (ставлення до споживача, торгівлі, ведення ділових зв'язків);
- 3) культурна спрямованість підприємства, тобто традиції, звички, клімат в колективі.

Таблиця 1 – Основні види інноваційних стратегій [2]

Вид інноваційної стратегії	Характеристика стратегії
Стратегія наступу	Стратегія пов'язана з прагненням підприємства досягти ринкового і технічного лідерства через створення та запровадження нових продуктів. Особливістю стратегії є активна участь працівників підприємства у створенні та впровадженні інновацій.
Стратегія захисту	Метою стратегії є утримання конкурентних позицій підприємства на вже існуючих ринках. Головною функцією стратегії є оптимізація співвідношення «витрати-випуск» у виробничому процесі.
Імітаційна стратегія	Стратегію використовують підприємства, які не є піонерами у випуску нововведень на ринок, але долучилися до їх виробництва шляхом придбання ліцензії у фірми-піонера.
Залежна стратегія	Цей тип стратегії передбачає залежність характеру технологічних змін від політики підприємства.
Традиційна стратегія	Стратегія не передбачає вагомих технологічних змін. В той же час стратегія визначає вдосконалення форм обслуговування традиційної продукції.

Для успішного формування інноваційної стратегії потрібно встановити цільові або контрольні точки показників, що застосовуються для досягнення стратегічних цілей, за якими повинен здійснюватися постійний моніторинг для виявлення їх фактичних значень. Для всіх вищеописаних складових визначаються індикатори, необхідні витрати, а також терміни для реалізації проекту. При проведенні заходів по кожній складовій слід призначити відповідальну особу.

Роблячи підсумки, можна сказати, що обираючи варіант стратегії, керівники мають враховувати те, що обрана стратегія повинна відпові-

дати загальній стратегії розвитку підприємства, а також визначати готовність ринку до сприймання новинки.

1. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент : навч. посібник / Н. В. Краснокутська. — Київ : КНЕУ, 2003.

2. Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: навч. посіб. / В. В. Стадник, М. А. Йохна. — Київ : Академвидав, 2005. — 400 с.

СИСТЕМА МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ОРГАНІЗАЦІЇ

Петрова М.С.

Науковий керівник – Гнатенко М.К., канд. екон. наук, доцент

Маркетинг має на меті забезпечити підприємства та організації інформацією про доцільні напрями діяльності з погляду сьогodнішніх та майбутніх потреб ринку. Одним із інструментів, який дає змогу застосувати в єдності та взаємозв'язку стратегію і тактику активного просування до потреб потенційних покупців, є маркетингова політика комунікацій [1].

Комунікація у широкому розумінні – це явище суспільного життя, процес передавання емоційного та інтелектуального змісту. З точки зору економічного підходу існує чимало тлумачень поняття комунікації, однак загалом це процес обміну осмисленою інформацією між людьми за допомогою різних засобів зв'язку з метою формування єдиної психологічної налаштованості відправника та одержувача інформації та створення умов для нормального функціонування людини, організації, культури, суспільства загалом.

Різні автори по різному тлумачать поняття маркетингових комунікацій. Під цим поняттям розуміють всі види сигналів і повідомлень, розроблених фірмою для різної аудиторії: споживачів, торгових посередників, постачальників, акціонерів і органів влади, а також для її власного персоналу.

Маркетингові комунікації – це формування двосторонніх зв'язків між суб'єктами на ринку за допомогою певного маркетингового повідомлення до аудиторії, шляхом інформування, переконування та нагадування, з метою досягнення маркетингових цілей фірми та реалізації обраної стратегії на ринку. [Система маркетингових комунікацій](#) фірми спрямована на інформування, переконання, нагадування споживачам про її товар, підтримку його збуту, а також створення позитивного іміджу фірми.

Маркетингові комунікації, як один з елементів комплексу маркетингу, націлені на досягнення стратегічних і маркетингових цілей організації. Комунікаційні цілі мають ієрархічний характер та створюють складну систему.

Загальна програма маркетингової комунікації підприємства називається комплексом просування і являє собою поєднання п'яти основних засобів просування [2]:

1. Реклама – платна форма неособистісного представлення та просування ідеї, товарів та послуг, яку замовляє та фінансує певний спонсор.

2. Персональний продаж – презентація товару одному або декільком потенційним клієнтам, яка здійснюється в процесі безпосереднього спілкування та має на меті продаж та встановлення тривалих стосунків з клієнтами,

3. Стимулювання збуту – одноразові спонукальні заходи, які заохочують до придбання тих чи інших товарів або послуг.

4. Зв'язки з громадськістю – налагодження стосунків між компанією та різноманітними контактними аудиторіями за допомогою створення вигідної для компанії репутації, позитивного корпоративного іміджу, з одного боку, та усунення чи попередження небажаних чуток, пліток та дій – з іншого. До головних інструментів зв'язків з громадськістю належать контакти з пресою, створення репутації товару, корпоративні комунікації, зустрічі представників компанії зі споживачами та консультування.

5. Прямий маркетинг – використання різноманітних засобів комунікації для безпосереднього спілкування з покупцями, розрахованих на отримання певної реакції. Передбачає використання пошти, телефону та інших каналів, які дають змогу звертатися до певної категорії споживачів або отримувати негайну реакцію.

Маркетингові комунікації можуть бути свідомо створеними – інструмент ринкової політики організації, частково або повністю продукт діяльності її менеджменту, а також спонтанними – безпосередня взаємодія між споживачами, як суб'єктами ринку.

Маркетингові комунікації в діяльності сучасного підприємства виконують надзвичайно важливу роль, оскільки являють собою ключовий фактор конкурентоспроможності підприємства, створюючи позитивний образ компанії серед споживачів та поширюючи інформацію про товари й послуги фірми.

1. Гнатенко М.К. Основи Менеджменту та маркетингу: підручник / О.А. Карлова, С.І. Плотницька, М.К. Гнатенко. Харків: "Друкарня Мадрид", 2016 р. - 228 с.

2. Управління системою маркетингових комунікацій Васильченко Л.С. Бурцева Т.І. Східна Європа: економіка, бізнес та управління Випуск 2 (02) 2016С.145-148

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Летін В.С.

Науковий керівник – Гнатенко М.К., канд. екон. наук, доцент

Система енергетичного менеджменту – це частина загальної сфери управління підприємством, основне завдання якої – забезпечити ефективне використання паливно-енергетичних ресурсів. Підприємства можуть бути запропоновані десятки технічних проєктів, що дозволяють знизити енергоспоживання. Однак всі вони будуть малорезультативними, якщо на цьому підприємстві не організована система управління витратами енергоресурсів – енергетичний менеджмент.

Поява енергоменеджменту стало реакцією на першу загальносвітову енергетичну кризу, яка призвела до різкого зростання цін на енергоносії в Японії, США і країнах Західної Європи. Його основою стало переосмислення економічної поведінки компаній (підприємств) і поява нових концепцій використання енергоносіїв.

Україна – енергодефіцитна країна, яка покриває власні паливно-енергетичні потреби менш, ніж на 50% за рахунок внутрішнього добування. При цьому енергоспоживання на виробництво умовної одиниці продукції в 2-3 більше, ніж в країнах Євросоюзу або США. Підвищення енергоефективності, впровадження енергозберігаючих маловідходних і безвідходних технологій, введення інтегрованого енергоменеджменту – основні напрямки зміцнення енергетичної незалежності країни.

Система енергоменеджменту включає в себе комплекс організаційних заходів із використанням ресурсів, необхідних для формування, впровадження, досягнення цілей енергозберігаючої політики підприємства. Впровадження системи енергоменеджменту на підприємстві базується на визначенні потенціалу енергозбереження за рахунок усунення чинників, які призводять до нераціонального використання енергії (втрати, необґрунтовані питомі витрати) та дозволяє на цій основі оптимізувати споживання енергії і зменшити її питомі витрати в технологічних процесах.

Мета функціонування енергоменеджменту – послідовне зниження споживання енергоресурсів до того мінімального рівня, який необхідний для здійснення виробничої діяльності підприємства з дотриманням всіх необхідних умов ведення даної діяльності.

Результат дії енергетичного менеджменту – зменшення енерговитрат підприємства за рік (або будь-який інший період).

Енергоменеджмент включає в себе:

- створення системи моніторингу енергоспоживання;
- проведення аналізу існуючих показників, результат якого використовується як основа для розробки нових бюджетів;
- розробка енергетичної політики підприємства і енергетичного бюджету;
 - планування та впровадження енергозберігаючих заходів, енергоефективних технологій, маловідходного (безвідходного) виробництва, а також проведення контролю за їх використанням;
 - розробка і використання ефективних систем, які контролюють обсяги енергоспоживання;
 - організація системи інтегрованого економічного і енергетичного менеджменту;
 - проведення тренінгів для співробітників підприємства (організації), створення системи, яка стимулюватиме працівників ефективно використовувати ресурси і знижувати енерговитрати.

Впровадження системи енергоменеджменту дозволяє без значних інвестицій протягом 1-2 років знизити енергоспоживання на 3-5%.

У 2011 році Міжнародна організація по стандартизації прийняла стандарт ISO 50001 «Енергетичний менеджмент».

Його основна мета – надати країнам, підприємствам, муніципалітетам і корпораціям всеосяжне і структуроване керівництво, яке допоможе оптимізувати і забезпечити системне управління процесами споживання енергоресурсів з метою домогтися безперервного зниження енергетичних і фінансових втрат.

Стандарт включає в себе:

- вказівки по використанню енергоресурсів, а також вимоги з контролю за дотриманням даних рекомендацій
- правила ведення документації та розробки звітів і проєктів
- правила придбання спеціального енергоефективного обладнання
- вимоги до співробітників, які відповідають за енергоменеджмент і впровадження енергозберігаючих програм та технологій
- методики вимірювання результатів впровадження енергоменеджменту та [підвищення рівня енергоефективності](#).

УПРАВЛІННЯ РЕАЛІЗАЦІЮ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

Кривушенко Т.В.

Науковий керівник – Гнатенко М.К., канд. екон. наук, доцент

Побудова нових економічних відносин в Україні неможлива без активізації інвестиційних процесів і поліпшення якості управління ни-

ми на рівні підприємств, страхових компаній, комерційних банків. Динаміка структурних процесів супроводжується не менш динамічними змінами на мікрорівні – в інвестиційній стратегії, в структурі джерел фінансування інвестиційних проектів, методах їх оцінювання та управління.

Характерними рисами ринкової економіки є динамічність економічного середовища, постійна зміна зовнішніх факторів, що визначають інвестиційну політику підприємств, страхових компаній, комерційних банків, коливання курсів валют, інфляційне знецінювання коштів.

З переходом до ринкових форм господарювання в Україні особливого значення набуває також впровадження моніторингу процесу управління інвестиційними проектами, а також забезпечення відповідною теоретичною базою і методичними рекомендаціями, які б дозволили здійснювати оцінку інвестиційних можливостей і розробляти шляхи ефективної реалізації інвестиційної стратегії в сучасних умовах.

Управління інвестиційним проектом - діяльність, що передбачає планування, організацію, мотивацію, контроль і регулювання ходу ПП, спрямована на отримання результату інвестиційної завдання в умовах обмежень по терміну, бюджету, рівням ризиків і якості. Реалізація процесів управління інвестиціями має циклічну природу, реалізовану регулярно і поетапно [1].

Управління реалізацією реальних інвестиційних проектів спрямоване на їх здійснення в передбачені терміни з метою забезпечення своєчасного повернення вкладених засобів у вигляді чистого грошового потоку (перш за все — отримання передбаченого інвестиційного прибутку).

Це управління здійснюється в розрізі кожного реального проекту, залученого в інвестиційну програму підприємства. За кожним зазначеним до реалізації інвестиційним проектом, зазвичай, призначається його керівник, який організовує підготовку всіх необхідних планових документів і забезпечує реалізацію основних показників планів його здійснення. За великими інвестиційними проектами, виконуваними підрядним способом (із залученням підрядника і субпідрядників), керівник проекту повинен розподілити функції управління в розрізі окремих учасників проекту.

Управління реалізацією інвестиційного проекту передбачає [2]:

- Розробку календарного плану реалізації проекту.
- Розробку капітального бюджету.
- Побудову системи контролінгу реалізації ділових інвестиційних проектів.

- Обґрунтування та ухвалення рішень про "вихід" окремих інвестиційних проєктів з інвестиційної програми підприємства.

У нинішніх умовах сфера інвестиційного проєктування в економічно розвинених країнах перетворюється в особливий сектор економіки зі своєю інфраструктурою. Основний обсяг проєктних робіт у цих країнах виконують спеціалізовані проєктні фірми, що акумулюють багато видів діяльності; різноманітні послуги надають консультаційні фірми різного профілю (компетентні консультації з усіх технічних, технологічних та економічних питань, методів організації та управління), «інжинірингові» та інформаційні центри, фірми з широкими базами даних (здійснюють укладання кошторисів тощо).

Активізація інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання є одним з провідних і найбільш продуктивних напрямків вирішення проблем забезпечення сталого розвитку національної економіки, поліпшення конкурентоспроможності товарів і послуг вітчизняного виробництва, розв'язання низки складних соціальних проблем, підвищення добробуту населення тощо [3].

1. Світлична О. С. Фінансові важелі та моніторинг процесу управління інвестиційним проєктом / О. С. Світлична, О. М. Гончаренко // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – Одеса, 2014. – №2 (210). – С. 43-55.

2. Мойсеєнко І. П. Інвестування / І. П. Мойсеєнко: навч. посібник. – К.: Знання, 2006. – 490 с.

3. Гнатенко М. К. Організаційно-методичне забезпечення контролю виконання інноваційних проєктів / М. К. Гнатенко // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Випуск 247: в 6 т. – Т. IV. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – 284с., С.1011-1018.

ІМІДЖ ЯК ПОКАЗНИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Клиженко А.А.

Науковий керівник – Гнатенко М.К., канд. екон. наук, доцент

В сучасних умовах успіх підприємства залежить від багатьох факторів і, зокрема, від існуючого або сформованого іміджу фірми. Втім, формування позитивного іміджу та високої репутації підприємства – це довготривалий та складний процес, який є одним з основних компонентів забезпечення конкурентоспроможності. Тому, формування іміджу організації є одним із актуальних завдань сучасного управління організацією.

Позитивний імідж підвищує конкурентоспроможність комерційного підприємства на ринку, залучаючи споживачів і партнерів, полегшуючи доступ до ресурсів (фінансові, інформаційні, людські, матері-

альні). «Добра слава» підприємства посилює «ринкову владу», опір різних контактних груп підприємству на ринку скорочується [1].

Отже, імідж фірми – це сукупність суспільного сприйняття компанії чи фірми багатьма людьми. Думка про фірму формується при особистих контактах людини з фірмою; на основі чуток, що циркулюють у суспільстві; із повідомлень засобів масової інформації. Характеристики іміджу [2]:

1. Адекватність, правдоподібність – створений імідж повинен відповідати тому, що є насправді.

2. Імідж повинен бути комплексним утворенням.

Адже це не просто торгова марка, дизайн або картинка, що легко запам'ятовується. Це ретельно пророблена біографія або історія фірми. Тому що споживач звертає увагу не тільки і не стільки на текст та ілюстрації, а підсвідомо його цікавлять якості, що утворюють індивідуальність фірми. Імідж фірми – це своєрідна "медаль", одна сторона якої є внутрішнім образом компанії, укоріненим у свідомості членів фірми, а друга – її зовнішній образ, призначений для партнерів, конкурентів, фінансово-кредитних організацій, податкової служби тощо.

Він може формуватися стихійно і ціленаправлено. Проте, дуже часто у керівників "не доходять руки" до того, щоб відслідковувати виникаючий образ своєї компанії. Адже всі сили, в основному, віддаються на формування виробничого потенціалу підприємства. У таких випадках створюється стихійний імідж, що має, звичайно, як позитивні, так і негативні риси, через що про одну і ту ж компанію можна почути прямо протилежні думки. Зазвичай, правильним є розпочинати роботу по формуванню іміджу одночасно із створенням підприємства. Керований імідж – це результат складної, добре виваженої діяльності, спрямованої на створення, підтримку та посилення позитивної громадської думки про фірму та її товар (послуги).

Формування іміджу традиційно відбувається за певними принципами:

1. Принцип повторення – спирається на властивості людської пам'яті: добре запам'ятовується та інформація, що повторюється.

2. Принцип безперервного посилення впливу – обґрунтовує підсилення аргументованого й емоційного звернення.

3. Принцип "подвійного виклику" – повідомлення сприймається не тільки й не стільки розумом. Найважливішу роль відіграють підсвідомі психічні процеси, емоційна сфера психіки людини. Отже, імідж є способом життя особи і групи, завдяки якому складається враження про них.

В динамічних конкурентних умовах формування успішного іміджу вимагає від підприємства удосконалити ставлення споживача до компанії, формує лояльність клієнтів, збільшує цільову аудиторію. Імідж підприємства являє собою сукупність асоціацій або вражень, які були цілеспрямовано або спонтанно сформовані у свідомості громадськості. Кожному з етапів життєвого циклу підприємства відповідає власна політика формування іміджу підприємства.

- Одінцева, С. В. Формування іміджу підприємства: світовий та вітчизняний досвід [Електронний ресурс] / С. В. Одінцева, Л. П. Артеменко // Актуальні проблеми економіки та управління : збірник наукових праць молодих вчених. – Електронні текстові дані. – 2018. – Вип. 12.

- [Химич І. Г.](#) Імідж як важливий показник діяльності підприємства у сучасних умовах розвитку корпоративної культури / І. Г. Химич // [Економіка та держава](#). - 2009. - № 9. - С. 59-61. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecdde_2009_9_20

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ МІСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ГОСПОДАРСТВА МІСТА ХАРКОВА

Мусієнко А.С.

Науковий керівник – Колесник Т.М., канд. екон. наук, доцент

Зелене господарство — це давня галузь міського будівництва, яка переживала розвиток в різних історичних умовах. Міське зелене будівництво — багатогалузеве господарство, яке пов'язане з різними видами мистецтва, архітектури, інженерними питаннями, питаннями санітарії і гігієни, біології й агротехніки, географії рослин, ландшафтоведенням, економіки, соціології та іншими галузями науки. У зв'язку з інтенсивним зростанням населених місць велике значення набувають завдання удосконалення навколишнього середовища. Провідне значення при цьому надається системі комплексного озеленення міст, яка включає різні об'єкти зеленого будівництва.

У місті Харкові в 2019 р., у порівнянні з 2009 р., показники використання свіжої води зменшилися на 28%. Обсяги оборотної та послідовно використаної води в 2019 р., у порівнянні з 2009 р., скоротилися на 35,4%. Обсяги викидів забруднюючих речовин у 2019 р., у порівнянні з 2009 р., знизилися на 23,6%.

Основним завданням зеленого будівництва є збільшення площі зелених насаджень шляхом створення нових парків, скверів, садів, насаджень на житлових територіях, лісопарків; утримання існуючих зелених насаджень у відповідному декоративному і санітарному стані; зміцнення матеріально-технічної бази зеленого будівництва.

Існує багато програм та стратегій, які направлені на розвиток зеленого господарства. Головним питанням є фінансування виконання заходів. Програми передбачають такі джерела:

- Державний бюджет;
- місцевий бюджет міської ради;
- фонд охорони навколишнього середовища;
- кошти підприємств, установ та організацій, кошти власників, орендарів та користувачів земельних ділянок;
- відновлювальна вартість зелених насаджень, що підлягають видаленню;
- спонсорські кошти.

Доходи місцевого бюджету в 2019 р. порівняно з 2018 р. збільшилися на 564,5 млн. грн. або на 3,7%. У структурі доходів міста скорочується частка трансфертів і зростає частка власних надходжень. Найбільша питома вага окремих податкових надходжень у власних доходах міста у 2020 р. така: податок на доходи фізичних осіб – 53,8%; податок на майно – 2,3%; єдиний податок – 18,8%; акцизний податок – 4,9%.

Вартість будівництва об'єкта озеленення визначається кошторисом, що складається проектувальниками на стадії розробки технічного проекту. У кошторисі, складеному на підставі одиничних розцінок, ураховуються всі основні витрати на придбання матеріалів, їхнє перевезення, виробничий процес тощо. Озеленювачі не повинні перевищувати витрат, передбачених у кошторисі; навпаки, при виконанні робіт по озелененню необхідно прагнути до зниження вартості будівництва. Зниження вартості будівництва об'єктів озеленення багато в чому залежить від правильної організації виробництва. На збільшення або зниження вартості робіт впливає процес підготовки ґрунту на об'єкті озеленення. Природні ландшафти спостерігаються майже на 30,4% території Харківщини. У найменш зміненому вигляді вони збереглися на землях, зайнятих лісами, чагарниками, болотами, на відкритих землях, площа яких становить лише 14,6% території області. Таким чином, можна вважати, що стан, близький до притаманного природного, мають тільки ці території, і вони можуть бути віднесені до регіональної системи екомережі. У зеленому будівництві поки низька продуктивність праці, оскільки ще здебільшого відсутня спеціальна техніка, наприклад, для пересадження дерев. Впровадження механізації, розробка нових зразків спеціальної озеленувальної техніки буде сприяти зниженню вартості будівництва й змісту об'єктів озеленення. Однак ручна праця кваліфікованих садових робітників, як і раніше, залишиться важливою продуктивною силою в садово-парковому будівництві.

тві, особливо на невеликих по площі ділянках, де застосування машин неможливе.

Таким чином, комплексна механізація, ріст матеріально-виробничої бази, озеленення населених місць, високий рівень організації ведення робіт, культура виробництва й високий ступінь кваліфікації садових працівників — все це застава економічності міського зеленого будівництва.

- Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – <http://www.ukr.stat.gov.ua>.
- Закон України «Про інформацію» [Редакція від 25.06.2016 р.]; [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. – http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2657-12_2.
- Закон України «Про концепцію національної програми інформатизації» [Редакція від 04.07.2013 р.]; [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/>

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ МІСТА ХАРКОВА

Котелевець А.В.

Науковий керівник – Колесник Т.М., канд. екон. наук, доцент

Харків та Харківська область володіють потужним промисловим, науковим і культурним потенціалом. На території даної області розташовано близько 800 підприємств машинобудування, паливно-енергетичного комплексу, харчової та переробної промисловості. Харків вважають столицею студентства. Тут здобувають освіту близько 300 тис. українських та іноземних студентів.

Завдяки цьому Харківщина має партнерів і друзів у багатьох країнах світу і зацікавлена в подальшому розширенні та встановленні нових взаємовигідних контактів. Прямі іноземні інвестиції в економіку міста за 2018 рік склали 407,6 млн. дол. США.

Бюджетна децентралізація сприяла збільшенню власних ресурсів громад. Цілеспрямовані інвестиції з міського бюджету, підтримка держави і міжнародні фінансові організації, впровадження принципів державно-приватного партнерства обсяги робіт з модернізації ростуть з кожним роком.

Харків – єдине місто в Україні, яке за фінансової підтримки Європейського банку реконструкції та розвитку і Європейського інвестиційного банку продовжує будівництво метро. В рамках проекту плану-

ється побудова 3,47 км підземного шляху і збільшення пасажиропотоку на 25 млн пасажирів на рік.

Спільно з Європейським інвестиційним банком реалізується проєкт з безпеки дорожнього руху, в планах якого є впровадження інтелектуальної системи управління рухом. За підтримки американських експертів Харків першим приступив до створення Міського ситуаційного центру. За участю Світового банку розпочалося будівництво першого в Україні багатофункціонального комплексу з переробки ТПВ, що дозволить не тільки вирішити проблему утилізації відходів, а й частково виконати взятє зобов'язання щодо скорочення викидів парникових газів в атмосферу.

Декілька років тому в Харкові почав роботу офіс ЄБРР з метою підтримки і кредитування малого і середнього бізнесу. У центри надання адміністративних послуг з питань отримання послуг у сфері реєстрації бізнесу за 2018 рік надійшло 105 тис. 642 звернення, а в першому кварталі 2019 року – вже 25,5 тис. Крім того, у День Харкова 2020 року свої двері відчинив перший в Україні Будинок нерухомості.

В травні 2019 року в Харкові проходив великий Міжнародний форум «Харків: розвиток та інвестиції».

Станом на 31 грудня 2019 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) з 1994 року склав 762, 5 млн дол. США, а в перерахунку на 1 особу населення становив 286,3 дол. США. Серед усіх регіонів України, за обсягом залучених ПІІ, Харківська область посідає дев'яте місце.

Харківська область була й залишається доволі привабливою для інвесторів, про що свідчить динаміка сукупних ПІІ в регіон. Максимального рівня ПІІ досягли на 01 січня 2012 року і становили 2 814,2 млн дол. США. Слід зазначити, що доволі значне зростання ПІІ в область спостерігалось в період до 2012 року. Проте, впродовж 2013 - 2017 років обсяг ПІІ скоротився більш, ніж у чотири рази від максимального показника, що, головним чином, було зумовлено курсовою різницею, втратою, а також виведенням та переоцінкою капіталу.

Разом з тим, у 2018 році та впродовж січня – грудня 2019 року область продемонструвала певну позитивну динаміку залучення ПІІ, підтвердивши тим самим стійку зацікавленість бізнесу до регіону.

Близько 80 країн світу є інвесторами у Харківській області. Серед найбільших інвесторів є Нідерланди, Велика Британія, Швейцарія, Франція, США та Польща. Переважну частку загального обсягу прямих інвестицій – 78,7% (на 31.12.2019 року) – складають надходження з країн ЄС, що становить 600, 7 млн. дол. США.

Харків – великий промисловий центр України. У 2019 році підприємствами області реалізовано промислової продукції на 185,3 млрд. грн. У загальнодержавному обсязі реалізованої промислової продукції частка Харківської області складає 7,5%. Із загального обсягу реалізації на продукцію переробної промисловості припадає 53,3%.

Отже, найбільш високих показників ми можемо спостерігати у 2021 році.

- Стратегія розвитку міста Харкова до 2020 року. Режим доступу: <https://www.city.kharkov.ua/assets/files/docs/zakon/strategy2411.pdf>

- В Укрстаті підраховали обсяги реалізованої промислової продукції Харківщини у 2019 році. Режим доступу: <https://x-vymir.com/ekonomika/v-ukrstati-pidrahuvaly-obsyagy-realizovanoyi-promyslovoyi-produktsiyi-harkivshhyny-u-2019-rotsi/>

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

Гуліда А.О.

Науковий керівник – Колесник Т.М., канд. екон. наук, доцент

Сучасна економічна криза доводить, що лише мала частка вітчизняних промислових та комерційних підприємств здійснює постійне антикризове управління з метою попередження симптомів погіршення господарського стану підприємства, подолання кризової ситуації та ліквідації загрози банкрутства. Тому постає питання формування ефективною системи антикризового фінансового управління, яка дозволить своєчасно виявляти та усувати симптоми настання кризи та погіршення фінансового стану підприємства, а також здійснювати заходи, спрямовані на покращення діяльності підприємства, виведення його з кризового стану та відновлення платоспроможності.

Предметом антикризового менеджменту є очікувані та реальні причини кризи, фактори кризи, проблеми тощо, тобто всі ознаки та індикатори погіршення підприємницької ситуації, які мають загрозу настання та розвитку кризових явищ.

Об'єктом антикризового менеджменту є процес розгортання кризи на підприємстві. Суб'єктами – управлінський персонал з потенціалом свого досвіду та навичок, який повинен допомогти уникнути або мінімізувати вплив кризових явищ на діяльність підприємства.

Головною метою антикризового менеджменту є забезпечення сталого економічного розвитку підприємства, підтримка ділової активності та стійке положення на ринку, а також задовільний фінансовий стан за будь-якого розвитку економічного, політичного та соціально розвитку подій в країні [1].

Антикризовий фінансовий менеджмент підприємства досягає своїх основних цілей шляхом реалізації як загальних, так і специфічних

функцій. Обидві ці групи функцій мають важливе значення в процесі попередження виникнення кризи та здійснення антикризових заходів на підприємстві.

До загальних функцій антикризового фінансового управління належать:

- формування ефективних інформаційних систем, що забезпечують обґрунтування альтернативних варіантів управлінських рішень;
- здійснення оцінки фінансового стану і аналізу результатів фінансової діяльності підприємства;
- розробка дієвої системи стимулювання реалізації ухвалених управлінських рішень щодо відновлення задовільного фінансового стану підприємства;
- здійснення планування фінансової санації підприємства;
- здійснення контролю реалізації та ефективності управлінських рішень.

На практиці, антикризовим інструментом може стати диверсифікація виробничої діяльності – «перехід на виробництво більш економічних, але не менш запитуваних товарів, впровадження нових видів діяльності, здійснення яких має певні пільгові умови, вихід на нові ринки, що характеризуються більшим рівнем доходу на душу населення – усе це є потенційним джерелом забезпечення стабільного та ефективного функціонування» [2].

Реалізація цього інструменту на практиці буде залежати від фінансових можливостей підприємства забезпечити новий напрям діяльності відповідними виробничими ресурсами та управлінських можливостей щодо організації структурних змін. Тобто необхідно враховувати, на якому етапі кризи знаходиться підприємство і чи зможе залучити необхідні інвестиції.

Ринкові методи господарювання вимагають здійснення належного контролю за фінансово-економічним станом суб'єктів господарювання з метою запобігання виникненню кризових явищ на підприємстві. Такий підхід дасть змогу мінімізувати наслідки фінансової кризи та забезпечить виживання підприємств у кризовій ситуації.

Таким чином, можна визначити, що система антикризового фінансового управління – це специфічна система управління підприємством, яка містить заходи моніторингу фінансового стану підприємства, спрямовані на попередження фінансової кризи та зменшення впливу факторів ризику на діяльності підприємства, розробку та реалізацію заходів щодо виведення підприємства з кризового стану та поліпшення його платоспроможності.

1. Майборода О.Є. Розвиток методичного забезпечення антикризового управління на підприємстві: Автореф. дис. ... канд. екон. наук.: 08.06.01 / О. Є. Майборода; Харк. нац. екон. ун-т. Харів, 2006. 19 с. Б.Ц.

2. Садеков А.А. Аналіз стратегічних змін діяльності підприємства, необхідних для ефективної реалізації стратегії диверсифікації виробництва / А.А. Садеков, Г.І. Пруднікова // Стратегія підприємства в контексті підвищення його конкурентоспроможності : Міжнар. наук.- практ. Інтернет-конф., 2012р., 12-15 лютого, м. Донецьк. Донецьк : ДонНУЕТ, 2012. С. 3-5.

ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ

Стаднік К.В.

Науковий керівник – Калашнікова Х.І., канд. екон. наук, доцент

Кожен керівник повинен знати як можливості власної організаційної структури, так і способи найголовнішого задоволення потреб споживачів. Фактором, що забезпечує ефективність діяльності та конкурентоспроможність підприємства, є організація виробництва та управління. Застосування певних принципів і методів, що забезпечують найраціональніше поєднання й використання ресурсів підприємства, значною мірою визначає особливості його економіки [1].

Основними інструментами управління виробничо-господарською діяльністю підприємств, що орієнтовані на визначені цілі виступають такі:

1. Реагування на ситуацію, що складається. Планування орієнтовне всередину організації, обмежується розробкою бюджетів і поточних планів. (Метод: поточне управління «за відхиленням»);

2. Застосування елементів аналізу і контролю ситуації, що складається зовні та в організації. Планування використовує екстраполяційне передбачення майбутнього. (Метод: управління «від досягнутого», з елементами передбачення майбутнього);

3. Опанування «стратегічного мислення», націленого на урахування кон'юнктури ринку. Планування - стратегічне, що розробляє «стратегічні відповіді» на дії конкурентів у категоріях «продукт - ринок». (Метод: управління «за цілями», з орієнтацією на зовнішнє середовище);

4. Підготовка майбутнього та до майбутнього. Стратегічне планування, яке пронизує всі підсистеми діяльності фірми, використовує всі досягнення зазначених етапів. (Метод: стратегічне управління).

Таким чином, традиційно використовуване раніше управління «за відхиленням» та управління «від досягнутого» неспроможні адекватно реагувати на кон'юнктуру цільових ринків. Водночас їх застосування у

практиці до сьогодні є ключовою причиною не конкурентоспроможності, втрат господарського потенціалу, банкрутства [2, с.103].

Причиною неадекватності управління «за відхиленням» та управління «від досягнутого» лежить в площині слідування існуючим процесам, а не роботі на випередження кон'юнктурним тенденціям з отриманням часового лагу для технічних розробок та технологічних нововведень. Тому, з напрацьованих в процесі еволюції підходів до управління виробничо-господарською діяльністю є підхід управління «за цілями», з орієнтацією на зовнішнє середовище та стратегічне управління.

1. Брюно М., Істерлі І. Інфляційна криза і довгострокове економічне зростання // Проблеми економічного розвитку. – 1996. - №3.- с.15.

2. Економіка міського господарства: Навч. посібник під ред. Юр'євої Т.П.- Харків: ХДАМГ, 2002.

ЗАХИСТ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ, ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Чурилов А.Ю.

Науковий керівник – Калашнікова Х.І., канд. екон. наук, доцент

Однією із найважливіших складових економічної безпеки є фінансова безпека. Поняття фінансової безпеки так само широке, як, власне, і тлумачення фінансів як економічної категорії. На сьогодні відсутнє єдине усталене визначення поняття "фінансова безпека". Наявні формулювання відображають лише окремі аспекти фінансової безпеки і не можуть претендувати на її однозначне та виключне трактування. Фінансова безпека як дефініція розглядається під різними кутами, зокрема:

- з позицій ресурсно-функціонального підходу, фінансова безпека — захищеність фінансових інтересів суб'єктів господарювання на усіх рівнях фінансових відносин; забезпеченість домашніх господарств, підприємств, організацій і установ, регіонів, галузей, секторів економіки держави фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання відповідних зобов'язань;

- з погляду статички, фінансова безпека — такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової, інвестиційної, митно-тарифної і фондової систем, які характери-

зуються збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю попередити зовнішню фінансову експансію, забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи і економічне зростання;

- у контексті нормативно-правового регламентування фінансова безпека передбачає створення таких умов функціонування фінансової системи, за яких, по-перше, фактично відсутня можливість спрямовувати фінансові потоки в незакріплені законодавчими нормативними актами сфери їх використання і, по-друге, до мінімуму знижена можливість зловживання фінансовими ресурсами.

Таким чином, з позицій різностороннього підходу фінансова безпека — захищеність фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин; багаторівнева система, яку утворює низка підсистем, кожна з котрих має власну структуру і логіку розвитку [1].

За умов жорсткої конкурентної боротьби захист ділової, фінансової, технологічної та іншої інформації від крадіжок, несанкціонованого використання, її зміни чи знищення набуває важливого значення. Комерційні структури, зацікавлені у своїй конкурентоспроможності, насамперед вживають заходів щодо захисту такої інформації, спираючись на відповідні норми чинного законодавства та власну нормативно-правову основу.

Фізичні засоби захисту засновані на створенні фізичних перешкод для зловмисника, які перегороджують йому шлях до інформації (сувора система пропуску на територію і в приміщення з апаратурою або з носіями інформації). Ці засоби дають захист тільки від "зовнішніх" зловмисників і не захищають інформацію від тих осіб, які володіють правом входу в приміщення.

До законодавчих засобів захисту відносяться законодавчі акти, які регламентують правила використання й обробки інформації обмеженого доступу і встановлюють кримінальну відповідальність за порушення цих правил.

Під організаційним розуміється захист інформації шляхом регулювання доступу до всіх ресурсів системи (технічним засобам, система безпеки телекомунікацій та зв'язку, програмним елементам тощо). У автоматизованих системах інформаційного забезпечення повинні бути регламентовані порядок роботи користувачів і персоналу, право доступу до інформації, окремим файлам та базам даних.

З програмно-технічних засобів особливо в комп'ютерних мережах найбільш ефективні криптографічні засоби захисту інформації. Коли фізичні засоби захисту можуть бути подолані шляхом, наприклад, дистанційного нагляду, підключення до мережі або підкупу персоналу, а

організаційні не гарантують від проникнення зловмисників, то програмно-технічні, і насамперед, криптографічні методи, якщо вони задовольняють відповідним вимогам, характеризуються найбільшою мірою "міцності".

1. Пилипенко Л.М. Загрози фінансовій безпеці в умовах зростання обсягів іноземного капіталу в банківській сфері України / Л.М. Пилипенко // Стратегічна панорама. 2018. № 3-4, с. 128-138.

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Шульга К.Р.

Науковий керівник – Калашнікова Х.І., канд. екон. наук, доцент

Світовий досвід і практика свідчать про те, що управління маркетингом суб'єктів господарювання є важливим інструментом загальної системи управління, яка сприяє досягненню ними стратегічних цілей, підвищенню рівня їх конкурентоспроможності й вносить позитивні зрушення в економічну ситуацію країни в цілому.

Підприємства розвинених країн світу пройшли змістовний шлях розвитку теорії та практики застосування маркетингу. Вони інвестують значні фінансові ресурси у розвиток системи маркетингу, зокрема, створення маркетингових служб, ефективного управління ними, розробку та впровадження елементів системи промислового маркетингу.

Велике значення закордонні підприємства надають моніторингу і постійному дослідженню ринку, попиту споживачів, оцінюванню потенційних конкурентів і ймовірних партнерів, стратегічному плануванню діяльності, прогнозуванню товарообороту та прибутку тощо.

Сучасним закордонним підприємствам дешевше регулярно замовляти спеціалізованим фірмам дослідження певних секторів ринку, ніж утримувати дослідницькі підрозділи маркетингових служб постійно.

Управління маркетингом закордонних суб'єктів господарювання побудоване на соціально-етичних принципах, з чіткими критеріями і прорахованими наслідками, спрямоване на збільшення доступності товарів, наявності можливості вибору, кращої інформованості й обізнаності споживачів, підвищення якості їх життя. Крім того, в сучасному світі загострюється увага до соціальних, екологічних і політичних проблем, для вирішення яких потрібні спільні зусилля всіх членів суспільства.

Прийняті в США заходи для постійного підвищення якості продукції позначилися на усуненні розриву в рівні якості між Японією та США, що посилює конкурентну боротьбу на світовому ринку.

Японські суб'єкти господарювання ефективною підприємницької діяльності багато в чому завдячують високому рівню розвитку управління та маркетингу в країні. Японська система управління маркетингом характеризується постановкою довгострокових цілей з акцентом не на негайному одержанні прибутку, а на довгостроковій перспективі; створенням групових органів підготовки управлінських рішень з маркетингу; детальним розробленням процедури спільного прийняття рішень; постійною орієнтацією на модернізації виробництва та якості тощо.

Європейські суб'єкти господарювання проводять активну політику у сфері підвищення якості продукції, а їх бізнес-діяльність підлягає жорсткому контролю, що має вагомий вплив на управління маркетингом. Якість стала чинником забезпечення конкурентоспроможності європейських країн. Реалізація такої стратегії потребувала введення єдиних законодавчих вимог (директив), стандартів і процесів перевірки відповідності продукції підприємств вимогам ринку.

Отже, якість товарів та послуг сьогодні має стати невід'ємною частиною маркетингової політики суб'єктів господарювання та процесу управління маркетингом на них. Розвинені країни світу щорічно витрачають мільярди доларів на маркетинг та управління ним незалежно від етапу, на якому знаходиться економіка країни: стабілізація, зростання чи криза.

ФАКТОРИ ПОБУДОВИ ЛОГІСТИЧНОЇ СТРУКТУРИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Шепелева Т.В.

Науковий керівник – Калашнікова Х.І., канд. екон. наук, доцент

У організаційному відношенні логістична структура представлена на у вигляді взаємного розташування ланок логістичного ланцюга в макроструктурі підприємства.

З погляду управління процесом руху товару логістична структура є склад функціональних підрозділів підприємства, зайнятих рішенням логістичних завдань, характеризує їх спеціалізацію і підпорядкованість.

Організаційна структура, яка базується на принципах системного підходу до управління ресурсами, повинна враховувати такі фактори:

1. Формування та розвиток системи: на підприємстві періодично виникає необхідність перегляду існуючої системи логістики. Ця періодичність пов'язана зі ступенем акумулювання змін у технології вироб-

ництва, у організаційній політиці і на ринку. Може проводитися локальна або загальна реорганізація всієї системи.

2. Розвиток стратегії логістики в зв'язку з оновленням ринкової політики підприємства. Функціонування системи визначається політикою підприємства в сфері продажу, інвестицій, кадрів, технологій, що необхідно враховувати не тільки при загальному управлінні, але і при формуванні стратегії логістичного підходу до управління ресурсами.

3. Системне адміністрування. Адміністрування матеріального забезпечення та розподілу продукції включає управління зовнішнім і внутрішнім транспортом, планування та контроль за процесом виробництва, витратами усіх видів запасів, складськими операціями, відвантаженням з технологічних ліній і складів, обробкою документообігу, розміщенням замовлень і т. п.

4. Координацію різних функцій управління. В організації руху матеріальних ресурсів беруть участь такі відділи: матеріально-технічного забезпечення, виробничий, транспортний, маркетингу, склади та відділ збуту. У роботі цих підрозділів інколи виникає неузгодженість і протиріччя між специфічними завданнями, які постають перед ними, і загальними цілями фармацевтичного підприємства.

Таким чином, мета впровадження логістичної організаційної структури управління на фармацевтичних підприємствах полягає в розв'язанні виникаючих протиріч і прийнятті рішень, які, в свою чергу, реалізуються на підставі формування та забезпечення функціонування спеціальних організаційних структур.

1. Карінцева О.І. Значення логістики для підприємства в сучасних умовах / О.І. Карінцева, Л.В. Старченко, Б.В. Чортюк // Механізм регулювання економіки. – 2017. – № 2. – с. 127-132.

2. Сумець О. М. Логістична стратегія сучасного підприємства і фактори, що впливають на її формування та реалізацію / Зб. Наукових праць «Ринкова трансформація економіки» / О. М. Сумець, Р. О. Сумець. – Х.: ХІБМ, 2017. – Вип. 9. – С. 172 – 182.

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ КОШТАМИ

Шеховцова А.В.

Науковий керівник – Калашнікова Х.І., канд. екон. наук, доцент

Значний обсяг фінансових ресурсів, які інвестуються в оборотні активи, різноманіття їх видів, визначальна роль у прискоренні обороту капіталу й забезпеченні постійної платоспроможності, а також ряд інших умов, визначають складність завдань, які пов'язані з управлінням оборотними активами. Комплекс цих завдань і механізми їх реалізації відображені в послідовному управлінні оборотними активами підпри-

емства. Головне завдання цього управління полягає у формуванні необхідного обсягу, оптимізації складу й забезпеченні ефективного використання оборотних активів підприємства [1].

Вибір політики формування оборотних засобів підприємства повинен відображати загальну філософію фінансового управління підприємством з позицій прийнятого співвідношення рівня прибутковості й ризику фінансової діяльності.

Потреба в окремих видах оборотних активів та їх сума в цілому істотно коливається залежно від сезонних та інших особливостей здійснення операційної діяльності. Тому в процесі управління оборотними активами варто визначати їх сезонну (або іншу циклічну) складову, що являє собою різницю між максимальною та мінімальною потребою в них протягом року.

Процес оптимізації співвідношення постійної й змінної частини оборотних активів включає побудову графіка середньої “сезонної хвилі”, на основі якого розраховуються коефіцієнти нерівномірності (мінімального й максимального рівнів) оборотних активів по відношенню до їх середнього рівня; визначення суми постійної частини оборотних засобів; визначення максимальної та середньої суми змінної частини оборотних активів у майбутньому періоді [2, 3].

Хоча всі види оборотних активів, у тій чи іншій мірі, є ліквідними (крім безнадійної дебіторської заборгованості), загальний рівень їх термінової ліквідності повинен забезпечувати необхідний рівень платоспроможності підприємства за поточними (особливо невідкладними) фінансовими зобов'язаннями. У цих цілях з урахуванням обсягу й графіка майбутнього платіжного обороту має бути визначена частка оборотних активів у формі грошових коштів, високо- і середньоліквідних активів.

У процесі управління оборотними активами на підприємстві розробляються окремі фінансові нормативи, які використовуються для контролю ефективності їх формування і функціонування. Основними з таких нормативів є:

- норматив власних оборотних активів підприємства;
- система нормативів оборотності основних видів оборотних активів і тривалості операційного циклу в цілому;
- система коефіцієнтів ліквідності оборотних активів.

Цілі та характер використання окремих видів оборотних активів мають істотні відмінні риси. Тому на підприємствах з більшим обсягом використовуваних оборотних активів управління ними деталізується у розрізі їх основних видів.

1. Брігхем Євхен. Основи фінансового менеджменту: пер. з англ. — Київ: Молодь, 1997. — 1000 с.
2. Нікіфоров П.О. Теорія та методологія регулювання грошового обігу: Монографія.- Чернівці:Рута, 2002.- 327 с.
3. Финансовый менеджмент / Под ред. Е. Стояновой. -Перспектива.1993. - 268 с.

ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ В МАЛОМУ БІЗНЕСІ

Башиньська З.Р.

Науковий керівник – Великих К.О., канд. екон. наук, доцент

Малий бізнес є ядром розвитку економіки та внутрішнім джерелом стабільності та добробуту усіх сфер суспільного життя. Інновативність та ризиковість, які лежать в основі господарського життя малого бізнесу, виступають рушійною силою життєдіяльності ринкової економіки [1, с. 3].

У міру зростання малого бізнесу, природно, зростає складність управління ім. Підприємець, який раніше все робив практично поодиночки, починає відчувати потребу розділити завдання, найняти більше людей і в деяких випадках мати інших партнерів.

Фінансовий менеджмент – це система принципів та методів розробки та реалізації управлінських рішень, направлених на формування, розподіл та використання фінансових ресурсів підприємства і організацію його грошових потоків з метою максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах. [2, с. 11].

Ми називаємо фінансовим менеджментом набір дій і адміністративних процедур, пов'язаних з плануванням, виконанням, аналізом і контролем фінансової діяльності малого бізнесу. Простіше кажучи: отримати максимальний прибуток (або результат) від своєї діяльності.

Ефективне управління фінансами в малому бізнесі можна умовно поділити на три напрямки:

- Повсякденне управління грошовими коштами: управління припливом і відтоком фінансових ресурсів, пов'язаних з продажами, наданням послуг, платежами постачальникам, заробітною платою, податками, витратами.

Хоча малий бізнес - це не мініатюра великої компанії, важливо, щоб підприємець мав трохи знань про різні аспекти, пов'язаних з управлінням, таких як витрати, ціноутворення, людські ресурси та маркетинг.

Управління капіталом вимагає часу, відданості справі та знань. Підприємці малого бізнесу не завжди прагнуть проаналізувати, як най-

краще вирішити фінансові проблеми, в тому числі брак ресурсів для підтримки рахунків проекту в актуальному стані.

Коли мова йде про кошти, правильним є використання термінів «приплив і відтік ресурсів» (для характеристики фінансового потоку) і надлишок або недолік грошових коштів (для результату аналізованого періоду).

- Управління інвестиціями: відбувається, коли компанія приймає рішення про розширення, модернізації, відкритті нових підрозділів, покупці нової техніки та обладнання і т. ін.

Для росту, розширення, модернізації, реструктуризації, відкриття філій і збільшення виробничих потужностей компанії необхідні інвестиції.

Насамперед потрібно зробити невеликий інвестиційний проект. Якщо проект економічно вигідний, виникає питання: як його профінансувати? У цей момент необхідно бути дуже обережним, щоб не зробити одну з найбільш класичних помилок в управлінні фінансами компанії: інвестування власними ресурсами, а потім нестача оборотного капіталу.

- Антикризове управління: включає в себе перегляд умов з клієнтами і постачальниками, заборгованість перед фінансовими установами, виконавчі дії, і т. ін.

Спочатку підприємець повинен виплатити борги більш високими відсотками. Таким чином, процентні витрати з часом знижуються. На практиці це не завжди можливо. Отже, слід:

- домовлятися з постачальниками про більш тривалих умовах;
- якщо використовуються дорогі кредитні лінії, можна спробувати переглянути їх з більш підходящими відсотками і умовами;
- обговорити зі своїм менеджером про отримання кредитної лінії під низькі відсотки для погашення найбільших боргів у інших установах.

Під час кризи дуже важливо строго контролювати всі ресурси, які входять в компанію і йдуть з неї. Необхідно здійснювати щоденний або щотижневий контроль грошового потоку, щоб визначити фінансові пріоритети і заздалегідь вжити необхідних заходів.

- Бердинець М. Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі [текст] навч. посіб. / М. Д. Бердинець, А. В. Сурженко. – Київ : «Центр учбової літератури», 2016. – 352 с.

- Зайцева І.Ю. Фінансовий менеджмент: Навч. посібник / І.Ю. Зайцева. – Харків: УкрДУЗТ, 2018. – 250 с.

ПЛАНУВАННЯ КАР'ЄРИ СПІВРОБІТНИКІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ

Годун Д.Є.

Науковий керівник – Швед А.Б., асистент

Одним з блоків управління кар'єрою виступає її планування, тобто визначення тих тимчасових, матеріальних, психологічних ресурсів, які будуть потрібні для досягнення конкретної кар'єрної мети (отримати нову посаду, статус, досягти доходу певного розміру). Кар'єрний розвиток передбачає його безпосереднє керівництво. Планування кар'єри може відбуватися в контексті життєвого шляху, тоді воно ґрунтується на процесі самопізнання, що включає усвідомлення власних інтересів, потреб, здібностей та ін. Важливо, щоб життєвий і кар'єрний плани були сумісні і не суперечили один одному [1].

Планування розвитку кар'єри співробітників пов'язане із здійсненням логічної послідовності завдань щодо плану кар'єри. У процесі розвитку кар'єри особистості передбачається контроль за виконанням і коригування планових завдань, аналіз професійних успіхів, результатів діяльності та вибір ефективних шляхів професійного розвитку людини. Плануючи кар'єру, людина повинна вміти адекватно оцінювати рівень особистісного і професійного потенціалу в контексті їх відповідності цілям організації. Важливим є також володіння інформацією щодо аналізу ситуації на ринку праці та конкретних вимог і потреб роботодавців [2].

Планування на індивідуальному рівні направлено на складання плану кар'єри для конкретного співробітника на підставі співвіднесення його особистих цілей і потреб з можливостями їх реалізації. Планування кар'єри на організаційному рівні – це визначення організацією шляхів і напрямків розвитку персоналу. Планування на обох цих рівнях тісно взаємопов'язано і являє собою єдиний процес. Кожен окремих працівник потребує компетентної допомоги для здійснення аналізу своїх здібностей і можливостей, розвитку навичок самостійного планування кар'єри, а також для розробки конкретних планів розвитку внутрішньо організаційної кар'єри.

Планування ділової кар'єри передбачає, що з моменту прийняття працівника в організацію і до його звільнення повинні здійснюватися безперервне горизонтальне і/або вертикальне просування працівника, а також зростання його професіоналізму. Працівникові необхідно знати свої перспективи на короткостроковий і довгостроковий період, а також те, яких показників він повинен домогтися, щоб розраховувати на кар'єрне просування індивідуального плану розвитку тощо.

Найважливішим компонентом процесу планування розвитком кар'єри є оцінка досягнутого прогресу, в якій беруть участь всі три сторони: співробітник, керівник і колектив. Оцінка проводиться періо-

дично, як правило, один раз на рік (часто разом з атестацією співробітника, хоча останнім часом багато організацій практикують розділення цих подій) в ході зустрічі співробітника і керівника, а потім підтверджується колективом. Оцінюється не лише прогрес у реалізації плану, а й реалістичність самого плану, у світлі подій, що відбулися за рік, та ефективність його підтримки з боку керівника й організації в цілому. Результатом обговорення стає скоригований план розвитку.

Грамотна розробка кар'єрного шляху приносить користь у вигляді підвищення кваліфікації співробітників, кращої відповідності їх інтересам до виконуваної роботи, більшої задоволеності роботою, що призводить до значного підвищення ефективності діяльності організації, є умовою для її стійкості і життєдіяльності в мінливому середовищі, рушійною силою, механізмом розвитку, а також ефективним елементом системи формування людського капіталу співробітників.

Таким чином, планування і розвиток кар'єри працівника здійснюється на підставі об'єктивного аналізу результатів трудової діяльності, визначення відповідності його професійних, ділових і особистісних якостей посаді, яку той посідає. Цей процес повинен здійснюватися за результатами професійної діяльності фахівця, періодичних і поточних атестацій як складової управління розвитком персоналу. Отже, результат ефективного управління діловою кар'єрою – досягнення відданості працівника інтересам організації, підвищення продуктивності праці, зменшення плинності кадрів і більш повного розкриття та використання здібностей людини.

- Головаха Є. І., Паніна Н. В. Психологія людського взаєморозуміння / Є. І. Головаха, Н. В. Панина (2-е вид., зі змінами та доп). – Київ : Ін-т соціології НАН України, 2014. – 223 с.

- Лозовецька В. Т. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах : [монографія] / В. Т. Лозовецька. – Київ : 2015. – 279 с.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ Й ШЛЯХИ ЇЇ ПІДВИЩЕННЯ

Вірченко Т.О.

Науковий керівник – Швед А.Б., асистент

Формування та підтримка високої конкурентоспроможності персоналу є одним з основних умов успішної діяльності будь-якого підприємства. З одного боку, поточна конкурентоспроможність персоналу повинна забезпечувати якісне вирішення оперативних завдань, з іншого, накопичений потенціал співробітників повинен сприяти досягненню стратегічних цілей підприємства в довгостроковій перспективі. Для

цього необхідно організувати постійний процес управління конкурентоспроможністю персоналу на підприємстві.

Конкурентоспроможність персоналу – це відповідність якості робочої сили потребам ринку, можливість перемагати в конкуренції на ринку праці та порівняно з іншими кандидатами задовольняти вимоги роботодавців за рівнем знань, умінь, навичок та особистісних рис [1].

Персонал являє собою конкурентну багатство підприємства, яке необхідно розвивати разом з іншими ресурсами. В даний час в усьому світі конкурентоспроможність суб'єкта підприємницької діяльності спільно з технологіями і способами організації праці визначають забезпеченість кваліфікованим персоналом, а також організаційні структури і форми роботи, ступінь мотивації, які дозволяють співробітникам досягти високого рівня конкурентоспроможності, ефективніше використовувати трудовий потенціал. Таким чином, конкурентоспроможність організації може бути досягнута тільки сукупністю трьох елементів: конкурентоспроможний персонал, конкурентоспроможні технології, конкурентоспроможні способи менеджменту.

Для оцінки конкурентоспроможності персоналу в цілому слід застосовувати показники ефективності роботи підприємства, які можна порівняти з аналогічними показниками інших підприємств. У найбільш загальному вигляді конкурентоспроможність персоналу підприємства характеризують такі показники: кількісні (фінансові результати діяльності підприємства, частка підприємства на ринку, приріст прибутку підприємства за рахунок інтенсивних факторів, показники використання трудових ресурсів) і якісні (координація дій персоналу, психологічний клімат в колективі, наявність розробок і методів оригінальних для даного підприємства, корпоративна культура, історія і перспективи розвитку підприємства).

На конкурентоспроможність персоналу впливають не лише психофізіологічні, соціальні та моральні особливості працівників, але й належний ступінь задоволеності працівника своєю працею. Для підвищення конкурентоспроможності в довгостроковому періоді необхідно в першу чергу зосередити увагу на якості персоналу, а не на цінних характеристиках конкурентоспроможності.

Ефективним інструментом підвищення конкурентоспроможності персоналу має слугувати компетентнісний підхід. Компетентнісний підхід безпосередньо пов'язаний із змінами в характері та змісті праці, професійному навчанні і освіті. Його розвиток сприяє створенню умов для інтеграції освіти і навчання відповідно до потреб ринку праці, а також для забезпечення мобільності персоналу: вертикальної, горизон-

тальної і просторової. Головною перевагою компетентнісного підходу є його інтеграційний потенціал і гнучкість [2].

Для підвищення конкурентоспроможності персоналу слід сформувати певний механізм заходів, які спрямовані на збереження й розвиток людського потенціалу, а саме забезпечення ефективної зайнятості; зростання оплати праці і доходів; підвищення рівня соціальної безпеки і соціальної захищеності працівників; залучення інвестицій у безперервне професійне навчання на виробництві; заохочування високої мотивації до праці, творчої реалізації працівників; прагнення до набуття конкурентних переваг у праці та безперервного освітньо-професійного розвитку.

Таким чином, для підвищення конкурентоспроможності персоналу слід сформувати певний механізм заходів, що спрямовані на збереження й розвиток людського потенціалу, а саме: на забезпечення ефективної зайнятості; зростання оплати праці і доходів; підвищення рівня соціальної безпеки і соціальної захищеності працівників; залучення інвестицій у безперервне професійне навчання на виробництві; заохочування високої мотивації до праці, творчої реалізації працівників; прагнення до набуття конкурентних переваг у праці та безперервному освітньо-професійному розвитку.

- Грішнова О.А. Конкурентоспроможність персоналу підприємства / О.А. Грішнова // Україна: Аспекти праці. – 2005. – № 3. – С. 3-9.

- Бурлаєнко Т. І. Формування економічної компетентності менеджерів освіти як складової функціонально-посадової компетентності / Т. І. Бурлаєнко // Нові технології навчання. – 2015. – № 84, квітень. – С. 77-82.

ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Алексенко К.Є.

Науковий керівник – Дегтяр О.А., д-р держ. упр., доцент

Реалізація соціальної політики та розбудова соціальної сфери відповідно до пріоритетів національного, суспільного, культурного і духовного відродження обумовлює необхідність державного регулювання розвитку соціальної сфери. Сфера соціальної політики – частина політики держави, яка своїми діями пом'якшує негативні наслідки індивідуальної і соціальної нерівності, соціально-економічних потрясінь у суспільстві. Будь-яка сфера у своїй взаємодії з іншими може виступати не тільки як причина, вона може виступати і як наслідок. Усі сфери – матеріально-виробнича, політична, культурно-духовна, складові її

середовища, так само як і інформаційні умови, в яких вона функціонує, повинні розглядатися як самостійні фактори її розвитку.

В інформаційному просторі соціальна сфера черпає сили для поповнення і розвитку своїх компонентів. При цьому, інтегруючи можливості інших сфер життєдіяльності суспільства соціальна сфера перетворює кожну із них, впливаючи на них відповідно до власної природи. Вони ж, у свою чергу, впливають на соціальну сферу, змушуючи її перебудовуватися, нейтралізувати або асимілювати ці впливи. Таким чином, інформаційний простір – це необхідне підґрунтя, на якому і за опосередкованої участі якого розгортається функціонування соціальної сфери. З іншого боку, специфіка соціальної сфери, її сутність визначаються насамперед внутрішньою природою компонентів, які її утворюють, характером їхньої внутрішньої взаємодії. Зовнішні інформаційні впливи переломлюються через внутрішні властивості соціальної сфери, через властиві їй внутрішні протиріччя. Взаємозв'язок і взаємовплив інформаційної сфери з соціальною сферою та її середовища мають постійний характер. Інформаційний механізм державного регулювання розвитку соціальної сфери, будучи однією із передумов економічного і соціального розвитку суспільства й особливою формою управління, виступає як найважливіша складова соціально-економічної політики держави.

Можна сказати, що ми будемо сучасне інформаційне суспільство, де важливість інформації важко переоцінити, а точніше, вона є однією із базисних основ, які цементують суспільство. «Хто володіє інформацією, той володіє світом» – ця аксіома набуває особливо важливого значення для органів державного управління у сфері соціальної політики, забезпечуючи її раціональність і ефективність. Інформаційне забезпечення є основою, на якій будується управлінська діяльність щодо соціальної сфери держави [3].

Інформація, яка циркулює в органах державного управління, різнорідна і різноманітна. Вона може належати до зовнішньополітичної, економічної, соціально-політичної і екологічної обстановки. Ці види інформації мають відповідну цінність також для певних регіональних управлінських структур, коли вони виступають як органи, що приймають рішення в межах своєї компетенції. Крім того, вона є основою для нормативних документів. Інформацію в органах державного управління можна класифікувати на різних підставах.

Тобто, інформація може бути як офіційна, так і неофіційна, загальна і галузева, горизонтальна і вертикальна, регіональна [2]. При поділі інформації всередині органу управління на перше місце ставиться інформація для керівника, на друге – для посадових осіб. Таким чином,

ми можемо визначити головну мету державного управління соціальною сферою в інформаційному просторі. Вона полягає в тому, щоб на основі зібраних вихідних даних отримати кінцеву, оброблену інформацію, яка є основою для прийняття соціально-управлінських рішень. Дана мета досягається вирішенням певних завдань: збір первинної інформації; її збереження; розподіл між структурними підрозділами органу управління та їх працівниками; підготовка до її відпрацювання та усвідомлення; власне опрацювання соціальної інформації; надання органів управління в опрацьованому вигляді; забезпечення прямих і зворотних зв'язків у її циркуляції.

Виходячи з цього інформацію, що циркулює в органах державного регулювання розвитку соціальною сферою, потрібно класифікувати спочатку на рівні структурних підрозділів. Потім варто виділити і розглянути специфічні види соціальної статистики, даних соціального розвитку, різних повідомлень та фактів, які характеризують інформацію, що проходить через органи управління [1, с. 44].

Інформацію в структурних підрозділах органу державного регулювання розвитку соціальною сферою можна класифікувати за такими основними ознаками:

- функціональним призначенням та характером діяльності структурних підрозділів;
- типовим зв'язком структурного підрозділу і зовнішнього середовища (здійснюється прямий і зворотний зв'язок з обміну інформацією шляхом налагодження постійних контактів із соціальним середовищем, проведення прес-конференцій, брифінгів, інформаційних зустрічей);
- стосовно цільової функції структурного підрозділу;
- логічним змістом.

Відповідно до цього ми можемо визначити вимоги щодо інформації як засобу підвищення ефективності державного регулювання соціальною сферою [1]:

1. Інформація – це стратегічний ресурс. Вона повинна бути повною, актуальною, достовірною, охоплювати весь спектр соціального управління як на державному, так і на регіональному рівні, збиратися регулярно, з певною періодичністю й у необхідних обсягах.

2. Інформація повинна відповідати комбінації цілей, що ставить перед собою управлінська структура, з тими засобами, якими вона має намір їх досягти. Її якість і достатність надають можливість органам державного управління мати перед собою діючий план, визначати реальні й максимально точні цілі соціально-управлінських впливів.

3. Систематизація, обробка, акумулювання й експертиза. Організацію цієї роботи, а також аналіз інформації, яка надходить, її обсяг, якість і актуальність можна покласти на відповідний орган, наприклад інформаційно-аналітичну групу чи відділ. Такий підрозділ поряд із визначенням результативності інформації, яка надходить, повинен прогнозувати її вплив на діяльність органу державного управління соціальною сферою. Говорячи про функціональні обов'язки даної служби, можна виділити наступні побажання: відстеження інформації; узагальнення інформації з конкретного питання; систематизація оцінок конкретної соціальної проблеми; формулювання висновків.

4. Крім офіційної інформаційної системи, повинна використовуватися і неформальна (неофіційна) система. Неформальна система на відміну від формальної не пов'язана структурними обмеженнями і послідовністю окремих операцій.

5. Аксіомою є той факт, що інформація має насамперед потенційну можливість стати корисною для користувача. Реальна цінність інформації виявляється після її використання, часто через кілька років. Отже, принцип, якого дотримуються японські менеджери, є єдино правильним – не поділяти первинну інформацію на потрібну і непотрібну, а збирати всю. В органах державного управління соціальною сферою даний умовивід набуває особливо глибокого змісту.

6. Серед технологічних нововведень, що обіцяють зростання продуктивності праці як рядових співробітників, так і керівної ланки державного управління, хотілося б відзначити наступне нововведення – розширення можливості управління базами даних. Система управління базами даних – це пакет програм, призначений для того, щоб забезпечити системний і гнучкий підхід до організації даних і доступ до них. Існує технологія, що дозволяє накопичувати дані в одній центральній базі і забезпечувати доступ співробітників, фахівців до інформації, яка належить до їх компетенції.

Таким чином, безумовний той факт, що інформаційні системи, інформаційні технології можуть привести до підвищення продуктивності державного регулювання соціальною сферою. Однак технологія – це не сам успіх, необхідне компетентне, енергійне, відповідальне керівництво.

1. Дегтяр А. О. Управлінські рішення в органах державної влади : [монографія] / А. О. Дегтяр, В. Ю. Степанов, С. В. Тарабан; за заг. ред. А. О. Дегтяра. – Харків : Вид-во «С.А.М.», 2019. – 275 с.

2. Дегтяр О. А. Державне регулювання розвитку соціальної сфери: концептуальні засади та практика : монографія / О. А. Дегтяр. – Харків : С.А.М., 2014. – 508 с.

3. Урсул А.Д. Проблема информации в современной науке / А. Д. Урсул. – К. : Наука, 1975. – С. 118–288.

ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Баблюк М.Ф.

Науковий керівник – Дегтяр О.А., д-р держ. упр., доцент

У сучасних умовах розвитку соціально-економічної системи все більшого значення набуває гуманітарна функція державного регулювання, що полягає у формуванні соціальної спрямованості економічної політики.

Перехід української економіки на нові принципи функціонування та участі у світогосподарських зв'язках зажадав постановки і рішення українською економічною наукою найважливіших проблем, пов'язаних з підвищенням рівня і якості життя населення України, з виробленням соціальної складової економічних перетворень, з формуванням соціальної політики, спрямованої на успішне їх вирішення.

За роки реформ в Україні склалася ринкова економіка. Проте створений ринок ще недосконалий: відсутні різноманітні зв'язки між суб'єктами ринку, між державою і громадянським суспільством, не сформовані в остаточному вигляді законодавче середовище і необхідна інституційна інфраструктура, що забезпечують соціальну спрямованість розвитку економіки.

На початковій стадії ринкових перетворень соціальна політика в Україні не розглядалась в якості одного з ключових елементів загальної економічної стратегії. Це призвело до цілого ряду негативних явищ у розвитку соціальної сфери, а ціна економічних перетворень виявилася занадто високою, про що свідчить падіння рівня і якості життя населення на початку реформ.

Економічні відносини реалізуються в Україні в умовах багаторівневої структури територіальної організації, а поєднання принципів централізму і місцевого самоврядування на практиці виявляє неузгодженість у вирішенні багатьох проблем соціально-економічного розвитку країни. Це вимагає проведення широких досліджень взаємодії соціальних та економічних перетворень. Практика показує, що розвиток галузей соціальної сфери на основі тільки приватної власності або не вигідний, або неможливий. Тому витіснення держави й ослаблення її регулюючої ролі не відповідає економічним інтересам України. У сучасних умовах державі слід вирішити ряд найважливіших завдань: зберегти наявний потенціал продуктивних сил; розвивати ринкове середовище; знизити соціальну напругу, а також налагодити нові економічні відносини і т. ін. Для успішного вирішення зазначених завдань

потрібно посилення економічної ролі держави. Відмова від регулюючої ролі держави, на думку більшості вчених, негативно відбилася на результатах реформування народного господарства та створенні ефективної соціально-орієнтованої ринкової економіки.

Недооцінка економічної ролі держави, як свідчить досвід перших років реформування економіки в нашій країні, породжує негативні наслідки.

Початковою інтеграційною функцією держави є розробка і здійснення соціальної політики, орієнтованої на служіння суспільству, забезпечення соціальної безпеки, задоволення потреб населення.

Поняття соціальної політики належить до числа таких, які широко використовуються в практиці державного будівництва, вживаються в офіційних документах. Соціальна політика слугує предметом досить широких наукових дискусій, причому обсяг поняття і його зміст у різних дослідників значно відрізняються.

Гострота дискусій обумовлена тим, що соціальна політика є найбільш значущою сферою інтересів сучасного суспільства і найважливішою частиною діяльності сучасної держави. Практична реалізація моделі соціальної політики залежить від політичного устрою, рівня економічного розвитку, відносин власності, структури управління, культури, моралі, особливостей історії і традицій. Складність людської природи обумовлює складність взаємодії соціальної політики з іншими видами політик, а, зрештою, складну діалектику взаємозв'язку мети і засобів соціальної політики.

Економічні відносини в соціальних галузях, напрямки соціальної політики мають особливості в кожній країні, пов'язані з історично сформованими формами організації різних видів соціальних послуг, з формами державного регулювання.

Еволюцію держави можна простежити за еволюцією соціальних функцій. Додержавні форми соціальної діяльності були обумовлені раціональними й ірраціональними причинами. Раціональні, диктуються життєвою необхідністю, пов'язані із завданнями виживання. Ірраціональні причини засновані на моральності, почутті співпереживання і милосердя. З виникненням держави ірраціональні мотиви не змінюються. Протягом тривалого періоду становлення соціальних функцій держави вони залишаються головним джерелом соціальної активності в суспільстві. Соціальна активність такого роду до функцій держави не відноситься. Також не можна віднести до соціальних функцій держави і патерналізм, так як згуртованість суспільства, що досягається заступництвом держави, відрізняється від згуртованості, обумовленої солідарністю членів суспільства перед лицем соціальних ризиків.

Цей етап можна позначити як період стихійної благодійності, який поширюється на часовий пласт з моменту формування сімейно-родових громад до кінця середньовіччя.

Наступний етап розвитку соціальної діяльності держави характеризується подальшим розвитком громадської благодійності і формуванням у держави ставлення до злиднів і соціальної ущербності як до пороку. В основі політики держави, в даному випадку, лежить раціональне уявлення про злиднів як осередок соціальної нестабільності і визнання пріоритету суспільних цінностей над індивідуальними. Проте істотним тут є те, що держава не бере на себе фінансові зобов'язання і соціальні функції, але всіляко сприяє їх розвитку. Таким чином, на даному етапі держава розглядає соціальну функцію в контексті милосердя, а основою її політики залишається ставлення до соціальних проблем як до пороку.

У сімнадцятому столітті починають зароджуватися концепції природного права, суспільного договору, солідарності та справедливості. 1678 року Лейбніц вперше протиставив принцип розподільної справедливості, що означає (за Арістотелем) розподіл загальних благ пропорційно внеску кожного члена суспільства, принципу комутативної або зрівняльної (за Платоном) справедливості, що ґрунтується на рівності. У цій же роботі (*Essay de quelques reissenements nouveaux sur la nature human*) Лейбніц запропонував ідею соціального страхування в якості інструменту досягнення справедливості.

Третій етап, який визначається як етап громадського піклування, охоплює період з другої половини XVIII століття до 70-х років XIX століття. Він характеризується формуванням державно-адміністративної системи громадського піклування. За висловом П. Розанваллона: «У цю епоху з'являються три моделі осмислення суспільних зв'язків: суспільний договір (що впливає з політичного торгу різних суспільних груп); ринок (що розглядається як невидима рука Провидіння, покликана зв'язувати людей економічно) і страхування (зрозуміле як невидима рука суспільної солідарності)».

Четвертий етап, що характеризується переходом соціальних функцій від суспільства до держави, розпочався у другій половині XIX століття. Розвиток продуктивних сил вимагав потужної соціальної інтеграції суспільства, прийняття державою цілей і інтересів індивіда як своїх власних.

Після цього почалося формування моделей соціальної держави (етапів її становлення). Перший етап (з 70-х років XIX століття до 30-х років XX століття) – прийняття соціальних законів та впровадження в

політику багатьох країн принципів соціальної держави – характеризують як соціалістичний.

Потім, завдяки різкому підвищенню рівня життя в розвинених країнах, коли система страхування соціальних ризиків практично повністю компенсувала невизначеність майбутнього, виникає держава загального благоденства, розвиток якої відбувався успішно аж до середини 70-х років в умовах безкризового економічного розвитку. Однак енергетична та структурна кризи 70 і 80-х років оголили раніше приховані негативні тенденції соціальної системи держави загального добробуту і різко посилили їх. З розвитком державного патерналізму розбухав бюрократичний апарат, зайнятий соціальними програмами. У цьому зв'язку треба відзначити, що розвиток держави загального добробуту характеризувався виникненням суперечливого явища, коли зростання суспільних витрат не супроводжувалося подоланням бідності.

Якість соціальності притаманна будь-якій державі, населення якої розділяє сучасні гуманістичні цінності. Для таких країн характерно визнання власної «зони відповідальності», як індивідів, сімей, громад, так і держави. Іншими особливостями її є визнання зобов'язань держави перед громадянами, визнання необхідності стартової рівності, перерозподіл доходів через податки і соціальні програми. Механізм же реалізації цілей соціальної держави розрізняється залежно від пануючої ідеології і втілюється в соціальній політиці. Соціальна політика слугує одним з найважливіших напрямів державного регулювання економіки, оскільки кінцевою метою діяльності держави є досягнення високого рівня добробуту суспільства та створення умов для його подальшого розвитку, а соціальна політика має безпосереднє відношення до вирішення цього завдання.

1. Дегтяр О. А. Державне регулювання розвитку соціальної сфери: концептуальні засади та практика : монографія / О. А. Дегтяр. – Харків : С.А.М., 2014. – 508 с.

НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ НА МУНІЦИПАЛЬНОМУ РІВНІ: ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩІ

Блоченко Д.С.

Науковий керівник – Коляда Т.А., канд. юрид. наук, доцент

Адміністративно-територіальна реформа в Республіці Польщі сьогодні визнана вдалою як вченими так і політиками. Територіальне самоврядування є важливою частиною публічної адміністрації. Воно поділяється на місцеве (рівень гміни та повіту) і регіональне (рівень воєводства), які не мають ієрархічної залежності.

Основними принципами діяльності органів публічної адміністрації у Польщі є субсидіарність, дотримання унітарного характеру держави та компліментарність [1]. Для органів територіального самоврядування одним з основних завдань є забезпечення надання публічних послуг для мешканців. Організацію надання АП можна розглянути на прикладі столиці. Варшава поділяється на 18 районів, які мають назву «дільниці» (пол. «dzielnica»). Створення системи Відділів Обслуговування Мешканців (WOM) було заплановано в усіх районах міста задля забезпечення мешканцям належної якості 27 послуг та прискорення адміністративних процедур. Відділи створено як установи, де кожен мешканець Варшави має можливість легко вирішити свої питання, зокрема, щодо обміну ID-карток, реєстрації транспортного засобу, отримання ліцензії тощо. Відділи WOM пропонують споживачам надійні, кваліфіковані та швидкі послуги [2, с. 80]. На сторінках інтернет-ресурсу eWOM містяться бланки документів для звернення до будь-якого з 18 локальних Відділів у дільницях. Окрім того, на сайті наявна повна контактна інформація про ці дільничні Відділи; встановлені стандарти обслуговування споживачів, сторінка загальноміського Центру Обслуговування мешканців; перелік справ; нормативна база (список нормативно-правових актів у сферах архітектури і планування, транспорту, зв'язку, фінансів, місцевого самоврядування, господарської діяльності, економіки, геодезії і кадастру, справ щодо подання скарг і висновків, публічної інформації та адміністративної процедури); також зазначаються засоби зв'язку з іншими установами, у вільному доступі на сайті перебуває програмне забезпечення, необхідне для оптимального використання його ресурсів [2, с. 80]. Також, утворено загальнодержавний інформаційний веб-ресурс – «Бюлетень публічної інформації» (Biuletyn Informacji Publicznej скорочено – VIP). Цей бюлетень складається з веб-сайтів, на яких державні органи та інші організації, що здійснюють державні функції, оприлюднюють публічну інформацію, передбачену польським законодавством [3]. У тому числі на цих веб-сайтах міститься інформація про адміністративні послуги, що надаються муніципалітетами різних гмін. На офіційних веб-сайтах муніципалітетів гмін є посилання на відповідні сторінки Бюлетеня, де крім назв послуг міститься інформація про процедури їх надання. Якщо розглянути приклади надання послуг на рівні малих гмін, то слід зазначити, що для різних послуг передбачено різна організація обслуговування під час їх надання. Наприклад, муніципальним бюро гміни Брвінув (Brwinów, Мазовецьке воєводство), яка розташована у 25 кілометрах від Варшави, та населення якої складає приблизно 11,7 тис. осіб [4], надається 75 послуг. Натомість у Слупську

(Ślupsk), Поморського воєводства з населенням приблизно у 95,0 тис. осіб [5] кількість послуг, що надаються, сягає 225, тобто втричі більше, ніж у малому місті. Таким чином, єдиний загальнодержавний вебресурс VIP не передбачає стандартів наповнення інформації, а лише виступає платформою, де кожен муніципалітет може представити інформацію за власною формою. Сьогодні Польща імплементує правовий доробок та адміністративних механізмів Євросоюзу. Програма зорієнтована на органи влади всіх рівнів, які прагнуть спрямовувати свої дії на створення приязних відносин з клієнтами і впровадження новітніх методів обслуговування громадян [6]. Ідеологія програми виходить із розгляду органів влади як надавачів послуг громадянам та установам.

В рамках вищезазначеної програми регулярно оцінюються дії адміністрацій, спрямовані на удосконалення послуг. Так, щорічно проводиться конкурс «Найбільш приязний заклад урядової адміністрації», метою якого є поширення серед державних закладів досвіду роботи з покращання якості послуг і зменшення скарг клієнтів.

Отже, вивчення зарубіжного досвіду дозволить нам визначити прогресивні технології, що використовуються країнами світу в процесах надання АП, вивчити доцільність та можливість імплементации таких технологій та іншого позитивного досвіду у діяльність органів місцевого самоврядування в Україні.

1. Драган І. О. Організація надання публічних послуг населенню органами влади: зарубіжні практики. Державне управління : удосконалення та розвиток: електрон. наук. фахове вид. Академії муніципального управління. 2014. № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=703>.

2. Тимошук В. П. Адміністративні послуги : посіб. Швейцарськоукраїнський проєкт «Підтримка децентралізації в Україні DESPRO». Київ : ТОВ «Софія-А», 2012. 104 с.

3. Biuletyn Informacji Publicznej Urząd Gminy Brwinów. URL: <http://brwinow.bipst.pl/index.php?grupa=41104>.

4. Gmina Brwinów. URL: <https://www.brwinow.pl/>.

5. Ślupsk. URL: <http://www.slupsk.pl/>.

6. Жерліцин Д. К. Деякі аспекти практики надання якісних публічних послуг органами влади у США, Великій Британії, Канаді, Польщі, Японії, Швеції, Франції. Державне будівництво : електрон. наук. фахове вид. 2010. № 2. URL: <http://www.kbuaa.kharkov.ua/e-book/db/2010-2/doc/5/03.pdf>.

ОБ'ЄДНАННЯ СПІВВЛАСНИКІВ БАГАТОКВАРТИРНИХ БУДИНКІВ – ШЛЯХ ДО ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Білоног С.І.

Науковий керівник – Гайдученко С.О., д-р держ. упр., професор

На протязі усіх років незалежності Україна знаходиться у стані трансформацій в усіх сферах життєдіяльності суспільства. Особливо

це відчутно в управлінській сфері, яка кардинально змінюється під впливом ідей демократизації та децентралізації управління, що складають основу публічного врядування. Базовий рівень такої системи врядування складає підсистема місцевого самоврядування, яка знаходиться у наш час на якісно новому етапі її удосконалення. Він розпочався з прийняття Концепції реформування системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, а також численних нормативно-правових актів щодо її реалізації, спрямованих на посилення інституційної спроможності.

Визначально, що реформа місцевого самоврядування відбувається одночасно з реформами у сфері освіти, охорони здоров'я, надання адміністративних послуг, а також житлово-комунального господарства. Стан останнього в Україні характеризувався кризовими явищами, спричиненими впровадженням ринкових відносин у цій сфері, що зумовило перекладання відповідальності за стан житлового фонду із влади на громадян. За таких умов, реформа житлово-комунального господарства безпосередньо торкнулася системи місцевого самоврядування, а також запустила процеси стимулювання самоорганізації об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (далі – ОСББ).

Світова практика формування громадянського суспільства довела, що різного роду об'єднання громадян є достатньо ефективним інститутом, який забезпечує участь населення у вирішенні питань місцевого значення. В Україні ОСББ отримали поширення виключно завдяки ініціюванню та стимулюванню їх формування та діяльності з боку органів публічної влади, і очевидно тому не отримали повної підтримки населення (близько 40 % житлового фонду). Нерівномірна поширеність ОСББ по країні пояснюється наявністю низки проблем у функціонуванні зазначених форм господарювання у сфері житлово-комунального господарства, різним рівнем громадянської активності, а також особливостями їхньої взаємодії з місцевими органами публічної влади.

Формат ОСББ до останнього часу вивчався, переважно, фахівцями юридичного житлового права, економіки і недостатньо досліджений з боку публічного управління та суміжних наукових напрямів як інститут самоорганізації громадян щодо вирішення проблем місцевого значення. Тому для забезпечення широкої участі громадян у виробленні, прийнятті та реалізації рішень з питань розвитку конкретних територій необхідно перевести статус об'єднань співвласників багатоквартирних будинків з формально-юридичного в статус інституції об'єднань самоорганізованого населення (далі – ОСН) та складової системи місцевого самоврядування. Саме їй притаманні характеристи-

ки, які є ключовими для ОСББ: самостійність; виборність; підконтрольність та підзвітність населенню; відкритий та публічний характер діяльності; законність; поєднання місцевих інтересів з інтересами регіонів і держави. Крім цього, ОСББ виконує певну частину функцій місцевого самоврядування, зокрема, забезпечує участь населення у вирішенні питань з управління багатоквартирним будинком; забезпечує потреби населення в житлово-комунальних, комунально-побутових послугах; займається благоустроєм прибудинкової території; забезпечує сприятливі та безпечні умови проживання громадян.

Оптимальна організаційна модель функціонування ОСББ як елемента системи місцевого самоврядування передбачає стимулювання його діяльності з боку органів місцевого самоврядування; належне інформування, консультування громадян із питань створення та діяльності ОСББ; навчання кадрів ОСББ; створення нових форм взаємодії між органами місцевого самоврядування і ОСББ, які дозволяють б останнім впливати на рішення органів місцевого самоврядування.

Таким чином, прагматичні аспекти забезпечення інституційної спроможності місцевого самоврядування в Україні шляхом розвитку об'єднань співвласників багатоквартирних будинків мають враховувати успішний міжнародний досвід, а подальші дослідження даної проблематики мають бути зосереджені, переважно, на системному та комплексному підходах.

1. Про затвердження Положення про порядок організації та діяльності об'єднань, що створюються власниками для управління, утримання і використання майна житлових будинків, яке перебуває у загальному користуванні: Постанова КМУ від 31.07.1995 № 588

2. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 №28097- ВР

3. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29.11.2001 р. № 2866-III

4. Про органи самоорганізації населення : Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/law/show/2625-14>

СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ І РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Блохін О.С.

Науковий керівник – Кондратенко Н.О., д-р екон. наук, професор

Явище децентралізації в світі не нове і є актуальним як в науці, так і на практиці. Країни світу давно його впроваджують в свої управлінські системи. Україна не стала винятком і для неї питання децентралізації зараз актуальне як ніколи. З 2014 року країна обрала саме цей шлях розвитку і активно просуває політику децентралізації по цей час. Процес децентралізації передбачає перерозподіл повноважень і функ-

цій від центрального управління до регіональних органів влади. Оскільки питання децентралізації чітко регламентовані, ця реформа є актуальною та потребує дослідження процесу її впровадження для своєчасної корекції. При цьому відбувається зміна в адміністративно-територіальному устрої, державній регіональній політиці та в місцевому самоврядуванні. Процес децентралізації в основному позитивно впливає на економічний розвиток країни, що є дуже важливим для України.

Децентралізація почала набирати оберти у всьому світі після Другої світової війни в цей час, коли відбувалося економічне зростання, яке призводило до державних витрат. Це, в свою чергу, створило ряд питань стосовно продуктивності країн і використання її потенціалів, для економічного росту, який лише розпочався. Потрібно було оптимізувати розподіл фінансів між різними державними рівнями управління. Регіональний розвиток є пріоритетом для країн Європи, адже нова економічна парадигма, яка здійснювалася декілька десятиків років, мала великий вплив саме на регіональну політику країн.

Коли країни Європи в процесі децентралізації почали удосконалювати податкову систему, а саме робити її прозорою та стабільною, це підвищило інвестиційну привабливість цих країн, показник іноземних інвестицій почав зростати. Ще в 1871 та 1884 роках Франція своїми законодавчими актами робила перші кроки до децентралізації. Так, з того часу децентралізація і стала основним пріоритетом для державного управління у Франції і по цей час. Великобританія в 1974 році прийняла закон про місцеве самоврядування, а новий був прийнятий в 2000 році. В кожній країні своя історія створення децентралізації, в деяких країнах їй десятки, а то й сотні років, та все ще цей процес продовжують вдосконалювати [1].

В США державний устрій і тривалий бюджетний федералізм є основою фінансової децентралізації. Бюджетний федералізм виник через зростання бюджетів майже в 3 рази в період у 1952 і 2006 роках.

Китай – його розвиток пов'язаний з швидким впровадженням фінансової децентралізації, це мало позитивний вплив на економіку, тому що це створило сприятливі умови для економічної децентралізації. Реформа в сучасному Китаї, що відбувалася в сільських органах публічної влади дозволила розвивати і будувати нові малі міста, селища, нові структури і процедури на основі вже існуючих органів влади [2].

Багато країн також намагаються додержуватися принципу фінансової децентралізації. На сході і центрі Європи децентралізація має поступові зміни в системі держаної підтримки і фінансуванні соціальних послуг різних секторів, запроваджують ринкові механізми на рівні

споживання громад. Одним з таких прикладів є Польща. Там зміни відбулися після 1989 року, а саме це стосувалося: 1) демократизації – зміни в політиці були направлені на формування демократичної системи (захист індивідуальних прав, громадської і політичної свободи); 2) формування вільного ринку – це реформи в економічній системі, які стосувалися ринкової економіки в країні, де в основі лежала приватна власність; 3) децентралізація – стосувалася реформ в системі державного управління фінансами [3].

Такі реформи змінюють загальну державну систему. Процес децентралізації в Польщі відбувався за рахунок того, що місцеве самоврядування є важливою частиною спільноти, яка проживає і працює на певній території, відповідним чином, місцева влада має існувати в такій мірі, в якій це буде допомагати розвитку країни.

На даний момент в Україні гостро стоїть питання децентралізації, адже ця реформа повинна вирішити низку проблем сучасного розвитку країни. Щоб процес децентралізації був дієвим та вирішив проблеми національного господарства, потрібно добре вивчити світовий досвід різних країн в цьому напрямленні. Це дасть можливість краще зрозуміти механізми, які зроблять децентралізацію позитивним явищем в країні. Проте, на нашу думку, модель «самоврядування – центральний орган» – є найбільш оптимальною для України і її державного устрою.

1. Касич А. О. Теоретичні аспекти впливу процесів децентралізації на економічний розвиток країни. Актуальні проблеми економіки. 2016. № 8. С. 16.

2. Назаретян А. Технологія і психологія: до концепції еволюційних кризисів. Суспільні науки і сучасності. 1993. № 3. С. 28.

3. Бориславська О. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України: навч. посіб. Київ: ТОВ «Софія», 2012. 128 с.

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ

Близнюк М.К.

Науковий керівник – Дегтяр О.А., д-р держ. упр., доцент

В умовах складної фінансово-економічної ситуації в Україні завдання підвищення рівня забезпеченості населення соціальними послугами до останнього часу залишається практично невирішеним. У той же час економічна модернізація передбачає якісне підвищення рівня соціально-економічного розвитку нашого суспільства.

Соціальна сфера суспільної діяльності охоплює процеси раціональних форм організації життя людей з точки зору умов праці, побуту, відпочинку, розвитку особистості, відновлення життя, відтворення населення. Ця сфера безпосередньо пов'язана з політикою, економі-

кою, соціологією, демографічними дослідженнями тощо. Питання державного регулювання розвитку соціальної сфери розглядаються виключно в контексті організації життя людей в межах конкретної території, територіальної організації суспільного життя.

Зміст соціальної сфери традиційно розглядається в двох аспектах: соціальні відносини та соціальна діяльність [1]. В свою чергу соціальна сфера може бути представлена як область прояву соціальних відносин різної якості, а соціальна діяльність виступає як основа самоорганізації цієї сфери.

До складових соціальної сфери, що забезпечують її відтворення, функціонування та розвиток, відносять:

- суб'єкти соціальної сфери – індивіди, спільноти та суспільство в цілому як соціальний організм;

- підсистеми соціальної сфери – сфери освіти, родини, праці, побуту, соціальна інфраструктура тощо;

- соціальні інститути та організації, що здійснюють управління соціальною сферою;

- соціальні зв'язки та відносини між суб'єктами, підсистемами та інститутами;

- потреби, цінності й норми, що лежать в основі цих відносин;

- процеси в соціальній сфері [2, с. 57].

Потреби індивіда та груп, на думку більшості дослідників, посідають центральне місце у структурі соціальної сфери, тому ступінь задоволення потреб людей у благах, необхідних для їхньої активної життєдіяльності, вказує на реальний рівень розвитку соціальної сфери в цілому [3, с. 92].

Функціонування соціальної сфери відбувається у вигляді соціальної роботи як особливої області взаємодій людей, де здійснюється їхнє відтворення та життєзабезпечення і задовольняються потреби. У цьому ракурсі соціальна сфера окреслена конкретними просторово-часовими координатами, що знаходить прояв у діяльності конкретних державних та недержавних установ для задоволення потреб конкретних груп населення на певній території як складових соціальної інфраструктури.

Соціальна інфраструктура – це стійка сукупність галузей і видів діяльності, що створюють умови для задоволення потреб людини. Установи та підприємства соціальної інфраструктури (медичні, освітні, побутові, дозвільні тощо) забезпечують взаємодію матеріально-речовинного середовища та соціальних суб'єктів з метою раціональної організації життєдіяльності людей [3, с. 94].

Останніми роками сталися важливі зміни у структурі органів, які відповідають за реалізацію соціальної політики у Великобританії. Зок-

рема, Міністерство соціального забезпечення реформовано в Міністерство праці та пенсій, більше повноважень надано законодавчим органам регіонів, частина повноважень стосовно житлової політики передано до Адміністрації заступника прем'єр-міністра, при цьому центральні структури лишили за собою контроль за розподілом фінансів на соціальні програми, навіть місцеві.

Важливе місце в реалізації соціальної політики відведено недержавним організаціям, у країні діє так звана контрактна система надання соціальних та інших послуг, згідно з якою держава делегує свої повноваження іншим суб'єктам соціальної політики.

Великобританія прагне обстоювати власну позицію навіть у рамках Європейського Союзу, утримується від запровадження євро й стримано ставиться до розроблення загальноєвропейських програм у соціальній сфері.

Органи місцевої влади у Швеції (на рівні муніципалітетів та округів) відіграють вирішальну роль у забезпеченні роботи соціальних служб. Понад дві третини соціальних послуг, зокрема догляд за дітьми, догляд за людьми, які мають функціональні обмеження, програми для залежних від хімічних речовин, допомога родинам і дітям, соціальна допомога, догляд за людьми похилого віку та людьми з проблемами психічного здоров'я, надаються та фінансуються місцевою владою, хоч і з деякими дотаціями з загальнодержавного бюджету.

У державному регулюванні соціальної сфери в США прямо чи опосередковано діє близько восьми тисяч органів управління, функції яких подекуди дублюються [4], і які діють на трьох рівнях: центральному (федеральному), регіональному (рівень штату) та місцевому (окружній рівень і рівень міста).

Ухвалення законодавства, яке регулює питання соціальної сфери, належить до компетенції конгресу. Для того, щоб новий правовий документ набув чинності, його має підписати президент, котрому надано право вето (відомі випадки, коли це право застосовувалося для блокування соціального законодавства, особливо коли президенті та більшість конгресу представляли різні політичні партії). До обов'язків адміністрації президента та федеральних органів виконавчої влади належать: формулювання пріоритетів соціальної політики на певний період; розробка планів і програм; моніторинг – аналіз та оцінка стану справ у країні в цілому та у різних її сферах зокрема; надання грантів штатам для реалізації соціальних програм тощо.

Розглянувши організаційно-економічний механізм державного регулювання соціальної сфери в провідних країнах світу із системних позицій, необхідно зауважити, що соціальна сфера розвивається в ре-

зультаті послідовного впливу політичних, організаційно-правових та економічних факторів. Узагальнюючи наявність різнопланового впливу можна зауважити, що формування перспектив соціального розвитку країни та регіону здійснюється під одночасним впливом організаційних (прямих) та економічних (непрямих) методів, які в своїй сукупності визначають зміст вертикальних зв'язків “центр-регіон”, а також зміст горизонтальних зв'язків між окремими територіями, підприємствами, колективами тощо. Це створює сприятливі передумови для подальших досліджень в напрямку формування організаційно-економічного забезпечення аналітико-діагностичної оцінки існуючого стану соціальних відносин, оцінки рівня життя людей, а також для прогностичного, нормативно-цільового визначення перспектив соціального розвитку.

1. Гилко В. І. Соціальні орієнтири державної політики. Діагностика соціального розвитку Одеського регіону / В. І. Гилко, Л. І. Кормич, Е. А. Гансова. – Одеса: ОРІДУ, 2019. – 512 с.

2. Новікова О. Ф. Соціальна орієнтація економіки / О. Ф. Новікова. – Донецьк: НАН України. Ін-т економіки. – 2020. – 220 с.

3. Осадчая Г. И. Социология социальной сферы / Г. И. Осадчая. – М.: Союз, 2019. – 279 с.

4. Загладин Н. Демократическая партия США: от либерализма к идеологии “Третьего пути” / Н. Загладин // Мировая экономика и международные отношения. – 2020. – № 7. – С. 60-72.

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМ СУСПІЛЬСТВОМ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Верем'єва А.О.

Науковий керівник – Дегтяр О.А., д-р держ. упр., доцент

Інформаційне суспільство (Information society) – теоретична концепція постіндустріального суспільства, історична фаза можливого еволюційного розвитку цивілізації, в якій інформація і знання продукуються в єдиному інформаційному просторі. Головними продуктами виробництва інформаційного суспільства мають стати інформація і знання. Характерними рисами інформаційного суспільства є [3; 4; 5]:

- збільшення ролі інформації і знань в житті суспільства;
- зростання кількості людей, зайнятих інформаційними технологіями, комунікаціями і виробництвом інформаційних продуктів і послуг, зростання їх частки у валовому внутрішньому продукті;
- зростання інформатизації та ролі інформаційних технологій в суспільних та господарських відносинах;

– створення глобального інформаційного простору, який забезпечує ефективну інформаційну взаємодію людей, їх доступ до світових інформаційних ресурсів і задоволення їхніх потреб щодо інформаційних продуктів і послуг.

Одна з найбільш цікавих і розроблених філософських концепцій інформаційного суспільства належить японському вченому Й. Масуді. Основні принципи композиції майбутнього суспільства, представленої в його книзі "Інформаційне суспільство як постіндустріальне суспільство" (1983), наступні [**Ошибка! Источник ссылки не найден.Ошибка! Источник ссылки не найден.**]:

– основою нового суспільства буде комп'ютерна технологія з її фундаментальною функцією заміщувати або підсилювати розумову працю людини;

– інформаційна революція буде швидко перетворюватися на нову продуктивну силу і зробить можливим масове виробництво когнітивної, систематизованої інформації, технологій і знання;

– потенційним ринком стане "кордон пізнаного", зросте можливість вирішення проблем і розвиток співробітництва;

– провідною галуззю економіки стане інтелектуальне виробництво, продукція якого буде акумулюватися, а акумульована інформація стане поширюватися через синергетичне виробництво і пайове використання;

– у новому інформаційному суспільстві основним суб'єктом соціальної активності стане "вільне співтовариство", а політичною системою має бути "демократія участі";

– основною метою в новому суспільстві буде реалізація "цінності часу".

У роботах економістів останніх років відзначається, що перетворення інформації в найважливіший виробничий ресурс змінює парадигму еволюції суспільства, зменшує залежність економічного зростання в даній країні від наявності у неї природних ресурсів, основного капіталу, чисельності працездатного населення та інших екстенсивних факторів, яким властива найбільша ентропія, тобто хаотичне розсіювання.

Економіці інформаційного суспільства відповідають нові форми організації виробництва. Інформаційні технології зробили можливим, так звані, гнучкі виробництва перенастроюватися в короткий термін на випуск зміненої продукції. Оскільки такі системи дозволяють набагато швидше, ніж традиційні, реагувати на зміни попиту на ринку, вони економічно ефективніші.

Реальний аналіз змін у структурі зайнятості населення в розвинених країнах, які найбільше просунулися по шляху до інформаційного суспільства, приводить до наступних результатів [Ошибка! Источник ссылки не найден.Ошибка! Источник ссылки не найден.]:

- продовжує зменшуватися частка населення зайнятого сільськогосподарською і традиційною промисловою працею;

- збільшується частка населення, зайнятого в сфері послуг, наростає різноманітність видів діяльності у цій сфері;

- швидко зростає число управлінських і технічних робочих місць;

- зменшується частка працівників із середньою професійною кваліфікацією з одночасним зростанням на верхньому і нижньому рівнях кваліфікації;

- частка зайнятості, яка вимагає високого рівня освіти, зростає швидше ніж для категорії низького рівня.

Відмінності за цими показниками в різних розвинених країнах істотні, але вплив масового впровадження інформаційних технологій на кожну з них є безсумнівним.

Становлення інформаційного суспільства змусило переглянути пріоритети державної інформаційної політики провідних країн світу, розробляти і впроваджувати державні програми, які спрямовані на сприяння формування та розвитку інформаційного суспільства або окремих його складових: використання мережі Інтернет, впровадження дистанційної освіти, електронного уряду, розвиток електронної комерції, електронної медицини та віртуальної спільноти.

Аналіз міжнародного досвіду показує, що не існує єдиної успішної програми розвитку інформаційного суспільства. Кожна стратегічна програма чи план мають бути індивідуальними й враховувати специфічні особливості кожної країни або регіону.

Існують різноманітні стратегії до розвитку інформаційного суспільства, які відрізняються навіть у розвинутих країнах. Теоретичне обґрунтування такого розвитку значно відстає від практичних потреб, що розвиваються у світі досить швидкими темпами. Доцільно розглянути такий розвиток із теоретичного боку для того, щоб підійти до системного усвідомлення цих процесів. При цьому у багатьох сучасних теоретико-методологічних і прикладних дослідженнях недостатньо обґрунтовані стратегії та програми формування державної політики розвитку інформаційного суспільства [2].

1. Абдуллаев И. З. Информационное общество и глобализация: Критика неоллиберальной концепции. – Ташкент : Изд-во "Фан ва технология", 2006. – 191с.

2. Гриценко О. В. Державна політика розвитку інформаційного суспільства як об'єкт наукових досліджень / О. В. Гриценко // Стратегічні пріоритети. 2009. – №4(13) – С. 77–82.

3. Давыдов К. В. Электронные административные процедуры и регламенты федеральных органов исполнительной власти Российской Федерации / Давыдов К. В. // Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Право. – 2010. – № 2. – С. 169–182.

4. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки [Електронний ресурс] : Закон України, 2007, № 12. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=537-16>.

5. Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження КМУ від 15 травня 2013 р. № 386-р. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#n8>

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ЦІННОСТЕЙ ЯК ЕЛЕМЕНТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Вус Ю.В.

Науковий керівник – Великих К.О., канд. екон. наук, доцент

Цінність як елемент публічного управління набуває особливо стійкі тенденції, які регламентують політику в сфері публічного управління більшості країн світу. Питання визначення цінності (системи цінностей) як елемента публічного управління будь-якого дослідження є досить складним. Вони постійно перебувають у полі зору вчених і потребують адаптації наукового доробку до об'єкта і предмета дослідження з урахуванням потреб сьогодення.

У сучасних умовах розвитку суспільства, які характеризуються трансформацією демократичних принципів, актуальною є проблема визначення цінностей як елемента управління. На жаль, ця тематика недостатньо висвітлена в працях фахівців з державного управління [1, с.101].

Досягнення мети зумовлює необхідність вирішення відповідних завдань, а саме: з'ясувати сутність цінностей в публічному управлінні, конкретизувати основні цінності, принципи цінностей і їх значення для управління і держави в цілому.

Демократія може досягти успіху лише там, де кожен громадянин і суспільство в цілому прихильні її цінностям і розуміють її вимоги. Роблячи акцент на демократичному процесі, ми виділяємо в ньому специфіку процедур вироблення і прийняття рішень. Прагматизм демократичних форм дозволяє приймати рішення шляхом відбору, осмислення та обговорення різних можливих варіантів. Раціонально прийняті рішення висловлюють загальну волю, і це надає їм більшої значущості.

З демократичної практики в усій її багатогранності поступово виступає демократична ідея. Демократія стає цінністю, виникає переконаність в тому, що демократичний спосіб розв'язання суспільних проблем є не тільки можливим, але і бажаним. Люди розуміють, що у всіх своїх проявах демократія сприяє соціальній творчості, пошуку більш адекватних і прийнятних умов існування. Вона виступає як соціальний експеримент, як спосіб введення громадських інновацій.

У багатьох європейських країнах реформування моделей громадського управління відбувалося на основі цінностей, які вважалися базовими для суспільного розвитку, з часом і відповідно до суспільних потреб набували дедалі більшої і більшої значущості. Але, незважаючи на цю обставину, слід зазначити, що всі без виключення моделі публічного управління в країнах ЄС були засновані на принципах публічного управління в громадянському суспільстві, а саме на таких, як справедливність у відносинах між державою і громадянськістю; прозорість діяльності органів влади; зростання демократичних важелів і участі громадян в прийнятті рішень.

У сучасному розумінні цінності - це ідеї, норми, процеси, відносини матеріального і духовного порядку, які мають об'єктивну позитивну значимість і здатні задовольняти певні потреби людей [2, с.16].

На сучасному етапі в Україні система державного управління знає змін ціннісних орієнтацій, пов'язаних із затвердженням "людиноцентристської" ідеології на зміну державно-центристській, з посиленням соціальної спрямованості державного управління. Ціннісна система українського суспільства являє собою сукупність національних і загальнолюдських цінностей.

В Україні тільки починають створюватися теоретичні основи формування і розвитку інституту публічного управління, тому, на наш погляд, вони вимагають більш ґрунтовного розгляду, зокрема з таких питань, як і в якій мірі впроваджувати цінності, формат і рівень їх застосування, які забезпечують реалізацію на практиці принципів публічного управління в діяльності органів влади всіх рівнів.

А управлінська активність влади і соціальна солідарність суспільства є найбільш необхідними для впровадження цих принципів - принципів, які є основою публічного управління, і це може стати конструктивним і результативним інструментом суспільного розвитку в умовах демократичних перетворень.

1. Черкасова Т.П., Архипова О.І., Аксьонов Є.А. Інтегральна оцінка ефективності функціонування центру управління компетенціями як інструменту публічного управління / Т.П. Черкасова, О.І. Архипова, Е.А. Аксьонов // *Journal of Economic Regulation*. - 2017. - Т. 8. - № 1. - С. 96-103с.

2. Кагерманов А.С.С. Развитие научных уявлень про громадянське суспільство, його роль та функції в публічному управлінні / А.С.С. Кагерманов // Право і практика. - 2017. - № 2. - С. 13-17 с.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ

Гузько М.О.

Науковий керівник – Дегтяр О.А., д-р держ. упр., доцент

Однією із причин неефективної державної політики у різних галузях економіки є відсутність механізмів забезпечення розвитку на рівні кожного окремого регіону. Підвищення рівня державного регулювання кожного регіону країни забезпечить підвищення ефективності соціально-економічних змін та проведення реформ з метою забезпечення європейського вектору розвитку. Недосконалість адміністративно-територіального устрою, застарілість управлінського інструментарію на місцях, «закоренілість» місцевих еліт гальмують реформи, метою яких є удосконалення механізмів державного управління на рівні областей. Результатом цих проблем є економічна відсталість та дотаційність більшості регіонів країни, нерівномірність регіонального та місцевого розвитку, гальмування проведення реформи децентралізації, неефективність роботи місцевих громад, деградація територій. Неефективність державного регулювання регіонального розвитку призводить до процвітання корупції на місцях, знижує якість публічного адміністрування та невілює усі досягнення запроваджуваних у державі реформ з метою імплементації норм та стандартів європейської системи публічного адміністрування. Отже, актуальним є питання забезпечення ефективного механізму державного регулювання регіонального розвитку.

В останні роки питання публічного адміністрування, особливо на регіональному рівні, викликають великі дискусії у науковому середовищі. Загальноєвропейський вектор розвитку, який був визначений як пріоритет функціонування усіх галузей соціо-економічного середовища країни, вимагає від органів державного управління рішучих дій щодо системної перебудови структури управління, в першу чергу, на регіональному рівні, який блокує проведення реформ та оновлення системи управління, як ключового елементу забезпечення євроінтеграційних процесів.

Основними проблемами забезпечення ефективності державного управління регіональним розвитком можна виділити наступні [1-3]:

- відсутність науково-обґрунтованої теорії державного управління регіональним розвитком з урахуванням євроінтеграційних процесів українського суспільства;

- відсутність чітко сформульованих цілей та напрямів трансформаційних процесів на регіональному рівні, необхідність постановки чітких, вимірних та досяжних завдань регіонального розвитку з урахуванням специфіки кожної окремої області України;

- забезпечення демократичності трансформаційних процесів на регіональному рівні із орієнтацією на права людини та громадянина,

- забезпечення здатності мобільно та адекватно реагувати на зміни зовнішнього середовища (з урахуванням факторів ризику: проведення АТО, забезпечення кібер-безпеки, економічна нестабільність тощо).

Аналізуючи європейський досвід проведення реформ публічного адміністрування можна виділити два напрями реформування [4-5]:

- реформування системи публічного адміністрування паралельно зі зміною політичної системи, які мають на меті принципову перебудову системи державного управління (приклад, Польща – реформи Бальцеровича, країни пострадянського простору);

- реформи, що відбуваються у межах існуючого політичного режиму – структура управління залишається сталою, проходять якісні зміни: етичний кодекс чиновників, культурні, соціальні зміни, психологія державного управління.

За результатами дослідження структуровано напрями регіональних трансформацій з точки зору можливостей публічного адміністрування та перспектив розвитку регіонів.

1. Воротін В. Є. Макроекономічне регулювання в умовах глобальних трансформацій : Монографія. – К.: Вид-во НАДУ, 2002 – 392 с.

2. Дехтяренко Ю. Стратегія розвитку міста: територіально-планувальний аспект // Управління сучасним містом. – 2001. – № 1–3. – С. 86–99

3. Вакуленко В.М. Основи регіонального управління в Україні : підручник // авт.-упоряд. : В. М. Вакуленко, М. К. Орлатий, В. С. Куйбіда та ін.; за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2012. – 576 с.

4. Пепа Т. В. Регіональна динаміка і трансформація економічного простору України / Т. В. Пепа / – Черкаси : Брама-Україна, 2006. – 440 с.

5. Варналій З.С. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку: Монографія / Кол. авт.; За ред. проф. З. С. Варналія – К.: Знання України, 2005. – 498 с.

6. Тергичка В. В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. – К.: Основи, 2002. – 750 с.

УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Дімітрова А.В.

Науковий керівник – Гнатенко М.К., канд. екон. наук, доцент

Управлінське рішення – це формалізований метод менеджменту, який використовується для донесення прийнятих керівниками вимог керованій підсистемі з метою досягнення встановлених цілей та завдань. Як зазначають вчені, основним чинником, який визначає перебіг процесу прийняття управлінських рішень, є середовище його прийняття та реалізації.

Ризик безпосереднім чином пов'язаний з управлінням і знаходиться в прямій залежності від ефективності та обґрунтованості прийнятих управлінських рішень. Важливий елемент прийняття управлінських рішень в системі ризикменеджменту – процес урівноваження рівнів ризику і потенційно можливої вигоди.

Під ризиком у системі прийняття та реалізації державно-управлінських рішень розуміємо таку діяльність, що пов'язана із подоланням ситуації невизначеності за умов неминучого вибору, в процесі якого існує можливість кількісно і якісно оцінити імовірність досягнення непередбачуваного результату, відхилення від цілі.

На жаль, ліквідувати всі ризики в ході державної управлінської діяльності неможливо. Адже ризик являє собою об'єктивну та незмінну складову життєдіяльності будь-якої системи.

Однак необхідно відпрацювати методику прогнозування, передбачення та кількісної оцінки ризику з метою управління ним.

Під управлінням ризиком у державному управлінні розуміємо таку діяльність, яка забезпечує своєчасне та ефективне реагування на ризик, що призводить до невідхилення (або мінімального допустимого ступеню відхилення) від державно-управлінської мети.

У ході управління ризиком важливим є проведення моніторингу та ідентифікації ризиків. Аналізуючи ступінь впливу певних ризиків на життєдіяльність системи, необхідно визначити такі групи:

1. Група мегаризиків (формується завдяки чинникам ризиків, що мають місце в масштабах світового співтовариства).

2. Група макроризиків (формується завдяки чинникам ризиків, що мають місце в масштабі певної країни).

3. Група мезоризиків (формується завдяки чинникам ризиків, що мають місце в масштабі певної галузі господарювання).

4. Група мікроризиків (формується завдяки чинникам ризиків, що мають місце в масштабі організаційної одиниці та/або суб'єктів державного управління).

Основне завдання систем управління ризиками в будь-якій області діяльності полягає в найбільш ефективному використанні досягнень науки і наявних обмежених коштів, щоб зробити результати діяльності

максимально передбачуваними, тобто скоротити наскільки можливо невизначеність щодо даних результатів.

Ефективне управління ризиками передбачає:

- збір, систематизацію та аналіз інформації щодо проведеної суб'єктами внутрішнього контролю ідентифікації та оцінки ризиків;
- розроблення суб'єктами внутрішнього контролю пропозицій до Плану з реалізації заходів контролю та моніторингу впровадження їх результатів.

Управління ризиками містить в собі:

- ідентифікацію (визначення) ризиків;
- оцінку ризиків;
- визначення способів реагування на ризики.

Ідентифікація ризиків має здійснюватися в причинно-наслідковому зв'язку.

Ризики ідентифікують за категоріями та видами. За категоріями ризики поділяються на:

- зовнішні (потенційні події, які є зовнішніми по відношенню до територіальних органів та підприємств, що належать до сфери управління та ймовірність виникнення яких не пов'язана з виконанням суб'єктами внутрішнього контролю відповідних процесів та операцій);
- внутрішні (потенційні події, ймовірність виникнення яких безпосередньо пов'язана з виконанням суб'єктами внутрішнього контролю відповідних процесів, операцій).

Тож чинник ризику впливає на процес прийняття управлінських рішень та часто визначає сам процес, його етапи та характер. На кожному етапі існують різноманітні види ризиків, які необхідно врахувати та оптимізувати їхній рівень, що дасть змогу приймати ефективніші рішення з меншими витратами ресурсів та вищою ймовірністю їхньої реалізації.

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Дитко Ю.М.

Науковий керівник – Дегтяр О.А., д-р держ. упр., доцент

Фінансова децентралізація передбачає передачу повноважень у доходах і видатках з вищих рівнів управління нижчим. У 2015 році було прийнято зміни до Бюджетного і Податкового кодексів. Результатом реформ стало значне розширення повноважень органами місцевого самоврядування з 1 січня 2016 року. Якщо до початку реформ рівень ротаційності місцевих бюджетів складав більш ніж 70% у поло-

вини сільських громад, а майже у 500 територіальних громад державні дотації взагалі склали 90%, то відповідно до зведених даних Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України і Міністерства фінансів України, у результаті реформи децентралізації надходження власних доходів місцевих бюджетів у 2016 році зросли в 1,5 рази і склали 146,6 млрд грн. Водночас, власні доходи об'єднаних громад зросли у понад 3 рази у порівнянні з 2015 роком. За підсумком 2016 року вони сягнули 3,3 млрд грн. Об'єднання громад дозволило збільшити власні доходи бюджетів об'єднаних територіальних громад на 1 жителя відповідної території. Середній показник власних доходів об'єднаних громад із розрахунку на 1 жителя об'єднаної територіальної громади збільшився до 2345 грн. з 700 грн. (+ 1645 грн.) [1].

Фінансова децентралізація має певні переваги, зокрема: формування самодостатньої території, підвищення якості адміністративних послуг, стимулювання бюджетної конкуренції, сприятливі умови для підвищення свідомості та відповідальності громадян, прозорість бюджетних процедур, зростання добробуту населення.

На рівень територіальних громад були передані такі послуги як державна реєстрація нерухомості, державна реєстрація фізичних та юридичних осіб, надання послуг про реєстрацію місця проживання. Місцева влада буде збирати 100% плати за надання адміністративних послуг, 100% державного мита, 10% податку на прибуток підприємств. Разом з тим, у місцеві бюджети надходитимуть збори з роздрібного продажу підакцизних товарів (пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, нафтопродуктів) за ставкою 5% вартості реалізованого товару. Крім того, їхні доходи поповняться податком на нерухомість, яким відтепер оподатковується і комерційне (нежитлове) майно, податком на автомобілі з великим об'ємом двигуна, 80% екологічного податку (замість 35%) та 25% плати за надра.

До місцевих бюджетів надходитиме 13,44% акцизу з виробленого та ввезеного пального. Набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання зарахування частини акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального до бюджетів місцевого самоврядування» (№ 96 від 8 лютого 2017 року) [2; 3].

Децентралізація дає шанс маленьким селам отримати нові можливості для розвитку. Зараз є села, які не мають власної сільради, а отже, фактично ніхто не дбає про їхні інтереси. Після об'єднання вони матимуть власного представника в об'єднаній громаді – старосту. В чинне законодавство вводиться поняття «старостинський округ» - одне

або декілька сіл (селищ) на території об'єднаної громади, інтереси жителів яких представляє староста. Цим запроваджується повсюдність інституту старост в межах об'єднаної територіальної громади, що є гарантією захисту прав та інтересів жителів всіх сіл та селищ. Президент України підписав 9 березня 2017 року Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо статусу старости села, селища)» [4].

Громади зможуть брати участь у формуванні місцевого бюджету об'єднаної територіальної громади. В об'єднаній громаді невеликі села отримують можливість спільними зусиллями утримувати такі важливі для життя села об'єкти як клуби, бібліотеки, дитячі садки і фельдшерські пункти, покращити стан шкіл та амбулаторій. Кожна об'єднана громада отримує від держави базову освітню, медичну та інфраструктурну субвенції. Субвенція надається для створення, модернізації інфраструктури об'єднаної територіальної громади та могла спрямовуватися на нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів інфраструктури, що належать до комунальної форми власності Зміни у роботі освітніх і лікувальних закладів, це – можливість самостійно розпоряджатися бюджетними грошима і легально отримувати додаткові доходи.

Звичайно реформа має певні ризики та загрози, зокрема: нерівномірний розвиток територій, невідповідний рівень компетенції управлінського персоналу, ускладнення макроекономічної стабільності.

Однак громадськість та уряд очікують від реформи зростання самодостатності регіонів та окремих адміністративних одиниць, збільшення наповнюваності місцевих бюджетів, активізацію участі громадськості у вирішенні питань місцевого значення.

Подальше впровадження децентралізації має сприяти стабілізації соціально-економічної ситуації, виходу з фінансової кризи, подолання суперечностей між різними рівнями влади, між центром та регіонами, сприяти підвищенню ефективності використання бюджетних коштів на всіх рівнях управління. Реалізація бюджетної децентралізації має спиратися на адміністративно-територіальну реформу в Україні.

Отже, реалізація реформи потребує нових підходів і формування нової психології управління, що базуватиметься на нових підходах до теорії і практики публічного управління.

1. Децентралізація: виконання доходів місцевих бюджетів за 2016 рік [Електронний ресурс] // Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерство фінансів України за підтримки Швейцарсько-українського проєкту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO. –

Режим доступу : [http://decentralization.gov.ua/pics/attachments/MinReg_FEB-2017-mini_\(1\).pdf](http://decentralization.gov.ua/pics/attachments/MinReg_FEB-2017-mini_(1).pdf)

2. Деякі питання зарахування частини акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального до бюджетів місцевого самоврядування : Постанова Кабінету Міністрів № 96 від 8 лютого 2017 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/96-2017-p>

3. Набрала чинності постанова, яка визначає новий механізм зарахування частини акцизу до місцевих бюджетів [Електронний ресурс] // Сайт «Децентралізація влади». – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/4645>

4. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо статусу старости села, селища) : Закон України № 1848-VIII від 09.02.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1848-viii>

ГЕНДЕРНИЙ ПІДХІД У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Дрижак Є.М.

Науковий керівник – Соболев Р.Г., канд. держ. упр., доцент

Гендерна політика постає важливим напрямком демократичного розвитку Української держави, що засвідчене в низці правових документів. Водночас відомо, що правове забезпечення будь-якого напрямку політики є необхідною, але й недостатньою умовою для її реалізації. Тому науково обґрунтоване та виважене управління процесами формування та впровадження гендерної політики є актуальною вимогою суспільного життя та своєчасною темою соціально-політичних досліджень.

Впровадження гендерних підходів у публічне управління – це питання соціальної справедливості, вирішення якого необхідне для забезпечення рівноправного та стійкого людського розвитку шляхом застосування найбільш результативних і ефективних методів публічного втручання.

Демократизація і гуманізація суспільства передбачає створення рівних можливостей для самореалізації особистості незалежно від її соціального походження, національності, віку, статі. Справжня гуманізація передбачає переборення пануючих століттями стереотипів щодо соціальних ролей жінки і чоловіка, емансипацію всього суспільства, звільнення культури від сексистської ідеології та впровадження концепції "гендера" в усі сфери суспільного життя.

У кожному суспільстві існують певні очікування щодо поведінки жінок і чоловіків у сфері управління. Наприклад, у більшості країн світу існує переконання, що начальником мусить бути чоловік, а секретарем - жінка. Від чоловіків очікують прагнення до влади та досягнення висот, у той час як амбіційність серед жінок вважається явищем ненормальним. Це, зрештою, впливає на розподіл ролей у суспільстві,

на те, хто в ньому приймає життєво важливі рішення і на чию користь вони приймаються.

Відсутність гендерної збалансованості у представництві на вищих щаблях влади містить ризик зниження якості та ефективності управлінських рішень, а звідси – ризик стримування темпів розвитку нації. Тому одним із завдань кадрової політики в Україні є сприяння кар'єрному зростанню жінок на державній службі. Прикладом вирішення цього завдання є рекомендації щодо формування кадрового резерву на заміщення керівних посад на засадах рівного представництва жінок і чоловіків.

Новизна концепції "впровадження гендерних підходів" полягає в тому, що гендерний вимір стає складовою всіх стратегічно важливих напрямів державної політики. Гендерна рівність більше не розглядається як "окреме" питання і стає предметом розгляду в усіх державних програмах і стратегічних напрямках розвитку суспільства. Крім того, включення гендерного фактора до усіх напрямів державної політики не ізолює жінок, а, навпаки, сприяє врахуванню інтересів обох статей як повноправних учасників процесу розвитку.

Застосування гендерних підходів не означає, що необхідність у специфічних гендерних стратегіях, програмах або проектах є застарілою. Рівень втручання (від підвищення поінформованості в базових гендерних питаннях до всебічних цілеспрямованих гендерних програм) залежатиме від специфічних недоліків і пріоритетів, виявлених у процесі оцінювання ситуації з урахуванням гендерних факторів.

І нарешті, впровадження гендерних підходів як всебічний, усеосяжний стратегічний напрям має також вирішувати проблеми органів публічного управління, де політика і програми формуються і реалізуються. Таким чином, стратегія інтегрування гендерних питань у програми мусить супроводжуватися стратегією забезпечення того, щоб умови управлінської діяльності були чуйними щодо гендерних обставин і гарантували рівні можливості і ставлення як до чоловіків, так і до жінок. Для успішного впровадження гендерних підходів має бути також забезпечено достатній технічний потенціал і людські ресурси.

Службовці, причетні до розробки державної політики, мусять усвідомлювати відповідальність за справедливість таких політики, програм і законодавства як для жінок, так і для чоловіків. Для повноцінного виконання цього завдання вони мають бути обізнані з гендерними питаннями та володіти навичками гендерного аналізу.

Аналіз, що базується на врахуванні гендерних аспектів, полягає в оцінці різних впливів запропонованих чи існуючих напрямів політики, програм і законодавчих актів на жінок і чоловіків. Це дає змогу обрати

напрямок політики з урахуванням гендерних відмінностей, природи стосунків між жінками і чоловіками, різниці їхніх соціальних реалій, життєвих планів і економічних обставин. Це є знаряддям для усвідомлення соціальних процесів і реагування на них шляхом прийняття справедливих варіантів рішень [1, с. 78].

Якісний гендерний аналіз ставить особистість на центральний план, вимагає залучення досвідчених фахівців, місцевих експертів із багатим досвідом у вирішенні питань гендерної справедливості, значної кількості жінок - членів партнерських організацій.

Дискримінація прав жінки, яка складалася протягом значного періоду історії цивілізації, існує майже в усіх сферах суспільного життя та глибоко вкоренилася в суспільну свідомість. Не є винятком й Україна, яка відчула істотний вплив різних моделей організації державного й суспільного життя. У умовах сьогодення ще й досі рівність статей у правах не сприймається як синонім вибору, за змістом вона часто розуміється як уподіблення жінок чоловікам.

Імплементация гендерного підходу в усі царини життя, утвердження рівних можливостей реально будуть значущими, якщо держава і право всеохоплююче впливатимуть на життя громадян, а не тільки в окремих його сферах, інакше суспільство неминуче відтворюватиме нерівність. Можна вирізнити два принципових підходи до юридичних засобів і механізмів боротьби із дискримінацією, що склалася.

Перший – це підхід формальної рівності. Його прибічники виходять з того, що на законодавчому рівні має бути формалізована рівність прав кожної особи незалежно від будь-яких дискримінаційних критеріїв, зокрема, як це зазначається у ст. 2 Загальної декларації прав людини, кожна особа має всі права та свободи без будь-якої відмінності, як-то раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних і релігійних переконань, національного й соціального походження, майнового, станового чи іншого становища [2, с.34].

Отже вважається, що законодавче закріплення рівності всіх осіб є достатнім, щоб подолати ту фактично існуючу в суспільстві нерівність, що тривала століттями. Такий підхід у контексті гендерної теорії права має назву гендерно нейтрального. У результаті права людини, які відповідно до положень міжнародних документів і національного права, є рівними для всіх, виявляються в дійсності правами “здорового фізично, добре освіченого, фінансово забезпеченого, білого молодого чоловіка, який мешкає у великому місті”.

За останні десятиліття сформувався новий підхід (другий) до правового регулювання питань рівності осіб залежно від їх статі, який зветься підходом істотної (субстанційної) рівності (або гендерної чуй-

ності). Він базується на визнанні соціальних і біологічних розбіжностей між чоловіком і жінкою, які не можуть бути усунені шляхом закріплення формальної рівності на законодавчому рівні, бо саме підхід формальної рівності фактично призводить до нерівності.

Отже, у межах підходу гендерної чуйності для подолання фактичної нерівності мають бути застосовані спеціальні юридичні заходи, які виконуватимуть функцію правової компенсації жінкам з метою найскорішої ліквідації наслідків соціальної нерівності (пільги, пов'язані з материнством, з умовами праці, у сферах зайнятості, політичних відносин та ін.).

1. Гендерні аспекти державної служби: Монографія / М. Пірен, Н. Грицяк, Т. Василевська, О. Іваницька / За заг. ред. Б. Кравченка. - К.: Вид-во "Основи", 2012. - 335 с.

2. Мельник Т. Міжнародний досвід гендерних перетворень / Т. Мельник. - К.: Логос. - 2014. - 320 с.

ЕВОЛЮЦІЯ ІНСТРУМЕНТІВ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Єрмолаєва Н.Ю.

Науковий керівник – Волик С.В., канд. держ. упр.

Управління соціально-економічним розвитком територіальних громад здійснюється з допомогою широкого набору інструментів, серед яких особливе місце займає стратегічне планування. Переваги застосування стратегічного планування, особливо на місцевому рівні, полягають в довгостроковому характері постановки цілей; комплексному вирішенні проблем соціально-економічного розвитку; формуванні механізму пов'язаності цілей і ресурсної бази (в тому числі залучення інвестицій), підвищенні ефективності використання бюджетних коштів; відкритості та прозорості діяльності органів місцевого самоврядування.

Інтерес до стратегічного планування як інструменту управління соціально-економічним розвитком ОТГ почав проявлятися в західних країнах в 70-х роках минулого століття, що було пов'язано з розвитком сфери послуг, переходом до постіндустріальної економіки, переосмисленням умов ринку, факторів виробництва, підходів, методів і моделей управління та розвитку. В Україні стратегічне планування соціально-економічного розвитку ОТГ почав поширюватися пізніше - з кінця 90-х років ХХ ст. - з прийняттям Конституції і виділенням місцевого самоврядування як самостійного елемента в структурі органів влади.

У зарубіжній і вітчизняній літературі існує безліч підходів до визначення поняття «місто» та на відміну від підходів до поняття «міс-

то», трактування поняття «ОТГ» істотно не розрізняються і розглядаються переважно з позиції системного підходу («складна система, яка існує в умовах нестабільності зовнішнього середовища»; «складна соціально економічна система»; «складна соціально - економічна система з певними властивостями і структурою; «ОТГ слід розглядати як соціально-економічну систему, так як найважливішими відносинами в них виступають соціальні та економічні»), узагальнення яких дозволило зробити висновок про те, що ОТГ являє собою відкриту цілісну складну соціально-економічну систему. Відповідно до Закону означає територіальну громаду як жителів, об'єднаних постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр.

Різноманітність підходів до розкриття понять «місто» і «ОТГ» пов'язано зі складністю і різноманітністю елементів і зв'язків соціально-економічної системи, різних економічних, соціальних, демографічних, культурних, історичних, політичних та інших процесів. Доповнюючи визначення ОТГ представляється можливим охарактеризувати його в таких аспектах, а саме: економічний, соціальний, територіальний, нормативно-правовий, демографічний, культурно-історичний, агломераційний.

З проведеного теоретичного аналізу, можна зробити наступні висновки:

1. Стратегічне планування як інструмент управління соціально-економічним розвитком територій з'явився в західних країнах в 70-х роках минулого століття, що було пов'язано з розвитком сфери послуг, переходом до постіндустріальної економіки, переосмисленням умов ринку, факторів виробництва, підходів, методів і моделей управління та розвитку.

2. Зміни технологій, чинників, засобів виробництва, від яких залежить ефективність діяльності бізнесу змінюють вимоги до трудових та інтелектуальних ресурсів, їх кваліфікації, до нормативно-правовій базі, до систем освіти і науки, до об'єктів соціальної та інженерної інфраструктури. В силу цього, особливого значення набуває стратегічне планування, оскільки дозволяє забезпечити досягнення поставлених цілей і завдань при обмежених фінансових та інших ресурсів, комплексно вирішувати проблеми соціально-економічного розвитку, забезпечити баланс інтересів основних економічних суб'єктів муніципального освіти, своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища .

3. Поняття «місто» і «ОТГ» розглядаються з позиції системного підходу, і являють собою відкриті цілісні складні соціально-економічні

системи. У ранніх публікаціях, включаючи закордонні, в контексті вивчення інструментів управління соціально-економічним розвитком, застосовується термін «місто», з введенням в Україні місцевого самоврядування - термін «ОТГ». Особливе значення в соціально-економічному розвитку територій набувають створювані умови для підвищення якості життя населення, для залучення інвестицій і висококваліфікованих кадрів і капіталу, з урахуванням наявних ресурсів і резервів економіки. Якість життя стає одним з основних індикаторів соціально-економічного розвитку. Посилюється значення також і екологічних факторів. При цьому рівень соціально-економічного розвитку територій залежить якості застосовуваних інструментів управління, зокрема, стратегічного планування.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Комісаров В.Г.

Науковий керівник – Гайдученко С.О, д-р держ. упр., професор

Євроінтеграційний курс розвитку України інтенсифікує трансформаційні процеси у суспільстві та публічному управлінні, які сприяють розвитку усіх сфер життєдіяльності, і зокрема, соціокультурної сфери. Завдяки світовій мережі Інтернет саме соціокультурна сфера стала тим містком, який з'єднує світову спільноту та розповсюджує демократичні ідеї щодо упорядкованості життєдіяльності суспільства та держави, а також ціннісні орієнтири їхнього сталого розвитку. Така тенденція у більшій мірі торкається органів публічної влади як основних суб'єктів публічного управління та провідників інтеграційної політики. Їх діяльність переорієнтовується на потреби та інтереси людини-громадянина, що кардинально змінює сутність корпоративної культури в сфері публічного управління. Тому поступово починають формуватися нова культура та стиль роботи органів публічної влади, орієнтовані на ціннісні та культурні чинники, а не на бюрократичні правила та норми.

Дослідники виділяють організаційну та корпоративну культуру публічного управління. Організаційна культура є складовою систем державного управління та місцевого самоврядування, як комплекс (паттерн) базових соціальних уявлень, цінностей, норм службової поведінки тощо. Корпоративна ж культура за своєю суттю є багатоаспектним соціальним явищем, яке охоплює ціннісні, інституційні та комунікаційні рівні публічного управління як форми співробітництва держави, інститутів бізнесу та громадянського суспільства у забезпеченні життєдіяльності країни. Саме корпоративна культура формує соціоку-

льтурний простір публічного врядування та визначає поведінку усіх його суб'єктів через вплив комплексу чинників: етичних цінностей; загальних норм поведінки; правил та процедур врядування; критеріїв прийняття управлінських рішень; основ комунікаційного процесу тощо. Відповідно, розвиток корпоративної культури у сфері публічного управління передбачає комплекс методів та заходів організаційно-правового, соціально-психологічного, соціокультурного та медіа-комунікативного характеру. При цьому вирішальною стає цілеспрямована державна політика щодо системного впровадження інституційних, комунікаційних та ціннісних засад корпоративної культури з урахуванням зарубіжного досвіду формування корпоративної культури публічного управління завдяки співробітництву держави з прогресивними бізнесовими компаніями, які діляться з нею своїми технологіями. Ці технології орієнтовані на трьохрівневу модель корпоративної культури, яка охоплює інституційний, комунікаційний та ціннісний рівні. Тому цілком логічно, що реальне впровадження корпоративної культури у сфері публічного управління України пов'язано із розвитком саме цих рівнів.

Таким чином, прагматичні аспекти реалізації корпоративної культури в сфері публічного управління за умов децентралізації влади в Україні мають враховувати успішний міжнародний досвід, а подальші дослідження даної проблематики мають бути зосереджені, переважно, на системному та комплексному підходах до формування та розвитку корпоративної культури.

1. Гайдученко С. О. Організаційна культура у контексті публічного управління : монографія. Харків: «Друкарня Мадрид», 2016. 344 с.

2. Полехіна І. С. Сучасний стан корпоративної культури публічного управління в Україні у контексті її трансформації. Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. праць. 2018. Вип. 4 (39) / 2018 С. 52-57.

3. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки : указ Президента України від 01.02.2012 № 45/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>

4. Радченко О. О. Сучасні виміри розвитку корпоративної культури публічного управління в Україні. Державно-управлінські студії. 2019. № 1 (12). URL: <http://studio.ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/Borovs-ka-4.pdf>

СУЧАСНИЙ РІВЕНЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ З ПОЗИЦІЙ КОНЦЕПЦІЙ ПРАВ ЛЮДИНИ

Корецька А.Р.

Науковий керівник – Гайдученко С.О., д-р держ. упр., професор

Наша сучасність характеризується стрімкою динамікою позицій та пріоритетів держав; поглядів і переконань окремих людей та соціальних груп в силу впливу низки чинників, зокрема, таких, як глобалі-

зований світ, безмежний комунікаційний простір, поступове обмеження державного суверенітету, формування світового соціокультурного середовища тощо. Тому суспільно-політичні процеси на початку ХХІ століття сприяли суттєвому оновленню парадигми державного управління щодо ролі та місця держави в умовах суспільних змін, що зумовлює потребу в удосконаленні системи державного управління, в уточненні порядку суспільної взаємодії, особливо в умовах різного роду криз. За основу таких змін прогресивне людство визначило принципи захисту прав людини, важливість яких задекларована Організацією Об'єднаних Націй (ООН) ще в середині ХХ століття, а пізніше – Конвенцією Ради Європи та Самітом ООН у Порядку денному в галузі розвитку у 2016 – 2030 роках.

Україна також відреагувала на виклики сучасності та потреби українського суспільства щодо розвитку системи державного управління на підставі Концепції прав людини. Державні гарантії забезпечення та захисту прав людини визначають суть і спрямованість управлінської діяльності держави, яка задекларована у відповідному законодавстві. Дотримання, забезпечення та захист прав людини мають стати одними з ключових завдань держави, а також критеріями оцінювання її діяльності. Відповідно, система державного управління має бути готова та спроможна виконувати свої завдання та відповідати означеним критеріям, а для цього може бути корисним досвід публічного управління розвинених країн, адаптований до українських реалій.

В успішних країнах права особистості, участь громадян в управлінських практиках та їх прозорість в умовах демократії забезпечуються збалансованими показниками суспільного розвитку. При цьому актуалізуються такі поняття, як бюрократичні цінності, організаційна стійкість та ефективність управління, а органи державної влади діють на основі поєднання етичних, професійних, демократичних та людських цінностей. Створення на міжнародній арені глобальної інфраструктури захисту прав людини мало наслідком визнання урядами держав обов'язку відповідним чином змінити концептуальні засади функціонування системи влади на користь демократії та верховенства права, публічності та суспільної взаємодії. В умовах децентралізації влади правовий статус, владні повноваження та умови реалізації міжнародно-правових актів з прав людини дозволяють місцевій владі бути гарантом прав людини на місцевому рівні.

Таким чином, прагматичні аспекти забезпечення відповідного рівня системи державного управління з позицій Концепції прав людини мають враховувати успішний міжнародний досвід у контексті українських реалій, а подальші дослідження даної проблематики мають бути

зосереджені, переважно, на соціальному партнерстві держави, бізнесу та суспільства.

1. Загальна декларація прав людини ООН; Декларація, Міжнародний документ від 10 грудня 1948 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 04 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004. (дата звернення: 15.10.2019).

3. Конституція України: Закон від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. (дата звернення: 14.02.2019).

4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: ООН; Пакт, Міжнародний документ від 16 грудня 1966 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043. (дата звернення: 20.11.2019).

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ВИСОКОГО РІВНЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Красіна І.О.

Науковий керівник – Гайдученко С.О, д-р держ. упр., професор

Глобалізація світу спричинила глибокі трансформації у суспільстві та в усіх сферах його життєдіяльності, що і зумовило нові, демократичні вимоги до суспільного договору з державою. Сучасна держава має бути максимально орієнтована на повне задоволення потреб та інтересів кожного громадянина як ключову ознаку демократичного державного управління.

В Україні рішення цієї задачі пов'язано із формуванням інформаційного громадянського суспільства та розвитком системи публічного управління у контексті електронного урядування. Перше означає цілковиту включеність громадян у процеси управління життєдіяльністю країни, а друге – таку форму організації усіх гілок державної влади, яка створює необхідні умови для підвищення ефективності, прозорості, відкритості діяльності органів публічної влади всіх рівнів з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Прагнення України до інтеграції з Європейським Союзом передбачають запровадження в країні європейських стандартів якості життя, зокрема, забезпечення державою доступності високоякісних послуг для кожного громадянина, незалежно від його расової, національної, мовної, релігійної та соціальної належності. Відповідно, актуалізується проблема впровадження ефективних механізмів надання адміністративних послуг інструментами електронного урядування, застосування яких має бути науково обґрунтованим та законодавчо визначеним.

Зарубіжний, зокрема, європейський досвід функціонування систем надання адміністративних послуг свідчить про єдиний підхід до

побудови моделі електронного урядування. Центральним елементом цієї моделі є система міжвідомчої електронної взаємодії. Кінцевою метою функціонування моделі електронного урядування є об'єднання окремих електронних сервісів надання адміністративних послуг регіональними та місцевими органами влади у єдиний загальнонаціональний веб-портал, що значно спрощує усі необхідні процедури отримання послуг.

Українські реалії нормативно-правового забезпечення системи надання адміністративних послуг засобами електронного урядування засвідчують несистемний характер цього дійства та його неузгодженість із нормами міжнародного законодавства щодо цифровізації системи надання адміністративних послуг в Україні. Термінове виправлення такої ситуації має суттєво підвищити ефективність публічно-управлінської діяльності, знизити корупційні ризики, підвищить рівень довіри громадян до влади та прискорити розвиток громадянського суспільства.

До шляхів удосконалення механізмів надання адміністративних послуг засобами електронного урядування можна віднести такі заходи: прийняття законодавчих та нормативно-правових актів щодо зменшення ризику корупції при наданні адміністративних послуг інструментами електронного урядування та узгодження зі стандартами Європейського Союзу; стимулювання розвитку інформаційного суспільства; впровадження адміністративно-організаційного механізму через переведення в електронний формат усіх адміністративних послуг, запровадження електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів; впровадження фінансово-економічного механізму через збільшення бюджетного фінансування, створення фінансово-економічних передумов для розбудови інформаційно-комунікаційної мережі; техніко-технологічне та програмно-апаратне оновлення центрів надання адміністративних послуг; удосконалення інформаційно-мотиваційного механізму через проведення освітніх і просвітницьких заходів з формування інформаційно-комунікаційної компетентності усіх суб'єктів публічного управління.

Таким чином, прагматичні аспекти щодо підвищення рівня надання адміністративних послуг інструментами електронного урядування в Україні мають враховувати європейські тенденції, а подальші дослідження даної проблематики на даному етапі мають бути зосереджені на удосконаленні цих самих інструментів.

1. Портал у майбутнє. Світовий досвід електронних послуг для України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.pravda.com.ua/columns/2016/03/21/7102585/view_comments/.

2. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 року №5203-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

3. Про схвалення Концепції розвитку системи електронних послуг в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2016 року №918-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

4. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 року №617-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Кривошея В.М.

Науковий керівник – Кондратенко Н.О., д-р екон. наук, професор

Процеси формування глобального інформаційного суспільства та електронного урядування закріплені в численних міжнародних резолюціях, хартіях, на самітах та в інших міжнародних угодах: Окінавська хартія з розвитку глобального інформаційного суспільства; Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН (2001р.); Всесвітні саміти з питань розвитку інформаційного суспільства (Туніський 2005р., Женевський 2003р.); Стратегія ЄС з розвитку інформаційного суспільства; Декларації «Відкритий уряд» (2011р.) тощо. Це дуже стислий перелік міжнародних угод, на яких базується процес формування механізмів та інструментів надання послуг використовуючи електронне урядування в європейських країнах.

Першочерговим досягненням в розвитку системи надання електронних послуг в Євросоюзі стало формування єдиного загального цифрового ринку публічних послуг. Важливим завданням стає забезпечення відповідної між системами електронних послуг в різних країнах-членах Європейської співдружності, їх сумісність. Організація такої співпраці регулюється Регламентом Європейського Парламенту (РЄП) та Радою «Про електронну ідентифікацію і трастові послуги для електронних угод на внутрішньому ринку», РЄП та Радою «Про створення програми по сумісності рішень і загальних рамок для європейських публічних адміністрацій, організацій і громадян в якості засобу модернізації публічного сектору». Зазначені регламенти та рішення Європейського парламенту є обов'язковими для виконання всіма країнами ЄС. Національне законодавство кожної країни формується з урахуванням реформ в країнах Європейської співдружності. Наприклад, кожною країною ЄС забезпечується систематизація інформації відповідно до загальноприйнятих технічної і юридичної схем [1].

Розглянемо для прикладу британську програму UK Online. Ця програма є найбільш успішною в європейських країнах в питанні реалізації

лізації концепції електронного урядування. Починаючи з 2005р. мали можливість доступу до повного спектру державних послуг через мережу Інтернет населення, приватні компанії, громадські організації Великобританії. Більше 600 центральних та місцевих органів влади перенесли в мережу Інтернет більше ніж 13000 паперових форм і 5 млрд. операцій. Друга британська система Government Gateway надає громадянам та бізнес-структурам мати постійний доступ до державних служб через мережу Інтернет. На базі платформи Microsoft.net сформований єдиний алгоритм взаємодії, який забезпечує центральну точку доступу до всіх діючих систем всієї сукупності структур Британії і затверджений єдиний формат для всіх документів владних органів [2].

Досвід Німеччини є досить показовим та результативним. Процес впровадження електронного урядування в Німеччині розпочався у 2000р. Понад 100 федеральних відомств на чолі із федеральним міністерством внутрішніх справ у рамках запровадженої німецької ініціативи «BundOnline» в період з 2000р. до 2006р. розмістили в мережі Інтернет понад 440 адміністративних послуг для громадян та бізнес-сектору. Е-урядова програма Німеччини була найбільшою в Європі. Програма була розроблена з метою запровадження сучасних інформаційних технологій для підтримки федерального уряду. Уряд країни отримав можливість надавати найбільш необхідні для клієнта послуги, із кращою економічною ефективністю в майбутньому. В цей проект було інвестовано приблизно 650 млн. євро. За розрахунками, економія коштів після впровадження проекту оцінюється у 350 млн. євро щороку [3].

В Україні на етапі реалізації механізмів сервісно-орієнтованої державної політики актуальним є необхідність ефективного впровадження іноземних досягнень до вітчизняних системи надання управлінських послуг органами влади всіх рівнів. Пріоритетним завданням реалізації сучасної державної політики України є запровадження електронного надання адміністративних послуг із застосуванням Єдиного державного порталу адміністративних послуг та поєднані з ним інформаційні системи органів публічної влади всіх рівнів.

1. Strategija razvoja Elektroniuke Uprave u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2009. do2012. Godine, available at: 48
http://www.mingo.hr/public/trgovina/strategija_e_Uprave_HRV_final.pdf (viewed on January, 3, 2016). – Title from the screen. (Accessed 10 April 2020).

2. Карпенко О.В., «Механізми формування та реалізації сервісноорієнтованої державної політики в Україні», автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. наук: спец. 25.00.02, «Механізми державного управління», 413 с., 2016.

3. Абраменко Ю. Зарубіжний досвід е-врядування та проблеми його імплементації в Україні. URL: <http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2009-02/09ayuupi.pdf>. Дата звертання: 02.04.2020.

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ СЕЛА ЗА УМОВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Лисенко М.В.

Науковий керівник – Гайдученко С.О., д-р держ. упр., професор

Стратегії сталого розвитку України та її окремих регіонів у контексті реформ децентралізації пов'язують розвиток українського села зі створенням таких умов життєдіяльності населення, які наближені до міських шляхом підвищення якості та безперервності постачання послугами соціальної інфраструктури. Кінцевою метою реалізації стратегій є забезпечення конкурентоспроможності економіки та добробуту територіальних громад у контексті положень Концепції розвитку сільських територій на період до 2021 року, яка охоплює нормативно-правові, організаційні й економічні аспекти відповідної державної політики.

За таких умов, може бути корисним світовий досвід соціального облаштування сільських територій характеризується рівноцінністю двох цілей – розвитку сільської економіки (тренд – агроекотуризм) та забезпечення сталого розвитку сільських територій (тренд – агромістечко). Для їх реалізації використовуються інструменти фінансового, організаційно-економічного та нормативно-правового методів державного регулювання, які фігурують в Єдиній сільськогосподарській політиці ЄС. Зокрема, заслуговує уваги українських фахівців механізм забезпечення ефективності планування соціально-економічного розвитку сільських територій з огляду на сучасний стан життєво важливих позицій зростання (наприклад, розвиток мережі автомобільних доріг; впровадження інновацій у будівництві та розвитку житлово-господарського комплексу; реалізація державно-приватного партнерства; розвиток сільського туризму; наближеність медичних і навчальних закладів для усіх громад; співробітництво закладів дозвілля з установами торгівлі та обслуговування тощо). Цей механізм передбачає активізацію діяльності органів публічної влади, науково-дослідних, освітніх та комерційних організацій, а також громадськості щодо застосування системи програмно-цільового планування, державно-приватного партнерства та інновацій у розвитку сільських територій.

Крім цього, реформи децентралізації, які проводяться в Україні, орієнтовані на забезпечення спроможності місцевого самоврядування шляхом побудови ефективної системи територіальної організації влади, реалізації положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності та фінансової самодостатності місцевого самоврядування. Усе це у сукупності обумовило формування об'єднаних територіальних громад, оскільки наявна система місцевого самоврядування на часі не задовольняє потреби суспільства: у більшості територіальних громад не забезпечується необхідний рівень сприятливого життєвого середовища, зокрема, надання населенню якісних і доступних адміністративних послуг. Саме об'єднані територіальні громади на початковому етапі свого функціонування потребують державної підтримки в окремих сферах життєдіяльності у контексті спрямування різного роду інвестицій на розвиток їхньої соціальної інфраструктури.

Таким чином, прагматичні аспекти державного регулювання розвитку сільської соціальної інфраструктури за умов децентралізації влади в Україні мають враховувати успішний міжнародний досвід, а подальші дослідження даної проблематики мають бути зосереджені, переважно, на окремих аспектах програмно-цільового планування, державно-приватного партнерства та інновацій у розвитку сільських територій.

1. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 р. № 2404-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>.

2. Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості: Закон України, від 14.11.2017 р. № 2206-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2206-19>

3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України; Стратегія від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

4. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2021 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1437-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80>.

СУЧАСНІ ДЕРЖАВНІ ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ

Малько К.П.

Науковий керівник – Гайдученко С.О., д-р держ. упр., професор

В умовах глибокої кризи української економіки значно актуалізувалася проблема формування державою сучасних податкових інструментів з метою сприяння інтенсивному розвитку підприємницької

сфери як ключового чинника економічного зростання та конкурентоспроможності країни. Такий шлях удосконалення системи державного управління податковою сферою зумовлює орієнтацію на потреби суспільства, і зокрема, бізнесу, а також на інноваційно-інвестиційні аспекти розвитку економіки. У сукупності це потребує виваженої державної податкової політики для забезпечення балансу інтересів держави та платників податків.

За таких умов, формування збалансованої податкової системи є першочерговим завданням держави. Як доводить світова практика реформування податкової системи в умовах нашої сучасності, саме така система здатна відповідати потребам соціально-економічного розвитку держави; забезпечувати стабільність податкових надходжень за умов збалансованості податкового навантаження; стимулювати ділову активність підприємців; ініціювати інноваційну діяльність; створювати сприятливі умови для інвестицій; зміцнювати довіру платників податків до податкових органів та заохочувати їх до своєчасної сплати податків. Відомі такі характеристики раціональної та збалансованої податкової структури: рівномірний розподіл податкового тягаря; помірність та справедливість оподаткування; мінімальне державне втручання на прийняття економічних рішень; сприяння стабілізації економіки через чіткість та зрозумілість податкових норм, мінімальність витрат на податкове адміністрування. Податкові ж інструменти охоплюють окремі податки (прямі, непрямі), податкові ставки, податкові пільги або преференції, квоти, державне фінансування та гарантії за кредитами, податкові канікули, податкові відтермінування, спеціальні економічні зони, території пріоритетного розвитку із пільговим податковим режимом, тощо.

Світова практика ефективних податкових систем засвідчила, що непрямі податки сприяють спаду ділової активності, а прямі, навпаки, – стимулюють підприємницьку діяльність (відповідно, збільшують надходження до бюджету), особливо, коли держава забезпечує сприятливі умови для ефективного розвитку виробництва. При цьому актуальним стає перетворення податкової служби шляхом цифровізації у якісну сервісну службу з метою формування клієнтоорієнтованої системи підходу до платників податків, формування у них податкової свідомості та довіри до податкових органів.

Таким чином, прагматичні аспекти формування українською державою сучасних податкових інструментів стимулювання підприємців мають враховувати успішний міжнародний досвід у контексті українських реалій, а подальші дослідження даної проблематики мають бути

зосереджені, переважно, на клієнтоорієнтованості податкової сфери державного управління.

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні: Закон України № 1797-VIII від 21.12.2016р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1797-19>

2. Про затвердження Порядку функціонування Електронного кабінету: наказ Міністерства фінансів України №637 від 14.07.2017 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE30810>

3. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014 – 2024 роки : Розпорядження КМУ №641-р від 28.08.2013р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-p>.

СФЕРА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЯК КЛЮЧОВИЙ ПРІОРИТЕТ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Марчук Д.С.

Науковий керівник – Гайдученко С.О., д-р держ. упр., професор

Сучасна Україна живе та розвивається в умовах світової глобалізації та безмежного інформаційно-комунікаційного простору, що з одного боку сприяє розвитку, а з іншого – несе певні загрози її національній безпеці, які носять багатовекторний та багатоаспектний характер і потребують постійного державного моніторингу й аналізу з метою їх попередження або нейтралізації.

Загалом, національна безпека, як стан правової упорядкованості життєдіяльності суспільства та держави, є ключовим чинником самозбереження країни. В українській реальності цей чинник зумовлює переосмислення традиційних догм і стереотипів у сприйнятті феномена національної безпеки, а також пошук сучасних ефективних форм і методів його забезпечення на основі системного та комплексного підходів до державного управління цією сферою.

В Україні пріоритети державної політики щодо забезпечення національної безпеки й оборони визначаються у таких державних документах, як Стратегія національної безпеки України; Стратегія воєнної безпеки України; Стратегія кібербезпеки України; Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України, а також в інших нормативно-правових актах, які регламентують питання національної безпеки й оборони, підлягають схваленню Радою національної безпеки і оборони України та затверджуються через укази Президента України. Ці пріоритети охоплюють безпечні умови життя населення країни, гідність, права та свободи громадян, що закріплені у Конституції; сприятливі умови для стабільного суспільного розвитку та збереження демократичних цінностей; суверенітет, недоторканість, територіальну ціліс-

ність та конституційний лад держави; захист оточуючого середовища від виникнення та наслідків надзвичайних ситуацій тощо.

Разом із цим, існує низка проблемних аспектів, які стосуються системи державного управління у сфері національної безпеки, що не сприяють її ефективності та вимагають невідкладних рішень, зокрема, з боку науковців. До них фахівці відносять відсутність остаточно сформованого національного сектору безпеки й оборони як цілісного функціонального об'єднання, яке управляється єдиним центром; інституціональна незбалансованість і незавершеність; відсутність професійного та компетентного кадрового корпусу; брак необхідного обсягу ресурсів та їх неефективне використання; відсутність міжнародних гарантій безпеки України; функціонування збройних формувань незаконного походження, підвищення рівня злочинності, незаконне використання воєнпальної зброї.

Відповідно, при розробці та впровадженні державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України у контексті усунення перелічених недоліків необхідно враховувати міжнародний досвід реалізації таких пріоритетів забезпечення національної критичної інфраструктури: усебічне вдосконалення правової бази її захисту; відповідне невідкладне реформування системи державного управління; посилення охорони об'єктів національної критичної інфраструктури, зокрема, транспортного й енергетичного секторів; запровадження співробітництва між суб'єктами, відповідальними за її захист; реалізація державно-приватного партнерства у сфері недопущення прецедентів виникнення надзвичайних ситуацій та терористичних актів, а також своєчасне реагування на їх появу; впровадження сучасної мережі інформаційного обміну щодо вірогідних загроз інфраструктурі між державними органами, приватним сектором і населенням; термінова реалізація профілактичних заходів щодо недопущення аварій техногенного походження й своєчасне усунення їх наслідків; забезпечення співробітництва стосовно захисту національної критичної інфраструктури на міжнародному рівні.

Таким чином, прагматичні аспекти забезпечення ефективності системи державного управління у сфері національної безпеки України мають враховувати успішний міжнародний досвід, а подальші дослідження даної проблематики мають бути зосереджені, переважно, на системному та комплексному підходах до управління.

1. Про основи національної безпеки України [Електронний ресурс] : Закон України від 19.06.2003 р. № 964-IV. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» [Електронний ресурс] : Указ Пре-

зидента України від 26.05.2015 № 287/2015. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

3. Рубан А. В. Аналіз загроз державній безпеці України / А. В. Рубан // Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2019. – С. 109–110.

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Мирошниченко А.Ю.

Науковий керівник – Гайдученко С.О., д-р держ. упр., професор

Нормативно-правове забезпечення є найважливішою складовою розвитку сільських територій в умовах реформи децентралізації. Сучасна нормативно-правова база має низку недоліків, зокрема, представники Національного інституту стратегічних досліджень вважають, що нормативно-правове поле, яке є основою для регулювання розвитку сільських територій у межах регіональної політики, містить незначну частку законів як нормативних актів найвищої юридичної сили [1]. В юридичному аспекті у цій сфері переважають підзаконні нормативно-правові акти, а це зумовлює певну нестабільність у регулюванні питань розвитку сільських територій порушуючи норму важливості – Конституція – закон – підзаконний акт. Самі ж закони у цій сфері займають не більше 2% у цьому напрямку.

Специфічні умови та індивідуальні можливості для розвитку кожного села та урахування їх для планування та забезпечення сталого та ефективного розвитку таких територій, доцільним є: вдосконалення законодавства, що стосується планування та прогнозування соціально-економічного розвитку; вдосконалення законодавства, що стосується фінансового забезпечення діяльності ОМС; чітке розмежування та впорядкування функцій та повноважень органів місцевого самоврядування та органів державної влади; активізація мешканців та підприємців та залучення їх до прийняття рішень, розроблення програм та стратегій розвитку відповідних територій, а також їх безпосередня участь у реалізації цих програм, зокрема, у фінансуванні.

За умови вибору євроінтеграційного вектору розвитку економіки України підходи до управління, способи їх фактичного здійснення, громадський контроль за процесами розвитку сільських територій зобов'язані бути реформовані відповідно до європейських норм прозорості, відповідальності, ефективності, максимізації суспільного ефекту. Це дасть можливість використовувати наявні можливості у повній мірі, реформувати економіку села та покращити соціальні умови житте-

діяльності сільського населення, а не лише декларувати сприяння цим процесам [2].

Кожна громада розробляє Стратегії розвитку на 5-7 років, а також план соціально-економічного розвитку - на 2-3 роки, в які закладає важливі стратегічні та оперативні цілі. Вони розроблюються з урахуванням економічного потенціалу громади на усіх напрямках. Перед розробкою стратегічних документів проводиться аналіз сучасного стану сільських територій, досліджується проблематика та тенденції розвитку в умовах децентралізації, а також вплив системоутворюючих факторів на розвиток територій. Залежно від визначення правильності та об'єктивності наявних потенціальних можливостей розвитку залежить, на скільки громада буде спроможною та успішною. Часто, за приклад успішного впровадження реформ у сільській місцевості є Польща, завдяки участі в програмах та проектах, за ним ідуть наші представники органів місцевого самоврядування. Це дає змогу зрозуміти та посилити потенціал громади, побачити власні перспективи розвитку сільської території. Важливою складовою сьогодення є цифровий розвиток сільських територій та країни в цілому, а також розробка та впровадження інноваційних технологій в управління їх соціально-економічним розвитком: створюються системи надання послуг, реєстри територіальних громад, системи управління громадою тощо.

Необхідними умовами розвитку сільських територій в Україні повинно стати: підвищення рівня інфраструктури; створення сприятливих умов для формування економічно стабільних сільських родин; зменшення кількості селян, що задіяні у сільському господарстві, через залучення їх до інших форм залучення, зокрема, надання послуг на території; сприяння розвитку сільського підприємництва та розвитку сільського туризму; підтримка з боку районних і обласних структур; формування спроможної територіальної громади; пошук джерел фінансування, зокрема, пошук інвесторів на місцях, а також залучення власних коштів [2].

Селяни мають бути рушійною силою у розбудові сільської місцевості.

1. Нормативно-правове забезпечення регіонального розвитку в Україні. URL: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/november08/3>;

2. Світовий досвід розвитку сільських територій. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2956>.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

Мицай К.О.

Науковий керівник – Гайдученко С.О., д-р держ. упр., професор

В силу впливу процесів глобалізації та революційного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, XXI століття стало інформаційно-комунікаційним етапом розвитку людської цивілізації. Цей етап характеризується безмежною інформаційною насиченістю всіх сфер життєдіяльності людства, яка зумовлює значні суспільні трансформації та розвиток держави, зокрема, у сфері державного регулювання інформаційних ресурсів як ключового чинника формування громадянського інформаційного суспільства.

На такі виклики нашої сучасності Україна, як і усі прогресивні держави, відповідає низкою керівних документів державної політики, як-то: Стратегія сталого розвитку «Україна 2020», Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні, Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року, Концепція розвитку електронного урядування в Україні, Концепція розвитку електронної демократії в Україні, а також постанова Кабінету Міністрів «Деякі питання організації електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів» від 10 травня 2018 р. Згідно з цими документами електронні інформаційні ресурси стають тим механізмом, який забезпечує реалізацію завдань державної інформаційної політики та політики в сферах інформатизації та цифровізації, інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів публічної влади та створення системи електронного уряду, задоволення інформаційних потреб держави, суспільства, бізнесу та громадянина. Разом із цим, українська держава у контексті євроінтеграційних планів має враховувати тенденції Європейського Союзу щодо пошуку певного балансу між повним контролем з боку держави та законами ринку, а також приділяти велику увагу питанням приватизації та лібералізації ринку інформаційно-комунікаційних технологій.

В Україні існують три окремі групи суб'єктів, що мають інституціональну та процедурну специфіку діяльності у сфері електронних інформаційних ресурсів:

- центральні органи державної влади (в межах загальної компетенції визначають основні засади державної інформаційної політики);
- центральні органи виконавчої влади та державні колегіальні органи (реалізація державної інформаційної політики в сфері електронних інформаційних ресурсів через Міністерство цифрової трансформації України, Міністерство інформаційної політики, Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інфор-

матизації, Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України);

– органи державної влади та місцевого самоврядування (реалізують державну політику в галузі електронних інформаційних ресурсів в межах інформаційного забезпечення основних напрямків своєї діяльності).

Особливості їхньої діяльності полягають у регулюванні суспільних відносин на засадах законодавства про захист суспільної моралі та права інтелектуальної власності; порядку формування та ведення інформаційного ресурсу; нормативно-правових актів щодо доступу до інформації. А забезпечення ефективності їхньої діяльності передбачає формування єдиної системи керівних документів державної політики у цій сфері; оптимізацію нормативно-правової бази щодо доступу до публічної інформації, розмежування повноважень та електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів; підвищення компетентності управлінців в органах публічної влади.

Таким чином, прагматичні аспекти державного регулювання у сфері електронних інформаційних ресурсів в Україні мають враховувати європейські тенденції, а подальші дослідження даної проблематики на даному етапі мають бути зосереджені на удосконаленні організаційно-правового механізму цього регулювання.

1. Деякі питання організації електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів: постанова КМУ від 10 травня 2018 р. №357. Офіційний вісник. 2018. № 41. Ст. 1450.

2. Директива Європейського Парламенту і Ради 2003/98/ЄС від 17 листопада 2003 року про вторинне використання інформації публічного сектора. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-03

3. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23 лютого 2006 р. № 3475-IV. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 258.

4. Про затвердження Концепції формування системи національних електронних інформаційних ресурсів: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 5 травня 2003 р. N 259-р. Офіційний вісник України. 2003. № 18. Ст. 864.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ МІСЬКИМИ ЛІСАМИ МІСТА ХАРКОВА

Мусієнко А.С.

Науковий керівник – Дегтяр О.А., д-р держ. упр., доцент

Особливе місце в системі зелених насаджень урбанізованих територій займають міські ліси. Вони найбільш інтенсивно відвідуються населенням та захищають населені пункти від жарких вітрів літом та холодних зимою а також є резервуаром повітря для населення міста.

Оптимальному вирішенню завдань щодо надійної охорони, ефективного захисту, раціонального використання та ефективного відтворення лісових ресурсів сприяє організація та управління ведення лісового господарства на наукових засадах.

Ліси можуть перебувати в державній, комунальній та приватній власності.

Суб'єктами права власності на ліси є держава, територіальні громади, громадяни та юридичні особи.

Міський ліс – лісовий масив або ділянка лісу, розташовані в межах населеного пункту.

В умовах інтенсивної урбанізації територій, розширення існуючих міст, розвитку всіх видів транспорту, підвищення тону миського життя виникає ряд питань стосовно ведення лісогосподарських робіт в них, а саме проведення лісовпорядкування, інвентаризації, рекреаційного використання, їх правове регулювання, суб'єктність утримання миських лісів та форми власності.

Зараз існує проблема забезпечення стабільного підвищення екологічної та санітарно-епідеміологічної безпеки проживання миських жителів та певне погіршення екологічного стану у великих містах країни. Для її вирішення потрібно подальше вивчення питання розвитку та ефективного управління миськими лісами на сучасному етапі розвитку урбанізованих територій, оскільки дослідження цього питання раніше не проводилося.

В Україні історично сформована ситуація з закріпленням державних лісів за численними постійними лісокористувачами. Для ведення лісового господарства ліси надані в постійне користування підприємствам, установам і організаціям кількох десятків міністерств і відомств. За відомчим підпорядкуванням, найбільша площа лісових земель (близько 73 %) перебуває у користуванні лісогосподарських підприємств Держлісагентства України.

Площа миських лісів м. Харкова становить – 3765,8 га, із яких закритих лісовою рослинністю – 3364,3 га.

Миські ліси м. Харкова мають дві форми власності: державну (44,4 %) та комунальну (55,6 %). Ліси державної власності надані в постійне користування двом постійним користувачам: ДП «Жовтнєве лісове господарство» Україна (13,6 %) та ДП «Харківська лісова науково-дослідна станція» Україна (30,8 %). Вони підпорядковуються Державному агентству лісових ресурсів України.

Ліси комунальної власності знаходяться в користування Харківської миської ради, а ведення господарської діяльність покладено на

спеціалізоване комунальне підприємство «Харківзеленбуд» Україна (55,6 %).

Встановлено, що міські ліси м. Харкова займають площу – 3765,8 га, із яких вкритих лісовою рослинністю – 3364,3 га.

Міські ліси м. Харкова мають дві форми власності: державну (Держлісагенство) – 44,4 % та комунальну (Харківська міська рада) – 55,6 %. Належать трьом постійним лісокористувачам: СКП «Харківзеленбуд» (Харківська міська рада) – 55,6 %; ДП «Харківська лісова науково-дослідна станція» (УкрНДДЛГА) – 34,5 %; ДП «Жовтневе ЛГ» (Харківське обласне управління лісового та мисливського господарства) – 13,6 %.

Різна відомча приналежність ускладнює управління міськими лісами м. Харків, а отже система управління ними на сьогодні потребує оптимізації.

1. Лісовий кодекс України / Постанова ВР № 3853-ХІІ від 21.01.94 – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/385>.

2. Shackleton, C. Is there no urban forestry in the developing world? [Text] / Charlie M. Shackleton // *Academic Journals* – 2012 – N. 7(40) – P. 3329–3335.

3. S. Musienko I, O. Lyalin I, L. Tkach I, V. Babenko I, M. Sulikowska 2 Characteristics and current situation of urban forests in Kharkiv region. *Folia Forestalia Polonica, Series A – Forestry*, 2018, Vol. 60 (3), C. 183–191.

ФОРМУВАННЯ ПРІОРИТЕТІВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ – ОДНЕ З КЛЮЧОВИХ ЗАВДАНЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Неборак С.С.

Науковий керівник – Гайдученко С.О., д-р держ. упр., професор

В усі роки незалежної України регіональний розвиток був одним з головних пріоритетів державної політики, який сприяв розвитку держави в цілому. Після конституційного закріплення європейського курсу розвитку України це питання набуває особливого значення, оскільки політика зміцнення потенціалу регіонів є найважливішою складовою діяльності Європейського Союзу та інших європейських інституцій, а одним із копенгагенських критеріїв вступу до Європейського Союзу визначено створення ефективних та стійких демократичних інститутів, у тому числі на регіональному рівні.

За таких умов, стратегічною метою української держави стає вирішення двох взаємопов'язаних завдань: розбудова ефективної моделі публічного управління на усіх рівнях управління шляхом реформ децентралізації та інтеграція в європейський публічний, соціально-економічний та цивілізаційний простір. Це потребує ретельного ви-

вчення шляхів наближення діючої моделі регулювання регіонального розвитку до сучасних демократичних стандартів.

Відомо, що успішні країни світу використовують, переважно, комплекс сучасних механізмів багаторівневого регулювання стратегічного регіонального розвитку, виходячи із принципу доцільності державного впливу. Цей комплекс включає, зокрема, прагматичні принципи взаємодії з приватним сектором та надання грантів; підсистеми моніторингу та оцінювання розвитку; фінансові інструменти регіонального розвитку; інструменти формування партнерських відносин між різними рівнями врядування, широке соціально-економічне співробітництво між регіонами, яке не має кордонів тощо.

В сучасних умовах України ще не сформовано комплексного підходу до визначення стратегічних пріоритетів розвитку регіонів і системного підходу до використання напрацьованих світовою спільнотою ефективних механізмів публічного управління регіональним розвитком, і зокрема, країнами-членами Організації економічного співробітництва та розвитку. Ці країни дійшли висновку, що нарощення та оптимальне використання потенціалу регіонів зумовлює належну практику публічного врядування, яка здатна забезпечити координацію й інтеграцію усіх секторальних політик, а також їх реалізацію у відповідному масштабі через партнерство державних, приватних та громадських організацій.

В силу того, що концепція сучасного публічного врядування охоплює низку нових змістовних аспектів, пов'язаних із демократизацією та децентралізацією владних процедур, з'являється можливість реалізації стратегій інклюзивного розвитку регіонів. Відповідно, актуалізується спроможність регіональної влади формувати та узгоджувати пріоритети стратегічного розвитку на усіх рівнях місцевого самоврядування у контексті обізнаності у поведінкових теоріях стосовно процесу формування політики.

Цей аналітичний напрям набув актуальності у міжнародній практиці врядування в силу дії таких принципів: першочергове врахування особливостей території, її спроможності, простоти процедур, науковості. Поведінкові теорії допомагають сформувати правильне уявлення про державні інвестиції та про політику регіонального розвитку, інструменти яких є взаємозалежними і передбачають їх комплексне використання. Особливо ефективні ці теорії у практиці на регіональному та місцевому рівнях, оскільки сприяють інноваціям, громадській активності, підтримці підприємств, формуванню людського капіталу та інституційному розвитку.

Таким чином, прагматичні аспекти формування та узгодження пріоритетів розвитку регіонів України мають враховувати успішний міжнародний досвід у контексті українських реалій та соціокультурних особливостей, а подальші дослідження даної проблематики мають бути зосереджені, переважно, на системному та комплексному підходах.

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%D1%80>

2. Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932 // Урядовий кур'єр. – 2015. – №230.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР УЧАСТІ МОЛОДІ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ

Петров В.І.

Науковий керівник – Гайдученко С.О, д-р держ. упр., професор

Молодь України (у віці від 14 до 35 років) складає майже третину її населення. Вона визнається як головний людський ресурс всеосяжного розвитку та ключовий чинник соціальних змін, економічного розвитку, технологічних інновацій тощо.

Україна дослухається до закликів Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних, зокрема, європейських, організацій і урядів країн створювати сприятливе середовище для змістової, всеосяжної та прозорої участі в публічному управлінні такої потужної категорії осіб, як молодь. Світова спільнота визнає, що від умінь, здатності та можливостей молоді брати участь у публічному управлінні залежить не лише сучасний стан розвитку суспільства, поточні соціальні й економічні умови, а й добробут і життєдіяльність майбутніх поколінь і цивілізацій.

Участь молоді в управлінні життєдіяльністю країни, регіону, окремої території є одним з основних прав людини. Це право визнано низкою міжнародних договорів, зокрема, Загальною декларацією прав людини, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права, Міжнародним пактом про економічні, соціальні та культурні права, Конвенцією ООН про права дитини та іншими.

Практика європейських країн, стосовно залучення молоді до публічного управління, свідчить про відкриття нових можливостей доступу до додаткових ресурсів (людських, фінансових, технічних тощо); формування та реалізації ефективної політики в різних сферах життє-

діяльності, запобігання корупційним ризикам і впровадження принципів публічного врядування.

У сукупності це обумовлює пошук сучасних способів і засобів забезпечення участі молоді в публічному управлінні в Україні. Актуальність цього питання посилюється відчутним впливом євроінтеграційного вибору України, децентралізацією та демократизацією державного управління, розвитком громадянського суспільства тощо. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом поставила нові виклики щодо відносин держави та молоді у контексті орієнтації на європейські стандарти як важливу умову успішних соціально-економічних, політичних перетворень і подальшого суспільного розвитку. Ці стандарти передбачають громадське представництво молоді, розвиток її політичної та громадської компетентності, залучення молоді до формування та безпосередньої реалізації політики, особливо на місцевому рівні як окремому системному напрямі.

Результати порівняння українського та європейського досвіду щодо забезпечення участі молоді в публічному управлінні сприяли визначенню таких пріоритетних напрямів державної політики:

- нормативно-правове звуження цільової групи шляхом зміни вікових меж з категорії осіб віком 14 – 35 років до категорії осіб віком 14 – 29 років, визнання та стимулювання розвитку неформальної освіти, розроблення політики розвитку сільської молоді, посилення громадянської освіти;

- інституційно-функціональне узгодження міжміністерської діяльності та міжсекторальної взаємодії, здійснення розподілу між формуванням та реалізацією молодіжної політики у контексті її оцінювання та моніторингу, визначення відповідальної особи за молодіжну політику на місцевому рівні, стимулювання розвитку системи громадських (зокрема, молодіжних) організацій в Україні;

- програмно-цільова реалізація обґрунтованої молодіжної політики, а також заохочення мобільності та волонтерської діяльності;

- ресурсне забезпечення участі молоді в публічному управлінні, розвитку молодіжної інфраструктури, навичок з участі молоді в публічному управлінні.

Реалізація цих пріоритетних напрямів щодо забезпечення участі української молоді в публічному управлінні потребує змін до Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» та прийняття окремого нормативно-правового акта щодо неформальної освіти; створення Національної агенції для реалізації молодіжної політики; доповнення Державної цільової соціальної програми «Молодь України» завданнями розвитку сільської молоді та її

громадянської освіти; розробки індикаторів і показників оцінювання та моніторингу молодіжної політики; проведення систематичних соціологічних досліджень і збору статистичної інформації для прийняття управлінських рішень; розвитку демократичних консультативно-дорадчих органів тощо.

Таким чином, прагматичні аспекти забезпечення участі молоді в публічному управлінні України мають враховувати успішний європейський досвід у контексті українських реалій та європейського виміру, а подальші дослідження даної проблематики мають бути зосереджені, переважно, на системному та комплексному підходах до формування та реалізації молодіжної політики на усіх рівнях управління.

1. Загальна декларація про права людини. 1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015

2. Конвенція ООН про права дитини. 1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021

3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. 1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043

4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права. 1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042

5. План заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС затв. наказом Міністерства молоді та спорту України від 05.09.2017 № 3708. URL: http://dsmsu.gov.ua/media/2017/09/18/8/3708_1.pdf

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ

Підмалівська А.П.

Науковий керівник – Гайдученко С.О., д-р держ. упр., професор

В сучасних умовах глобалізованого світу та становлення інформаціональної цивілізації суттєво актуалізувалася проблема громадянської активності в усіх сферах людської діяльності. Не буде людина активною – не отримає життєво необхідні інформацію та знання для прийняття доленосного як особистого, так і суспільного рішення. Особливо відчутно це на рівні місцевого самоврядування, яке перебуває на стадії свого становлення в умовах децентралізації влади та її недосконалого нормативно-правового забезпечення, що провокує низку фактичних та юридичних невідповідностей.

Задекларовані реформою децентралізації спроможність місцевого самоврядування шляхом побудови ефективної системи територіальної організації влади, реалізації положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності та фінансової самодостатності місцевого самоврядування змусили територіальні

громади об'єднуватися, щоб забезпечити населенню необхідний рівень сприятливого життєвого середовища, зокрема, надання йому якісних і доступних адміністративних послуг. До того ж, процеси реформування місцевого самоврядування виявили відсутність ефективних моделей реалізації самоврядних повноважень об'єднаними територіальними громадами, а також недостатнє правове, кадрове, матеріальне забезпечення громад, що не сприяє формуванню їх організаційної здатності або дієздатності.

Взагалі, феномен дієздатності об'єднаних територіальних громад досить складний для дослідження, оскільки за своєю сутністю він тісно пов'язаний з організаційною спроможністю як сукупною характеристикою громади. Очевидно тому більшість науковців при дослідженні спроможності територіальних громад робить акцент саме на матеріальній складовій та шляхах формування місцевих бюджетів і не враховує вирішальної ролі організаційної спроможності та її складової – дієздатності.

Світова практика місцевого самоврядування довела, що саме громадянська активність членів громади є ключем до вирішення усіх задач місцевого значення. Відповідно, ефективна діяльність органів місцевого самоврядування є надійним підґрунтям формування місцевих бюджетів, залучення на територію інвестицій, раціонального розподілу наявних ресурсів та розвитку громадянського потенціалу населення громади. Це засвідчує і той невеликий український досвід реформування місцевого самоврядування та діяльності об'єднаних територіальних громад.

Шляхи підвищення рівня дієздатності та спроможності об'єднаних територіальних громад зумовлюють використання системного та комплексного механізму управління. Цей механізм місцевого самоврядування має включати в себе такі складові:

- принципи дієздатності (прозорість, чутливість, освіченість, іміджевість, обґрунтованість, мобільність);
- цілісна та взаємоузгоджена система законодавства;
- єдина й узгоджена державна політика у питаннях розвитку регіонів;
- чітка стратегія розвитку територіальної громади (довго-, середньо- та короткотермінова);
- реінжиніринг адміністративних процесів на місцевому рівні на підставі соціального партнерства (зокрема, різновиди аутсорсінгу);
- сучасні цифрові платформи для багатосторонньої та багатоаспектної комунікації в системі електронного урядування;

- гнучка функціонально-програмна модель побудови виконавчих органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад;
- інструмент співробітництва територіальних громад;
- система освітньої та просвітницької діяльності у контексті безперервності громадянської освіти.

Таким чином, прагматичні аспекти забезпечення необхідного рівня дієздатності територіальної громади як основи її спроможності за умов децентралізації мають враховувати успішний міжнародний досвід у контексті українських реалій та соціокультурних особливостей, а подальші дослідження даної проблематики мають бути зосереджені, переважно, на системному та комплексному підходах.

1. Про затвердження плану заходів з реалізації нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019 – 2021 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.01.2019 р. № 77-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/77-2019-%D1%80>

2. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 р. №280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%80>.

3. Європейська Хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_036.

СТВОРЕННЯ ІМІДЖУ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

Працибуда М.В.

Науковий керівник – Гнатенко М.К., канд. екон. наук, доцент

Імідж - це публічний образ політичного лідера, державного та громадського діяча, організації, тощо. Образ, який отримують люди про публічних управлінців, є точкою перетину повідомлень, які управлінець надсилає і манери його поведінки, з одного боку, та очікувань аудиторії від публічного діяча, з іншого боку. Як конструкція, образ існує в головах або ж свідомості аудиторії, але він базується на здатності людей розшифровувати повідомлення та інтерпретувати поведінку публічних управлінців, політиків. Окрім поведінки, важливе місце займає висвітлення в засобах масової інформації діяльності публічних управлінців та організацій, а також комунікативні навички та стиль спілкування.

Рейн, Котлер та Столлер [2] вказують, що при формуванні іміджу політика чи державного діяча, головне завдання - видимість та впізнання особистості у суспільстві. Наступне - це довіра, яку повинні мати громадяни до певної особи.

Смайзян і Орзекаускас [1] наводять сім етапів для ідентифікації поточного образу та побудови бажаного образу. Це наступні кроки:

Точний аналіз існуючого зображення з відповідними показниками.

Аналіз факторів, які беруть участь у побудові існуючої ідентичності.

Визначення бажаної ідентичності.

Виявлення розриву між існуючим та бажаним зображенням.

Підготовка плану зменшення розриву між існуючим та бажаним образом.

Виконання плану.

Оцінка впливу виконання плану на імідж.

Також Смайзян і Орзекаускас вказують на те, що існує чотири рівні побудови іміджу:

Фундаментальний образ - перший рівень формування іміджу, який включає індивідуальні та організаційні принципи, філософію, цілі та стандарти дії.

Внутрішній імідж: включає планування та проведення організаційної політики та заходів, спрямованих на членів політичної партії з метою зміцнення їх лояльності до партії, а також партійної солідарності.

Зовнішній імідж: включає діяльність, за допомогою якої публічний управлінець представляється публіці, побудова відповідних відносин із ЗМІ та громадськістю в цілому, поведінка суб'єкта на публіці.

Недосяжний імідж: включає вплив поведінки на фактори, пов'язані з суб'єктом, їх культурна матриця, освіта, мотивація тощо.

Взагалі, існує декілька характеристик, які мають ключове значення для побудови іміджу, таких як: фізичні характеристики, культурні характеристики, організаційна або особиста ідентичність, відображення раніше зазначених елементів у суспільстві та інтерналізація.

Найважливішим для успішного формування іміджу є риси характеру кандидата чи політичного лідера. Зазвичай образ повинен підкреслювати добру і бажану сторону управлінця. У зв'язку з цим неправильною стратегією було б побудувати імідж політика, який відхиляється від його рис характеру, що було б схоже на носіння чужого одягу. У цьому сенсі можна побудувати імідж жорсткої та безкомпромісної людини щодо певних питань, або підготовленої до компромісу, теплої та сповненої розуміння для певних проблем або холоднокровної, раціональної та прагматичної людини.

Люди, які працюють над створенням іміджу, усвідомлюють, що він складається щонайменше з двох елементів, один з них є більш керованим, що включає суб'єкти, для яких створюється імідж, наприклад, певна особа або члени певного суб'єкта господарювання, а інший

- менш керований, такий як ЗМІ, виборці та аудиторія, до якої вони звертаються. Є багато спроб класифікувати аудиторію за її впливом на створення образу [1]. Таким чином, можна говорити про первинну, вторинну та маргінальну аудиторію. Ті, хто створює імідж політичних утворень, досить добре знають, що їм слід готувати різні заходи щодо формування іміджу для кожної з цих аудиторій.

1. Orzekauskas Petras and Smaiziane Ingrida (2007). Public Image and Reputation Management: Retrospective and Actualities; Viesoji Politika IR Administravimas No 19

2. Rein, I. J., Kotler Ph. and Stoller M. R. (1987). High Visibility. The Professional Guide to Celebrity Marketing. How Executives, Politicians, Entertainers, Athletes and Other Professionals Create, Market and Achieve Successful Image. London: Heinemann

ДОСЛІДЖЕННЯ МАРКЕТИНГОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІЙ

Пуцина О.В.

Науковий керівник – Волик С.В., канд. держ. упр.

Маркетинг як одна з концепцій управління вже тривалий час успішно застосовується за кордоном і в Україні на мікрорівні. Однак на рівні територій, маркетингові методи і інструменти використовуються на практиці не в повній мірі. У зв'язку з цим, до теперішнього часу маркетинговий потенціал територій у нашій державі, залишається недостатньо реалізованим. Вичерпання регіональних ресурсів в кризові роки, привели до зниження основних соціально-економічних показників, і стали сигналом для вибору зовсім іншого типу розвитку, так як зроблені раніше заходи щодо диверсифікації регіональної економіки не забезпечили стійких темпів їх зростання. Для заломлення цих тенденцій необхідно розвивати конкурентні переваги на різних рівнях: на мікрорівні - по збереженню наявних територіальних ресурсів і ефективного їх використання; на мезорівні - по продуктивності праці, кваліфікації персоналу, інформаційним, технологічним і кадрових ресурсів; на макрорівні - шляхом збільшення вкладень в інфраструктуру, будівництво, науку, людські ресурси, інтенсивність економічного співробітництва з іншими територіями.

Досягнення перелічених цілей можливе шляхом виявлення здібностей території задовольняти потреби населення, промислових і комерційних структур, культурних і освітніх установ та інших пріоритетних груп споживачів її ресурсів.

За період 1970-1980-х рр. було опубліковано велику кількість теоретичних і прикладних досліджень, що описують різні аспекти поняття «потенціал». Значна частина з них підкреслювала гостроту і важли-

вість проблем оцінки потенціалу, вказуючи на відмінності в самому визначенні поняття «потенціал», а також його структури та сутності. Різноманітність смислового наповнення поняття «потенціал», дозволяє застосувати його до різних галузей науки і діяльності людини в залежності від сутнісних ознак, що включаються в нього: виробничий потенціал; трудовий потенціал; інвестиційний потенціал; ресурсний потенціал; інфраструктурний потенціал; інституційний потенціал; інноваційний потенціал; туристський потенціал; інформаційний потенціал і ін.

При цьому категорія «маркетинговий потенціал», вітчизняними вченими недостатньо вивчена. Не в повній мірі обґрунтовано теоретичні концепції маркетингового потенціалу і у зарубіжних економістів, про що свідчить нечисленність його визначень в науковій літературі. У наявних публікаціях немає єдиного поняття, що характеризує категорію «маркетинговий потенціал», в зв'язку з тим, що воно щодо ново і продиктовано сучасним розвитком ринкових відносин російської економіки.

Однак до теперішнього часу проблема виявлення сутності маркетингового потенціалу території, його ролі і значення в соціально-економічному розвитку регіону не отримала належного повного і всеосяжного наукового обґрунтування і продовжує розглядатися в рамках слабоінтегрованих підходів.

Аналіз етапів еволюції концепцій маркетингу дозволяє виділити наступні підходи до вивчення поняття маркетинговий потенціал: цільової; ресурсний; результативний. Згідно цільового підходу, маркетинговий потенціал вважається відображенням сукупності комерційних і збутових завдань, які система здатна вирішувати з високим ступенем ефективності. Критерієм ефективності в даному випадку є співвідношення результатів виробничо-збутової діяльності і витрат, пов'язаних з її здійсненням.

В рамках ресурсного підходу маркетинговий потенціал системи визначається ступенем контролю території над матеріальними і нематеріальними активами, що забезпечують використання певних технологій виробництва, інновацій та отримання прибутку від них шляхом випуску і реалізації продукції, яка характеризується стійким платоспроможним попитом.

Характерною особливістю і відмінністю перерахованих концепцій є відповідно різне трактування змісту категорії маркетинговий потенціал в залежності від прийнятої концепції маркетингу. В основі результативного підходу у визначенні маркетингового потенціалу лежить сукупність ресурсів, а також здатність організації, в ході здійс-

нення маркетингової діяльності підвищувати конкурентоспроможність організації, її впізнаваність і т.д.

Таким, чином, можна дійти висновку, що маркетинговий потенціал - це сукупна здатність маркетингової системи (підприємства) забезпечувати постійну конкурентоспроможність підприємства, економічну і соціальну кон'юнктуру його товару або послуги на ринку завдяки плануванню і проведенню ефективних маркетингових заходів в області дослідження попиту, товарної, цінової, комунікативної і збутової політики, а також організації стратегічного планування і контролю за поведінкою товару, конкурентів і споживачів на ринку.

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ШЛЯХОМ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНОГО МОВЛЕННЯ

Семізарова В.О.

Науковий керівник – Гайдученко С.О., д-р держ. упр., професор

Глобалізація світу спричинила глибокі трансформації у суспільстві та в усіх сферах його життєдіяльності, що сприяє розвитку нової цивілізації та загострює питання побудови в Україні демократичної та правової держави. В свою чергу, рішення цього питання зумовлює розвиток громадянського суспільства як середовища реалізації творчих ініціатив громадян у вирішенні соціальних, економічних, культурних та інших проблем в умовах інформаційної цивілізації. Досвід успішних країн доводить, що саме громадянське суспільство створює умови для проведення ефективної модернізації державного управління та забезпечення сталого розвитку країни.

Характерно, що інституціоналізація феномену громадянського суспільства в українських реаліях неможлива без формування та розвитку належних джерел інформації, одним із видів яких є засоби масової інформації, і зокрема, суспільне мовлення. В умовах незалежної України суспільне мовлення сформоване, нажаль, під тиском жорстких вимог медіа-ринку. Комерціалізація суспільного мовлення спричинила занепад якості програмного продукту та появу підконтрольних олігархічним групам медіа, що не сприяє розвитку особистості людини-громадянина і її громадської активності, а також гармонійний інформаційно-комунікаційній взаємодії в суспільстві. Крім цього, на зміну філософії мовлення також вплинула цифровізація медіа-технологій, яка зумовила нові виклики свободі слова як ключовому чиннику сталого розвитку, демократії та миру.

За таких умов, одним із головних суб'єктів у процесі суспільного мовлення має бути держава, яка запроваджує прогресивні системи національних засобів масової інформації в сучасних політичних та соціально-економічних умовах. Утворена державою система суспільного мовлення залишається підконтрольною громадськості, продукт якої забезпечує потреби членів суспільства у комунікації та інформації. Аналіз світового досвіду показав, що дана система мовлення виступає як інститут громадянського суспільства, що управляється суспільством, фінансується суспільством (абонентська плата) та призначений для суспільства. Відповідно, в Україні розроблено концепцію державного регулювання діяльності суспільного мовлення, метою якого є вироблення продукту, який сприяє розвитку громадянського суспільства та виконанню функцій публічної служби. Іншими словами, держава намагається балансувати між культурною політикою та економічною політикою. Щоб унеможливити зловживання урядом суспільним мовленням для своїх політичних цілей, останнє не повинне охоплювати широку програмну сферу, яка містить розваги, освітні та культурні програми і, навіть, новини або політичні коментарі. Сприяти цьому можуть такі чинники: певна частка фінансування з публічних фондів; мінімізація доходів від реклами; громадський контроль через зовнішні структури управління. До цього можна додати ще структуру фінансового забезпечення механізму державного регулювання: абонентська плата (збір); державні субсидії; рента за користування радіочастотним ресурсом; спеціальний податок з реклами комерційними та іншими мовниками; спонсорство, добровільні пожертвування, гранти тощо.

Відповідно до Закону України «Про суспільне мовлення», функціональна підсистема державного регулювання діяльності суспільного мовлення складається з таких суб'єктів: Наглядова рада Національного суспільного мовлення та телебачення України (НСТУ) Правління НСТУ; Голова Правління НСТУ; Ревізійна комісія НСТУ; Редакційна рада. Виходячи з демократичних позицій, цю підсистему доцільно доповнити громадським представницьким органом, який забезпечить зворотний зв'язок у форматі комунікації «функціональна підсистема – громадянське суспільство», а також включити інститут Омбудсмена для забезпечення зворотного зв'язку у форматі «центр – громадянське суспільство». У сукупності це дозволить виробляти продукт суспільного мовлення із заданими параметрами та їх контролем. Для забезпечення високої якості цього продукту слід впровадити систему оцінювання, яка узгоджується з цілями, визначеними у законодавстві та відображує сучасний стан суспільних інтересів і цілей. Зарубіжна практика всебічного оцінювання діяльності, прозорості та ефективності

використання коштів у сфері суспільного мовлення базується на конкретних критеріях стандарту якості ISAS BC 9001: точність та якість інформації, загальність доступу, соціальна спрямованість, незалежність і прозорість управління та ін.

Таким чином, прагматичні аспекти щодо державного регулювання суспільного мовлення в Україні мають враховувати європейський досвід, а подальші дослідження даної проблематики на даному етапі мають бути зосереджені на його адаптації до українських реалій.

1. Європейські стандарти у галузі суспільного мовлення / за ред. Т. С. Шевченка, О. А. Сушко. Київ, 2010. 264 с.

2. Конвенція про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження. Ратифіковано Законом № 1811-VI (1811-17) від 20.01.2010 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/952_008/page.

3. Про Суспільне телебачення і радіомовлення України: Закон України № 1227-VII від 17.04. 2014 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1227-18>.

4. Суспільне мовлення: зб. документів Ради Європи. Видавництво «К.І.С.». URL: <https://rm.coe.int/1680706eb2>.

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ЯК НОВИЙ ОБ'ЄКТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Убійшовк К.С.

Науковий керівник – Дегтяр О.А., д-р держ. упр., доцент

В умовах глобалізації та розбудови інформаційного суспільства традиційні способи взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування з громадянами та бізнесом стають недостатньо ефективними. Для створення нових, більш зручних методів доступу до інформації та послуг активно застосовуються сучасні інформаційно-комунікаційні технології. Під електронним урядуванням ми розуміємо форму організації державного управління, за якої відбувається більш ефективна взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою, з суспільством, громадянином та бізнесом шляхом провадження інновацій.

Метою впровадження електронного урядування в Україні є розвиток електронної демократії, тобто участі громадян та бізнесу у державному управлінні через роботу с інформаційно-комунікаційними технологіями, задля досягнення європейських стандартів якості електронних адміністративних послуг, відкритості та прозорості влади для громадян, представників бізнесу та громадських організацій.

Активізацію технологій електронного урядування можливо забезпечити тільки в рамках реформування на сучасних засадах всієї системи публічної влади. Це потребує модернізації у першу чергу системи

державного управління. Саме завдання розбудови системи публічної адміністрації в Україні є масштабним, таким яке потребує значного часу та ресурсів. Це є однією з проблем реалізації - певна несистемність публічної влади в Україні, реформування якої повинно б покращити ситуацію. Однією із істотних умов запровадження технологій електронного урядування є наявність електронних інформаційних ресурсів, які характеризуються різноманітними формами надання інформації, організаційними та технологічними рішеннями, кількість яких збільшується одночасно із стрімким розвитком технологічного прогресу. Кабінет Міністрів України затвердив Концепцію формування системи національних електронних інформаційних ресурсів задля вирішення основних проблем: недосконалість правових норм, необхідність приведення національних інформаційних ресурсів до єдиних державних стандартів на базі новітніх інформаційних технологій і відсутність ефективних національних операційних, пошукових, геоінформаційних та навігаційних систем.

У вересні 2017 року уряд України прийняв відповідне розпорядженням, за яким схвалив Концепцію розвитку електронного урядування в Україні, яка визначила головні цілі, пріоритетні напрямки та заходи розвитку до 2020 року. Було відзначено, що за 2015-2017 рр. Україна піднялась на 25 позицій у світовому рейтингу е-урядування, на 45 позицій та на 30 позицій –у рейтингах відкритих даних. Згідно з документом Державному агентству з питань електронного урядування доручено реалізувати заходи за трьома ключовими напрямками: модернізація публічних послуг, модернізація публічного управління та управління розвитком е-урядування.

Отже, виокремивши основні категорійні поняття, що стосуються електронного урядування, з'ясувавши передові проблеми цього напрямку і розглянувши низку документів, які видані з метою активізувати процес реалізації нового об'єкту правового регулювання, ми можемо зробити висновки: по-перше, актуальність даної теми беззаперечна, адже для виконання Україною поставлених раніше цілей необхідно розширити інформаційно-комунікаційну базу. Ми вважаємо, що дана сфера буде активніше просуватися вперед, за умови більш детального її дослідження і підвищення компетентності щодо цього питання серед населення. По-друге, Кабінет Міністрів проводить активну політику, яка спрямована на популяризацію електронного урядування. В січні 2021 року Міністерство та Комітет цифрової трансформації України оголосив про запуск національної онлайн-платформи електронної демократії.

Якісно побудована система електронного урядування має позитивно впливати на загальний хід та наслідки проведення подальших радикальних перетворень в українському суспільстві, насамперед, соціальної і економічної реформи, розбудови соціальної держави з впливовими інституціями громадянського суспільства

1. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади – <https://www.kmu.gov.ua/news/250283206>

2. Офіційний сайт Міністерства та Комітету цифрової трансформації України – <https://thedigital.gov.ua/>

3. Електронне інформаційне суспільство України: погляд у сьогодення і майбутнє: монографія / [В.М. Фурашев, Д.В. Ланде, О.М. Григор'єв, О.В. Фурашев]. – К.: Інжинірінг, 2005. – 164 с.

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ОЦІНЮВАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Ульяницький О.А.

Науковий керівник – Соболь Р.Г., канд. держ. упр., доцент

Головними методами оцінки персоналу в Україні можна назвати процедури атестації та щорічної оцінки. Вони частково дублюють одна одну. Схоже, що дещо необачною була спроба запровадити нову систему оцінювання – щорічну оцінку – відразу в усій державній службі. Якщо впроваджувати таку процедуру належним чином, це вимагатиме значних зусиль і витрат часу. Форми для оцінки виконання роботи містять правильні запитання, проте, їх забагато. Оскільки були запроваджені інструкції, але не проводилося ніякого навчання, сумнівною видається здатність керівників державних служб сприйняти нову ідею – і для цього висновку є декілька підстав. По-перше, не було проведено чіткого розмежування між добре знайомою атестацією і невідомим нововведенням. По-друге, щорічна оцінка, схоже, носить суто формальний характер, на відміну від атестації, не маючи ніяких наслідків для кар'єри або оплати праці державних службовців, тому її впровадження додатково до атестації втрачає будь-який сенс.

З досвіду відомий факт, що успішне впровадження щорічної оцінки виконання вимагає впровадження навчальних програм для керівництва, працівників кадрових підрозділів і персоналу, хоча для останніх це навчання має здебільшого інформативну мету. Оцінка та атестація також фокусуються на різних цілях. Можливо, процес впровадження оцінки потребує більшої уваги до відповідного навчання, щоб з часом стати ефективним. Існують різні підходи стосовно поєднання результатів оцінки з преміями, при чому деякі дослідження взагалі виступають проти такого поєднання. Можливо, спочатку було б краще

розділяти преміювання і результати оцінки поки система не сформувалася остаточно, оскільки процес оцінки виконання може занадто сконцентруватися на питаннях оплати, а недостатньо – на постійному удосконаленні виконання роботи. Згодом можна буде поєднати ці речі, коли система оплати праці буде відрегульована і відповідатиме європейським стандартам [1, с. 35].

За декілька років, що пройшли з моменту впровадження щорічної оцінки, стало зрозумілим, що якість впровадження цієї процедури неоднакова. Немає розуміння потенційної цінності системи оцінювання діяльності, можливо, тому що не було встановленого чіткого зв'язку щорічної оцінки із атестацією, системою оплати праці та кар'єрним зростанням. Окрім цього, успішність оцінки індивідуальної діяльності працівників є результатом впливу багатьох факторів – стилю керівництва, ефективності організаційного планування, моніторингу виконання впродовж року та періодичних перевірок і обговорень конкретних завдань у формі зворотного зв'язку. Якщо звузити щорічну оцінку до щорічної співбесіди, вона не може бути ефективною, якщо не прописати детально всі завдання ще на початку періоду, який оцінюється.

Замість того, щоб протиставляти атестацію і щорічну оцінку і висувати аргументи на користь кожної з них, більш продуктивним видається поєднати їх і взяти найкраще з обох, щоб підготуватися до майбутніх змін у галузі управління персоналом. Поки що паралельне існування двох систем ускладнює ситуацію і призводить до втрати часу.

Схоже, що ці дві системи мають неоднакові цілі. Атестацію проходять всі працівники. У результаті комісія уповноважених осіб приймає рішення стосовно того, чи відповідає атестований очікуваному рівню кваліфікації. Позитивний результат атестації в кінцевому підсумку може призвести до підвищення рангу, зарахування до кадрового резерву або рекомендації до проходження стажування на вищу посаду, призначити надбавку або змінити її розмір, порушити клопотання про продовження терміну перебування на державній службі. Також за результатами атестації працівнику може бути рекомендовано підвищити кваліфікацію або набути певних навичок [2, с. 64]. Хоча чимало державних службовців позитивно ставляться до атестації, оскільки вона має конкретні наслідки, все-таки цей процес видається досить формальною процедурою. До того ж комісія має статус арбітрів, які можуть вплинути на призначення рангу державного службовця. Тим самим підкреслюється підлегла позиція службовця.

Щорічна оцінка у тому вигляді, в якому вона існує, також має свої недоліки, зокрема надмірну деталізацію. Щорічна оцінка запроваджена лише декілька років тому і ще не стала традиційною. Варто відзначи-

ти, що в країнах ОЕСР щорічні оцінки також видозмінювалися від дуже специфічних і деталізованих оцінок на початку до більш узагальненого оцінювання успішності, участі в досягненні цілей організаціях та показників індивідуального розвитку згодом. Замість того, щоб звітувати перед комісією, що річна оцінка базується на індивідуальному діалозі з керівником-посередником. Тому найбільшою помилкою було запроваджувати щорічну оцінку без попереднього навчання для всіх керівників.

У довгостроковій перспективі необхідно досягти більш сталого балансу між системою оплати, плануванням кар'єри і проведенням оцінювання. Щоб посилити мотивацію персоналу, необхідно досягти прогресу в усіх трьох компонентах.

Головна мета – забезпечення дієвості процедури оцінювання діяльності та підвищення впливу оцінювання діяльності державних службовців на результативність діяльності службовців, що оцінюються, та органів влади, в яких вони працюють, а також посилення зв'язку оцінювання із проходженням державної служби.

Отже, необхідно привести процедуру оцінювання державних службовців у відповідність до кращих європейських практик шляхом скасування процедури щорічної оцінки та вдосконалення процедури та практики атестації у тому числі подолання формалізму при її проведенні.

1. Соколова Т. А. Вплив навчання на зростання кар'єрного потенціалу державних службовців в Україні / Т. А. Соколова // Вісник державної служби України. – 2019. – № 5. – С. 34-37.

2. Холуйко В. М. Кадри в регіоні України: становлення та розвиток: [моногр.] / В. М. Холуйко. – К. : Науковий світ. – 2011. – 64 с.

КОНЦЕПЦІЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО МАРКЕТИНГУ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Шаповалова О.Г.

Науковий керівник – Волик С.В., канд. держ. упр.

Забезпечення конкурентоспроможності територій стає пріоритетним завданням на сучасному етапі розвитку держави. Урбанізаційні процеси, які сьогодні відбуваються в Україні, призвели до виникнення між містами, регіонами та іншими населеними пунктами конкурентної боротьби, таким чином перетворив останніх з місць проживання та здійснення різного виду діяльності у самостійні суб'єкти, які можуть проводити заходи щодо підвищення своєї конкурентоспроможності,

привабливості для інвесторів, туристів, нового населення тощо. Для формування довгострокової та стійкої конкурентоспроможності території необхідна розробка стратегії її розвитку, що забезпечує комплексний підхід до аналізу території, яка враховує її специфіку, переваги та недоліки, можливості, що виділяє базові стратегічні орієнтири. Комплексний підхід до формування стратегії розвитку територій можливий в рамках концепції територіального маркетингу, що дозволяє провести детальний аналіз регіону і створити ефективну програму його подальшого стійкого розвитку. Дана концепція орієнтована на основних споживачів територіального продукту, а саме населення, бізнес та владу, та направлена на максимальне задоволення їх потреб та підвищення якості життя населення. Особливо актуальне це питання для територій, на яких обмежений спектр галузей і ресурсний потенціал, є значні демографічні і соціальні проблеми.

Узагальнюючи підходи до трактування територіального маркетингу, запропоновано наступне визначення: територіальний маркетинг (маркетинг територій) – це науково-обґрунтований та практично-орієнтований механізм створення та просування території як комплексного маркетингового товару який має задовольнити потреби конкретних споживачів з метою забезпечення сталого розвитку території.

Характеризуючи основні поняття територіального маркетингу слід виділити суб'єктів маркетингу які займаються просуванням території як комплексного маркетингового товару, основною метою яких виступає створення, підтримка або зміна думок, намірів і (або) поведінки суб'єктів-споживачів. До таких суб'єктів можна віднести територіальні органи влади і управління, місцеві економічні агентства розвитку, туристичні оператори та агентства, торгові дома, спортивні комітети і федерації, будь-які інші структури, локалізовані на території та функціонуючі з метою залучення уваги до неї можливих споживачів та утримання вже присутніх.

Важливу роль в концепції територіального маркетингу грає базовий комплекс маркетингу «4P», в якому є чотири складових.

Сучасна модель територіального маркетингу включає нові компоненти, що створює можливість більш детально і докладно проаналізувати складові регіонального розвитку, спираючись на маркетингову концепцію. В роботі запропоновано комплекс «12P», а саме дванадцять найважливіших складових регіонального розвитку: Product - базу продукцію, вироблену в регіоні; Place (Територія) - географічне розташування регіону, Price (ціна) – сформований в регіоні рівень цін; Production (виробництво) - особливості розвитку базових галузей; Promotion (просування) - комплекс дій, метою яких є просування позитивної інформації про регіон, створення позитивного іміджу регіону та сприятливого ставлення до нього, що є важливою складовою його ін-

вестиційної привабливості; People (люди) - рівень людського розвитку регіону, аналіз індексу людського розвитку і рівня життя, а також застосування концепції соціального маркетингу; Personell (трудові ресурси) – маркетинг трудових ресурсів регіону; Patterns - прийняті в регіоні норми і зразки поведінки, а також вплив базових інститутів (бізнес, влада);. Placement of Funds (інвестиції) - інвестиційна складова регіону; Pollution (забруднення) - рівень екологічної безпеки, Policy (політические фактори) – законодавство, пріоритетні програми і проекти, Progress (інновації, науково-технічний прогрес) - частка інноваційної продукції регіону, чисельність персоналу, зайнятого дослідженнями і розробками.

Проаналізувавши стратегічні напрями, а також зовнішні та внутрішні фактори впливу на процес сталого розвитку територій можна зробити висновок, що розробка стратегії розвитку території має ґрунтуватися на комплексному, довгостроковому програмному підході, об'єднуючи зусилля різних регіонів, в тому числі з різним рівнем розвитку та різними маркетинговим потенціалом, націленим на забезпечення всебічного розвитку території. А для цього на початковому етапі рекомендується розробити комплексну програму розвитку, встановити принципи функціонування, сформувати інфраструктуру та проявити конкурентні якості.

РЕГІОНАЛЬНИЙ РІВЕНЬ УПРАВЛІННЯ КОНФЛІКТАМИ МІЖ ОРГАНАМИ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ

Шевченко Я.С.

Науковий керівник – Гайдученко С.О, д-р держ. упр., професор

В умовах децентралізації та становлення системи публічного управління, науково-технічного прориву у інформаційно-комунікаційній сфері, а також формування громадянського інформаційного суспільства в Україні відчутно актуалізуються питання управління конфліктами між органами влади та громадськістю. Це зумовлює поглиблення наукових уявлень про природу та динаміку соціальних конфліктів, проявів конфліктів в органах публічної влади; про методи діагностики та врегулювання соціальних конфліктів; про потенціал Інтернет-мережі та сучасні моделі взаємодії та взаємовідносин у сфері публічного управління.

Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016 – 2020 роки хоч і задекларувала державну політику у сфері управління конфліктами з позицій координації її цілей та заходів з визначеними пріоритетами, однак взаємодія органів влади із громадськістю залишається малоефективною через недостатню прозорість діяльності влади та низький рівень взаємної довіри. До

того ж, недосконалість чинного законодавства створює штучні перешкоди для реалізації громадських ініціатив, розгляду та врахування громадських пропозицій органами влади тощо. Не досягає законодавство України і до європейських стандартів у сфері розвитку громадянського суспільства, управління конфліктами у взаємодії органів влади та громадськості, особливо на регіональному рівні.

У сукупності зазначене зумовлює підвищення ефективності практик інформаційно-комунікаційної взаємодії та надання їм нової якості, зокрема, за рахунок розвитку інститутів громадянського інформаційного суспільства. Тут можуть бути доцільними моделі відносин, які інтегрують інституційні, технологічні, політичні, соціокультурні аспекти інформаційно-комунікативної взаємодії органів влади та суспільства і їх змістовну складову. При цьому пріоритетним залишається поєднання об'єктивних (організаційно-правових) та суб'єктивних (соціально-психологічних) складових механізмів управління конфліктами.

Для попередження конфліктів в усьому світі використовуються такі заходи соціального діалогу, як інформування, консультування; медіаторство (перемовні технології), арбітраж (передбачає участь нейтрально налаштованого суб'єкта), а також акаунтінг (процес збору відомостей або облікових даних) в діяльності конкретних органів влади; впровадження кодексів етичної поведінки та контроль за дотримання етичних норм взаємодії, просвітницькі заходи з конфліктології та психології, тренінги з підвищення культури управління конфліктами; широке використання медіа-технологій з позитивним контентом тощо.

Отже, очевидно, що попередження та нейтралізація соціальних конфліктів на регіональному рівні між органами влади та громадськістю носить багатовимірний характер, який слід розглядати у контексті специфіки організаційно-правового, соціально-психологічного та медіа-комунікаційного механізмів публічного управління конфліктами.

Таким чином, прагматичні аспекти впровадження сучасних принципів врядування в публічне управління України мають враховувати успішний європейський досвід у контексті українських реалій та соціокультурних особливостей, а подальші дослідження даної проблематики мають бути зосереджені, переважно, на системному та комплексному підходах.

1. Карлов Т. В. Адаптація зарубіжного досвіду щодо управління конфліктами у взаємодії органів влади та громадськості в Україні. Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. 2018. Вип. 3 (62). С. 202-209.

2. Крутий О. М. Діалогова взаємодія органів державної влади та громадськості : монографія. Харків : Магістр, 2008. 236 с.

3. Про соціальний діалог в Україні : Закон України від 23.12.2010 № 2862-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2862-17>

НОВІ ПРІОРИТЕТИ АДАПТАЦІЇ РОЗУМНИХ МІСТ ДО УМОВ COVID -19

Унучко С.В., Чалий Б.І.

Науковий керівник – Момот Т.В., д-р екон. наук, професор

Наслідки COVID-19 суттєво вплинули на функціонування сучасних міст. Це пов'язано з багатьма причинами серед яких зміна режиму роботи мешканців міста, обмеження міжнародних мандрівок, відміна масових туристичних або культурних заходів тощо.

До ключових питань, що підіймаються у містах за результатами наслідків пандемії слід віднести: як вплине переміщення робочих місць в Інтернет на мобільність жителів міста; що станеться з великими центрами для проведення масових заходів; як зміняться споживчі витрати в місті якщо зменшиться кількість міжнародних відвідувачів, якими будуть економічні наслідки пандемії для міста.

В таких умовах пандемія відіграє роль прискорювача структурних трансформацій задля пошуку нових рішень у відповідь на рівні міста, що обумовлює доцільність дослідження можливих шляхів адаптації міст до умов, що склалися під впливом негативних наслідків.

За даними дослідження встановлено п'ять категорій факторів, що впливають на формулювання ефективних заходів у відповідь, а саме:

– Вартість близькості: COVID-19 змінив реальний і передбачуваний ризик саме тієї фізичної близькості і демографічної концентрації, яка визначає міста. У той же час, у міру того як моделі віртуального взаємодії і віддаленої роботи стають більш життєздатними, баланс витрат і вигоди, пов'язаних з міським життям, як для жителів, так і для компаній, змінився.

– Фіскальні точки прориву: економічні порушення, викликані кризою, суттєво вплинули на бюджет багатьох міст, збільшуючи борговий тягар, що в багатьох випадках обмежує місцеві органи влади на довгі роки.

– Глобальна фрагментація: криза створила абсолютно новий набір перешкод для глобальних потоків комерції, інвестицій, людей, ідей, даних і технологій, що суттєво обмежує міжнародне співробітництво.

– Міській поділ. Міста також стикаються з рядом довгострокових проблем, які ускладнюють пандемією. По-перше, це постійна проблема соціальної і економічної нерівності, яка зараз посилюється рівнями безробіття, яких не було в багатьох частинах світу протягом приблизно

70 років. Зі збільшенням автоматизації містам – традиційно центрам економічних можливостей – також доведеться боротися з її впливом на зайнятість, освіту і програми навчання.

– Тиск навколишнього середовища. Нарешті, найбільш актуальною темою для багатьох міст є постійно зростаюча небезпека зміни клімату. Забруднення, нестача води і схильність до все більш частих екстремальних погодних явищ вимагають від міст пошуку нових способів стати безпечними, стійкими і здоровими місцями для життя і роботи.

– Міста відіграють центральну роль в прогресі людства і прискоренні економічного зростання. У містах зосереджений людський і фінансовий капітал, легко доступна інфраструктура і можлива глибока спеціалізація, що підвищує продуктивність.

Таким чином, в сучасних умовах пріоритетним є адаптація до умов, що склалися, шляхом стимулювання інноваційного прогресу в трьох життєво важливих сферах:

– створення цінності для міста: потребує структурного оновлення те, як міста створюють цінність для жителів, підприємств і спільнот;

– можливості підключення глобальних міст: передбачає пошук нових засобів захисту глобальних потоків торгівлі, інвестицій, ідей і людей в фрагментованому світі;

– трансформація міського простору: акцентує увагу на необхідності переосмислення міського планування, використовуючи фізичний простір і технології, щоб зробити навколишнє середовище більш стійким та інклюзивним.

АНТИКРИЗОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Аверіна М.І.

Науковий керівник – Мізік Ю.І., канд. екон. наук, доцент

Останні роки постає проблема збільшення банкрутства підприємств, яке пов'язано з внутрішніми чинниками, такими як: дефіцит оборотного капіталу підприємства; низький рівень ліквідності і подальше його зниження; скорочення об'ємів виробництва; постійна збитковість і падіння продажів; неспроможність підприємства розрахуватись за своїми зобов'язаннями, та інші., та зовнішніми чинниками, такими як: збільшення інфляційних процесів; нестабільність законодавства; натиск дій контролюючих органів; збільшення податків і зборів; науково-технічний прогрес; загострення міжнародної конкуренції, та інші. Так, у 2018 році кількість ліквідованих підприємств склала: 335, у 2019 році – 277, у 2020 році – 210. Все це

свідчить, про неефективне використання антикризового менеджменту або взагалі його відсутність та також вплив вище перелічених чинників. Тому, антикризове управління повинне здійснюватися на постійній основі. Але далеко не всі підприємства це розуміють, тим самим ставлячи під загрозу фінансово-економічну безпеку підприємства. Саме тому важливо розуміти взаємозалежність між фінансово-економічною безпекою і антикризовим управлінням на підприємстві.

Дослідженням управління фінансово-економічної безпеки займаються, так вчені: Г.Козаченко, І. Ілляшенко, О. Вихристюк, О. Ляшенко, Т.Васильців, та інші. Розглядають антикризове управління: Б. Андрушківа, В. Василенко, Є. Уткіна, П. Перерва, Т. Васильєва та інші.

Безпека – це невід’ємна частина будь-якого підприємства. Потреба в безпеці виникає у будь-яких сферах підприємництва, та зокрема у таких складових економічної безпеки, як: фінансова, кадрова, техніко-технологічна, політико правова, інформаційна, екологічна, силова. Єдиного трактування безпеки немає. Це пояснюється концептуальними розбіжностями, що сформувалися на початку і які не усунені до сьогодні.

Однак, Кравчук П.Я. пропонує трактувати безпеку для підприємства в таких 3 інтерпретаціях: 1. Безпека, як стан об’єкта – це стан захищеності від будь-яких небезпек, загроз та ризиків пов’язаних з можливими шкідливими наслідками впливу чинників внутрішнього та зовнішнього середовища. 2. Безпека, як здатність об’єкта – зберегти свою сутність і цілісність в умовах цілеспрямованого, руйнівного внутрішнього або зовнішнього впливу. 3. Безпека – це відсутність небезпек, загроз та реальних або потенційних ризиків для того чи іншого об’єкта.

Безпека належить до базових характеристик функціонування і розвитку будь-якої системи. Відповідно потреба в безпеці є основною для господарюючих суб’єктів, що діють на різних рівнях організації суспільно-господарського життя. Якщо дана потреба не реалізується, то мають місце звуження ресурсної бази, зниження ефективності та поглиблення соціально-економічних протиріч між суб’єктами-учасниками економічних відносин.

Завдяки багатогранним і різностороннім визначенням безпеки можемо сформувати поняття фінансово-економічної безпеки підприємства: фінансово-економічна безпека підприємства – це такий стан фінансово-економічної діяльності підприємства, який забезпечує захищеність його фінансово-економічних інтересів від внутрішніх та

зовнішніх загроз та створює необхідні фінансово-економічні передумови, для стійкого розвитку в поточному та довгостроковому періоді. Вона має за мету: досягнення найвищої ефективності фінансової стабільності функціонування підприємства, а також створення умов для подальшого розвитку через своєчасне виявлення і запобігання зовнішнім та внутрішнім небезпекам та загрозам.

Механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки є складовою системи економічної безпеки підприємства, що є сукупністю цілей, завдань, методів та заходів, реалізація яких дозволяє досягнути цільового рівня економічної безпеки підприємства. Потреби забезпечення фінансово-економічної безпеки формуються під впливом цілого ряду чинників: об'єктивних і суб'єктивних, внутрішніх і зовнішніх, прогнозованих і непередбачуваних.

Так як один з етапів оцінки рівня фінансово-економічної безпеки передбачає діагностику фінансового стану та включає попередження банкрутства, то можна сказати, що антикризовий менеджмент, який у своєму розумінні є також превентивними заходами, задля подолання кризи на початкових стадіях або зовсім її уникнення, а також уникнення фінансових та інтелектуальних витрат та недопущення ліквідації господарюючого суб'єкта (підприємства), можемо зробити висновок, що антикризове управління є однією з складових забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. До того ж, вони мають дуже тотожні визначення.

Якщо точніше визначити трактування антикризового менеджменту, то сформуємо таке визначення: антикризовий менеджмент – процес застосування форм, методів і процедур, направлених на соціально-економічне оздоровлення фінансово-господарської діяльності індивідуального підприємства і розвиток умов для виходу з кризового стану. Його метою є також забезпечення стійкого фінансового стану підприємства шляхом виявлення внутрішніх і зовнішніх ознак кризи, та недопущенні подальшого поглиблення їх, а також відновленні здатності підприємства як мікроекономічної системи до самоорганізації. Антикризове управління: прогнозує та діагностує кризи на будь-якій їх стадії, включаючи передкризове становище; вирішує проблеми, які пов'язані з основними сферами функціонування підприємства і включають комплекс проблем фінансово-економічного характеру; проблеми банкрутства, санації, та інші.

На сьогодні антикризове управління – це новий менеджмент, який спрямований на передбаченні кризових ситуацій та відведенні наслідків у виробництві. Система антикризового управління переважно заснована на класичній теорії менеджменту та існує паралельно з

нею. В цілому можна сказати про те, що оскільки кризові явища супроводжують діяльність суб'єкта господарювання постійно, постійно несучи загрозу фінансово-економічній безпеці, то є необхідність здійснювати антикризове управління з метою забезпечення фінансово-економічної безпеки. Також доведений взаємозв'язок та взаємозалежність фінансово-економічної безпеки підприємства та антикризового управління. Чим вищий рівень фінансово-економічної безпеки включаючи як складову антикризовий менеджмент, тим стійкішим є підприємство до впливу деструктивних чинників.

ВИЗНАЧЕННЯ ПОРЯДКУ ПЕРЕХОДУ НА ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Горбенко Є.Ю., Лементов М.А.

Науковий керівник – Мізік Ю.І., канд. екон. наук, доцент

Розвиток інформаційних технологій, глобалізація економіки, міжнародна співпраця, транснаціональні корпорації вимагають гармонізацію підходів до складання фінансової звітності, яка має бути зрозумілою для усіх без винятку користувачів. Виходом з такої ситуації і стали Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, англ. IFRS), які впроваджують єдиний підхід до складання фінансової звітності та висвітлення господарських операцій.

Облік та звітність, сформована у відповідності до вимог МСФЗ представляє собою певний «знак якості» та надійності інформації поданої у звітності. Для компаній, які планують вихід на міжнародні ринки, акції яких котуються на фондових ринках, які мають залучені інвестиції від міжнародних донорів застосування МСФЗ є обов'язковою умовою.

Історично склалось, що в Україні бухгалтери орієнтовані перш за все на податковий облік. Проте, Податковий кодекс України, також дозволяє вести бухгалтерський облік на вибір або за Національними стандартами (П(с)БО) або Міжнародними стандартами обліку (МСФЗ).

Перехід до облік у відповідності до системи МСФЗ вимагає зміни облікової політики та проведення певних дій, спрямованих на узгодження (трансформацію) обліку за П(с)БО та МСФЗ. Трансформація полягає у тому, щоб виявити розбіжності в обліку між Національними стандартами та МСФЗ та здійснюється у відповідності до МСФЗ IFRS 1 «Перше застосування міжнародних стандартів фінансової звітності».

Алгоритм щодо переходу на стандарти МСФЗ орієнтовно може включати наступні кроки:

Крок 1. Визначення з датою переходу. Зазвичай це 01 січня, проте період може бути іншим, якщо користувачами звітності встановлено інший звітний період для фінансового року.

Крок 2. Розробка облікової політики у відповідності до вимог МСФЗ. Положення даної облікової політики до попередніх періодів застосовується ретроспективно, що відобразиться в трансформаційних коригуваннях.

Крок 3. Підготовка оборотно-сальдової відомості по рахункам обліку у відповідності до П(с)БО.

Крок 4. Аналіз залишки по кожному з рахунків обліку на предмет їх відповідності МСФЗ та обліковій політиці.

Крок 5. Здійснення трансформаційних (коригуючих) записів у зв'язку з виявленими відмінностями. Це можуть бути наприклад відмінності у сумі амортизації, припинення або визнання певних об'єктів, перекласифікація статей тощо.

Трансформаційні записи не повинні впливати на фінансовий результат року, тому мають бути здійснені через рахунок нерозподіленого прибутку (збитку).

Крок 6. Складання трансформованої оборотно-сальдової відомості.

Крок 7. На підставі трансформованої оборотно-сальдової відомості складання фінансову звітність.

Окрім вже звичних для нас балансу (звіт про фінансову позицію), звіту про фінансовий результат (звіт про прибути і збитки) в пакет звітності за МСФЗ входить звіт про власний капітал та звіт про рух грошових коштів.

В примітках розкривається: загальна інформація щодо компанії; основи підготовки, затвердження і подання фінансової звітності; суттєві положення облікової політики; істотні судження і допущення; розкриття інформації щодо використання справедливої вартості; перекласифікації у фінансової звітності за звітний рік у порівнянні з фінансовою звітністю попереднього року та виправлення помилок; розкриття інформації, що підтверджує статті, подані у звітності.

Необхідно також взяти до уваги перехідний (порівняльний період), згідно з вимогами п. 30 МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності») має бути 2 порівняльних періоди для кожного виду звітності та 3 для звіту про прибутки і збитки.

Отже, застосування МСФЗ як концептуальної основи обліку та звітності, є свідченням надійності інформації, її повноти висвітлення та відповідно така звітність викликає більшу довіру у її користувачів.

Необхідність використання єдиних облікових підходів спричинено ринковими умовами, тож МСФЗ впроваджують все більше і більше підприємств в Україні.

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

Наджафов Н.Н., Сидоренко Р.І.

Науковий керівник – Мізік Ю.І., канд. екон. наук, доцент

Відповідно до змін Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» сферу застосування міжнародних стандартів фінансової звітності (далі — МСФЗ) поширено на великі підприємства, що належать до тих, що становлять суспільний інтерес відповідно до пп. 1 п. 1 розділу I цього Закону, та підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення.

Відповідно до внесених змін МСФЗ для складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності застосовують:

– обов’язково – підприємства, що становлять суспільний інтерес (підприємства – емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ і недержавних пенсійних фондів, що належать до мікропідприємств і малих підприємств, та підприємства, які відповідно до цього Закону належать до великих підприємств), публічні акціонерні товариства, підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення, а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України. Для таких підприємств проведення аудиту фінансової звітності є обов’язковим;

– добровільно – інші підприємства (суб’єкти господарювання, крім бюджетних установ), які самостійно визначили доцільність застосування МСФЗ.

Фінансова звітність та консолідована фінансова звітність за 2017 р. складаються підприємствами, які вперше переходять на МСФЗ згідно з національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Особливості складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності за МСФЗ у перші звітні періоди визначає МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності». Цей стандарт застосовують усі підприємства, які вперше складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за

МСФЗ. Необхідно пам'ятати, МСФЗ 1 не застосовується у разі, якщо підприємство:

а) припиняє подавати фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність згідно з П(С)БО, попередньо подавши її за 2017 р., а також склавши фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за цей самий період за МСФЗ, яка має містити чітке та беззастережне висловлювання про відповідність МСФЗ;

б) подало фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за 2017 р. згідно з національними вимогами і ця фінансова звітність та консолідована фінансова звітність містили чітке та беззастережне висловлювання про відповідність МСФЗ або

в) подавало фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за 2017 рік та попередні роки власникам або іншим користувачам, яка містила чітке та беззастережне висловлювання про відповідність МСФЗ, навіть якщо аудитори висловили умовно-позитивну думку стосовно такої звітності в своєму аудиторському звіті (висновку).

Різниця, які виникають унаслідок застосування вимог МСФЗ до операцій та подій при складанні балансу на дату переходу на МСФЗ, відображаються у складі нерозподіленого прибутку (збитку) або інших складових власного капіталу.

Підприємство розкриває інформацію про вплив переходу на МСФЗ на його фінансовий стан, фінансовий результат (сукупні доходи) і грошові потоки, як того вимагає МСФЗ 1.

Таким чином, перспектива застосування МСФЗ в Україні буде залежати від ефективності реформування системи бухгалтерського обліку та впровадження методології формування економічної інформації згідно з міжнародними стандартами для забезпечення відкритості, прозорості та зіставлення показників фінансової звітності.

ПОРІВНЯННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА П(С)БО ТА МСБО

Фарафонова А.Д.

Науковий керівник – Мізік Ю.І., канд. екон. наук, доцент

В умовах інтеграційних процесів економічного розвитку роль прозорості, достовірної та зрозумілої невинно зростає для всіх користувачів бухгалтерської інформації та фінансової звітності. На сьогоднішній день постає необхідність адаптації національної системи обліку до вимог міжнародної практики. Впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) сприяє підвищенню

прозорості та зрозумілості інформації про діяльність суб'єктів господарювання для іноземних інвесторів. Важливим елементом, що забезпечує ефективне функціонування діяльності будь-якого підприємства в будь-якій державі є основні засоби, що є основною складовою активів і значно впливають на фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання, тому правильність ведення їх обліку та врахування міжнародного досвіду є необхідним.

Оскільки основні засоби є однією з головних складових балансу, а відповідно впливають на фінансовий результат, то питання ведення обліку відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку відображено у роботах багатьох науковців. Проте, за останні роки були внесені суттєві доповнення та зміни в національних та міжнародних стандартах, що обумовлює необхідність здійснити порівняння правил ведення обліку з метою визначення шляхів їх удосконалення.

Так, за П(С)БО основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

За МСБО основні засоби – це матеріальні об'єкти, які: утримуються для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей; використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду.

Таким чином, визначення «основні засоби» за національними та міжнародними стандартами можна вважати тотожним, та виокремити загальні критерії визнання основних засобів, а саме: а) активи повинні мати матеріальну форму; б) термін їх використання повинен перевищувати один рік чи операційний цикл, якщо він більше року; в) сфера застосування – здійснення основної діяльності підприємства.

Згідно МСБО слід припиняти визнання балансової вартості об'єкта основних засобів після вибуття або коли не очікують майбутніх економічних вигод від його використання або вибуття. Прибуток чи збиток, що виникає від припинення визнання об'єкта основних засобів, слід включати до прибутку чи збитку, коли припиняється визнання об'єкта. Прибутки не слід класифікувати як дохід.

Також на відміну від національних П(С)БО відсутні вимоги до деталізації категорій основних засобів за міжнародними стандартами,

що, безумовно, підвищує самостійність підприємств та можливості врахування ними особливостей свого технологічного циклу.

Основні засоби при придбанні зараховуються на баланс за первісною. Як П(С)БО 7, так і МСБО 16 включають у первісну вартість: а) ціну придбання, включаючи імпортні мита та невідшкодовані податки після вирахування торговельних знижок та цінових знижок; б) будь-які витрати, які безпосередньо пов'язані з доставкою активу до місця розташування та приведення його в стан, необхідний для експлуатації; в) первісну попередню оцінку витрат на демонтаж, переміщення об'єкта та відновлення території, на якій він розташований.

Отже, національні положення та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку мають багато спільного, але разом з тим існують розбіжності у питаннях оцінки, визнання витрат на поліпшення та амортизації основних засобів.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

Дудінська Д.О.

Науковий керівник – Конопліна О.О. канд. екон. наук, асистент

Фондовий ринок має велике значення в розширенні ринкового простору. Низький рівень розвитку фондового ринку в Україні призводить до того, що ринок цінних паперів слабо розвинений та знижує конкурентоспроможність країни в отриманні інвестицій з міжнародних ринків. Постає необхідність створення кращих умов для залучення іноземних інвестицій та покращення управління механізмів фондового ринку.

Дослідженню проблеми та перспектив ринку цінних паперів України присвячено багато праць вчених, зокрема Терещенко Г. М., Коваленко Ю., Богатова А. О. та інші.

Метою дослідження є оцінка стану фондового ринку України та визначити проблеми розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно зі ст. 2 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок», фондовий ринок (ринок цінних паперів) – сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу та обліку цінних паперів і похідних (деривативів).

Ринок цінних паперів України має вплив не тільки на ринок капіталу, а й на всю фінансову систему України.

Україна не зможе досягти успіху в розвитку фондового ринку, якщо буде відсутня структурована державна політика, яка спрямована на досягнення поставленої мети.

На сьогодні існує проблема податкового стимулювання розвитку фондового ринку. Щоб виправити це, потрібно покращити бізнес-середовище, спробувати зменшити податковий тиск на підприємства. Також є проблема з низьким рівнем управління акціонерних товариств. Відсутня інформація про власників, низька якість фінансової звітності та аудиту.

Варто зазначити, що в Україні недостатня кваліфікація працівників, а це може призводити до порушень, які вплинуть на обсяг цінних паперів.

Для покращення стану фондового ринку та підтримання його фінансової безпеки, треба підвищувати роль держави на фондовому ринку.

Для подальшого розвитку ринку цінних паперів в Україні потрібно провести такі удосконалення:

- забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг. Для цього потрібно розкривати інформацію учасникам фінансового ринку на основі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку й аудиту та не допускати зловживань з боку професійних учасників ринку;

- розробити ефективну систему державного регулювання з метою запобігання шахрайства;

- розвинути інфраструктуру ринку та систему інформування про нього;

- підвищити довіру з боку інвесторів до держави.

Роль цінних паперів для держави дуже висока. Головна проблема ринку цінних паперів – відсутність довіри. Розвиток тривалого позитивного досвіду – ключова передумова створення зрілого фондового ринку в будь-якій країні. Тому в Україні треба створити певні пільги, зокрема податкові і це має послужити гарним стимулом для поживлення внутрішніх інвесторів.

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ

Васищенко Ю.В.

Науковий керівник – Конопліна О.О. канд. екон. наук, асистент

Власний капітал є важливою частиною будь-якого підприємства. Фінансовий аналіз, що проводиться підприємством включає в себе аналіз власного капіталу та ефективність його використання. Фінансова стабільність кожного підприємства залежить від власного капіталу. Ефективне управління власним капіталом неможливе без аналізу його формування та використання. За результатами аналізу

власного капіталу визначається ефективність економічної діяльності, доцільність освоєння виробничих площ та рентабельність різних видів продукції.

Проблему обліку та аналізу формування власного капіталу розглядали багато вітчизняних вчених, таких як: Бутинець Ф.Ф., Бутко А. Д., Лайко П. А., Пономаренко Н. М., Ковальов В. В., Пилипенко О. І., Голов С. Ф. та інш. Також зарубіжні науковці займалися питанням власного капіталу, серед них К. Маркс, Д. Рікардо, Ж. Б. Сей, Л. Пачолі, Ж. Андре. Завдяки працям цих учених поняття власний капітал було розглянуто з різних точок зору.

За останні роки свої дисертації з питань аналізу формування та змін власного капіталу захистили українські науковці, такі як: Мельничук В. В., Ткачук Н. М., Канцуров О. О., Пилипенко О. І., Коваль С. Л. та інші. У роботах цих науковців вирішено багато питань щодо визначення та організації власного капіталу різних суб'єктів господарювання. Однак залишається перелік питань, які потребують більш детального вивчення, зокрема сутності та складу власного капіталу.

Поняття капітал завжди привертало багато уваги науковців як основоположна економічна категорія. В результаті чого виникли різноманітні тлумачення і концепції розкриття економічної природи капіталу.

Більшість вчених класифікують власний капітал за його складом.

Рисунок 1– Класифікація власного капіталу за формою та рівнем відповідальності

Власний капітал є основою діяльності підприємства. Це свідчить про незалежність та вплив його власників на компанію. Власний капітал формується за рахунок внесків власників та накопичення доходу від функціонування компанії.

Найголовнішими особливостями власного капіталу виступає:

– простота залучення. Це означає, що рішення, пов'язані зі збільшенням частки власного капіталу, приймаються фінансовими менеджерами підприємства без необхідності отримання згоди інших суб'єктів господарювання;

– висока віддача за критерієм норми прибутку на вкладений капітал. У цьому разі не потрібна сплата позикового відсотка, зокрема, за користування кредитом;

– зменшення ризику небезпеки фінансової нестійкості й банкрутства підприємства;

Таким чином, власний капітал виступає головним показником ринкової вартості підприємства, є об'єктом економічного управління, є виробничим та інвестиційним ресурсом, об'єктом власності та розпорядження, виступає джерелом доходу підприємства, є важливим показником рівня ефективності господарської діяльності підприємства.

Ефективне управління власним капіталом ґрунтується на застосуванні різноманітних класифікаційних ознак, що дозволяє ідентифікувати його складові відповідно до місця в інформаційній системі і ролі в процесі реалізації стратегічних та оперативних цілей підприємства.

Основним завданням аналізу структури капіталу є визначення його оптимального рівня, тобто такого співвідношення між власним і позиковим капіталом, при якому забезпечується найефективніша пропорційність між дохідністю та фінансовою стійкістю підприємства.

Отже, власний капітал є гарантією фінансової незалежності підприємства і базою для формування його активів. У ході підприємницької діяльності власний капітал або збільшується, або зменшується. Аналіз формування власного капіталу буде сприяти ефективному його використанню та прийняттю правильних управлінських рішень. Ефективне управління власним капіталом сприяє збереженню власного капіталу підприємства, що дозволяє нарощувати прибутки, залучати кошти інвесторів та виходити на ринок позикового капіталу.

ГРОШОВІ КОШТИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Макаровська Г.С.

Науковий керівник – Гавриличенко Є.В., канд. екон. наук

Грошові кошти є найбільш ліквідними й оборотними активами будь-якого підприємства та у бухгалтерському обліку є основною категорією грошового капіталу. Для здійснення діяльності підприємству необхідні грошові кошти, частина яких знаходиться в вигляді готівки в касі, а частина на розрахункових і спеціальних рахунках у банку. Правильна й ефективна організація обліку й аналізу грошових коштів підприємства має важливе значення для управління грошовим обігом, для розрахунку платоспроможності та ліквідності, також прийняття ефективних управлінських рішень.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» грошові кошти (гроші) – готівка, кошти на рахунках у банку та депозити до запитання; еквіваленти грошових коштів (грошей) – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошей і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості.

До грошових коштів, зокрема, належить грошова готівка в національній та іноземній валютах, грошові кошти на банківських рахунках, депозити до запитання. До еквівалентів грошових коштів відносяться короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, вільно конвертовані в певні суми грошових коштів та характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості.

Основними завданнями обліку грошових коштів є наступні:

- здійснення документування руху грошових коштів і відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з руху грошових коштів;

- здійснення контролю за дотриманням касової і розрахункової дисципліни, в тому числі за зберіганням, своєчасним надходженням і витрачанням отриманих в установах банку копійчаних коштів відповідно до їх цільового призначення

- проведення платежів з постачальниками, підрядниками, персоналом, а також за фінансовими зобов'язаннями перед кредиторами та інвесторами;

- забезпечення збереження грошових коштів і документів;

- проведення інвентаризації грошових коштів та відображення результатів інвентаризації на рахунках бухгалтерського обліку;

- аналіз напрямів використання коштів;

- надання користувачам фінансової звітності повної, правдивої та неупередженої інформації про зміни, що відбулись у грошових коштах підприємства та їх еквівалентів за звітний період.

Здійснення процедури відображення в бухгалтерському обліку і розкриття інформації про грошові кошти у фінансовій звітності регламентує НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО) 7 «Звіт про рух грошових коштів».

У бухгалтерському обліку можна виділити наступні облікові проблеми, пов'язані з рухом і наявністю грошових коштів:

- повнота і своєчасність відображення в системі обліку руху грошових коштів;
- правильне їх відображення у фінансовій звітності;
- організація контролю за процесом зберігання і використання грошових коштів;
- оптимізація надходжень і виплат готівки та формування інформаційної бази даних для аналізу отриманих і втрачених вигод від проведених заходів;
- визнання і класифікація грошових коштів;
- матеріально-технічне та організаційне забезпечення ведення обліку грошових коштів.

Побудова належної системи бухгалтерського обліку грошових коштів передбачає правильність здійснення і відображення всіх етапів їх руху, починаючи з нормативно-правових вимог, заповнення первинних документів, узагальнення та систематизації інформації в регістрах і закінчуючи складанням звітності. Результат діяльності будь-якого підприємства безпосередньо залежить від ефективної роботи підприємства, а особливо від рішення проблем, пов'язаних з обліком грошових коштів, які є складовою діяльності підприємства. Ефективність організації обліку грошових коштів забезпечить раціональний розподіл і використання грошових коштів, а тим самим успішну фінансову діяльність організації.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Савченко Я.С.

Науковий керівник – Гавриличенко Є.В., канд. екон. наук

Внутрішній контроль є основним джерелом інформаційного забезпечення керівника організації. Необхідність внутрішнього контролю основних засобів в установі обумовлена впливом зовнішнього середовища та ускладненням управління активами, що вимагають побудови системи управління активами; змін пріоритетів в управлінні з виявленням порушень на аналіз перспектив та оцінки ризиків.

Об'єктом внутрішньогосподарського контролю основних засобів є господарські операції з основними засобами, господарські процеси, які в сукупності становлять господарську діяльність підприємства.

В теперішній час у багатьох керівників склалася думка, що функції системи внутрішньогосподарського контролю і системи бухгалтерського обліку тотожні або майже тотожні, і що ці системи відносяться тільки до бухгалтерської служби підприємства.

Основними причинами відсутності служби внутрішнього контролю в організаціях: небажання керівництва; щорічне підтвердження фінансової звітності зовнішнім аудитором; байдужість і незацікавленість управлінського персоналу; дефіцит вільних грошових коштів; відсутність компетентних кадрів в області внутрішнього контролю; відсутність практики впровадження внутрішнього контролю в інших організаціях.

Найефективнішою формою організації внутрішньогосподарського контролю є створення окремого підрозділу – служби внутрішнього контролю, проте у разі відсутності необхідного фінансування на утримання додаткового підрозділу, доречно покладення функцій внутрішньогосподарського контролю на фахівців фінансового та технічного відділів.

До типових порушень в обліку основних засобів на будівельному підприємстві відносяться:

- невідповідне оформлення первинних документів;
- не вірне списання витрат на модернізацію основних засобів;
- не відображення запасних частин після ліквідації основних засобів;
- нарахування амортизації для об'єктів строк використання яких пройшов, з метою зниження прибутку для оподаткування;
- невірне визнання балансової вартості основних засобів;
- неправильне віднесення нарахованих сум амортизації (знос) на невідповідні рахунки бухгалтерського обліку;
- відсутність кошторисів на поточний ремонт основних засобів;
- приховування нестач основних засобів внаслідок заплутаності аналітичного обліку та неякісного проведення інвентаризацій;
- неправильний розрахунок суми відшкодування матеріальних збитків у випадках крадіжок, псування, знищення основних засобів;
- заміна нових основних засобів застарілими, що були списані, але не ліквідовані;
- несвочасне списання об'єктів основних засобів, що не приносять економічної вигоди підприємству;

– невідповідність даних аналітичного та синтетичного обліку тощо.

У будівельній організації особливу увагу слід приділити організації контролю технічного обслуговування та ремонтів основних засобів. Принципове в організації ремонтів - це використання принципу двох потоків. Для цього необхідно, щоб всі більш-менші ремонти здійснювалися централізовано, а керівники ремонтних цехів підпорядковувалися відповідним службам головних фахівців. Тобто роль механіків та енергетиків при здійсненні значних ремонтів необхідно зводити до мінімуму.

Слід також, ввести форми звітності для організації контролю. Звітність повинна бути націлена на виявлення значних відхилень. Дані доцільно аналізувати в вигляді графіків, які наглядно будуть демонструвати динаміку зміни відповідних показників. Різкі стрибки при відсутності чітких пояснень (наприклад, аварії або великому плановому ремонті) можуть свідчити про ризики, що саме в цей період відбулося якесь зловживання.

Таким чином, можна зробити висновок, що система внутрішнього контролю є найбільш дієвим інструментом виявлення можливостей підвищення ефективності діяльності, так як формується організацією самостійно, всередині суб'єкта і дозволяє отримати інформацію, необхідну для досягнення цілей і рішення задач, що стоять перед будівельним підприємством.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Биковська Г.В.

Науковий керівник – Конопліна О.О. канд. екон. наук, асистент

Діяльність підприємства дуже тісно пов'язана з наявністю й використанням основних засобів, які завжди відіграють велику роль і мають використовуватися раціонально й ефективно. Для забезпечення конкурентоспроможності підприємства й отримання необхідної величини прибутку необхідно здійснювати постійний аналіз ефективності використання основних засобів та досліджувати фактори, які впливають на цю зміну.

Таку проблему як ефективність використання основних засобів вже досліджувало ряд вчених. Це П.Г. Вашків, А.Б. Борисов, І.О.Теращенко, В.М. Бойко, Г.Л. Вознюк, І.А. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, А.Г. Загородній. Вони зробили значний внесок для вирішення цього питання. Результати дослідження протягом багатьох років мають

велике значення для розвитку та удосконалення обліку основних засобів.

Метою дослідження є обґрунтування шляхів удосконалення обліку та аналізу основних засобів на підприємствах України.

Для того, щоб підприємство було конкурентоспроможним, ринкова економіка заохочує різні компанії до впровадження нової технології, техніки. Але тут виникає проблема щодо реальності їх застосування. Це з'являється через нестачу або взагалі відсутність власних обігових коштів, низькою ліквідністю активів, застарілою матеріально-технічною базою та недосконалою законодавчою базою, що в тій чи іншій мірі регламентує діяльність підприємств.

На успішне управління основними виробничими фондами підприємств значно впливає амортизаційна політика, що сформована в державі. Однією з важливих проблем сьогодні є те, що чинною системою обліку амортизації не передбачається її нагромадження в амортизаційному фонді на підприємстві, тому за його відсутності амортизаційні відрахування надходять до господарського обороту і використовуються при розв'язанні різноманітних господарських завдань, що не завжди пов'язані з цільовим використанням амортизаційного фонду.

Для успішного управління основними фондами все зводиться до розуміння того, що треба своєчасно відновлювати і підвищувати ефективність їхнього використання. Але треба брати до уваги, що фонди можуть піддаватися не тільки фізичному зносу, а й, що особливо важливо, моральному зносу. Тому що буває так, коли практично ще нові машини чи устаткування дають нижчі показники порівняно із щойно створеними.

Серед напрямів підвищення ефективності використання основних засобів на підприємствах чільне місце повинно бути відведено заходам, спрямованим на поліпшення їх екстенсивного використання. Значному поліпшенню екстенсивному завантаженню засобів праці сприяє зниження частки недіючого устаткування, яка на промислових підприємствах України є дуже значною (кілька десятків тисяч одиниць), а також виведення з експлуатації зайвого та неефективно використовуваного устаткування й організація завдяки цьому повноцінної двозмінної роботи. Екстенсивне поліпшення використання основних фондів і виробничих потужностей означає: по-перше, збільшення часу функціонування основного устаткування і, по-друге, підвищення питомої ваги діючого устаткування в складі всього устаткування, наявного на підприємстві.

Також важливе значення мають соціальні фактори. Так, проведені соціологічні дослідження на ряді підприємств дали змогу виявити низку причин, які негативно впливають на організацію використання активної частини основних засобів. Насамперед, йдеться про незадовільне забезпечення необхідним комплексом послуг виробничої інфраструктури (своєчасного ремонтного обслуговування, інструментом, комплектуючими, транспортними засобами, різними видами енергії), невисокий рівень кваліфікації кадрів, що не дає можливості ефективно використовувати нову техніку.

Треба звернути увагу на фактори матеріального стимулювання працівників підприємств, що також має значний вплив на вирішення даної проблеми. Мається на увазі те, що менеджмент підприємств має розробляти і постійно удосконалювати механізми матеріального стимулювання робітників, інженерів та інших працівників, діяльність яких сприяє виявленню та організації використання резервів підвищення ефективності основних засобів.

Важливим фактором конкурентних переваг є управління ефективністю використання основних фондів підприємства, тобто здатність підприємства до швидкої перебудови управлінського впливу, прийняття та реалізації адаптивних до сформованих економічних обставин рішень щодо управління процесом оцінювання основних засобів підприємства. Це необхідно для підтримки інноваційної активності підприємства.

Втілення усіх вищезазначених дій дасть змогу удосконалити організацію та методіку аналізу основних засобів, підвищити їх інформативність і прогнозувати ефективність їх використання на підприємствах.

Отже, однією з головних основ вдосконалення ефективності використання основних засобів є державна амортизаційна політика. Її досконалість безпосередньо впливає на рівень інвестицій в основний капітал, а це, своєю чергою, впливає на рівень збільшення чи зменшення валового внутрішнього продукту. Поліпшення ефективності використання основних засобів можна досягти за рахунок покращення їх екстенсивного використання. Ступінь використання основних фондів можна підвищити шляхом матеріального стимулювання як інженерно-технічного персоналу, так і робітників, що займаються експлуатацією пасивних, а особливо, активних основних фондів. Підприємство – це суб'єкт господарювання, а підприємництво – це метод господарювання, і у них одна мета – отримання прибутку. Одним з головних і найважливіших шляхів до-

сягнення цієї мети є вдосконалення управління основними виробничими фондами та підвищення ефективності їх використання.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ЗА ЦЕНТРАМИ ЇХ ВИНИКНЕННЯ

Бордунова Д.С.

Науковий керівник – Крайвська І.А., ст. викладач

В сучасних економічних умовах підприємства та їх керівники зацікавлені у підвищенні ефективності господарської діяльності. В умовах розвитку економіки значно зростають витрати на виробництво продукції, що призводить до зниження конкурентоспроможності українських виробників. Тому в даній ситуації необхідно приділяти значну увагу обліку витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції.

Теоретичні та практичні аспекти обліку витрат за центрами відповідальності розглядалися в наукових працях багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених: Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, К. Друрі, Л. В. Нападовська, Ю. С. Цал-Цалко, В. Ф. Палій, Ч. Т. Хорнгрен, Дж. Фостер, М. Г. Чумаченко, В. О. Ластовецький, М. С. Пушкара. Однак потребує подальшого дослідження та удосконалення: дослідження поглядів учених щодо визначення сутності понять центр відповідальності та центр витрат, вивчення їх класифікації, виявлення проблем організації обліку витрат за центрами відповідальності, удосконалення рахунків витрат за центрами відповідальності.

Організація бухгалтерського обліку витрат – це складний комплексний процес, який включає, крім відображення інформації на рахунках обліку у відповідності до нормативної бази (план рахунків, П(С)БО та інші), групування витрат за об'єктами обліку. Групування за центрами витрат повинно здійснюватися з метою забезпечення потреб усіх функцій управління – планування обліку, контролю, аналізу і регулювання, – тоді як калькуляція не може охоплювати тих детальних характеристик об'єкта, які формуються в обліковій моделі.

Центри витрат виділяють з метою планування, деталізації, локалізації витрат за місцем виникнення, контролю, аналізу відхилень та виявлення резервів їх зменшення. Деталізація центрів витрат залежить від організаційної структури підприємства, тобто один великий центр витрат може поєднувати в собі декілька дрібних центрів.

Облік витрат виробничих підприємств – це сукупність робіт з групування та відображення у аналітичному розрізі вартості матеріальних, трудових та інших ресурсів витрачених у звітному періоді. До нього відносяться категорії, відображенні на рис. 1

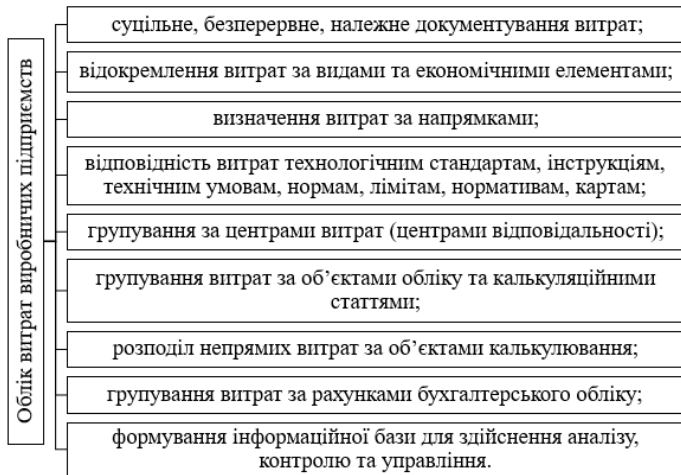

Рисунок 1 – Основні категорії відображення обліку витрат виробничих підприємств.

Створення системи обліку витрат на основі центрів їх виникнення зумовлює децентралізацію структури підприємства в цілому та управлінських функцій, зокрема. Це означає безперечний і чіткий поділ підприємства на організаційні ланки (центри) й обов'язкове делегування повноважень щодо управління господарськими процесами від керівника підприємства (однієї людини) менеджерам нижчого рівня (керівникам структурних підрозділів, «центрів відповідальності» тощо). Децентралізована система управління витратами підприємства, на думку більшості науковців, є набагато ефективніша аніж централізована.

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Воронкін О.В.

Науковий керівник – Крайєвська І.А., ст. викладач

Інтеграція України в Світове Співтовариство відкрила перед національною економікою широкі можливості розвитку відносин із зарубіжними партнерами, з одного боку, та викликала необхідність реформування діючої системи бухгалтерського обліку в державному секторі, – з іншого.

Проблемним питанням модернізації обліку в державному секторі свої наукові праці присвятили такі дослідники, як: О. Дорошенко,

Т. Кладницька, Л. Ловінська, В. Метелиця, А. Фаріон, Н. Хорунжак, Э. Шара, В. Янчук та інші.

Однак в умовах постійних змін бюджетного законодавства та необхідності приведення обліку в державному секторі до міжнародних стандартів виникає багато невирішених проблем, які ставлять нові завдання для наукових досліджень у даній сфері.

Сьогоднішній етап реформування інституту бухгалтерського обліку відбувається системно і охоплює всі його сфери, що забезпечує вирішення проблем, які виникли між бухгалтерським обліком в бюджетному секторі і в підприємницькій діяльності.

пріоритетним напрямком розвитку бухгалтерського обліку є його модернізація в державному секторі і перехід на методологічні засади, сформовані на основі міжнародних стандартів. Підсумком реалізації Стратегії має бути забезпечення створення дієвої інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління державними фінансами що позитивно вплине на економічний та соціальний розвиток України.

В останні роки набрала обертів модернізація бухгалтерського обліку, запланована Стратегією. Бухгалтерам бюджетних установ сьогодні доводиться розбиратися з усіма нововведеннями в бухгалтерському обліку. Це реалізувати дуже складно, адже нововведення кардинальні. Наприклад План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі.

Плану рахунків №1203 вдало гармонізовано з економічною класифікацією видатків на рівні синтетичних рахунків. Це означає, що облік суб'єкта державного сектору на рівні синтетичних рахунків дозволяє відстежувати видатки за економічним змістом.

Синтетичні рахунки не розмежовуються за коштами загального та спеціального фондів бюджету, а акумулюються в обліку на одному синтетичному рахунку.

Серед недоліків також варто відзначити існування двох методів ведення бухгалтерського обліку — касового під час виконання бюджетів і модифікованого методу нарахувань під час виконання кошторисів бюджетних установ; звітність про виконання бюджетів консолідується у вертикалі Казначейства і вертикалі головних розпорядників бюджетних коштів; відсутня єдина методика відображення в бухгалтерському обліку операцій державних цільових фондів.

Міжнародною практикою визначено чотири основні методи обліку державного сектора управління – касовий, модифікований касовий, модифікований метод нарахувань і метод нарахувань.

Перевагами вітчизняного варіанта модифікованого методу нарахування є:

- тісний взаємозв'язок з реальними грошовими потоками;
- підконтрольність і прозорість процесів фінансування;
- низька трудомісткість облікових робіт.

Отже, перехід до методу нарахування веде до ускладнення процесу бухгалтерського обліку, оскільки можливо виникнення такого елементу як суб'єктивізм при прийнятті певних рішень, наприклад при вирішенні питання щодо визначення моменту нарахування доходів, а уникнення суб'єктивізму можливе за рахунок чіткої регламентації законодавством бухгалтерського обліку в бюджетній сфері.

ПРОБЛЕМИ ВИБОРУ МЕТОДУ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Розсильна Н.Ю.

Науковий керівник – Крайвська І.А., ст. викладач

Головним джерелом формування інвестиційних ресурсів промислового виробництва України є внутрішні інвестиції. За рахунок власних коштів підприємств (прибуток, амортизаційні відрахування) фінансуються понад 65 % загального обсягу капіталовкладень. Досвід країн з розвинутою економікою свідчить, що оснащення основними засобами промислового виробництва потребує функціонування механізму їх амортизації з економічним обґрунтуванням, чітким визначенням норм і методів амортизації.

Всебічному аналізу методів нарахування амортизації відповідно до П(С)БО та ролі амортизаційної політики у процесі відтворення капіталу присвячені дослідження багатьох вітчизняних економістів: Д. Баранова, В. Будавей, Д. Воротилова, О. Бандурка, Л. Василенко, Л. Гут, А. Загородній, М. Коробов, О. Оксеєнко, А. Поддєрьогін, Р. Скриньковський та інших. При цьому маловивченим залишається питання вибору раціонального методу амортизації основних засобів для підприємств промисловості.

Тому особливої ваги набирають питання оптимізації підходів до вибору методу нарахування амортизації на основні виробничі засоби, розробки пропозицій щодо використання методів нарахування амортизації в залежності від життєвого циклу промислової продукції. Згідно з П(С)БО підприємство самостійно приймає рішення про розміри (норми) і методи нарахування амортизації. Об'єктом амортизації є всі основні засоби, крім землі і об'єктів незавершеного будівництва. Амортизація основних засобів може нараховуватися за нормами і в порядку, передбаченому податковим законодавством, або

за такими методами: кумулятивний, виробничий, прямолінійний, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості.

Різні методи нарахування амортизації мають переслідувати одну загальну вимогу: забезпечити систематичний та раціональний розподіл купівельної вартості довгострокового активу нарахуванням зносу протягом майбутніх періодів його корисного використання.

Обираючи метод нарахування амортизації, обов'язково слід звертати увагу на переваги та недоліки кожного з методів у конкретних виробничих умовах. Вони згруповані та представлені в таблиці 1.

Таблиця 1 – Характеристика методів нарахування амортизації

Метод	Переваги та недоліки
Прямолінійний	Переваги: легкість розрахунку; вартість об'єкта основного засобу списується рівними частинами протягом строку експлуатації. Недоліки: не враховується моральний знос та фактор підвищення витрат на ремонт у міру його використання.
Зменшення залишкової вартості	Переваги: в перші роки експлуатації основного засобу акумулюється значна сума коштів, необхідних для його відновлення. Недоліки: передбачає обов'язкову наявність ліквідаційної вартості.
Прискореного зменшення залишкової вартості	Переваги: протягом першої половини експлуатації об'єкта основних засобів можливо відшкодувати до 60-70% їх вартості. Недоліки: відповідна прискорена норма нарахування зносу, що визначається суб'єктивно в облікових цілях.
Кумулятивний	Переваги: у перші роки більша частина вартості амортизується, забезпечується можливість збільшення частини витрат на ремонт основних засобів, що припадають на останні роки їх використання. Недоліки: трудомісткий.
Виробничий	Переваги: зручний у використанні при визначенні амортизації автотранспорту (залежно від його пробігу), верстатів та будь-якого виробничого обладнання. Недоліки: складність визначення виробітку окремих основних засобів.

Амортизаційна політика тісно пов'язана з оподаткуванням підприємств, оскільки вона впливає на формування суми податку на прибуток та опосередковано - податку на додану вартість. Так, проявляється регулююча функція амортизації, завдяки якій прискорюються чи уповільнюються темпи формування грошових потоків підприємства, які в подальшому можуть бути спрямовані на відтворення основних засобів.

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Шаповалова А.О.

Науковий керівник – Крайівська І.А., ст. викладач

Для ефективного впровадження реформ та оцінювання ефективності діяльності бюджетної установи необхідна достовірна та комплексна інформація про їх фінансове становище. Важливу роль при цьому відіграє аналіз власного капіталу бюджетної установи.

Теоретико-методичні засади обліку власного капіталу бюджетної установи були предметом дослідження П. Й. Атамаса, О. В. Адамик, Ю. А. Вериги, В. І. Лемішовського, Р. Т. Джоги, Н. Г. Мельник, Л. М. Сінельник, С. В. Свірко, Є. Ю. Шари.

Поняття «власний капітал» є важливою економічною категорією і об'єктом дослідження науковців. Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» «власний капітал – різниця між активами і зобов'язаннями підприємства», тобто частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Згідно НП(С)БОДС 101 «Подання фінансової звітності» зазначено, що «власний капітал – частина в активах суб'єкта державного сектору, що залишається після вирахування зобов'язань». Визначення терміну «власний капітал» у НП(С)БО 1 і НП(С)БОДС 101 за формою схожі, проте за змістом суттєво різняться. Ця відмінність пов'язана з цілями і принципами роботи бізнес структур і бюджетних установ.

Таким чином, погоджуємося з думкою О.В. Адамик, що капітал бюджетної установи не є її власністю, а надається у користування для виконання суб'єктом покладених на нього функціональних обов'язків. Фінансовий результат, що при цьому утворюється, не є показником ефективності діяльності (як наприклад у комерційних організаціях), а є індикатором ефективності освоєння отриманого фінансування. Крім цього, вважаємо, що бюджетні установи практично не мають впливу на розмір фондів та фінансових результатів, особливо в умовах недостатності бюджетного фінансування.

Виходячи з зазначеного вище, бюджетна установа наділяється фондами, які служать джерелом формування активів.

Саме тому для бюджетних установ доцільно використовувати таке балансове рівняння: $\text{Активи} = \text{Фонди} + \text{Зобов'язання}$

Більшість науковців власним капіталом бюджетних установ вважають частину активів, що забезпечують функціонування та здійснення бюджетною установою основних функцій. Тобто в даному випадку мова йде саме про чисті активи, які на відміну від абстрактного для бюджетних установ поняття «власний капітал» мають чітке вираження. Оскільки бюджетні установи не володіють власним майном,

поняття «власний капітал» не має для них повноцінного змісту. У такому випадку баланс бюджетної установи відображатиме рівняння: Чисті активи = Активи - Зобов'язання

Важливо зазначити, що аналогічний підхід використовується й у МСБОДС, де на противагу терміну «власний капітал» використовується поняття «чисті активи/власний капітал (net assets/equity)». При цьому термін використовується для позначення залишкової частки у звіті про фінансовий стан (активи мінус зобов'язання), а також зазначається, що чисті активи/власний капітал можуть бути додатною або від'ємною величиною.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БЕЗГОТІВКОВИХ РОЗРАХУНКІВ В УКРАЇНІ

Сорокіна Л.С.

Науковий керівник – Конопліна О.О. канд. екон. наук., асистент

Для успішного функціонування підприємства в умовах ринкової економіки є ефективне управління грошовими коштами та їх потоками. З кожним роком безготівкові розрахунки займають домінуючу роль у розрахунках між юридичними та фізичними особами. Українські науковці, які розглядають питання обліку, аналізу та контролю операцій, пов'язаних з безготівковими розрахунками: М. Білуха, І. Бланк, Ф. Бутинець, С. Голов, В. Горелкін, В. Завгородній, А. Кузьмінський, А. Мазаракі, С. Мних, В. Сопко та ін.

Безготівкові розрахунки – перерахування певної суми коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів коштів, а також перерахування банками за дорученням підприємств і фізичних осіб коштів, унесених ними готівкою в касу банку, на рахунки отримувачів коштів. Ці розрахунки проводяться банком на підставі розрахункових документів на паперових носіях чи в електронному вигляді.

Для даних розрахунків банк виступає фінансовим посередником. Важливим фактором у сучасній економічній системі є послуги, які він надає підприємствам, юридичним та фізичним особам у безготівкових розрахунках.

Організація безготівкових розрахунків повинна сприяти нормальному обігу коштів для того, щоб забезпечувати безперервну реалізацію продукції.

Форми безготівкових грошових коштів мають свої переваги та недоліки. Основним їх недоліком є те, що вони не дають гарантування платежу постачальника. Аби подолати цей недолік на практиці в банках використовують різні види розрахунків акцептованим банком платіжними дорученнями.

Основними перевагами безготівкових розрахунків можна виділити наступні:

- зменшення використання ресурсів для виготовлення, оновлення та зберігання банкнот;

- зменшення вірогідності втрати грошей (крадіжки, загублення, псування);

- прискорення оплати придбаних товарів, послуг, продукції;

- зменшення кількості тінзованих операцій і, внаслідок, зменшення частки тіньової економіки;

- вигідніші для діяльності бізнесу;

- зменшення корупції.

Основою безготівкового обороту є те, що платежі здійснюються банками на доручення клієнта шляхом списання коштів з його рахунку і зарахування їх на рахунок одержувача, вказаного клієнтом. Коли рахунки відкриті в різних банках, міжбанківські розрахунки проводяться за допомогою системи кореспондентських відносин. Отже, у платіжному обороті діють не тільки рахунки платника й одержувача коштів, а й рахунки банків, що їх обслуговують.

Порядок безготівкових розрахунків є регламентованим законодавством. Основні засади організації безготівкових розрахунків економіки держави обґрунтовані цілим рядом нормативно-правових актів. Наприклад, організація безготівкових розрахунків визначається «Інструкцією про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті». Виконання вимог зазначених інструкцією є обов'язковими як для підприємств, так і для банківської сфери.

Організація безготівкових розрахунків базується на таких принципах та вимогах:

- Платники несуть відповідальність за здійснення платежів у встановлені строки;

- Можливість здійснення контролю за дотриманням взаємних зобов'язань;

- Час платежу та час відвантаження продукції, виконання робіт/послуг максимально наблизений один до одного;

- Безготівкові розрахунки здійснюються офіційно за участю установи банку;

- Обов'язкове зберігання коштів на рахунках у банках;

- Право вибору банків для відкриття рахунків;

- Самостійний вибір форми розрахунків;

- Списання коштів за розпорядженням власника в межах залишку на рахунку.

У банку здійснюються безготівкові розрахунки у формі запису по рахунках одержувача та платника відповідно; всі суб'єкти господарювання безготівкових розрахунків є в кредитних відносинах з банком; перерахування коштів, що належать одному учасникові розрахунків, здійснюються шляхом записів на їхніх рахунках, у результаті чого провадиться кредитна операція, вчинена за допомогою коштів. Таким чином оборот готівки замінюється кредитною операцією.

З рахунків у банку сплачуються операції за виробничо-господарську діяльність, розрахунки з покупцями та постачальниками, оплата платежів до бюджету та державних фондів та на інші потреби підприємства. Відповідно цьому, банк, в зазначені періоди, видає виписки коштів з поточного рахунку підприємства, що здійснені за цей період. Всі операції, які здійснюються на рахунку в банку, здійснюються на підставі відповідних документів (платіжне доручення, вимога, вимога-доручення; форма документа; розрахунковий чек; акредитив; меморіальний ордер; інкасо).

Отже, підсумовуючи все вище сказане, можна зробити висновок, що організація безготівкових розрахунків повинна сприяти нормальному обігу коштів та забезпечувати безперервний хід реалізації продукції, дотримуючись певних правил та вимог. Застосування безготівкових форм розрахунків дозволяє робити успішну економічну діяльність, підвищувати платоспроможність підприємств та їх фінансову стійкість.

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ВІДНОСИН З ПІДПРИЄМСТВАМИ ЯПОНІЇ В РАМКАХ ЗДІЙСНЕННЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Світлична А.О., Таранушенко Є.В.

Науковий керівник – Власова О.Є., канд. екон. наук, доцент

Великі азійські компанії успішно пропонують свій продукт на світовому ринку, практично не поступаючись такий державі, як США. Проте існують вагомі відмінності бізнесу в Японії від західного, які слід враховувати при побудові ділових взаємовідносин з компаніями Азії, зокрема Японії:

- інша концепція побудови взаємовідносин в корпораціях, яка ґрунтується на довічному найму працівників, які практично не звільняються, переходять з однієї посади на іншу;
- основа кожної японської організації - персонал.
- взаємовідносини бізнесу та держави ґрунтуються на партнерстві, а не визначенні прав і обов'язків;
- суть японської стратегії бізнесу полягає в зміні поля бою.

Тобто, особливості бізнесу в Японії відрізняються від західної моделі переважно завдяки культурним традиціям, заснованим на стабільності та чесності, згуртованості, працелюбності і шанобливому ставленні до оточуючих та визнанні переважної ролі керівництва.

Діловий етикет японських бізнесменів також дещо відрізняється від норм і правил ведення справ, що застосовуються представниками західного світу при встановленні ділових контактів:

- бізнесмени Японії віддають перевагу не листам і телефонним розмовам, а особистим контактам, але не прямим, а через третіх осіб – посередників;
- знайомство з японськими бізнесменами і підприємцями починається з обміну візитними картками;
- спілкування доречне між людьми, які займають приблизно однакове становище в діловому світі або суспільстві, офіційне спілкування з підлеглими або нижчими за чином, згідно з етикетом, може зумовити «втрату власного обличчя»;
- при зустрічах із бізнесменами й на переговорах із представниками фірми слід бути пунктуальними: японці болісно ставляться до запізень і затримок;
- при знайомстві є не бажаними рукоштовки при зустрічі з японськими представниками – вони віддають перевагу уклону;
- за традиціями, ділові люди Японії уважно вислухають співрозмовника, не перериваючи й не роблячи жодних зауважень. Представник японської сторони на переговорах може кивати головою під час бесіди, втім, це не значить, що він погоджується з вами. Це свідчить про те, що він зрозумів вас.

Незважаючи на те, що японська економіка є однією з найбільш розвинених в світі, Японія має досить низьку інвестиційну привабливість. Іноземним компаніям треба пройти тернистий шлях для виходу на японський ринок. викликаних

У 2015 році японська влада запустили нову візову програму стартап-віз, завдяки якій ці вимоги виконувати не потрібно, а «візу інвестора» можна отримати всього за 6 місяців. Для подачі заявки необхідно заяву, бізнес-план, поетапне опис розвитку, резюме, документ про

проживання в Японії, що підтверджує ваше намір жити в країні ще, як мінімум, півроку, виписки з рахунку з банку. Варто мати на увазі, що в деяких стратегічних зонах країни подати заявку необхідно самостійно, в інших це можливо зробити через посередника.

Однак для стартапів не менше серйозною проблемою можуть стати спроби отримати інвестиції від великого бізнесу: японці вкрай консервативні і не схильні ризикувати, укладаючи угоди з маловідомими компаніями, особливо – іноземними.

Має особливості й національна системи обліку та фінансової звітності Японії, які виявляються в наступному:

- безпосередній вплив державних інституцій та їх нормативно-правових актів;

- чітко сформована та регламентована податкова й правова системи країни;

- консерватизм облікової практики;

- наявність чотирьох концептуальних основ ведення бухгалтерського обліку та підготовки фінансової звітності:

- практично всім компаніям, що готують консолідовані фінансові звіти для цілей лістингу, дозволено використовувати стандарти МСФЗ;

- загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку Японії, які носять назву GAAP Японії (J-GAAP), зазвичай застосовують малі та середні компанії;

- можуть застосовуватися Модифіковані Міжнародні Стандарти Японії («Japan's Modified International Standards», JMIS), які включають МСФЗ та Модифікації стандартів, видані Радою зі стандартів бухгалтерського обліку Японії (ASBJ);

- GAAP США – загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку США (US GAAP) можуть застосовуватися з дозволу Агентства з фінансових послуг (FSA));

активна конвергенція бухгалтерського обліку, яка передбачає активну взаємодію Ради з МСФЗ та відповідних органів Японією, але остаточних дат завершення цього процесу досі не встановлено.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІДНОСИН З РЕЗИДЕНТАМИ САУДІВСЬКОЇ АРАВІЇ В РАМКАХ ЗДІЙСНЕННЯ МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

Слепцов Д.Є.

Науковий керівник – Власова О.Є., канд. екон. наук, доцент

Королівство Саудівська Аравія є одним із найбільш важливих торговельних партнерів України в близькосхідному регіоні. Перспектив-

ними для українсько-саудівської співпраці є напрямки енергетики, будівництво, транспорт, водне господарство, машинобудування. Водночас, важливим питанням також вбачається залучення українських технологій до Королівства, як і поєднання можливостей України та КСА з метою реалізації спільних проектів на території двох держав, а також третіх країн. Перспективною сферою двостороннього співробітництва є літакобудування. Упродовж 2018-2019 років в Києві відбулися Перший та Другий українсько-саудівські інвестиційні форуми в аграрній сфері, а також розширене засідання Українсько-саудівської ділової ради за участі широкого кола представників бізнесового середовища двох держав. І надалі Україна планує підтримувати та укріплювати взаємовідносини з КСА. Але для організації взаємовідносин треба враховувати діловий етикет і особливості обліку та оподаткування.

Саудівська Аравія живе за суворими законами ісламського права – шаріату. Основні закони Шаріату, які слід враховувати при спілкуванні з жителями Саудівської Аравії, стосуються норм поведінки, одягу та їжі.

У Саудівській Аравії від ділових партнерів очікують пунктуальності, хоча для самих жителів країни запізнення, скоріше, норма. Особисто зустріч – це найважливіший спосіб спілкування на Близькому Сході. Навіть після довгих і, на ваш погляд, успішних телефонних і письмових переговорів саудівець не прийме позитивне рішення про підписання контракту, поки особисто не зустрінеться з вами. Можна подарувати своїм партнерам з Саудівської Аравії подарунки, але тільки в тому випадку, якщо ви давно знайомі. Варто пам'ятати, що щось дарувати або просто подавати можна тільки правою рукою. Дарувати квіти не прийнято.

У ділових відносинах араби люблять попередню опрацювання деталей проблем, які будуть предметом обговорення на майбутніх переговорах. Дуже важливою є атмосфера довіри між діловими партнерами. На ділову зустріч варто надягати легкий темний костюм, сорочку і краватку. Ноги і руки жінок повинні бути закриті, а також неприпустимі брюки. Під час розмови араби стоять дуже близько один до одного. Не варто відступати назад. Слід тримати ступні на підлозі – підшви показувати непристойно. Не варто жартувати над співрозмовником чи сперечатися з ним. У арабських народів не прийнято обговорювати особисте життя.

Арабська етика не визнає категоричних відповідей. Наприклад, на запитання нерідко можна почути відповідь: «Як буде завгодно Аллахові». Про цілковиту згоду партнера можна зробити висновок лише тоді, коли він промовить «так» не менше двох разів, оскільки араби

вважають, що про щось важливе потрібно сказати кілька разів. У співбесіді араби цінують гру слів, естетику і метафоричність мови, їм подобається висловлювати одну й ту саму думку різними словами. У спілкуванні їм притаманні висока експресивність, схильність перебільшувати, навіть погрожувати у гострій полеміці. Але в цілому саудівці дуже товариські люди, щедрі і гостинні, ввічливі і допитливі.

Особливості обліку та оподаткування базуються на ісламській економічній моделі. Ісламська модель є однією з «молодих» моделей бухгалтерського обліку. Вона знаходиться під величезним впливом релігійних поглядів, має ряд особливостей. Наприклад, заборона отримання дивідендів як прибутку. Так, оскільки в Корані заборонено лихварство, звітна документація не може показувати механізм фінансового поза реалізаційного прибутку. Ринковим цінам віддається перевага при оцінці активів та зобов'язань компанії. Ісламська модель бухгалтерського обліку характеризується особливостями об'єктів бухгалтерського обліку та виникнення нових, які пов'язані з побудовою безвідсоткової економіки, та визначити особливості методики бухгалтерського обліку. Стосовно особливостей об'єктів бухгалтерського обліку в країнах зони поширення ісламу то вони полягають в наступному:

- найважливішою формою звітності є баланс, в якому зазначається все майно, що належить підприємству;

- джерела утворення майна суб'єкта господарювання пов'язані з впровадженням ісламських фінансових інструментів. Впровадження даних інструментів пов'язане з заборонаю нарахування та сплати відсотків – рібана.

- при здійсненні певних господарських процесів на підприємстві управління, в першу чергу, повинне дотримуватися основних економічних принципів, які дозволяють здійснювати господарські та фінансові операції за типом розроблених фінансових інструментів;

- фінансові результати діяльності визначаються з метою розподілу прибутку та задоволення певних соціальних потреб.

З цією метою в країнах зони поширення ісламу розроблені особливі форми фінансової звітності (Звіт про додану вартість).

РОЛЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ПРОЦЕСУ НАРАХУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Личката К.А.

Науковий керівник – Власова О.Є., канд. екон. наук, доцент

Оплата праці це один з найголовніших аспектів у системі організації праці. Заробітна плата як основне джерело доходів громадян є формою винагороди за працю та формою матеріального стимулювання праці громадян. Тому питання організації, обліку і оподаткування оплати праці посідають важливе місце в соціально-економічній політиці підприємства. Також заробітна плата – є важливішим засобом підвищення зацікавленості працюючих у результатах своєї праці, її продуктивності, збільшення обсягів виробленої продукції, поліпшення її якості та асортименту. Таким чином, дослідження обліку і оподаткування розрахунків по оплаті праці на окремо взятому підприємстві є актуальним.

Дослідження обліку, аналізу і оподаткування заробітної плати займає одне з провідних місць у наукових працях. Питання з обліку оплати праці багатогранні – це її сутність, техніка нарахування, порядок оподаткування, відображення в обліку і т. д. Цим питанням приділяють як і вітчизняні, так і зарубіжні економісти, серед яких можна відзначити роботи Н. Ю. Мардус, Ю. О. Щербина, В. В. Сопко, Ф. Ф. Бутинця, Робертс Дж., Т. Г. Мельник, О. П. Савицька, П. С. Тютюнника, І. В. Соболева, К. І. Якуби, В. В. Адамчук інш.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних положень, практичний досвід, вивчення методичних засад та розкриття проблем обліку і оподаткування розрахунків за виплатами працівникам, з метою пошуків їх вирішення.

Регулювання питань обліку і оподаткування розрахунків за виплатами працівникам здійснюється державою, а саме певними нормативно-правовими актами України. Враховуючи те, що Україна орієнтується на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку П(С)БО 26 «Виплати працівникам» повністю відповідає МСБО 19 «Виплати працівникам». Відповідно до МСБО 19 «Виплати працівникам» виплати працівникам – це всі форми компенсації, що їх надає суб'єкт господарювання в обмін на послуги, надані працівниками. Це такі зобов'язання, що виникають в наслідок того, що працівник надав послугу в обмін на виплати, які будуть сплачені в майбутньому. Також це витрати, які суб'єкт господарювання споживає економічну вигоду, що виникає внаслідок послуги, наданої працівником в обмін на виплати працівникам. Відповідно до П(С)БО 26 «Виплати працівникам» поточні виплати працівнику – виплати працівнику (окрім виплат при звільненні та виплат інструментами власного капіталу підприємства), які підлягають сплаті в повному обсязі протягом дванадцяти місяців по закінченні місяця, у якому працівник виконував відповідну роботу. Слід зазначити, що виплати працівникам на підприємстві можуть здійснюватися у

грошовій і не грошовій формах. Вони можуть бути як поточними, так і довгостроковими.

Оподаткування виплат працівникам здійснюється згідно до Податкового кодексу України. Податки на виплати працівникам включають:

- єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

- податок на доходи фізичних осіб;

- військовий збір.

Спеціалісти, які займаються обліком та оподаткуванням всіх виплат працівникам постійно стикаються з певними складнощами в обліку та оподаткування таких виплат, адже нормативно-правове регулювання обліку та оподаткування виплат працівникам постійно змінюється. Тож, до проблем обліку та оподаткування розрахунків за виплатами працівникам на підприємстві слід віднести наступні:

- постійні зміни законодавства і ставок оподаткування

- певні відмінності між П(С)БО 26 «Виплати працівникам» та МСБО 19 «Виплати працівникам»;

- зміни складу виплат, які оподатковуються, а які не підлягають оподаткуванню;

- суперечливість та чисельні недоліки трудового законодавства України;

- низький рівень соціальної пільги і високий податковий тягар

Окреслені проблеми обліку та оподаткування розрахунків за виплатами працівникам на підприємстві підлягають вирішенню та вимагають:

- гармонізації П(С)БО 26 «Виплати працівникам» та МСБО 19 «Виплати працівникам», а саме уточнення П(С)БО 26 «Виплати працівникам» даними МСБО 19 «Виплати працівникам»;

- закріплення ставок оподаткування на більш довгий термін;

- розробка прогресивних ставок оподаткування виплат, яке б мотивувало сплачувати всі виплати працівникам офіційно;

- спрощення бухгалтерського обліку виплат працівникам;

- введення оптимальних соціальних пільг до працівників з низьким рівнем доходу.

Таким чином, методологічне регулювання та формування в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності даних про всі виплати працівникам здійснюються відповідно до П(С)БО 26 «Виплати працівникам», який ґрунтується на МСБО 19 «Виплати працівникам». П(С)БО 26 «Виплати працівникам» та МСБО 19 «Виплати працівникам» мають певні розбіжності, які потребують гармонізації. Крім того облік та оподаткування розрахунків за виплатами працівникам на підприємстві

має багато практичних проблем, які повинні бути вирішені шляхом вдосконалення законодавства.

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Говоруха К.В.

Науковий керівник – Мізік Ю.І., канд. екон. наук, доцент

Сучасний стан розвитку економіки спонукає підприємства працювати в умовах, які зумовлюють використання антикризового менеджменту. В умовах зростання конкуренції, нестабільності зовнішнього середовища та зростанням рівнів невизначеності та кількості ризиків значно підвищується роль фінансової звітності та бухгалтерського обліку в системі антикризового менеджменту.

Дослідженнями інформаційного забезпечення для антикризового управління займалися багато вчених, а саме: Василенко В. О., Ситник Л. С., Терещенко О. О., Череп А. В. та інші науковці.

На основі проведеного аналізу, можливо надати таке визначення антикризовому менеджменту, а саме, що це є комплексною системою управлінських рішень та заходів, щодо попередження, діагностики та подолання кризових явищ на підприємстві, що загрожують банкрутством.

Будь-яка система управління потребує певного інформаційного забезпечення, та саме антикризовий менеджмент, не є виключенням. Облік посідає одне з головних місць у системі антикризового менеджменту, адже для виходу з кризового стану необхідно детально вивчити обліково-аналітичне забезпечення підприємства. Отже, достовірність та правильність бухгалтерського обліку, якісне і своєчасне вивчення звітності є запорукою ефективних дій антикризового менеджменту. Одним з головних завдань бухгалтерського обліку є забезпечення зовнішніх і внутрішніх користувачів необхідною, повною, неупередженою та достовірною інформацією про фінансовий стан підприємства, результати діяльності та рух грошових коштів.

Аби звітність була надійним джерелом інформації для антикризового менеджменту, вона повинна відповідати низці якісних характеристик. Інформація повинна бути доречною, правдивою, зіставною, зрозумілою та своєчасною. Та головною перевагою фінансової звітності є те, що вона має уніфікований характер, що зменшує ймовірність перекручень даних.

Головним завданням антикризового менеджменту є передбачення, своєчасне виявлення та успішна протидія кризі та її наслідкам, визна-

чення ефективних методів щодо протидії кризовим явищам, створення системи ідентифікації кризи на основі показників бухгалтерського обліку.

Ефективна та своєчасна діагностика звітності дає змогу вчасно передбачити настання кризи, визначити її масштаби та причини, оцінити ймовірність настання банкрутства та можливість виходу з нього з мінімальними наслідками.

Антикризове управління доцільно проводити у декілька етапів:

Передкризова ситуація. На даному етапі доцільно проводити аналіз наявного обліково-аналітичного забезпечення. Запобігання кризи можливе за умови ефективного ведення бухгалтерського обліку.

Можливість настання кризових явищ. На цьому етапі оцінюють ризики впливу кризи на діяльність та стан підприємства, аналізуючи первинну документацію та реєстри та відбувається порівняння фінансової звітності за два-три роки для отримання інформації щодо динаміки змін ресурсів та їх використання.

Виявлення наявної кризи. На даному етапі зосереджується увага на оперативному аналізі та контролі за обсягами продажу, товарів, робіт, послуг та наданням послуг, обсягами кредиторської та дебіторської заборгованості, амортизацією основних засобів та їх фактичними показниками. Також увага акцентується на попередніх аудиторських висновках та актах ревізії.

Формування заходів для виходу з кризи. За допомогою оперативних управлінських рішень формується антикризовий механізм та затверджується антикризова програма на основі аналізу інформації на попереднього етапі.

Передбанкрутний період. На цьому етапі за допомогою об'єднання сил та дій власників, кредиторів, акціонерів, управлінського персоналу та на основі фінансової спроможності підприємства впроваджується низка управлінських, фінансових, організаційних заходів щодо подолання кризи.

Банкрутство. Аналізується динаміка фінансового стану підприємства, стан та структура його активів, власного капіталу та заборгованості та приймається рішення про доцільність реструктуризації, санації або мирової угоди.

Також при провадженні антикризового менеджменту важливе значення має правильне тлумачення фінансових та економічних явищ, а забезпечити їх чітке й однозначне розуміння дають змогу національні стандарти бухгалтерського обліку та міжнародні стандарти фінансової звітності.

Таким чином, при здійсненні антикризового менеджменту важливу роль відіграє його інформаційне забезпечення, а саме дані фінансової звітності та бухгалтерського обліку. Для найбільш ефективних результатів, інформація повинна бути у достатньому обсязі та відповідати певним вимогам. На кожному етапі антикризового управління доцільно проводити аналіз певного виду обліково-аналітичного забезпечення.

АНАЛІЗ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Говоруха К.В.

Науковий керівник – Чех Н.О., канд. екон. наук, ст. викладач

В сучасних умовах розвитку ринкових відносин підприємств, що характеризується посиленням рівня конкуренції, економічною та політичною нестабільністю України, все більшої актуальності набуває проблема забезпечення фінансової безпеки на підприємстві. Достатній рівень фінансової безпеки дозволяє своєчасно виявити проблеми у фінансовому стані підприємства та подолати їх без великих втрат. Фінансова безпека є показником ефективності діяльності підприємства, тому виникає необхідність об'єктивно та своєчасно визначити її рівень. Тому дослідження даного питання має значний науковий інтерес, адже потрібно шукати нові способи та методи оцінки та забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

На основі проведеного аналізу, можливо надати таке визначення фінансової безпеки підприємства, а саме, що це є такий стан підприємства, який має змогу протидіяти негативному впливу небезпек, попередження банкрутства та забезпечується стабільне, ефективне функціонування та сталий розвиток підприємства. Її оцінка передбачає визначення рівня платоспроможності підприємства, оптимальності структури й ефективності використання його капіталу, а також встановлення рівня показників, що відображають різні аспекти його фінансово-господарської діяльності.

В науковій літературі існує велика кількість підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства, проаналізувавши їх наведемо класифікацію основних методів:

1) підхід до оцінки рівня фінансової безпеки як складової економічної безпеки.

2) підхід до оцінки рівня фінансової безпеки, що базується на застосуванні розрахунку фінансових коефіцієнтів та визначення загального стану фінансової діяльності підприємства;

3) підхід до оцінки рівня фінансової безпеки, що базується на застосуванні інтегральних показників.

Методи першої групи визначаються за допомогою розрахунку окремих складових фінансової безпеки, а саме: грошово-кредитна безпека, банківська, страхова, інвестиційна та інша, залежно від виду діяльності суб'єкта господарювання.

Методи другої групи передбачають розрахунок відібраних фінансових коефіцієнтів та порівняння фактичних отриманих значень з граничними значеннями та досить результативним буде порівняння цих коефіцієнтів у динаміці. Неоднозначність такого підходу полягає у тому, що для кожного підприємства необхідно встановити свої обґрунтовані порогові значення. Вчений І.О. Бланк виділяє такі групи аналітичних фінансових коефіцієнтів: коефіцієнти оцінки фінансової стійкості підприємства, платоспроможності (ліквідності), оборотності активів, оборотності капіталу, рентабельності (прибутковості).

Методи третьої групи передбачають об'єднання підходів першої та другої групи. Визначення рівня фінансової безпеки, що базується на основі рівня використання фінансових ресурсів за кожною функціональною складовою, після чого на основі розрахованих у ході аналізу показників шляхом експертної оцінки визначається інтегральний показник, який і є показником рівня фінансової безпеки підприємства. Даний метод є актуальним для підприємств будь-якої галузі, але має досить значний вплив суб'єктивної думки експертів.

Таким чином, забезпечення та підходи до визначення фінансової безпеки підприємства є актуальною темою для дослідження. Система економічної безпеки не може бути шаблоном для всіх підприємств. Кожне підприємство обирає для себе відповідну стратегію і тактику та варіанти забезпечення фінансової безпеки.

Дослідження показали, що існує велика кількість різних підходів та методів для оцінки фінансової безпеки, тому предметом подальших досліджень може стати розробка узагальнюючого підходу до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства.

МІЖНАРОДНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Потанчук М.Я.

Науковий керівник – Філатова І.О., канд. екон. наук

Для того щоб використовувати Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), треба встановити гармонізацію між національними і міжнародними стандартами. Для цього потрібно створити нові підходи

для зближення положення бухгалтерського обліку в системах МСФЗ та НП(С)БО.

Про відмінності між міжнародними та національними підходами формування фінансових звітів аналізували такі вчені, як К. Бойко, С. Голов, Г. Голубнича, Б. Засадний, О. Канцуров, Л. Ловінська, О. Малишкін, Т. Матвієнко, Т. Мельник, О. Харламова, В. Швець.

Міжнародні стандарти фінансової звітності – стандарти, що затверджуються Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

МСФЗ, на відміну від деяких національних правил складання звітності, засновані на принципах, а не на правилах, тобто головною є економічна суть процесу. Принципи, закладені в порядок формування звітності згідно з МСФЗ, роблять її здатною відобразити реальний фінансовий стан підприємства, установи, організації.

Переваги використання фінансових звітів, складених за МСФЗ:

1) об'єктивність, зіставність та відповідність потребам користувачів фінансової звітності, складеної за МСБО;

2) задоволення потреб користувачів фінансової звітності завдяки активному підходу Ради з МСБО до відстеження змін цих потреб;

3) полегшення процесу гармонізації стандартів і, таким чином, підвищення зіставності і «прозорості» незалежно від країни або галузі;

4) сприяння підвищенню довіри і зрозумілості серед іноземних користувачів;

5) доступ до міжнародних ринків капіталу

Відповідно до П(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» фінансова звітність – звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. У звіті про фінансовий результати розкривається інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки, інший сукупний дохід та сукупний дохід підприємства за звітний період

Метою дослідження є аналіз відмінностей облікових положень за НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та МСФЗ із метою його гармонізації.

Концептуальні відмінності між П(с)БО та МСФЗ:

– П(с)БО суттєво коротші і ґрунтуються на правилах, на відміну від МСФЗ, що ґрунтуються на принципах. У разі відсутності чітких інструкцій з будь-якого питання немає посилань на «найкращу практику», що має застосовуватися підприємством.

– МСФЗ дають можливість керівництву підприємства відступати від вимог МСФЗ, якщо застосування окремих позицій МСФЗ є недоцільним. П(С)БО не дають підприємствам такої можливості.

– Вимога суворого дотримання форми фінансових звітів у П(с)БО. МСБО 1 не визначає жорсткого порядку чи формату, в якому треба подавати статті у фінансових звітах.

Таблиця 1 – Відмінності у формі фінансової звітності

МСБО	П(с)БО
Звіт про фінансовий стан	Баланс – форма 1 (у новій редакції форм звітності має назву Звіт про фінансовий стан)
Звіт про прибуток та збитки та інший сукупний дохід	Звіт про фінансові результати (у новій редакції містить звіт про сукупний дохід) – форма 2
Звіт про рух грошових коштів	Звіт про рух грошових коштів – форма 3
Звіт про зміни у власному капіталі	Звіт про власний капітал – форма 4
Примітки до фінансової звітності	Примітки до фінансової звітності, у т. ч. інформація за сегментами

Підприємства, які використовують Інструкцію про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, послуговуються субрахунками, визначеними цією Інструкцією.

У МСФЗ не передбачено плану рахунків, а тому для формування звітності відповідно до них необхідно розробити робочий план рахунків. Усі підрозділи компанії повинні вести бухгалтерський облік за єдиним робочим планом рахунків, розробленим компанією самостійно. За основу можна взяти затверджений План рахунків та Інструкцію щодо його застосування. Порядок використання єдиного робочого плану рахунків, включаючи розподіл компетенції з ведення рахунків і субрахунків бухгалтерського обліку між відділами та підрозділами компанії, повинен регламентуватися внутрішнім нормативним документом компанії.

Отже, проаналізовані відмінності між НП(С)БО 1 та МСФЗ щодо звітного періоду для річної та проміжної фінансової звітності. Таким чином, на сьогоднішній день, жодна країна в світі ще не використовує Міжнародні стандарти в ролі національних стандартів. Як правило, схожі принципи стандартів та національного обліку, але, системи обліку мають безліч відмінностей. Тобто, застосування Міжнародних стандартів необхідно розглядати, відправну точку в зростанні інформативності фінансової звітності.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

Радченко Д.Л.

Фінансовий стан підприємства та його місце на ринку у великій мірі залежать від забезпеченості та ефективності використання основних засобів. Збільшення обсягу виробництва в першу чергу залежить від таких факторів як збереження та переоснащення основних засобів.

Метою цієї роботи є дослідити основні напрямки збільшення ефективності основних засобів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання щодо підвищення ефективності використання основних засобів, розглядали такі вчені, як: Борисенко З.Н., Вишневський В. О., Козак В. Є., Кузьмін О. Є., Лапін Е. В., Фукс А. Е, Бутинець Ф. Ф., Грінко Ф. Ф., Голов С. Ф., Пушкар М. С., Сопко В. В., Лінник В. Г., Кузьмінський А. М..

Основні засоби (за П(С)БО 7) – матеріальні активи, які підприємство/установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва/діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Основні засоби підприємства включають в себе основні виробничі засоби та невиробничі основні засоби.

В даний час в Україні ситуація з забезпеченістю та ефективністю використання основних засобів склалася несприятлива, що є наслідком високого ступеня їх зношеності. Основні засоби потребують заміни та модернізації.

Для підвищення ефективного використання основних засобів можна прийняти такі заходи:

- введення в експлуатацію нового обладнання або модернізація старого;
- запровадження оптимального графіка роботи підприємства, сприятливого для нормальної роботи обладнання;
- вчасно проводити ремонтні та налагоджувальні роботи;
- працювати тільки з кваліфікаційним персоналом, який буде забезпечувати дбайливе ставлення до обладнання та дотримуватися необхідних умов експлуатації;
- впровадження в виробництво незадіяні виробничі засоби;
- по можливості максимально збільшити капітальні вкладення в активи підприємства.

Взагалі напрямки підвищення ефективності основних засобів можуть бути різними, це і підвищення рівня якості сировини і матеріалів виробництва, впровадження нових досягнень технологій (безвід-

ходне та ресурсозберігаюче виробництво). Підприємство має не тільки прагнути модернізувати своє виробництво, але і як можна більше використовувати те що є.

Висновок. Ефективне використання основних засобів збільшує обсяг виробництва, прибуток підприємства та підвищує його рентабельність, знижує собівартість продукції.

Отже, для ефективного та економічного використання основних засобів потрібно стежити за технічним станом, усувати застої на виробництві, вдосконалювати і модернізувати обладнання та устаткування, покращувати стан й склад основних засобів.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УМОВАХ COVID-19

Резнікова А.О., Уткін М.В.

Науковий керівник – Конопліна О.О., канд. екон. наук, асистент

Сучасні умови ведення бізнесу вимагають відповідних рішень щодо організації праці та її оплати. В умовах пандемії перед власниками та керівництвом бізнес-структур гостро постало питання економії коштів. Оскільки основною статтею видатків підприємства є витрати з оплати праці та нарахувань, першочерговим завданням керівництва наразі є їх оптимізація.

Питанням розрахунків за виплатами працівникам, проблематиці організації оплати праці та її нормативно-правового забезпечення, документування та відображення в обліку присвятили свої праці такі вчені як Л. Андрущенко, А. Батура, Ф. Бутинець, В. Вишневський, С. Голов, К. Давидова, Н. Жук, А. Загородній, Ю. Іванов, М. Огійчук, Г. Семенов, В. Сопко та ін.

Відповідно до статті 94 Кодексу законів України про працю заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

Водночас, розмір оплати праці за повний місяць не повинен бути нижчим за мінімальний її рівень.

Мінімальна заробітна плата — це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за просту, некваліфіковану працю, нижче якого не може встановлюватися оплата за виконану працівником місячну норму робіт.

Отже, роботодавці повинні обов'язково дотримуватися мінімальних соціальних гарантій, встановлених державою. Тому логічними є питання того, які права та обов'язки має робітник під час надзвичайної ситуації та карантину та як без порушення законодавст-

ва має бути організована робота в таких умовах. Водночас, під час карантину було прийнято ряд законів, які також мали вплив на бізнес.

З метою реалізації заходів, передбачених законодавством у разі встановлення карантину, роботодавці зобов'язані вжити всіх можливих заходів.

Серед таких заходів:

- надання працівникам щорічних основних та додаткових відпусток, інших оплачуваних відпусток, передбачених законодавством;

- надання відпусток без збереження заробітної плати за заявою працівників;

- встановлення працівникам неповного або скороченого робочого часу;

- запровадження роботи змінами;

- тимчасове запровадження дистанційної або надомної роботи;

- введення простою;

- продовження роботи за умови застосування засобів індивідуального та колективного захисту.

Одним із заходів є переведення працівників на роботу в дистанційному режимі. Оплата праці при такому режимі залишається на рівні з оплатою праці яка нараховувалась працівнику до запровадження дистанційного режиму роботи. Трудова дисципліна регулюється правилами внутрішнього трудового розпорядку, які відповідно до ст. 142 КЗпП, затверджуються трудовим колективом за поданням власника або уповноваженого ним органу і виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) на основі типових правил. При цьому роботодавець повинен внести зміни до правил внутрішнього трудового розпорядку щодо дистанційної форми роботи.

Хоч законом і передбачено надання працівникам відпусток без збереження заробітної плати, неприпустимим є примусове відправлення працівників у таку відпустку. Відправити всіх працівників у відпустки за власною ініціативою роботодавця не може, оскільки це є порушенням трудового законодавства. За це передбачена адміністративна та кримінальна відповідальність.

Крім того, підприємство зобов'язане зберігати за співробітниками середній заробіток в повному обсязі, якщо виробнича ситуація, небезпечна для життя чи здоров'я працівника або людей, які його оточують, і навколишнього природного середовища, виникла не з вини самого працівника. В інших випадках простій оплачується з

розрахунку не нижче від двох третин ставки, в тому числі на час карантину.

Також дохід у вигляді заробітної плати під час простою оподатковується податком на доходи фізичних осіб (ПДФО) - 18% та військовим збором - 1,5%. Роботодавець, виступаючи податковим агентом, як і раніше зобов'язаний утримувати із заробітної плати співробітника 19,5%, а також виконувати свої зобов'язання щодо сплати єдиного соціального внеску (ЄСВ) - 22%. При цьому база нарахування ЄСВ не може бути меншою за розмір мінімальної заробітної плати (6000 грн). Таким чином, мінімальний розмір ЄСВ становить 1320 грн. Штрафні санкції за несвоєчасну/неповну сплату ЄСВ, а також за несвоєчасне подання звітності в період з дії карантину не застосовуються, а пеня не нараховується.

Проте введені законодавцями послаблення не в змозі на 100% відшкодувати збитки роботодавців та гарантувати збереження робочих місць. На сьогодні українське законодавство не містить механізмів компенсації державою роботодавцю таких витрат на оплату праці. Тому, зрозуміло, що навіть 1-2-місячний простій означатиме істотні витрати для будь-якого роботодавця, тим паче зважаючи на відсутність або різке зниження прибутку в період карантину. Проте відтепер окремо врегульована допомога по частковому безробіттю під час карантину для малих та середніх виробничих підприємств у ст. 47-1 Закону України «Про зайнятість населення», - але цю опцію можна використати саме у разі втрати частини заробітної плати внаслідок вимушеного скорочення передбаченої законодавством тривалості робочого часу у зв'язку із зупиненням (скороченням) виробництва, за зверненням роботодавця для її виплати працівникам.

Отже, для збереження робочих місць, продовження здійснення діяльності та забезпечення беззбитковості підприємства, роботодавцям необхідно обрати для себе оптимальний варіант організації праці в умовах пандемії COVID-19.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Гребенюкова Е.Д.

Науковий керівник – Шаповал Г.М., канд. екон. наук, доцент

Сьогодні знайти висококваліфікованого та компетентного спеціаліста у галузі бухгалтерського обліку, який би дійсно зміг стати «правою рукою» керівника, не так просто. Саме тому, нині все більше власників бізнесу в Україні обирають бухгалтерський аутсорсинг, де-

легуючи на підставі договору функції бухобліку організаціям, які спеціалізуються на наданні бухгалтерських послуг.

Аутсорсинг бухгалтерських послуг розвивається на ринку України. Компанії частіше передають ведення бухгалтерії (здача фінансової звітності, виплата заробітних плат і т.д.) на аутсорсинг, так як це часто коштує дешевше, ніж утримувати бухгалтера в своєму штаті.

На сьогоднішній день в Україні бухгалтерські послуги та послуги аутсорсингу функцій бухгалтерії надають такі компанії:

- Спеціалізовані бухгалтерські компанії. Спеціалізовані компанії орієнтовані виключно на надання бухгалтерських послуг. Такі компанії дають можливість клієнтам істотно знизити витрати, підвищити якість звітності та сфокусуватися на своєму ключовому бізнесі.

- Підрозділи аудиторських компаній. Більшість аудиторських компаній мають бухгалтерські підрозділи, що представляють неосновної, однак стабільне джерело доходу. Стабільність доходів - основна мотивація аудиторської компанії відкрити бухгалтерське підрозділ, оскільки аудиторський та бухгалтерський бізнес вимагають різних компетенцій: для аудиту це бачення загальної картини і визначення відсотка похибок, для бухгалтерського обліку - детальне і точне відображення всіх господарських операцій компанії.

- Підрозділи юридичних компаній. Юридичні компанії, що займаються реєстрацією підприємств, найчастіше надають супутні послуги в якості ведення бухгалтерського обліку. Нові відкриті компанії, ПП, ТОВ, ПрАТ або представництва іноземних організацій відразу ж стають об'єктами податкового обліку і знаходять обов'язок по щоквартальній або щомісячній здачі звітності. Для виявлених компаній, часто без активної діяльності, юридичні консультанти можуть надавати послуги по здачі «нульовий» звітності.

- Фрілансери, приватні фахівці. Дана категорія гравців концентрується переважно на роботі з підприємств з простими системами оподаткування. Послугами приватних бухгалтерів в основному користуються ФОП.

Активно розвивається також напрямок автоматизації бухгалтерського обліку. Онлайн сервіси дозволяють вести бухгалтерський облік в режимі онлайн, відслідковувати роботу бухгалтера і стан справ в режимі реального часу.

Проведений аналіз динаміки ринку бухгалтерських послуг показав, що в Україні зростає частина бухгалтерських послуг, які передають на аутсорсинг (рис. 1).

Динаміка обсягу ринку аутсорсингу бухгалтерських послуг в 2017-2018 рр., в грошовому вираженні, млрд. грн.

Рисунок 1 – Аналіз динаміки обсягу ринку аутсорсингу бухгалтерських послуг

Таким чином, бухгалтерський аутсорсинг поступово знаходить своє застосування у вітчизняній практиці. При цьому можна зробити висновок, що для великих підприємств доцільність переходу на бухгалтерський аутсорсинг не є однозначною і вимагає детального аналізу в умовах конкретної управлінської ситуації. У той же час для невеликих підприємств і індивідуальних підприємців перехід на бухгалтерський аутсорсинг є сьогодні єдиною оптимальною і практично безальтернативним способом мінімізації витрат із ведення бухгалтерського обліку. Отже, бухгалтерський аутсорсинг – ідеальний варіант для отримання вигідного та компетентного бухгалтерського обслуговування та бухгалтерського супроводу та останнім часом спостерігається розвиток попиту на надання даного виду послуг.

АНАЛІЗ РИНКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Басінова А.Л.

Науковий керівник – Шаповал Г.М., канд. екон. наук, доцент

Аудит є одним із інструментів, який допомагає розвивати міжнародні відносини, оскільки забезпечує довіру до підтвердженої фінансової інформації для користувачів різних рівнів (міжнародного, державного, підприємницького). Тому досить важливим і актуальним є питання забезпечення розвитку ринку аудиторських послуг в Україні.

Станом на 01.01.2019 р. в Реєстрі Аудиторської палати України значились 906 аудиторських фірм та 53 аудитори-підприємці. Таким

чином, загальна кількість аудиторських фірм та аудиторів, що зобов'язані подавати до АПУ звіт за формою № 1-аудит за 2018 рік, відповідно, склала 959 суб'єктів, що в порівнянні з 2014 роком складає зменшення на 529 суб'єктів, або 35,6%, що свідчить про відтік суб'єктів господарювання з професії внаслідок дії низки факторів, у тому числі і кризових явищ у суспільстві, і посиленні вимог до аудиторської професії з боку регуляторів та змін у законодавстві.

Таблиця 1 – Показники стану ринку аудиторських послуг в Україні за 2014-2018 рр.

Показники	Роки					Відхилення 2018 р. до 2014 р.	
	2014	2015	2016	2017	2018	+, -	%
Кількість аудиторів, осіб	2993	2787	2657	2646	2653	-340	88,6
Кількість суб'єктів аудиторської діяльності	1488	1326	1107	1002	944	-529	64,4
Кількість замовлень, од.	44218	35104	35642	35552	34428	-9790	77,9
Обсяг наданих послуг, млн. грн	1314,6	1291,8	1761,2	1973,1	2126,9	+812	161,8
Середній дохід на одного суб'єкта аудиторської діяльності без ПДВ, тис. грн	905,4	1015,6	1664,5	1969,2	2253,0	+1347,6	248,8

Середня заробітна плата аудитора на сьогоднішній день становить 9500 грн, згідно даних 310 вакансій, розміщених на сайті пошуку роботи WORK.UA.

На рис. 1 відображено проведений аналіз розміру середньої зарплати аудитора по містах України.

Рисунок 1 – Аналіз розміру середньої зарплати аудитора в Україні

Проведений аналіз результатів аудиторської діяльності та стану ринку аудиторських послуг свідчить, про те, що аудиторський ринок потерпає від змін, які відбуваються в країні, який свідчить, що аудиторський ринок функціонує і трансформується внаслідок дії низки факторів, зокрема: кризові явища у суспільстві; посилення вимог до аудиторської професії з боку регуляторів; недосконалість законодавчої бази; відсутність довіри користувачів до якості і достовірності аудиторських послуг; відсутність механізму формування цін на аудиторські послуги; відсутність покарань за недостовірну інформацію у звітах аудиторів; недостатня кількість висококваліфікованих аудиторів; зниження платоспроможності замовників аудиту. Протягом аналізованого періоду спостерігається стійка тенденція до збільшення доходу суб'єктів аудиторської діяльності, незважаючи на те, що їх кількість постійно зменшується.

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Андрощук В.В.

Науковий керівник – Шаповал Г.М., канд. екон. наук, доцент

В сучасних умовах недобросовісної конкуренції, корупції, тіньової економіки, подолання наслідків світової фінансово-економічної кризи, перспективи розвитку мають ті підприємства, що мають висококваліфікованих спеціалістів з економічної безпеки. Фахівець з безпеки підприємств повинен мати спеціальну освіту, яка б охоплювала інтегративні знання: фінансові, економічні, безпекознавчі, управлінські тощо.

Але, на жаль, у наш час в Україні таких фахівців небагато. Розв'язання цієї проблеми пов'язане з формуванням вітчизняної системи підготовки фахівців з вищою освітою в галузі безпеки.

Питання економічної безпеки та її значення в сприянні розвитку підприємств в умовах конкурентного зовнішнього середовища розглядаються у роботах Гнилицької Л., Франчука В.І., Пригунова П.Я., проблеми підготовки фахівців з економічної безпеки досліджуються Пересипкіним М.М., Пригуновим П.Я., Франчуком В.І., Давидюк Т.В. Разом з тим, низка питань досі залишаються невирішеними та потребують доопрацювання, зокрема це стосується ролі та місця підготовки фахівців з економічної безпеки в системі забезпечення безпеки ведення бізнесу.

Посилена увага суспільства до проблем економічної безпеки обумовлена посиленням загроз і ризиків у сучасному економічному та суспільно-політичному житті, що несуть глобальний характер.

За даними численних опитувань, які проводяться економістами в Україні можна зробити висновок, що підприємства найчастіше страждають від недобросовісної конкуренції, шахрайства у сфері стосунків з клієнтами, дій співробітників, що спричиняють більший збиток, ніж зловживання зовнішніх суб'єктів.

Тому, в сучасних умовах ведення бізнесу діяльність фахівців з економічної безпеки має бути спрямована на мінімізацію загроз з боку персоналу підприємства, здійснення заходів щодо мінімізації ризиків та загроз через механізми моніторингу та оцінювання економічної надійності контрагентів, стану ринку, протидію недобросовісній конкуренції, корупції, рейдерству, організацію захисту інтересів засновників та акціонерів підприємства.

Великі та середні підприємства, як правило, мають у своїй структурі підрозділ, який займається забезпеченням економічної безпеки – це служба безпеки підприємства. Вона створюється з метою забезпечення безпеки підприємства шляхом реалізації політики безпеки. Служба забезпечення економічної безпеки підприємства повинна виконувати такі основні функції: прогнозування, виявлення, попередження, ослаблення небезпек і загроз, збереження майна, створення сприятливого конкурентного середовища, ліквідація наслідків нанесеного збитку та інше. Служба безпеки займається також аналізом зовнішнього середовища (партнери, клієнти, постачальники, конкуренти), роботою з персоналом (проведення тестування з метою виявлення прихованих інтересів кандидата при прийнятті на роботу, постійне роз'яснення необхідності дотримуватися законодавства персоналом), аналізом потенційних загроз безпеці, охороною вищого керівництва підприємства та критичних ресурсів господарської діяльності, протидією промислового шпигунства, визначенням індикаторів та оцінкою стану і рівня економічної безпеки

підприємництва, організацією захисту комерційної таємниці підприємства. Таким чином діяльність підрозділу безпеки є необхідною умовою для існування підприємства та його розвитку.

Як бачимо, ряд обов'язків фахівців з економічної безпеки передбачають наявність знань не тільки з безпекознавства, а й інших економічних дисциплін, що вказує на доцільність підготовки фахівців з економічної безпеки саме на базі економічних спеціальностей.

Так як сьогодні велика кількість задач із забезпечення економічної безпеки на багатьох підприємствах вирішується здебільшого бухгалтерами, що зокрема стосується підготовки достовірної бухгалтерської інформації, що є основою забезпечення економічної безпеки підприємств та дає можливість зменшити загрозу економічній безпеці, то підготовку фахівців з економічної безпеки доцільно проводити саме на базі спеціальності облік і оподаткування, що дозволить майбутнім фахівцям з економічної безпеки бути більш обізнаними як у фінансовій сфері діяльності підприємства, так і в організації облікового процесу, та сприятиме підвищенню ефективності виконання покладених на них функцій.

Окрім підготовки фахівців з економічної безпеки, необхідно відмітити і важливість налагодження в Україні цілеспрямованого проведення наукових досліджень у даному напрямку, що сприятиме забезпеченню якісних змін у системі економічної безпеки ведення бізнесу.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ

Корнієнко Я.С.

Науковий керівник – Власова О.Є., канд. екон. наук, доцент

Процес інтеграції України у світову спільноту пов'язаний із використанням світової практики, узгодженням міжнародно-правових і внутрішніх нормативно-правових актів, імплементацією міжнародної практики здійснення фінансового контролю в національній реалії сьогодні. В першу чергу, це пов'язано з вивченням зарубіжного досвіду організації фінансового контролю та запозиченням певних напрацювань у цій галузі з метою підвищення ефективності й дієвості національної системи фінансового контролю.

Проблема здійснення контролю в органах виконавчої влади існувала та існує в усіх країнах, однак кожна з них формувала свій особистий шлях її вирішення. Обрання тієї чи іншої моделі базується на наступних чинниках: 1) історично прийнятій у країні формі правління, у формі державного устрою; 2) особливостях розподілу функціональних

повноважень між гілками влади; 3) рівня демократичного розвитку суспільства.

Головною організацією, що на світовому рівні об'єднує вищі органи контролю державних фінансів, є організація INTOSAI, яка створена в 1953 р. з метою вивчення та поширення позитивного досвіду в контрольній практиці. До її складу входять країни, які є членами ООН, Україна є членом INTOSAI з 1998 р.

Важливу роль в побудові системи державного фінансового контролю в ЄС відіграє Європейська рахункова палата, або Європейський суд аудиторів - European Court of Auditors, яка є однією з семи інституцій, що керує ЄС. До основних функцій цього контрольного органу ЄС відносяться такі: 1) перевірка звітів про доходи й витрати ЄС, усіх його інститутів та органів, що мають доступ до фондів ЄС; 2) контроль якості управління фінансами; 3) складання доповіді про результати своєї роботи після завершення кожного фінансового року, а також подання до Європарламенту висновків і пропозицій із тих питань, які зараховані до компетенції Європейської рахункової палати; 4) допомога Європарламенту і здійсненні контролю за виконанням бюджету ЄС.

Крім глобальних фінансових інституцій, у сфері фінансового контролю важливу роль відіграють спеціальні органи, створені в окремих країнах світу. Досвід країн із розвинутою економікою, які мають давні традиції державного фінансового контролю (Франція, Німеччина, Великобританія, Австрія, США, Японія), свідчить про те, що структурна організація органів фінансового контролю обумовлена передусім розмежуванням об'єктів контролю та необхідністю створення архітектури горизонтальних і вертикальних владних відносин на основі чіткого розмежування контрольних повноважень.

Так, у Сполучених Штатах Америки функцію контролю в органах виконавчої влади здійснює Головне контрольне управління Конгресу США, яке за дорученням палат і комісій Конгресу США або окремих конгресменів може здійснювати контрольні процедури або моніторинг щодо міністерств і відомств. Для виконання своїх повноважень Управління має доступ практично до всіх фінансових документів органів виконавчої влади. Основними завданнями Управління є: 1) оцінка результативності державних програм і діяльності федеральних відомств; 2) спеціальні обстеження і перевірки обґрунтованості цін на продукцію; 3) моніторинг фінансово-економічних аспектів контрактів міністерства оборони.

Основним органом державного фінансового контролю у Франції є Генеральна інспекція фінансів, яка перебуває в безпосередньому підпорядкуванні міністра економіки і фінансів. Генеральна інспекція фі-

нансів виконує функції контролю на місцях за діяльністю усіх призначених державою бухгалтерів та адміністративної бухгалтерії вторинних розпорядників кредитів, державних підприємств, а також тих недержавних органів і підприємств, що перебувають під фінансовим контролем держави. Також напрямком діяльності Генеральної інспекції фінансів є організація та здійснення досліджень економічних і фінансових проблем як на замовлення державних органів, так й за власною ініціативою.

У Великій Британії контроль фінансово-господарської діяльності державного сектору економіки здійснює Національне контрольно-ревізійне управління, яке є урядовим органом і функціонує відповідно до закону про фінансовий контроль. Управлінню надано право проводити перевірки рахунків усіх урядових установ і широкого кола державних органів, які здійснюють більше 60 % державних витрат, а також контролювати субсидії, які надаються місцевими органами влади системі охорони здоров'я, націоналізованим галузям промисловості і державним корпораціям.

Федеральна рахункова палата є вищою федеральною установою в Німеччині яка є нейтральним авторитетним органом між парламентом і урядом та виступає в ролі незалежного органу фінансового контролю. Цей орган контролює бюджетне фінансування та управління економікою федерації, її особливе майно (наприклад, федеральна залізниця, федеральне відомство зв'язку) й підприємства; юридичних осіб федерального рівня в межах публічного права (зокрема федеральне відомство праці), у т.ч. державні підприємства; федеральні та земельні організації соціального страхування, якщо вони отримують державні дотації або захищені гарантійними зобов'язаннями федерації; діяльність федерації на підприємствах із приватноправовим статусом.

Узагальнення світового досвіду здійснення державною внутрішнього фінансового контролю за формуванням та використанням фінансових ресурсів дозволило визначити особливості централізованої та децентралізованої систем державного фінансового контролю, а також специфіку проведення урядового фінансового контролю в окремих країнах залежно від підпорядкованості органів виконавчої влади.

ВАРІАНТИ СПІВВІДНОШЕННЯ МОДЕЛЕЙ І СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСЬКОГО І ПОДАТКОВОГО ОБЛІКІВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОПТИМІЗАЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ

Вільховенко К.Г.

Науковий керівник – Власова О.Є., канд. екон. наук, доцент

Відповідно до вимог розділу III Податкового кодексу України (далі – ПКУ), розрахунок податку на прибуток підприємства здійснюється на основі даних обліку для цілей оподаткування. Податковий облік повинен бути організований таким чином, щоб забезпечити можливість безперервного відображення в хронологічній послідовності фактів господарської діяльності, систематизації зазначених фактів (облік доходів і витрат) і формування показників податкових декларацій. Вітчизняна українська практика зараз визначає різні варіанти узагальнення інформації для цілей податкового обліку з урахуванням ступеня його автономності по відношенню до системи бухгалтерського обліку.

Перша модель передбачає використання самостійних аналітичних регістрів податкового обліку, при цьому податковий облік ведеться паралельно з бухгалтерським. Аналітичні регістри податкового обліку складаються на основі даних первинних документів, згрупованих відповідно до порядку, передбаченого податковим законодавством, і являють собою зведені форми систематизації даних податкового обліку за звітний (податковий) період. Регістри податкового обліку формуються по всіх операціях, які враховуються для цілей оподаткування. Платник податків самостійно визначає, за якими об'єктами обліку він повинен розробити і затвердити форми регістрів податкового обліку, в яких повинні бути представлені всі дані, необхідні для правильного визначення показників податкової декларації.

Перевагою даної моделі є те, що вона забезпечує реальну можливість отримувати дані для формування податкової бази безпосередньо з податкових регістрів. При цьому виключаються помилки в обчисленні податкової бази, оскільки показники податкових регістрів формуються відповідно до вимог податкового законодавства, а не бухгалтерського обліку. Однак таке паралельне ведення двох видів обліку вимагає значних витрат, пов'язаних з необхідністю створення в організації відділу або групи податкового обліку, залучення висококваліфікованих фахівців для розробки податкових регістрів, системи документообігу та програмних продуктів, модернізації облікового процесу та обчислювальної техніки.

В основу другої моделі покладені дані, що формуються в системі бухгалтерського обліку. При цьому регістри бухгалтерського обліку доповнюються реквізитами, необхідними для визначення податкової бази. Проте в тих випадках, коли потрібно визначити вартість придбаних матеріально-виробничих запасів або основних засобів, врахувати збиток від реалізації основних засобів або за операціями поступки права вимоги, згідно з правилами бухгалтерського обліку та податкового законодавства, або коли організація вибирає різні способи нарахування

амортизації за основними засобами та нематеріальними активами для цілей бухгалтерського і податкового обліку, застосовувати комбіновані регістри практично неможливо.

У третій моделі використовуються регістри і бухгалтерського, і податкового обліку. У тому випадку, якщо порядок угруповання та обліку об'єктів і господарських операцій для цілей оподаткування не відрізняється від порядку, встановленого правилами бухгалтерського обліку, доцільно застосовувати бухгалтерські регістри.

Для гармонізації облікової і податкової систем, визначення раціональності застосовуваних схем податкової оптимізації доцільно застосовувати елементи управлінського обліку. Управлінський облік відіграє важливу роль в управлінні податковими зобов'язаннями, так як представляє найбільш повну інформацію про діяльність та фінансовий стан підприємства, тому знання бухгалтерського обліку необхідно управлінському персоналу з метою ефективної оцінки організації податкового планування.

У системі управлінського обліку це досягається шляхом ефективного використання оперативної інформації через центри фінансової відповідальності і центри витрат на основі ефективного управлінського аналізу даних виробничого обліку.

Вибір центрів відповідальності для обліку оподатковуваних показників залежить від організаційних і інших особливостей організації, а також цілей, поставлених її керівництвом. Слід при цьому враховувати, що зі збільшенням центрів ефективність контролю за показниками діяльності підприємства підвищується з одночасним збільшенням витрат на ведення обліку. Тому доцільно встановити оптимальне поєднання витрат на ведення обліку з ефектом здійснення контролю за оподатковуваними показниками по кожному центру відповідальності.

У даній моделі підставою для складання аналітичних регістрів обліку для цілей оподаткування є не тільки регістри бухгалтерського обліку і бухгалтерські довідки, але і документація центрів відповідальності. Такий механізм формування оподатковуваних показників дозволяє здійснювати поточний контроль за реєстрацією фактів господарської діяльності для цілей оподаткування. Але при цьому потрібна розробка методологічних та організаційних засад, що забезпечують можливість раціонального, з найменшими фінансовими витратами ведення обох видів обліку.

Таким чином, для успішного функціонування системи життєдіяльності підприємства необхідна об'єктивна і повна первинна інформація для правильної та оперативної оцінки кожного з встановлених показників, а значить, на підприємстві повинен бути організований

управлінський облік, що акумулює відомості про податковий потенціал з урахуванням наявних альтернативних варіантів оптимізації оподаткування.

ЗАХИСТ ВІД ПРОЯВІВ НЕДОБРОСОВІСНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Аверіна М.І.

Науковий керівник – Чех Н.О., канд. екон. наук, ст. викладач

Конкуренція є невід’ємною складовою ринкового середовища. Вона розглядається як один з найефективніших механізмів забезпечення гармонії між попитом і пропонуванням. Але конкуренція буває не завжди добросовісною і прозорою, існує також і поняття недобросовісної конкуренції. Основою недобросовісної конкуренції є нечесне, неправомірне ведення підприємницької діяльності. Останні роки спостерігається зростання недобросовісної конкуренції. Забезпечення фінансово-економічної безпеки сучасних підприємств є досить актуальним питанням в сучасних умовах господарювання, так як недобросовісна конкуренція є загрозою нормального функціонування і розвитку підприємств. Тому, питання боротьби з недобросовісною конкуренцією набуває пріоритетного значення.

Згідно закону України «Про захист від недобросовісної конкуренції» недобросовісна конкуренція - це будь-які дії у конкуренції, що суперечать торговим та іншим чесним звичаям у господарській діяльності [3].

Основними методами недобросовісної конкуренції є: економічне (промислове) шпигунство, підробка продукції конкурентів, підкуп і шантаж, обдурювання споживачів, махінації з діловою звітністю, валютні махінації, приховування дефектів тощо [2].

Відповідно від цього, захист від недобросовісної конкуренції розуміється як врегульована законом діяльність держави, її органів і посадових осіб, що контролюють процес конкуренції, учасників конкуренції, спрямована на встановлення елементів матеріально-правового відношення, що виникло внаслідок порушення конкуренції, правил та інших чесних звичаїв у підприємницькій діяльності, припинення недобросовісної конкуренції та притягнення винних до відповідальності.

Враховуючи стан недобросовісної конкуренції на товарному ринку, а також інші чинники суб’єктами господарювання можуть бути використані різні методи захисту, а саме (див.табл.1) [2]. Кожен із цих методів захисту характеризується своїм рівнем доступності для суб’єкта господарювання. Здебільшого підприємства мають право використовувати легальний законодавчий спосіб захисту.

На основі всього вище переліченого, можемо зробити висновок, що конкуренція - органічний елемент функціонування ринку. Поза ринком практично неможлива здорова економічна конкуренція, а без використання й розвитку механізму конкуренції неможливі ринкова рівновага і повноцінний ринок.

Таблиця 1 - Характеристика методів захисту від недобросовісної конкуренції:

Загроза, яка потребує використання методів захисту	Методи захисту
неправомірні дії, спрямовані на отримання певних переваг над конкурентом за рахунок його інтелектуальної діяльності та ділової репутації	захист прав на інтелектуальну власність, отримання свідоцтва на право на знаки для товарів і послуг, прав на зазначення і походження товару, здійснення міжнародної реєстрації знаків, приєднання до єдиної класифікації товарів і послуг для реєстрації знаків, дотримання умов договору про закони щодо товарних знаків; реєстрація комерційного найменування.
неправомірні дії, пов'язані з дезорганізацією виробничого процесу конкурента, створенням йому перешкод у процесі конкурентної боротьби та досягненням неправомірних переваг у конкуренції	дотримання положення Паризької конвенції про охорону промислової власності, зокрема, при укладанні договорів з контрагентами; для уникнення поширення інформації, що вводить в оману, розміщення на офіційному сайті суб'єктів господарювання відомостей, які: містять повні, точні та правдиві дані про походження товару, виробника, продавця, спосіб виготовлення, джерела та спосіб придбання, реалізації, характеристики, особливості реалізації товарів, робіт, послуг, ціну і знижки на них і т.д., а також про істотні умови договору з контрагентами; містять повні, точні та правдиві дані про фінансовий стан чи господарську діяльність суб'єкта господарювання, містять посилення на обсяги виробництва, придбання, продажу тощо.
неправомірні дії, пов'язані з комерційною таємницею	визначення змісту комерційної таємниці та врегулювання доступу до таємниці при укладанні трудових договорів, забезпечення внутрішньої безпеки на підприємстві.

Однак змагання у середовищі суб'єктів господарювання за споживчий попит на ринку може здійснюватися як добросовісно, так і такими методами суперництва, що завдають шкоди споживачам, конкурентам і суспільству загалом. Недобросовісна конкуренція завдає шкоди як споживачам, так і ринку. Саме тому, підприємству важливо проаналізувати недобросовісну конкуренцію на ринку, а вже потім вибрати один з методів захисту від недобросовісної конкуренції.

ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Гльїн Д.В.

Науковий керівник – Решетило В.П., д-р екон. наук, професор

Актуальність дослідження полягає в тому, що для забезпечення довгострокового економічного зростання в Україні важливого значення набуває вдосконалення структури економіки регіонів та створення умов, що забезпечують їх стійкі конкурентні позиції на міжнародному ринку. Питання міжнародної конкурентоспроможності національної економіки та її регіонів набуває особливого значення в умовах, коли істотно змінюється роль окремого регіону в світовій економіці, що стає відносно самостійним економічним суб'єктом та вступає в конкурентні відносини як у міжрегіональній взаємодії, так і на світовому ринку.

Мета дослідження – виявити фактори підвищення конкурентоспроможності регіонів України та оптимальні напрями посилення їх експортної складової в контексті подолання наслідків світової економічної кризи.

Конкурентоспроможність регіону полягає в здатності регіональної системи ефективно реалізовувати власний економічний потенціал, знайти своє місце та підтримувати стійкі позиції на міжнародних ринках, забезпечуючи тим самим економічне зростання регіону та підвищення якості життя його населення на довгостроковій основі.

Підвищення конкурентоспроможності регіону потребує формування його конкурентних переваг на основі ефективної реалізації економічного потенціалу регіону та його збалансованого розвитку, активного використання його ресурсної, інвестиційної, інноваційної та туристичної привабливості, інвестиційної активності, інноваційного розвитку, розвитку транспортної та обслуговуючої інфраструктури.

В ході дослідження було виявлено, що в період економічної трансформації в Україні відбулася деіндустріалізація економіки, що «спростило» спеціалізацію всієї національної економіки та її регіонів, сприяло витісненню українського товаровиробника із переважної більшості середньо- та високотехнологічних виробництв. Відбулися глибокі зміни в структурі національної економіки, і тепер в структурі експорту в Україні перші місця посідає експорт сільськогосподарської продукції. Навіть експорт металу та виробів з нього відійшов на друге місце.

В умовах, коли визначальним чинником змін в регіональній структурі виробництва стала прискорена інтеграція до світового господарського простору, дуже важко завоювати свою нішу в експорті не сільськогосподарської, а інноваційної продукції. Адже

конкурентоспроможність як країни, так і її окремого регіону залежить від порівняльних переваг в міжнародному поділі праці, інвестиційно-інноваційного розвитку, продуктивності праці та зайнятості, оволодінні сучасними технологіями і переходу до 5 та 6 технологічних укладів, освоєнні досягнень 4 промислової революції, розвитку галузевих та регіональних кластерів.

Наукова новизна дослідження полягає в проведенні комплексного аналізу конкурентоспроможності регіонів, що базується на визначенні позицій регіонів по відношенню до величини наявних у них ресурсів. Зокрема, обґрунтовано, що важливим є оптимізація міжрегіональних зв'язків на основі поглиблення регіональної та галузевої спеціалізації, що дозволить забезпечити нові імпульси для розвитку регіонів. Доведено, що переваги експортної продуктивності мають регіони, що експортують переважно високотехнологічну продукцію.

Пропонуються такі стратегії формування конкурентоспроможності регіонів, як: 1) стратегія створення нових сегментів ринку; 2) стратегія концентрації на вузькому ринковому сегменті; 3) стратегія винайдення своєї ніші на світовому ринку.

Важливе значення має і проведення активної регіональної політики в напрямі ефективної реалізації економічного потенціалу регіонів. Складовими механізми такої регіональної політики є організаційні, правові та економічні методи впливу на процес підвищення конкурентоспроможності регіону та конкретні інструменти регулювання.

Вказані фактори підвищення конкурентоспроможності регіонів актуалізуються з огляду на геоекономічні зміни та очевидну трансформацію структури світового виробництва, появи нових центрів світового економічного розвитку, зокрема Китаю та інших нових індустріальних країн, переорієнтацію світового попиту в напрямі нових регіонів, здатних стати рушіями зростання світового ВВП.

НЕФОРМАЛЬНА ЗАЙНЯТИСТЬ І СТАЛІЙ РОЗВИТОК: СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІ ТА ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ

Клименко Д.В.

Науковий керівник – Стадник Г.В., канд. екон. наук, професор

Негативні наслідки коронавірусу сильно відображаються на світовому ринку праці. Людству погрожує такий рівень безробіття, який не спостерігався з часів Другої світової війни. Особливий вплив

відчують самозайняті та зайняті у неформальному секторі. Зростання неформальної зайнятості набуває все більшого значення, тому дослідження її сутності, закономірностей та суперечностей актуально і є метою даної роботи. Використання методів аналізу і синтезу, статистичного групування допомагає провести зазначені дослідження.

Неформальна зайнятість – діяльність населення, що залишається незареєстрованою та виникає внаслідок невідповідності між попитом і пропозицією на ринку праці.

Неформальна економіка не приносить податкових доходів та не збільшує ВВП через те, що є незареєстрованою діяльністю, проте все ж має певну ринкову вартість. Понад 60 % зайнятого населення певною мірою має відношення до неформальної економіки, а це майже 2 млрд зайнятого населення [1]. Певна кількість працівників витрачають лише частину часу на роботу в цій сфері.

Значно поширена неформальна зайнятість в Україні, особливо серед молоді на тлі офіційних показників безробіття (таблиця 1).

Таблиця 1 – Рівень безробіття молоді (за методологією МОП) за статтю, типом місцевості та віковими групами за 2020 р., % [2]

Демографічні групи	15–24 роки	25–29 років	30–34 роки
Жінки	18,6	7,4	7,8
Чоловіки	19,8	9,5	8,1
Міські поселення	18,7	7,0	7,3
Сільська місцевість	20,2	11,8	9,4
Усього	19,3	8,6	8,0

Формальна економіка вимагає податкових відрахувань і дотримання вимог ліцензування. Але іноді працівникам не вистачає досвіду чи освіти для влаштування на зареєстроване підприємство. Як правило до неформальної зайнятості вдаються менш забезпечені прошарки суспільства. Робоча сила таких людей є дешевшою та доступнішою. Неформальна діяльність частіше стосується невеликих фірм, витрати яких на оплату праці незначні. Це стосується не лише кваліфікації, але й статі. Більше половини країн світу створюють умови, за яких жінки не лише працюють переважно в неформальному секторі, а і відносяться до низькооплачуваних співробітників

Для скорочення неформальної трудової діяльності не існує універсальних рішень. Але аналіз заходів та інструментів як в країнах з розвинутою економікою, так і в країнах, що розвиваються, дозволяє

узагальнити керівні принципи для розробки політики скорочення неформальної зайнятості:

- поліпшення доступу до освіти та її якості;
- уникнення ненавмисного підвищення стимулів для фізичних осіб і фірм залишатися в неформальному секторі;
- більш прості системи податків на додану вартість і доходи корпорацій з більш низькими ставками, мінімальними пільгами і без лазівок, а також низькі податки на фонд заробітної плати;
- дієві адресні системи соціального захисту, включаючи прогресивні прибуткові податки й захист найбідніших верств населення;
- підвищення фінансової інтеграції шляхом сприяння розширенню доступу до фінансових послуг, відсутність доступу до фінансування є основною перешкодою для неформальних фірм і підприємців, стримуючи продуктивність і зростання їх бізнесу;
- спрощення і прозорість нормативно-правових актів, що регулюють ринок праці і забезпечують більшу гнучкість і полегшення вступу неформальних працівників у сферу формальної зайнятості.

Таким чином, сталий розвиток вимагає скорочення неформальної діяльності із часом, але цей процес неминуче буде поступовим, оскільки неформальний сектор є єдиним життєздатним джерелом доходу для мільярдів людей. Оптимальний спосіб подолати неформальність — неухильно проводити реформи, такі як інвестиції в освіту, і заходу політики, спрямовані на усунення її основних причин.

Список використаних джерел

1. Statistics on social protection. International Labor Organisation. Official Site. URL: ilostat.ilo.org/topics/social-protection (дата звернення 21.02.2021).
2. Безробіття населення (за методологією МОП) за статтю, типом місцевості та віковими групами у 2020 році. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 21.02.2021).

СУЧАСНІ СУПЕРЕЧНОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТ

Протопоп Л.В.

Науковий керівник – Стадник Г.В., канд. екон. наук, професор

Міста є центрами інтелектуальної діяльності, культури, торгівлі, науки, продуктивної праці та соціального розвитку. Більша частина населення нашої планети мешкає у міських районах, і з кожним роком ця цифра зростає. Тому стан і перспективи міського розвитку є однією

з найактуальніших тем сучасних міждисциплінарних досліджень, зокрема, економічних. Саме міждисциплінарний системний підхід дозволяє узагальнити головні суперечності та сформулювати основні напрямки аналізу суспільних відносин і відповідного міського середовища.

За прогнозами фахівців, до 2050 року в містах буде проживати майже 6,5 мільярдів чоловік, тобто понад 2/3 всього людства. За часткою міського населення у 2020 р. Україна посіла 75 місце (69,61 %) серед 196 країн, що було досліджено [1].

Швидкі темпи приросту населення в містах призводять до появи низки серйозних проблем: зростання рівня безробіття; підвищення цін на нерухомість; зростання доступності; зростання рівня екологічних забруднень; перевантаження інфраструктури і послуг та ін.

До найбільш критичних проблем можна віднести екологічний стан міст. За підсумками процесів урбанізації відбувається значна зміна рельєфу, що в свою чергу призводить до непридатності територій для життя, деградація природного ландшафту, проблеми з водопостачанням, забрудненням повітря, а так само виникає проблема побутових відходів. За оцінками фахівців ООН, у 2016 р. атмосферне забруднення стало причиною передчасної смерті 4,2 млн жителів планети [2]. У деяких містах обмеження, введени у зв'язку з пандемією COVID-19, привели до значного зниження втримання деяких забруднювачів у повітрі завдяки закриттю заводів і зменшенню кількості автомобілів на дорогах. Але, швидше за все, це явище являє собою лише тимчасове полегшення багаторічної нездорової ситуації. Після ослаблення режиму обмеження рівні забруднення повітря повернуться до докризових значень, як це вже відбулося в деяких країнах. Цілком можливо, що ці показники навіть погіршаться в результаті зм'якшення або скасування екологічних норм і стандартів під час пандемії або в період після пандемії, коли будуть ухвалюватися заходи щодо стимулювання економічного зростання.

Сталому розвитку міст України заважає комплекс соціальних, економічних та екологічних проблем, які суттєво впливають на якість та безпеку життя людей:

- неузгодженість національних, регіональних і місцевих концепцій, стратегій та програм;
- незавершеність реформи місцевого самоврядування та відповідні управлінські та фінансові дисбаланси розвитку територій;
- загострення екологічних питань;
- неналежний стан житлово-комунального господарства міст; зношення об'єктів інфраструктури, низький рівень благоустрою, на-

приклад, ситуація із збиранням та утилізацією твердих побутових відходів;

- проблеми покинутих «промислових зон»;
- моноспрямованість економіки більшості малих міст;
- прогресуюча трудова міграція до великих міст, Києва та особливо країн Європейського Союзу і т.д.

Таким чином, до основних напрямків системного розвитку міського простору можна віднести:

- продовження реформ децентралізації влади і формування ефективних територіальних громад;
- розробка програм і стратегій розвитку міст, що враховують сучасні світогосподарські тенденції, сприяють посиленню конкурентоспроможності;
- формування сприятливого інвестиційного та інноваційного середовища розвитку міста;
- подолання соціальних і екологічних проблем;
- розвиток «smart»-технологій управління містом;
- підвищення ресурсо-, насамперед, енергоефективності всіх сфер життєдіяльності міста;
- широке залучення містян до прозорого і всебічного управління.

Список використаних джерел

1. Urban population as a share of total population (%). *World Data Atlas. World and regional statistics, national data, maps, rankings*. URL: <https://knoema.com/atlas/ranks/Urban-population?origin=knoema.ru> (дата звернення 21.02.2021).

2. The Sustainable Goals Report development, 2020. URL: [The-Sustainable-Development-Goals-Report-2020.pdf](#) (дата звернення 21.02.2021).

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІК КРАЇН СВІТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Болдовський О.І.

Науковий керівник – Бєрвєно О.В., д-р екон. наук, професор

Серед переважаючих тенденцій сучасного світового розвитку, як і раніше виділяють глобалізацію, яка має значний вплив на трансформацію всіх сфер життєдіяльності світового співтовариства. Всеосяжність і комплексний характер змін, перш за все, виражаються у формуванні глобальної економіки, геополітичного та соціокультурного простору, в результаті чого зникають національні кордони в галузі

політики, економіки, науки, техніки і технологій, інформації, освіти, культури, ідеології, права тощо. В даний час глобалізація набуває на якісно новий етап свого розвитку, який характеризується розвитком інформаційних і комунікаційних технологій, поширенням Інтернету та засобів мобільного зв'язку, що створюють передумови цифровізації світового простору. Основні технологічні атрибути сучасного етапу глобалізації - комп'ютер і породжені ним нові ІКТ, об'єднали світ в єдину комунікативну систему, створивши цілісний фінансово-інформаційний простір. Саме цій актуальній проблематиці й присвячено наше дослідження, метою якого є визначення сутності та напрямів цифровізації економіки в умовах глобальних трансформацій.

Перехід на цифрові технології - явище невідворотне, хоча багато учасників ринку з певною часткою недовіри ставляться до активного розвитку інформаційних технологій, вбачаючи в них загрозу традиційного укладу бізнесу. Разом з тим численні приклади успішних практик впровадження інноваційних технологій ставлять перед компаніями завдання зміни моделей бізнесу, оптимізації робочого процесу за допомогою впровадження принципово нових програмно-апаратних рішень, створення систем навчання персоналу роботі з новими технологіями.

Цифрова трансформація (digital transformation) для підприємницьких структур, означає, що цифрові технології не тільки істотно впливають на ефективність їх роботи - вони докорінно змінюють структуру бізнесу, ділові процеси, принципи організації і методи управління. В кінцевому рахунку, цифрова трансформація вже сьогодні визначає ринкові перспективи і цінність організацій на ринках товарів і послуг масового попиту (FMCG), фінансовому, телекомунікаційному, мас медіа, електронної комерції та ін. Досвід великих американських компаній показує, що вони використовують п'ять основних підходів до поліпшенню операцій, які лежать в основі глобальної технологічної трансформації, це: цифровізація, передова аналітика, інтелектуальна автоматизація, аутсорсинг бізнес-процесів та перепроєктування процесу мінімізації витрат без шкоди для продуктивності на основі сучасних технологій розробки програмного забезпечення [1].

Цифровізація є, по суті, сучасним етапом розвитку інформатизації, що відрізняється переважним використанням цифрових технологій генерації, обробки, передачі, зберігання та візуалізації інформації, який обумовлений появою і поширенням (в тому числі через підвищення економічної і фізичної доступності) нових технічних засобів і програмних рішень.

В даний час багато компаній, які першими застосували принципово нові технології, займають домінуюче становище на ринку. Наприклад, компанія Google отримує майже третину світового доходу від цифрової реклами [3]. Однак, крім зазначених переваг, цифрові технології посилюють деякі ризики та створюють нові. Зокрема актуалізуються проблеми, пов'язані з кібербезпекою, в тому числі із захистом персональних і корпоративних даних, посилення залежності особистості від цифрової інфраструктури.

Цифровізація економіки є важливою складовою економічного розвитку більшості країн. Розвиток практично всіх галузей економіки країн піддається цифровізації в тій чи іншій мірі. Більшою мірою це проявляється в сфері фінансових послуг і торгівлі. Прикладами розвитку цифрових технологій у фінансовій сфері можна вважати використання електронних розрахунків і платежів між банками. Зокрема, в системі SWIFT, в яку включені понад 9 000 кредитних організацій з 200 країн світу, щорічно виробляється більше 2,5 млрд платежів. Значно зростають операції з банківськими картами, кількість яких до кінця 2030 року прогнозується на рівні 23,6 млрд одиниць [2]. Новими інструментами розрахунків стають криптовалюти, послуги цифрового банкінгу (digital banking), або електронного банкінгу (e-banking). У фінансовій сфері не тільки банківські послуги здійснюються через Інтернет, з'явилися онлайн-послуги й в страховому секторі, й на фондовому ринку: розширюється інтернет-трейдинг, з'являються електронні майданчики на фондових біржах і самі електронні біржі.

Одним з основних напрямків розвитку цифрових технологій є розвиток електронної комерції в сфері роздрібною торгівлі. Лідером ринку електронної комерції виступає Азіатсько-Тихоокеанський регіон. Європейський регіон займає друге місце за обсягом електронної комерції, третє місце займає Північна Америка. Серед країн безпосереднім лідером є Китай з об'ємом ринку понад 650 млрд дол., за ним з досить серйозним відставанням йдуть США (340 млрд дол.) і Японія (79 млрд дол.) [3].

Розвиток цифрових технологій є завданням, безпосередньо пов'язаним зі зміцненням позицій України у світовому цифровому просторі. У числі пріоритетних напрямків розвитку цифрової економіки в Україні є ліквідація правових бар'єрів, що перешкоджають впровадженню передових технологій; створення опорної інфраструктури - ліній зв'язку, центрів зберігання і обробки даних; вдосконалення системи освіти, включаючи забезпечення загальної цифрової грамотності; запуск інструментів підтримки вітчизняних компаній, які є центрами компетенцій у сфері цифрових технологій.

Список використаних джерел

1. Бауер В. П., Подвойский Г.Л., Котова Н. Е. Стратегии адаптации компаний США к цифровизации сфер производства. *Мир новой экономики*. 2018. № 12 (2). С. 78-89.
2. Безсмертная Е. Р. Диджитализация финансового сектора экономики: кто получит цифровые дивиденды? *Экономика. Налог. Право*. 2018. № 2. С. 75-83.
3. World Development Report 2016: Digital Dividends. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2016> (дата звернення 21.02.21).

ТЕНДЕНЦІ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ ПІД ВПЛИВОМ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Іванова А.Д.

Науковий керівник – Бервено О.В., д-р екон. наук, професор

Безробіття – соціально-економічне явище, характерне для сучасної ринкової економіки, що постійно хвилює суспільство, тому потребує глибокого вивчення причин, які його породжують, уваги з боку урядових структур та, перш за все, глибинного аналізу економічної науки [1]. За сукупністю соціально-економічних наслідків безробіття, безсумнівно, є серйозною соціально-економічною проблемою, складність якої стає особливо виразною в сучасних умовах. Соціально-економічні наслідки безробіття, а також проблеми бідності та соціальної нестабільності вважаються однією з найбільш актуальних глобальних та національних проблем. З нашої точки зору, сьогодні питання безробіття є однією з найголовніших проблем людства, без вирішення якої неможливо забезпечити сталий розвиток світової та національних економік.

У нашому дослідженні основною метою є визначення особливої та наслідків безробіття, спричинених пандемією Covid-19, та можливих заходів його мінімізації. Безробіття, безумовно, має не тільки економічні наслідки, що проявляються в зниженні ефективності економіки, обсязі ВВП тощо. Воно є також і соціальною проблемою, яка робить соціальні відносини напруженими. Так, людина, що стала безробітною, зазнає надзвичайного психологічного навантаження, втрачає можливість реалізувати свої здібності працівника, нездатність утримувати себе та свою сім'ю, відчуває свою непотрібність. Високий рівень безробіття впливає на соціально-економічне життя країн - призводить до соціальних війн, політичних збурень і переворотів, руйнування матеріальних і духовних надбань поколінь, знижує рівень соціальної згуртованості суспільства. Уряд кожної країни повинен контролювати ситуацію з рівнем безробіття.

Безробіття є актуальною проблемою на будь-якому етапі розвитку соціально-економічної системи, однак особливої актуальності ця проблема набуває в кризових умовах, коли відбувається різке зростання циклічного безробіття. Саме такі складні умови характеризують весь

період пандемічної кризи. Пандемія Covid-19 спричинила значні економічні збитки для багатьох сфер світової економіки, однак особливо болісно вона вдарила по ринку праці.

В цілому в світі за цей період кількість безробітних збільшилася майже в 2 рази. Якщо в 2019 році рівень безробіття становив 5,4 % від населення планети (400 млн. людей), то у 2020 році рівень безробіття досягнув 10,7 % [2]. Таким чином, ми можемо зробити висновки, що Covid-19 вплинув на життя майже 200 млн. людей. В Україні пандемічна криза також відбилася на стані сфери зайнятості не найкращим чином. За даними Державної служби статистики України, у червні 2020 року в Україні зареєстрували найбільшу кількість безробітних - 517,7 тис осіб. Для порівняння, в червні 2019 безробітними зареєструвалися 287,1 тис українців [2]. Через пандемію суттєво збільшилося циклічне безробіття – багато підприємств зачинилося через Covid-19. Найбільше пандемія вплинула на зайнятість готельно-ресторанного бізнесу – кількість безробітних стала більше на 177,4 % в порівнянні з 2019 роком. Переробна промисловість також постраждала від Covid-19 – безробіття збільшилося на 60,4 %. У переліку найбільш постраждалих також: держуправління та оборона, обов'язкове соціальне страхування – на 38,5 %; охорона здоров'я та надання соціальної допомоги – на 56,2 %; підприємства оптової та роздрібною торгівлі, ремонт транспортних засобів - на 60,9 %; будівництво – на 65 %; професійна, наукова та технічна діяльність – на 58,7%; адміністративне та допоміжне обслуговування – на 77,1 %; ІТ-галузь – на 69,5 %; мистецтво, спорт, розваги та відпочинок – на 50,3 % тощо [2].

Як вже було зазначено, наслідки безробіття часто стають причиною соціальних криз, особливо якщо його розміри суттєво перевищують допустимий рівень. Найбільш серйозний наслідок безробіття - зниження обсягу виробленого ВВП нижче потенційного рівня. Відомий дослідник макроекономічних проблем А. Оукен математично виразив залежність між рівнем безробіття і недовиробленим обсягом продукції, що відображається законом Оукена: кожен відсоток безробіття понад природного рівня призводить до відставання фактичного ВВП від потенційно можливого на 2,5 %. Серйозні негативні соціально-економічні наслідки безробіття підвищують відповідальність держави за забезпечення зайнятості працездатного населення, створення благоприємних умов функціонування ринку праці, підтримки працездатного населення, яке в умовах кризи залишилося без роботи й, відповідно, без засобів існування. Держава повинна своєчасно проводити стабілізаційну політику, створювати додаткові робочі місця за для боротьби з циклічним безробіттям.

Особливе значення в умовах пандемії та постпандемічного періоду має розвиток нестандартних форм зайнятості, зокрема фрілансу, телероботи, аутсорсінгу, що дозволяє деяким категоріям співробітників зменшити частоту появи в офісі і навіть взагалі перейти на роботу на дистанції. Компанії або приватні особи наймають незалежних робітників для виконання окремих одноразових завдань, а іноді і для постійної роботи. У той же час працівник може перебувати в іншому місті або навіть в іншій країні. Такі гнучкі форми зайнятості отримують додаткової актуальності в кризових умовах. Однак, дуже важливим напрямом підтримки й розвитку ринку праці є виважена соціальна трудова політика, яка буде направлена на розвиток соціально-трудових відносин, захист робітників нестандартних форм зайнятості.

Розвиток нестандартних форм зайнятості та дистанційної зайнятості поряд з формуванням нової соціально-трудової політики є важливими завданнями, що пов'язані з метою досягнення повної зайнятості в економіці, що, в свою чергу, забезпечується збалансованістю чисельності працездатного населення і кількості необхідних для нього робочих місць завдяки виваженій політиці держави на ринку праці.

Список використаних джерел

1. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. 6-те вид., перероб. і доп. Київ: Знання-Прес, 2007. 719 с.
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 21.02.21).

СУТНІСТЬ, ПРИЧИНИ І ТИПОЛОГІЯ МІСЬКИХ КОНФЛІКТІВ

Голубнича М.В.

Науковий керівник – Федотова Ю.В., канд. екон. наук, доцент

Проблема міських конфліктів – один із актуальних напрямів досліджень сучасної науки. На сьогоднішній день накопичений достатньо великий обсяг літератури, що має прямий та опосередкований зв'язок із конфліктами. Універсального визначення конфлікту не виділено, проте у загальному вигляді його можна охарактеризувати як відображення двох протилежних точок зору. Сторони відзначили факт зіткнення і, як наслідок, дійшли висновку, що конфлікт існує.

Власне такий підхід можна застосувати і для міського конфлікту, який можна охарактеризувати як зіткнення інтересів так званих «користувачів міста», до яких належать: громадяни, органи влади, забудовники, з приводу використання міського простору.

Метою написання цієї роботи послужила концептуалізація уявлень про міські конфлікти у площині стійких понять та теорій конфліктності. Під час виконання наукових досліджень були використані: метод теоретичного узагальнення, абстрагування й конкретизація, аналіз і синтез.

Отже, частіше за все причиною виникнення міського конфлікту є трикутних відносин між активістами, владою і бізнесом, які діють у межах міського простору. Такий тип конфлікту залежить від типу міського політичного режиму.

Показник, який характеризую частоту і гостроту виникнення і перебігу конфліктів у місті та ступінь залучення у нього суб'єктів, має назву «конфліктність». Остання поділяється на низьку, середню, прийнятну та високу.

Латентна стадія конфлікту, як правило, співпадає з періодом планування, рідше – початку якого-небудь проекту (програми) трансформації міського середовища. Зіткнення інтересів відбувається з моменту, коли інтересам однієї або декількох сторін загрожують збитки.

На стадії відкритого конфлікту сторони використовують практики, що знаходяться у площині політичних відносин – звернення до органів влади, залучення ЗМІ, створення та пошук можливостей для розширення коаліцій для підтримки того чи іншого рішення. Бізнес-структури діють не напряму, а виражають свої інтереси через представників влади.

Особливості завершення конфлікту полягають у тому, що у багатьох випадках воно може здійснюватися без якої-небудь конкретної угоди.

Акцентуючи увагу на тематиці дослідження, слід зазначити, що Україна є високоурбанізованою країною. Однак аналіз літературних джерел свідчить, що не існує прямого взаємозв'язку між чисельністю міста та інтенсивністю виникнення конфліктних ситуацій у ньому. Високим ступенем конфліктності характеризуються центральні та приміські зони великих міст, натомість середні та периферійні зони не відрізняються високою частотою виникнення конфліктних ситуацій. Це пов'язано із тим, що сам розвиток міста стає передумовою виникнення протиріч, що підтверджує думку про переважання приватних інтересів над суспільними.

Виділимо наступні групи міських конфліктів. По-перше, це містобудівні, які пов'язані безпосередньо з архітектурними змінами у місті. У такому випадку громадяни можуть бути незадоволені як об'єктом будівництва, так і незручностями, що виникають внаслідок цього.

Другий тип – інфраструктурні конфлікти, які виникають під час змін у міському господарстві – переносі паркових та дорожніх знаків, збільшення тарифів та проїзд у суспільному транспорті, закриття важливих об'єктів (поліклінік, дитячих садів, шкіл) або, навпаки, відкриття небажаних для громадян об'єктів стосовно підтримки соціально незахищених верств населення – мігрантів та безпритульних.

По-третє, екологічні конфлікти, які пов'язані з уявленням громадян про несприятливі зміни оточуючого середовища внаслідок тих чи інших архітектурних або інфраструктурних змін, таких, як: шкідливі викиди, будівництво небезпечних об'єктів, які чинять шкідливий вплив екології міста.

Четвертим типом є символічні конфлікти, які мають відношення до так званої зони комфорту мешканців – кафе, скверів, особливих місць зустрічей та прогулянок, пам'ятників історії та культури, які є особливо вшанованими.

Зауважимо, що в якості підвищення рівня конструктивності міських конфліктів можуть бути запропоновані наступні заходи:

- 1) закріплення та регламентація адміністративних процедур;
- 2) діалог та взаємодія органів влади та громадян;
- 3) залучення зовнішніх незалежних експертів до процесу прийняття рішень органами влади;
- 4) посилення дисципліни у дотриманні норм законодавства;
- 5) підвищення відповідальності посадових осіб за їх дії та ухвалені рішення.

БРЕНД ТЕРИТОРІЇ ЯК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ РЕГІОНУ

Максюта У.В.

Науковий керівник – Федотова Ю.В., канд. екон. наук, доцент

В умовах загострення глобальної конкуренції перед державами та їх територіями (регіонами, містами) постає завдання сформулювати національні переваги та віднайти свою частку на глобальному ринку. Саме ідентичність та репутація країни і регіону, що знаходять своє відображення у вигляді бренду, стають найбільш ефективним інструментом у конкурентному суперництві. На відміну від бренду

товару або компанії, створення та управління брендом регіону забезпечують як економічний, так і політичний і соціальний ефекти: залучення коштів іноземних інвесторів, укріплення інтеграційних процесів, консолідація інтересів і зусиль населення та влади регіону.

Брендинг території (авт. – можна вважати, регіону) безпосередньо пов'язаний із процесами підвищення її конкурентоспроможності, оскільки бренд є демонстрацією конкурентних переваг та, як наслідок, більшої вартості. Крім того, бренд регіону є важливим елементом забезпечення соціальної стабільності, фактором її конкурентоспроможності.

Метою написання наукової роботи є систематизація поглядів на поняття «бренд території» і узагальнення системи його складників. При виконанні дослідження було використано методи аналізу, синтезу, порівняння, аналогії.

Огляд наукових праць дозволяє виділити наступні погляди на сутність «бренду території», у яких він розглядається як:

- унікальний емоційно-позитивний образ, обумовлений природними, історичними, виробничими, соціально-культурними та іншими особливостями території і широко відомий спільноті;

- декларування забезпечення споживачів території необхідними їм споживчими якостями;

- гарантія якісного задоволення запитів споживача території, отримання певних вигід від проживання на ній;

- підвищений суб'єктивний рівень цінності території для споживача та його задоволеності, який створюється через позитивні асоціації;

- фактор конкурентних переваг і доходів території, цінний нематеріальний актив її економіки.

В основі бренду регіону (території) має бути визначена його загально визнана унікальність. В якості прикладу наведемо наступні приклади:

- 1) бренд географічного міста – Тибет, Альпи;
- 2) бренд міста історичної події – Колізей, Парфенон;
- 3) бренд держави та її адміністративних одиниць (бренд міста, регіону) – «Земля Обітована» (Ізраїль), «світовий фінансовий центр» (Нью-Йорк, Лондон), «місто закоханих» (Париж);
- 4) бренд виробника або території виникнення (бренд держави, географічний регіон, група районів) – «японська техніка», «швейцарський годинник», «венеціанське скло».

Перші проекти комплексного регіонального брендингу з'явилися у другій половині ХХ століття, проте це були однотипні та

дрібномасштабні дослідження, які спеціалізуються на окремому аспекті, наприклад, туризмі. Культура бренду увійшла у сферу міського маркетингу за двома бізнес-каналами: виїзний туризм та експорт товарів і послуг. Туристичні компанії вперше почали використовувати термін «бренд міста».

Під час дослідження нами було виявлено механізм створення ефективного бренду, який включає в себе.

I етап – це розробка концепції бренду, тобто загального уявлення та бачення стратегій розвитку території у майбутньому, створення сприятливого образу для суспільства.

II етап – аналіз потенціалу бренду та цільового ринку. При аналізі потенціалу можна досліджувати дані, що отримані при створенні стратегії регіону, оцінити культурний та туристський потенціал. На цьому етапі важливо визначити цільовий ринок. Як правило, це локальна, національна та міжнародна аудиторія з їхньою деталізацією.

III етап – розробка основи для диференціації бренду, тобто ключових відмінностей від інших територій.

IV етап – візуалізація бренду, створення унікального візуального образу.

V етап – розробка програми просування.

Таким чином, можна зробити висновок, що територія з точки зору маркетингового підходу є таким самим товаром, що й інші, має власні значимі атрибути, і його просування підпорядковується стандартному набору маркетингових інструментів. Особливістю є те, що бренд території вже має сукупність атрибутів, що склалися історично та піддається впливу сусідніх територій та внутрішніх соціально-політичних процесів. Саме тому в основі брендингу території знаходиться ідея популяризації її унікальності.

ПРЕКАРИЗАЦІЯ ЗАЙНЯТОСТІ МОЛОДІ ЯК ЗАГРОЗА ГЛОБАЛЬНОМУ СТАЛОМУ РОЗВИТКУ

Маврова К.І.

Науковий керівник – Островський І.А., канд. екон. наук, доцент

Пандемія COVID-19 як шоківий феномен спричинила загострення і поширила розмаїття загроз глобальному сталому розвитку. Прекаризація зайнятості молоді становиться болочим прикладом зростаючої прірви соціальної нерівності для всіх країн. Не оминула вона і Україну. Аналіз поширення молодіжного прекаріату набуває все більшої актуальності та є метою даної роботи. Інституціональний

підхід дозволить уникнути однобічності при оцінюванні наслідків зазначеного явища.

Прекаріат – соціальний шар працівників із тимчасовою або частковою зайнятістю, що витікає з ненадійності договірних відносин на ринку праці, поширення тимчасових контрактів, низького рівня доходів з основної зайнятості, слабкості профспілок, відсутності або низького рівня соціального захисту на робочому місці [1].

Поширення досліджень прекаріату пов'язане з великою соціально-економічною значимістю і міждисциплінарним охопленням даної проблематики [2]. Трансформація моделі наймання відбувається на тлі значних технологічних та інституціональних змін. Інститути та соціальні цінності, пов'язані з ними, впливають на формування стійкої поведінки суб'єктів. Наслідки прогресуючої прекарізації зайнятості не обмежуються працею і робочим місцем, але також торкаються інших сфер, зокрема, здоров'я і благополуччя (психічний стрес, погане фізичне здоров'я і невизначеність у виборі освіти), формування родини (затримка одруження й народження дітей), зниження соціальної згуртованості. Таким чином, для молоді проблема прекарізації здобуває особливу значимість.

Дисбаланс на ринку праці, пов'язаний із пропозицією випускників і попитом роботодавців на людський капітал, приводить до горизонтальної (працевлаштування на роботу, не пов'язану з областю навчання) і вертикальної (надлишкова освіта) невідповідності робочих місць серед випускників університетів. Масове поширення нових технологій, з одного боку, і економічна нестабільність, з іншої, створюють системні обмеження, що не дозволяють використовувати в достатньому ступені освітній потенціал української економіки. Проблеми невідповідності структури вищої освіти вимогам ринку праці, слабка реалізація передачі знань і технологій між секторами економіки, низький рівень взаємодії вишів з реальним сектором економіки, інституціональні зміни економіки впливають на розвиток трудових відносин і зайнятості. Існуюча асиметрія попиту на висококваліфіковані кадри приводить до того, що інвестиції в людський капітал не дають достатніх результуючих ефектів.

Інституціональні рамки й ідеологія неоліберальної економічної політики спрямовані на формування умов для підвищення гнучкості на ринку праці. У свою чергу, гнучкість ринку праці має зворотний бік, що проявляється в частковій та випадковій зайнятості, поширених серед молоді, що починає свою трудову діяльність.

Одержання необхідних компетенцій у ході навчання й нагромадження людського капіталу в сучасних умовах є однією з умов формування довгострокових поведінкових і кар'єрних стратегій випускників.

Для пом'якшення проблем прекарізації зайнятості молоді треба здійснити низку середньо- і довгострокових заходів:

1. Удосконалення трудового законодавства; зокрема, щодо розширення прав випускників вишів.

2. Поширення практики укладання договорів з підприємствами та установами щодо навчання фахівців необхідних спеціальностей.

3. Постійне удосконалення інформаційних систем, що дозволяють враховувати спектр вакансій, аналізувати їх і прогнозувати ситуацію на ринку праці.

4. Квотування робочих місць для економічно активної молоді, особливо, в молодшій віковій групі.

5. Розвиток у випускників вишів високий рівень самоорганізації для подолання труднощів, пов'язаних з некомфортністю запропонованої праці.

6. Виховання у випускників навичок, що дозволяють швидко адаптуватися до ситуації, що змінилася.

Таким чином, прекарізація зайнятості залишається значимою проблемою для української молоді. Однак варто відзначити, що для випускників вишів є певні конкурентні переваги при працевлаштуванні: володінні знаннями й навичками навчання, що дозволить більш гнучко реагувати на виклики сучасного ринку праці.

Список використаних джерел

1. Кремень В., Ткаченко В. Прекаріат: крик «червоного півня». URL: http://gazeta.dt.ua/science/prekariat-krik-chervonogo-pivnya_.html (дата звернення 21.02.2021).

2. Standing G. The Precariat: The New Dangerous Class. London, New York: Bloomsbury Academic, 2011. 198 p.

СУЧАСНІ ГЛОБАЛЬНІ ЗМІНИ В СПОЖИВАННІ ТА ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Однокозова К.І.

Науковий керівник – Островський І.А., канд. екон. наук, доцент

Процес глобалізації суперечливо змінює споживання домогосподарств, враховуючи циклічні та структурні кризи, а також некон'юнктурні фактори. Вплив останніх підсилюється під час зовнішніх збурень, наприклад, пандемії Covid-19. Тому дослідження особливостей та структурних зрушень у споживанні домогосподарств

є актуальними та своєчасними в контексті забезпечення сталого розвитку окремих країн і світу в цілому. Саме комплексний підхід дозволяє дослідити діалектику сучасної взаємодії виробництва і споживання.

Швидкі технологічні зміни значно змінили економіку, суспільство, природне середовище і зробили наш світ більш взаємозалежним, ніж будь-коли раніше. Хвилеподібний характер сучасних світогосподарських процесів скорегував уявлення щодо сталого і безпечного розвитку, зокрема, відповідального і безпечного споживання. Визначимо ключові моменти:

1. Розширення продажів так званих «сталих» товарів, тобто таких, що виробляються і споживаються без негативного впливу на навколишнє середовище, суспільство і майбутні покоління. За даними Центру сталого бізнесу Стерна, у 2019 р. 50 % приросту продажів споживчих товарів в 2012-2018 роках припадало на «сталі» продукти, на частку яких в цілому доводилося 16,6 % всіх продажів [1]. Йдеться про зростання схильності споживачів до купівлі товарів, що не забруднюють навколишнє середовище.

2. Підвищення вимог споживачів до походження і якості товарів. Зростаюча схильність споживачів до «місцевих» (регіональних або національних) продуктів з гарантованою якістю та екологічною чистотою. Споживачі все частіше стурбовані захистом зайнятості місцевих виробників.

3. Збільшення нематеріального споживання домогосподарств. Потреби членів суспільства розвиваються, насамперед, щодо різноманітності відпочинку й захоплень. Як результат, у видатках населення відбувається зменшення питомої ваги споживчих товарів і зростає частка послуг.

4. Зростання обов'язкових витрат споживачів. Йдеться про видатки на житло (оренда й погашення кредиту, енергопостачання), транспорт, страхування, інформаційний супровід. У підсумку частка довільних видатків домогосподарств продовжує скорочуватися, а переважна кількість домогосподарств почуває зниження купівельної спроможності, незважаючи на зростання доходів.

5. Бурхливий розвиток електронної торгівлі через канали Інтернет-магазинів як важливий наслідок універсалізації товарної пропозиції.

6. Тенденція до універсалізації моди й стандартів споживання населення. З розвитком мережі Інтернет і ростом доступності входу в неї споживання населення в багатьох країнах перетерпіло глибокі зміни. Зросли, з одного боку, – споживчі вимоги домогосподарств, а з

іншого – змушені обмеження в споживанні. За результатами досліджень, можна констатувати загальну тенденцію до зближення структури споживання й посиленню розвитку єдиних тенденцій у придбанні як товарів першої необхідності, так і товарів тривалого користування.

7. Поширення вихід на світові ринки фізичних осіб-підприємців, зокрема, на засадах фрілансу. Це серйозна зміна порівняно з недавнім минулим, коли міжнародний бізнес вважався привілеєм великих корпорацій.

Підсумовуючи, треба урахувати та конкретизувати зазначені тенденції для економіки України. Упровадження відповідального та безпечного споживання вимушує узгодити першочергові заходи уряду, домогосподарств і підприємців у наступних принципових напрямках:

- посилення ролі та фінансової бази місцевого самоврядування, зокрема, ОТГ щодо забезпечення належної якості споживчих товарів і послуг, а також навколишнього середовища;

- створення інституціональних засад формування і розвитку зеленої економіки та ресурсоефективного виробництва;

- застосування сучасних технологій і європейських практик поведінки з відходами виробництва та споживання товарів і послуг;

- впровадження програм інформування, просвітництва та освітніх заходів щодо сталого виробництва та споживання товарів і послуг [2].

Список використаних джерел

1. New York University Stern School of Business (NYU Stern). URL: https://www.mbaconsult.ru/blog/mba_masters/nyu_stern (дата звернення 21.02.2021).

2. Антонюк К. І. Забезпечення безпеки споживання в Україні в процесі євроінтеграції: теоретико-методологічні основи та прикладні аспекти : монографія. Запоріжжя : ФОП Мокшанов В.В., 2020. 452 с.

ДЕРЖАВНА КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Волковська К.А.

Науковий керівник – Можайкіна Н.В., канд. екон. наук, доцент

З огляду на обрану стратегію євроінтеграції України, першочерговим питанням є підвищення якості життя населення, що відповідало б сучасним європейським соціальним стандартам. Аналіз показує, що головні проблеми соціальної сфери України в даний час пов'язані з адаптацією населення до нових соціально-економічних умов, де неможливо не грає соціокультурний розвиток країни.

Треба зазначити, що соціокультурний розвиток визначається якісними змінами, що відбуваються в соціальній сфері і в культурі конкретного співтовариства, які відображають історичну диференціацію цих фундаментальних сфер життєдіяльності людей, поява в них нових форм, систем, внутрішніх і зовнішніх зв'язків. Цим поняттям характеризуються її якісні зміни (вдосконалення, ускладнення і т.п.), що свідчать про появу нових, більш складних форм соціальних структур і організації. Звичайно, окремих прикладів креативних рішень в різних регіонах можна навести чимало, проте в цілому, цілі регулювання соціокультурної сфери або розмиті і в умовах кризи не реалізуються, нездійсненні, або по суті є лише конкретними завданнями.

Культура стає засобом формування суспільного життя, державності і орієнтована на перспективу. Будь-які економічні перетворення неефективні без повноцінного задоволення культурних потреб населення. Самі перетворення неможливі без достатнього культурного рівня людей, що їх здійснюють.

В даний час в тих регіонах, які були визначені як лідери інноваційного розвитку, з'являються елементи такого розуміння цілей локального розвитку у представників органів влади, активних професійних верств, різних груп населення.

Перспективні цілі регіонального розвитку, які обумовлені соціокультурною практикою, неможливо отримати в готовому вигляді ззовні. Вони можуть бути визначені самим регіональним співтовариством і відрефлексовані представниками влади, громадських організацій, інтелектуальної еліти. Сам факт наявності у регіону стратегічних цілей слід оцінити як позитивний фактор подолання кризи. Якщо цілі мають не декларативний характер, а продумано концентруються навколо життєво важливих проблем регіонального співтовариства, соціальних і культурних пріоритетів, то вони стають основою консолідації різних груп еліти і соціальних верств. Такимі цілями сьогодні для регіонального розвитку виступають здоровий спосіб життя, можливість особистісної самореалізації, якість життя – гідне життя, де є місце різноманітності, мобільності, відкритості.

Нерівномірність соціокультурного розвитку територій зумовлює звернення до розробки нових правових і організаційно-економічних механізмів, що регулюють розвиток культури. В цілому, йде активний пошук форм включеності населення в процеси соціокультурного розвитку територій як механізму інноваційної стратегії культурної політики, заснованої на узгодженні інтересів політики, економіки та

культури, які спрямовані на закріплення нових пріоритетів в регіональних концепціях.

Кількість факторів, що впливають на формування внутрішнього й зовнішнього культурного середовища на життєдіяльність населення, досить велике. Вони характеризуються складністю, рухливістю, невизначеністю і взаємозв'язком. У міру їх впливу на життєдіяльність населення, їх можна розділити на дві групи. Це фактори прямого і непрямого впливу, тобто фактори що безпосередньо впливають на їхню життєдіяльність і прийняття рішень і фактори, які мають опосередкований характер. Між різними факторами та сферами їх реалізації існує складна взаємозалежність і взаємозв'язок, який потребує впорядкування з концептуальним оновленням соціальної та культурної політики в Україні та її регіонах.

У свою чергу, це передбачає зміну парадигми суспільного розвитку, де досягнення когерентного стану різних систем (політики, економіки, культури, в тому числі управління, інформаційно-комунікативних систем), що забезпечують соціокультурний розвиток і надають процесам впорядкованість, відновлення ефективних комунікацій між соціальними інститутами (бізнесом і державою, бізнесом і суспільством) буде розглядатися як шлях до подолання все зростаючих розривів між рівнями соціально-економічного розвитку різних суб'єктів України і їх ресурсними можливостями до нарощування людського капіталу, до визнання пріоритетності ролі освіти, науки і культури.

Пріоритети сучасної культурної політики не можуть вибудовуватися без урахування інтенсивних соціокультурних змін, впливу глобалізаційних процесів, які задають культурно-цивілізаційного розвитку сильну нелінійність, яка проявляється на різних соціокультурних рівнях.

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ РЕГІОНУ – ОСНОВА ЙОГО РОЗВИТКУ

Іващенко Т.В.

Науковий керівник – Можайкіна Н.В., канд. екон. наук, доцент

Надзвичайно важливим і складним структурним утворенням ринкової економіки є ринкова інфраструктура Проблема формування, становлення та розвитку ринкової інфраструктури актуальна и для України. Результативність інфраструктури головним чином залежить від ступеня розвитку складових її регіональної інноваційної інфраструктури і політики її впровадження. Надто швидкий перехід

економічно розвинених країн від постіндустріального типу розвитку до якісно нового – інформаційного – значною мірою базується на досягненнях науки та результатах інноваційної діяльності. Поява, стрімкий розвиток і поширення інформаційних технологій у різних сферах суспільного життя обумовили прискорення обміну інформацією, посилення процесів глобалізації як в економічному, так і в гуманітарному просторі.

Необхідність активізації інноваційно-технічного розвитку країни, надає прямий вплив на процеси управління якістю життя:

– інноваційні технології дозволяють покращити комфортність проживання та створити умови для більш високого рівня задоволення потреб населення у товарах і послугах;

– широке запровадження інноваційних технологій у сфері освіти, охорони здоров'я, соціальних послуг безпосередньо впливає на підвищення рівня розвитку людського потенціалу країни.

Опосередкований вплив інфраструктурного розвитку на результати управління якістю життя населення розкривається через зв'язок між станом інфраструктури та зростанням національної економіки. Інвестиційна привабливість країни, її окремих регіонів, територій чи підприємств значною мірою залежить і від стану інфраструктури промисловості, транспортних мереж, логістичних потужностей та інших складових, що в підсумку формує джерельну базу інвестиційних ресурсів розвитку економіки країни.

Великі регіони відіграють важливу роль у житті країни. У цьому зв'язку становить інтерес вивчення основних тенденції розвитку регіонів: з одного боку – децентралізація, зростання економічних можливостей, з іншого – глобалізація економіки, підвищення ролі міждержавного рівня у прийнятті рішень, щодо впливу певних чинників на конкурентні переваги регіонів

Конкурентні переваги регіону визначаються певними детермінантами. Розглядаючи конкурентоспроможність економіки на регіональному рівні як об'єкт державного управління, більшість дослідників ставлять на перше місце в якості рушійної сили регіональної конкурентоспроможності які-небудь з наступних детермінант: кластери; людський капітал; інфраструктура (в широкому сенсі); наявні підприємства та мережи; інновації/регіональні інноваційні системи; управління та інституціональний потенціал; галузева структура й типи підприємств; типологія регіонів та рівень інтеграції підприємств; інтернаціоналізація та характер прямих іноземних інвестицій; географічне положення; інвестиційна

привабливість. На основі перерахованих детермінант кожен регіон може сформулювати свої конкурентні переваги.

Відповідно до теорії М. Портера конкурентні переваги досягаються за допомогою певного поєднання п'яти конкурентних факторів у своїй галузі (конкуренція між діючими на ринку учасниками, загрози появи нових конкурентів і товарів-замінників, ринкового становища постачальників і покупців). Місцезнаходження сильно впливає на конкурентну перевагу, і на вибір типів стратегій, які доводиться здійснювати. Стан місцевої інфраструктури, кваліфікація місцевих працівників та інші параметри безпосередньо впливають на операційну ефективність.

Багато вчених підкреслюють, що регіон не може бути конкурентоспроможний у всіх секторах економіки. Багатство його залежить від здатності залучити або створити досить прибуткові види економічної діяльності. Ніякий регіон не може бути найбільш привабливий для всіх видів економічної діяльності, і успіх у конкуренції пов'язаний з розвитком тих з них, в яких у конкурентного регіону є конкурентна перевага. Це говорить про необхідність певної спеціалізації регіонів на деяких економічних функціях і їх взаємодоповнюваності.

Конкурентоспроможність регіону залежить від конкурентоспроможності підприємств і організацій, розташованих у ньому. Тим не менш, не слід забувати про те, що передумови для регіональної конкурентоспроможності створюються на національному рівні. Насправді, для додання стійкості регіональному розвитку необхідно створення сприятливих умов, таких як макроекономічне середовище, створення робочих місць і стабільність, і податкова і правова системи, що заохочують розвиток бізнесу та створення робочих місць.

КОРПОРАТИВНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Маврова К.І.

Науковий керівник – Можайкіна Н.В., канд. екон. наук, доцент

Корпоративний сектор є важливим структурним елементом національної економіки. Економічне зростання в кожній країні безпосередньо залежить від стану корпоративного сектора в цілому і діяльності його суб'єктів, оскільки він здатний залучати інвестиційні ресурси, що необхідні для удосконалення структури виробництва й економіки. Метою цієї роботи є дослідження протиріч і проблем, що

породжуються корпоративної формою ведення бізнесу і особливостей їх прояву в українській економіці.

Відомо, що в розвинутих країнах корпоративний сектор відіграє важливу роль у підвищенні темпів економічного зростання. Він є одним з визначальних факторів економічної безпеки держави, передусім, її валютної, фінансової, зовнішньоекономічної, інноваційної та бюджетної складової, а також каталізатором розвитку соціальної сфери. Великі організаційно-господарські структури або корпорації домінують у сучасній економіці і задають тон вектору її розвитку. При цьому роль великих корпорацій не вичерпується всередині країни – вони повинні виступати провідником національних економічних і геостратегічних інтересів на глобальному рівні. У свою чергу успішний розвиток економіки і її господарюючих суб'єктів вирішальною мірою визначається адекватністю інституційного середовища або інституційного контексту, в якому розгортаються економічні процеси в конкретній країні. Її значення та важливість визначається тим, що сама системна трансформація, яку переживає не тільки економіка, а й усе суспільство в цілому, закономірно ставить вимоги інституційних перетворень. При цьому інституційна проблематика як би задає ширші рамки для здійснення необхідних реформаторських кроків в організаційно економічній сфері.

Останнім часом все частіше обговорюються проблема розвитку корпоративного сектора в українській економіці і побудова ефективної системи корпоративного управління у вітчизняних корпораціях. Причин цього можна виділити кілька. По-перше, актуальність теми пов'язана з дефіцитом інвестиційних коштів не тільки в країні, але і в світі. Результатом цих тенденцій буде посилення конкуренції за акціонерний капітал як з боку компаній, так і з боку національних економік. По-друге, ситуація ускладнюється і нерозвиненістю інститутів корпоративного управління в компаніях, а точніше, їх формальним існуванням без реального виконання функцій і здійснення необхідних корпоративних процесів.

Україна пройшла складний шлях формування корпоративного сектора економіки, який, на жаль, не став прикладом якісних реформ і результатів. Проведення радикальних економічних реформ з початку 90-х років ХХ ст. не привело до впровадження прогресивної і збалансованої моделі соціально-економічного розвитку. Ефективно діючі в країнах Заходу ринкові інститути в українських умовах виявилися недієвими і малоєфективними. На етапі становлення корпоративного сектора України формальні і неформальні інститути повинні були створити дієвий корпоративний механізм для залучення вітчизняних та

іноземних інвестицій, забезпечити можливості для активного зростання бізнес-структур, але в реальності перетворилися на допоміжні ланки при проведенні непрозорої приватизації і формування олігархічного капіталу.

Еволюція систем корпоративного управління в Україні безпосередньо визначається інституціональним середовищем, державним регулюванням і існуючим станом ринкових відносин. Особливого значення набуває виявлення ключових деструктивних чинників, що гальмують розвиток корпоративного сектора, до яких відносяться: специфіка здійснення приватизації; наявність інформаційної закритості і непрозорості внутрішньо корпоративних відносин; низький рівень впливу фондового ринку на формування сучасної структури корпоративного сектора; неможливість використання інвестиційного потенціалу комерційних банків у фінансуванні інвестицій в корпоративний сектор економіки; конфлікти інтересів між акціонерами і найманими менеджерами.

Криза інституту корпоративної власності проявляється в закладених в її природі численних суперечностях. Саме тому компроміс інтересів є тим найважливішим фактором, необхідним для збалансованого розвитку і зростання національної економіки, підвищення добробуту суспільства, ефективності економічної системи.

Усунення зазначених проблем потребує покращення ділового клімату, оздоровлення фінансово-кредитної системи, мінімізації тіньового сектора національної економіки, сприяння добросовісній конкуренції, підтримки інноваційної та інвестиційної діяльності, а також державної підтримки розвитку корпоративного сектору. Також формування корпоративного сектору є однією з найскладніших задач економічної політики країни, в реалізації якої держава повинна виконати визначальну роль.

НЕОІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Моїсеєнко К.Є.

Науковий керівник – Можайкіна Н.В., канд. екон. наук, доцент

Неоіндустріалізація стала однією з найбільш яскравих тенденцій сучасного розвитку світової системи, впливовою силою, яка відродила активний інтерес до промислового сектору, цілеспрямованого формування його прогресивної структури (технологічної та галузевої), суттєвого підвищення ефективності та конкурентоспроможності економіки в цілому. Сьогодні всі країни світу в різній мірі охоплені процесом неоіндустріалізації. У результаті для України актуалізується

проблема освоєння вищих технологічних укладів, **ВІДНОВЛЮВАЛЬНЕ** зростання економіки країни з метою формування та реалізації курсу на неоіндустріалізацію.

Процес становлення неоіндустріалізації є об'єктивним і активно впливає і буде впливати надалі на економічний розвиток як окремих регіонів, так і країни в цілому. Необхідно усвідомити механізм, визначити проблемні та стримуючі фактори цього процесу, також виявити перспективні напрямки розвитку для вирішення проблем, пов'язаних з неоіндустріалізацією.

Основна суть нової індустріалізації полягає в тотальному впровадженні електронного обладнання не тільки в процеси фінансового керування компаніями, але й у процеси дизайну, розробки, дистрибуції, після продажного обслуговування зробленої продукції. У результаті електроніка одержала можливості самоорганізації й, відповідно, виконання тих контрольно-керуючих функцій, які раніше виконувала людина. Справжнє технотронне суспільство – рівень розвитку інфокомунікаційних технологій, що досягаються в цей час, який дозволяє радикально перетворити розширений виробничий процес за рахунок освоєння функцій керування цим процесом системою машин, організованої в електронні мережі передачі даних. Тому технологічним змістом нової індустріалізації є: промисловий Інтернет, 3 D-Технології і промислові роботи, які в майбутньому повинні привести до революційних зрушень в індустріальній, а головне в соціальній сфері.

Прихильники концепції неоіндустріалізації виділяють наступні позитивні фактори нової індустріалізації: зниження частки сектору матеріального виробництва за рахунок росту сектору послуг і наукових досліджень; зміна структури сектору матеріального виробництва у вигляді росту наукомістких галузей; збільшення частки населення, що має вищу освіту; перенос основних вкладень із фінансового капіталу (основного й оборотного) у людський капітал; розвиток малого бізнесу, який більш оперативно реагує на виникнення нових можливостей; поглиблення поділу праці; зниження транспортних бар'єрів на шляхах руху робочої сили й матеріальних ресурсів; розвиток аутсорсинга; формування єдиного світового ринку.

Крім того, виділяють ряд супутніх негативних факторів, обумовлених неоіндустріалізацією, які також характеризують суть процесів, що відбуваються у світовій промисловості: зростання кваліфікаційного безробіття, обумовленого підвищеними вимогами до робочої сили; зростання структурного безробіття, що обумовлене зникненням цілих професійних напрямків і падінням попиту на продукцію багатьох галу-

зей сфери матеріального виробництва; зростання протиріч між розвиненими постіндустріальними країнами і країнами третього світу, обумовлені нерівномірним розподілом прибавочної вартості.

Враховуючи, що одним з основних елементів нової індустріалізації є готовність до впровадження елементів інформаційної економіки для автоматизації керування виробництвом, потрібно відзначити низький ступінь готовності України по цьому показникові.

Для подолання негативних тенденцій і забезпечення прискореного розвитку промисловості, яка є драйвером господарського зростання та інновацій в економіці, потрібно розробити і реалізувати комплекс заходів, спрямованих на прискорений розвиток передового виробництва, досягнення прогресивної структурної перебудови, функціональної збалансованості та ресурсної ефективності вітчизняної промисловості. Ключова умова успішного розвитку національної промисловості в умовах нових світових реалій – відновлення розвитку власної сфери НДДКР для самостійного прориву інновацій. При цьому акценти в забезпеченні наукових досліджень важливо змістити з громадського на приватне фінансування, перш за все за рахунок великого бізнесу. Підприємства повинні бути максимально залучені в НДДКР, державні – примусово, а приватні – через потужні податкові та інші стимули.

В справі реалізації сучасної промислової політики доцільним є перенесення акцентів з централізованого галузевого управління на децентралізоване територіальне, в тому числі через стратегічні альянси між регіональними лідерами і бізнес-групами, формування комплексів взаємопов'язаних підприємств і організацій (наукові та еко-промислові парки, промислові та інші кластери). Результатом нової промислової політики повинна стати неоіндустріалізація національної економіки з динамічно зростаючим інноваційним компонентом.

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Христюєв І.В.

*Науковий керівник – **Можайкіна Н.В.**, канд. екон. наук, доцент*

Одна з найважливіших проблем теорії антикризового управління - детальне вивчення сутності криз, визначення їх видів і розробка конкретної стратегії антикризового управління. Однак слід підкреслити, що кризи необхідні економічній системі, а тому метою антикризової політики повинна бути не стільки боротьба з уже насталими кризами, скільки створення умов для того, щоб всілякі кризи були м'якше, проходили спокійніше, не викликали великого ризику. Таким

чином, антикризова політика повинна бути більш превентивною, ніж реактивною, більш загальноекономічною, ніж вузько антикризовою.

На ефективність функціонування компанії впливає ряд чинників. Фактори, від яких залежить стабільність результатів, бувають зовнішні і внутрішні, вони по-різному впливають на об'єкт управління. Крім них існують структурні і такі, що активізують вектори активності управління. Перші орієнтовані на управління виробничим процесом, другі - на роботу з людськими ресурсами. У кожній компанії вони проявляються по-своєму.

Антикризове управління характеризується наступними двома функціями: фінансова та соціальна функція антикризового управління. Короткострокові цілі антикризового управління повинні визначатися паралельно з довгостроковими. Основна концепція антикризового управління повинна будуватися на ранній ідентифікації розвитку кризової ситуації. Будь-яке управління певною мірою повинно бути антикризовим і тим більше стає антикризовим у міру наступу в смугу кризового розвитку організації. Ігнорування цього положення має значні негативні наслідки, врахування його сприяє безболісному проходженню кризових ситуацій. Можливість антикризового управління визначається в першу чергу людським фактором. Крім того, можливість антикризового управління визначається і знанням циклічного характеру розвитку соціально-економічних систем. Це дозволяє передбачити кризові ситуації, готуватися до них.

Система антикризового управління має властивості, які надають особливий механізм управління: гнучкість і адаптивність, здатність до диверсифікації та своєчасного ситуаційного реагування, а також можливість ефективно використовувати потенціал підприємства і неформальні методи управління. Ці особливості механізму антикризового управління обумовлені і завданнями, які вирішує діагностика: своєчасне розпізнавання симптомів, факторів і причин кризи, що наближається, класифікація його і вироблення заходів, які необхідно вжити.

Необхідність антикризового управління визначається цілями розвитку соціально-економічних систем і існуванням небезпеки виникнення кризи. Криза – це загострення протиріч у соціально-економічній системі (організації), що загрожує її життєстійкості в навколишньому середовищі. А глибина і характер кризи залежать від ефективності управління, тобто можливостей при вирішенні проблем передбачення і пом'якшення кризи, і використання їх на благо розвитку. Причини кризи можуть бути різними. Вони поділяються на об'єктивні, пов'язані з

циклічними потребами модернізації і реструктуризації, і суб'єктивні, що відображають помилки в управлінні, а також природні.

Причини кризи можуть бути зовнішніми і внутрішніми. Перші пов'язані з тенденціями і стратегією макроекономічного розвитку чи навіть розвитку світової економіки, конкуренцією, політичною ситуацією в країні, другі – з ризикованою стратегією маркетингу, внутрішніми конфліктами, недоліками в організації виробництва, недосконалістю управління, інноваційної та інвестиційної політикою.

Щоб забезпечити необхідну ефективність управління, необхідно її оцінювати. Оцінка ефективний може проводитися за наступними напрямками: за кінцевими результатами виробничої діяльності (за рівнем прибутку), за якістю планування (поліпшення показників бюджетування), по ефективності вкладень (віддача на капітал), по збільшенню швидкості оборотності капіталу, по зміні в якості робочої сили і т.п.

Отже, необхідний системний підхід до антикризового управління, коли антикризове управління розглядається як комплекс заходів, починаючи з попередньої діагностики кризи і закінчуючи розробкою і впровадженням методів по його усуненню і подоланню.

Суть антикризового управління набагато ширше і слід погодитися з висловом Е. А. Уткіна: «Головним завданням антикризового управління є забезпечення такого становища підприємства на ринку, коли про банкрутство мови йти не повинно, а упор робиться на подолання тимчасових труднощів, в тому числі і фінансових, за допомогою використання всіх можливостей сучасного менеджменту, розробки і практичної реалізації на кожному підприємстві спеціальної програми, що має стратегічний характер, яка дозволила б залишитися на плаву за будь-яких ринкових колапсах і колізіях».

ВПЛИВ СТРУКТУРИ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ

Салтикова А.Р.

Науковий керівник – Москвіна А.О., канд. екон. наук, доцент

Економічний розвиток України залежить від стабільного зростання реального ВВП та від структури розподілу державного бюджету в економіку країни. Бюджетне регулювання у сфері видатків суттєво впливає на соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальних одиниць та держави в цілому.

Структура та обсяг бюджетних видатків відображають пріоритети суспільного розвитку, рівень життя населення, ступінь децентралізації бюджетної системи, економічні аспекти розвитку територій, дають уявлення про рівень соціально-економічного розвитку у майбутньому.

Актуальність теми обумовлена необхідністю формування державою оптимальної видаткової частини бюджету відповідно до визначених пріоритетів розвитку економіки України та її регіонів.

Метою роботи є аналіз формування видатків державного бюджету та місцевих бюджетів, обґрунтування необхідності модернізації зазначеного процесу шляхом підвищення ефективності використання обмежених бюджетних ресурсів.

Питанням розподілу видатків бюджету та впливу цього процесу на соціально-економічний розвиток країни та її регіони присвячені праці таких вітчизняних вчених як С. А. Буковинський, О. Василик, В. М. Геєць, В. Глущенко, В. В. Зайчиков, І. Запатріна, Е. М. Лібанова, Л. Лисяк, І. О. Лунін, В. Опарін, Д. М. Стеченко, В. Федосова, І. Я. Чугунов та інших.

Структурна диспропорціональність української економіки досягла великих масштабів. Тому в Україні політика в сфері державних видатків повинна відігравати важливу роль. Це обумовлено тим, що є ряд галузей та сфер, які без державної допомоги не мають достатніх фінансових можливостей для розвитку, але вони суттєво впливають на загальний стан розвитку економіки держави.

З погляду на західні передові країни світу і країни, що показали високі темпи зростання своєї економіки за останні десятиріччя, які основний упор фінансування здійснюють в освіту, наукові розробки та інвестиції, Україна ще далека від оптимальної структура розподілу видаткової частини свого державного бюджету, здатної забезпечити її стійкий розвиток, як ми бачимо із таблиці 1. Мінімальний розподіл бюджетних коштів йде на освіту, науку і капіталовкладення в економіку. Здебільшого видаткова частина бюджету покриває державний борг, силові структури та соціальну сферу, що свідчить про не інноваційний шлях розвитку економіки України та її регіонів відповідно.

Таблиця 1 – Видатки державного бюджету України в 2021 р. (млн. грн.)

Функціональна класифікація	на 1.02.2021		Економічна класифікація	на 1.02.2021	
	Видатки	%		Видатки	%
Усього	71570,4	100%	Усього	71570,4	100%
Загальнодержавні функції	8051,9	11.25%	Поточні видатки	70905,9	99.07%
у т.с. Обслуговування держборгу	5714,9	7.98%	Оплата праці і нарахування на заробітну плату	17720,8	24.76%

Оборона	5400,5	7.55%	Використання товарів та послуг	10986,6	15.35%
Громадський порядок, безпека, судова влада	9223,9	12.89%	Обслуговування боргових зобов'язань	6002,3	8.39%
Економічна діяльність	1824,5	2.55%	у т.с. Обслуговування внутрішніх боргових зобов'язань	3887,5	5.43%
Охорона навколишнього середовища	213,2	0.30%	у т.с. Обслуговування зовнішніх боргових зобов'язань	2114,8	2.95%
Охорона здоров'я	7203,4	10.06%	Поточні трансферти	9106,7	12.72%
Духовний та фізичний розвиток	462,8	0.65%	Соціальне забезпечення	26968,3	37.68%
Освіта	3630,1	5.07%	у т.с. Виплата пенсій та допомоги	16365,4	22.87%
Соціальний захист та соціальне забезпечення	26517,7	37.05%	Інші поточні видатки	121,2	0.17%
у т.с. Соціальний захист пенсіонерів	16276,6	22.74%	Капітальні видатки	664,4	0.93%
Міжбюджетні трансферти	9042,4	12.63%	Придбання основного капіталу	51,5	0.07%
			Капітальні трансферти	612,9	0.86%

Особливого значення набуває питання оптимального розподілу бюджетних ресурсів між напрямками соціально-економічного розвитку держави та забезпечення відповідності структури видатків бюджету визначеним стратегічним пріоритетам.

Здійснення ефективної бюджетної політики, розробка і реалізація науково-обґрунтованої державної політики у сфері бюджетних видатків сприятиме досягненню економічного і соціального розвитку, збалансованості державних фінансів та посиленню керованості розвитку економіки країни.

НОВІ ПАРАДИГМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Регунова О.А.

Науковий керівник – Москвіна А.О., канд. екон. наук, доцент

Змінюється світова економічна система. Необхідно слідувати слідом за світовими, глобальними змінами, шукати нові шляхи і способи реалізації національної економіки для того, щоб органічно вписуватися у взаємопов'язану світову систему, зайняти своє місце і

успішно конкурувати в ній. Нові тенденції в економіці обумовлюють і нові підходи до її реалізації. Участь у глобалізації – безальтернативний варіант подальшого руху. Які пріоритетні напрямки розвитку вибере для себе країна в XXI столітті, чи достатньо у неї сил і чи зуміє вона ними правильно скористатися – від цього залежить її майбутнє.

Економічний розвиток країни безпосередньо залежить від конкурентоспроможності національної економіки, від розумного використання її порівняльних і конкурентних переваг. Для забезпечення економічного зростання необхідна всебічна підтримка конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках, рух у напрямку ускладнення джерел конкурентних переваг.

Дуже важливе значення має створення системи пріоритетів подальшого розвитку з виділенням своїх конкурентних переваг в умовах сучасної глобалізації, коли розвинені держави вже зайняли всі можливі ніші світового ринку і не мають бажання поступатися своїми позиціями. Тому складно зараз країнам з ослабленою економікою, таким як Україна, конкурувати поряд з високорозвиненими державами, не маючи гідних переваг у конкурентній боротьбі. Необхідно визначитися в світовому поділі спеціалізації і конкурувати в своєму сегменті з чітко визначеними національними конкурентними перевагами, що дозволить в майбутньому увійти в цивілізоване співтовариство сучасних держав як країні зі стійкими конкурентоспроможними позиціями. В іншому випадку ми можемо опинитися в трагічній ситуації, коли наші матеріальні і духовні можливості виявляться нереалізованими.

У процесі функціонування у соціально-економічній системі, що заснована на ринкових принципах, постає питання про необхідність теоретичного обґрунтування різного роду проблем, пов'язаних з формуванням національних конкурентних переваг економічної системи. Найсерйознішим чином змінюється характер економічного, соціального і навіть політичного розвитку країн. Сьогодні людство вийшло на траєкторію постіндустріального розвитку, коли конкурентоспроможність країн визначається пріоритетами знань, інновацій та інформації.

Політика, спрямована на підняття національної конкурентоспроможності належить до важливих складових політики держави, її суть пов'язана з сукупністю заходів держави, спрямованих на якісні та кількісні перетворення економічної системи. Спрямованість політики, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності країни, полягає в забезпеченні інвестиційного характеру розвитку економіки, перерозподілі ресурсів на користь інноваційного розвитку, систем сучасного технологічного і

наукового укладу, наукомістких галузей; модернізації економіки в цьому напрямку, і тим самим підвищенні її ефективності; стимулюванні господарської діяльності до впровадження прогресивних нововведень, створення попиту на інтелектуально-вісмістку продукцію.

Для того щоб конкурентоспроможний продукт міг бути включений в економічні процеси (бути корисний, приносити дохід) необхідна наявність бази для його реалізації. З метою акумуляції інвестицій та спрямування їх у пріоритетні сфери економіки необхідне перетворення інституційного середовища. Створення спеціальних установ, які займаються організацією пошуку «точок зростання», їх фінансуванням, інформаційним і правовим забезпеченням.

Один з прогресивних напрямків розвитку економіки на сучасному етапі – інтелектуальний розвиток: інтелектономіка, де головною вважається, інтелектуальна складова, накопичення інтелектуального капіталу суспільства, інформатизованість країни, доступ до Світового Банку знань, що є базою для створення нових конкурентних переваг для країн, які хочуть залишатися або збираються стати конкурентоспроможними на нинішньому етапі розвитку світової економічної системи.

Визнання інтелектуального капіталу в якості основи створення національних конкурентних переваг має позначитися на державній політиці в інтелектуальній сфері. Відповідно до світових тенденцій розвитку інтелектуального сектора економіки необхідне застосування інтелектуального ідеологічного підходу в розробці політики в інтелектуальновиробничих сферах – реклама знань, масова пропаганда освіти та індивідуально-інтелектуального розвитку господарюючої одиниці – людини.

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ЗАГРОЗИ ВИХОДУ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНІ РИНКИ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

Іващенко О.І.

Науковий керівник – Наумов М.С., канд. екон. наук, доцент

Зовнішньоекономічна діяльність є важливою складовою розвитку економіки будь-якої країни, оскільки дозволяє збільшити обсяги виробництва та збуту товарів за рахунок виходу на нові ринки, а також підвищує добробут населення завдяки доступу до дешевших іноземних товарів. Разом із тим, надмірна конкурентна боротьба з іноземними постачальниками, яка є неминучою при відкритті кордонів для міжнародної торгівлі, може призвести до банкрутства вітчизняних підприємств та зникнення цілих галузей. Якщо ж така ситуація матиме

місце в якійсь із стратегічних галузей, під загрозою опиниться національна безпека країни. Саме з цих причин питання інтеграції України до енергосистем інших країн або регіональних угруповань набувають особливої актуальності.

Метою роботи є обґрунтування перспектив та загроз виходу нашої країни на міжнародні ринки електроенергії. Для досягнення цієї мети були використані такі методи наукового пізнання, як аналіз і синтез, індукція і дедукція, поєднання логічного та історичного підходів.

У 2017 році керівником «Укренерго» була підписана угода про умови майбутнього об'єднання енергосистем України і Молдови з енергосистемою континентальної Європи. Для нашої країни приєднання до енергетичного ринку Європи є привабливим зонайменше з двох причин. Перша – величезні експортні можливості цього ринку. Друга – втричі потужніші (у порівнянні з лініями електропередач із України в Росію) високовольтні ЛЕП, що проходять через Україну на Захід. Система ENTSO-E (European Network of Transmission System Operators for Electricity) об'єднує галузеві асоціації, куди входять 42 національні енергетичні компанії Європи. Приєднання України до цієї енергосистеми відкриє нові можливості для нарощування експортного потенціалу. За оцінками фахівців, Україна може стати базовою країною для виробництва та транспортування в європейські країни одного з найбільш високотехнологічних товарів – електроенергії, оскільки потреби країн Центральної та Західної Європи в електроенергії постійно зростають.

Незважаючи на наявний експортний потенціал у даній сфері, Україна відновила поставки російської електроенергії, які були припинені у 2015 році. Імпорт з Росії став можливим завдяки внесенню змін до Закону України «Про ринок електроенергії», відповідно до яких, були відкриті ширші можливості для імпорту електроенергії з країн, що не є членами Енергетичного співтовариства Євросоюзу. Протягом періоду з жовтня 2019 року по березень 2020 року було імпортовано понад 1 млрд кВт.год російської електроенергії, що завдало прямих збитків вітчизняній енергосистемі на суму від 3 до 5 млрд грн.

Рекордні збитки державних енергетичних компаній пояснюються стрімким падінням попиту на вітчизняне вугілля внаслідок імпорту дешевшої електроенергії з Російської Федерації, що викликало вимушений простій більшості українських шахт навесні 2020 року. Низькі, а точніше, демпінгові ціни на російську електроенергію пояснюються великими залежами вугілля та газу в цій країні, а також неринковими принципами управління економікою.

Згодом – навесні 2020 року – все ж таки була запроваджена тимчасова заборона на імпорт електроенергії з Росії, але починаючи з 1 січня 2021 року Україна розпочала імпорт електроенергії з Білорусі. Ця електроенергія є, по суті, російською, але потрапляє до України через фірми-«прокладки».

Продовження імпорту російською або білоруською електроенергії за демпінговими цінами може призвести до катастрофічних наслідків. Розгортання кризи відбуватиметься в декілька етапів:

1) спочатку зупиниться тепла генерація, а отже, Україна залишиться без потужностей, які забезпечують регулювання добових навантажень в енергосистемі в часи пікових навантажень;

2) на наступному етапі виникне повна залежність енергосистеми України від графіків поставок електроенергії з Республіки Білорусь та Російської Федерації;

3) цінова політика Росії щодо постачань електроенергії зміниться, як це було з продажом газу;

4) відмова України платити завищені ціни за електроенергію призведе до припинення поставок;

5) відсутність імпортової електроенергії та дефіцит власних потужностей через банкрутство вітчизняних підприємств даної сфери внаслідок демпінгування російських постачальників призведе до повного розвалу вітчизняної енергосистеми.

На основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що імпорт електроенергії з Росії або Білорусі може завдати непоправної шкоди національній економіці та має бути обмежений чи, навіть, заборонений шляхом внесення змін до законодавства.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Науменко Р.С.

Науковий керівник – Наумов М.С., канд. екон. наук, доцент

Українська енергосистема характеризується високою енергоємністю та низькою енергоефективністю. Недоліки екстенсивної енергетики особливо гостро стали відчуватись останніми роками: забруднення атмосферного повітря внаслідок роботи та збоїв у роботі атомних та теплових електростанцій призводить до зростання показників захворюваності й смертності населення. До того ж зношене обладнання, яке дісталось у спадок від Радянського Союзу, потребує значних капіталовкладень, що матиме наслідком підвищення і без того надмірно високих та постійно зростаючих тарифів. Вихід із даної

ситуації полягає у поступовому переході на відновлювані джерела енергетики. Але останні характеризуються як позитивними, так і негативними наслідками.

Метою роботи є дослідження переваг та недоліків «зеленої енергетики». У процесі дослідження були застосовані аналіз і синтез, індукція і дедукція, поєднання логічного та історичного підходів.

В Україні були прийняті Енергетична стратегія України та Національний план дій з відновлюваної енергетики. Відповідно до цих документів, передбачається поступовий перехід на відновлювані джерела енергії. Основною перевагою «зеленої» енергетики є те, що вона отримується з джерел, присутніх в природі постійно або періодично, на відміну від викопних, запаси яких постійно зменшуються. Друга перевага полягає у тому, що розвиток відновлюваної енергетики сприяє енергетичній незалежності країни, оскільки дозволяє зменшити обсяги імпорту енергоносіїв, якщо країна ними не забезпечена. Нарешті, перехід на відновлювальні джерела енергії призводить до зменшення обсягів викидів вуглекислого газу, який утворюється при виробленні енергії звичними станціями.

Розвиток «зеленої» енергетики в нашій країні розпочався у 2009 році зі встановлення «зеленого» тарифу у 2009 році, відповідно до якого укладаються довгострокові договори між виробником електроенергії та енергопостачальником про купівлю електроенергії за фіксованою ціною. Тариф на альтернативну енергію, к правило, вищий, ніж на традиційну, оскільки держава має заохочувати інвесторів привабливими цінами.

Такі дії мають позитивний ефект. Наприклад, у серпні 2020 року Україна, за даними Міністерства енергетики України, збільшила виробництво електроенергії з відновлюваних джерел до 16,6 % у порівнянні з 9,4 % в серпні 2019 року. Разом із тим, частка «зеленої» енергетики залишається низькою і співвідношення виробленої електроенергії в Україні в серпні за видами генерації наступне:

- відновлювані джерела енергії (сонячна, вітрова електроенергія) – 10,7 %;
- гідроелектростанції та гідроакумулюючі станції – 5,9% ;
- атомні електростанції – 52,1 %;
- теплові електростанції – 30 %;
- інші – 1,4 %;

У той же час в Україні один з найвищих тарифів у Європі на «зелену» енергетику, що сприяє формуванню бюджетного дефіциту, оскільки держава повинна виплатити кошти за взяті на себе зобов'язання. Крім того, на відміну від країн Європейського союзу, в

Україні не здійснюється балансування ринку шляхом акумуляції, що б дозволило віддавати накопичені запаси «зеленої» енергії у пікові години енергоспоживання. А надмірна диференціація вартості електроенергії з атомних електростанцій (0,57 грн за кВт-год) «зеленої» електроенергії (понад 4 грн за кВт-год) негативно впливають на роботу АЕС.

Слід звернути увагу, що інвестори готові розвивати відновлювану енергетику і без державної допомоги. Так, китайська компанія PowerChina оприлюднила свої плани про будівництво в Україні вітрової електростанції потужністю 800 МВт і вартістю щонайменше мільярд доларів. Уперше велику вітрову електростанцію будуватимуть в Україні без «зеленого тарифу».

Перспективність розвитку відновлюваної енергетики в Україні може бути підтверджена досвідом Фінляндії, яка має чотири плани розвитку енергосистеми країни, три з яких передбачають повну відмову від імпорту за рахунок розвитку вітряних і сонячних електростанцій. Наразі ж обсяги імпорту електроенергії з Росії складають майже 239 млн євро. Планується, що у найближчі 15 років потужність фінських наземних вітряних електростанцій досягне 10-22 ГВт, морських – 1-10 ГВт, а сонячних - 3-6 ГВт.

Підбиваючи підсумки проведеного дослідження, можемо стверджувати, що у нашій країні необхідно сформувати якісно інший підхід до впровадження альтернативних джерел енергії: потрібно розвивати ринок акумуляції, а також вирівнювати дисбаланс між атомною та «зеленою» енергетикою.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОТГ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Задерей Ю.В.

Науковий Керівник – Вороніна О.О., канд. екон. наук, доцент

В Україні процес децентралізації розпочато 2014 року з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, законів України «Про співробітництво територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та змін до Бюджетного і Податкового кодексів – щодо фінансової децентралізації. За 6 років реформи утворено 1070 ОТГ, площа утворених ОТГ становить майже 47% від загальної площі України. В ОТГ та містах обласного значення проживає понад 70% населення України.

Реформа децентралізації дала поштовх до формування дієздатного та найбільш наближеного до громадянина інституту влади – місцевого самоврядування. Ефективне місцеве самоврядування та забезпечення ним поступального соціально-економічного розвитку відповідних територій має супроводжуватися збільшенням ресурсної та фінансової бази. Децентралізовані повноваження мають бути забезпечені відповідним ресурсом для якісного виконання. Об'єднані громади здобули повноваження та ресурс, які мають міста обласного значення, зокрема – зарахування до місцевих бюджетів ОТГ 60% податку на доходи фізичних осіб на власні повноваження. Окрім того, на місцях повністю залишаються надходження від податків: єдиного, на прибуток підприємств і фінансових установ комунальної власності та податку на майно (нерухомість, земля, транспорт).

До того ж, ОТГ мають прями міжбюджетні відносини з державним бюджетом (до реформи прями відносини мали лише обласні та районні бюджети, бюджети міст обласного значення), для виконання делегованих державою повноважень їм надаються відповідні трансферти (дотації, освітня та медична субвенції, субвенція на розвиток інфраструктури громад тощо). Законодавчі зміни також надали право органам місцевого самоврядування затверджувати місцеві бюджети незалежно від дати прийняття закону про Державний бюджет.

Одним із важливих питань у процесі децентралізації є рівень фінансової забезпеченості об'єднаних громад для виконання тих завдань і повноважень, якими вони наділені. Об'єктивним явищем є диференціація фінансового потенціалу громад, в основі якого знаходяться різноманітні чинники, серед яких географічне розташування, історичний розвиток, культурні традиції, наявність економічно активних підприємницьких структур, наявність корисних копалин, промислова та соціальна інфраструктура. Однак, важливо розуміти, яким є фінансове становище громад, оскільки цей аспект визначальний з погляду можливостей для ефективного функціонування та перспектив розвитку громад.

За підсумками I півріччя 2020 року проведено оцінювання та сформовано рейтинг ОТГ за такими фінансовими показниками:

- 1) доходи загального фонду на 1-го мешканця;
- 2) видатки загального фонду на 1-го мешканця;
- 3) видатки на утримання апарату управління у розрахунку на 1-го мешканця;
- 4) рівень дотаційності бюджетів;
- 5) співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду;

б) питома вага заробітної плати у видатках загального фонду бюджету ОТГ;

7) питома вага капітальних видатків у загальному обсязі видатків.

Дослідивши доходи та видатки загального фонду на 1-го мешканця можна сказати, що за підсумками січень-червень 2020 року до загального фонду бюджетів 872 ОТГ (без урахування трансфертів) надійшло 23,8 млрд гривень. Із розрахунку на одного мешканця середній по всіх ОТГ розмір доходів становить 2 292,2 грн, медіанний показник доходів на одного мешканця – 1 717,9 гривень. Із 872 ОТГ по 239 громадах (27,4% від загальної кількості) показник доходів на одного мешканця перевищує середній показник по всіх ОТГ. У січні-червні 2020 року із загального фонду бюджетів ОТГ було проведено видатків на суму 35,4 млрд гривень. Середній обсяг видатків по всіх 872 ОТГ із розрахунку на одного мешканця склав 3 408,7 грн, медіанний показник видатків на одного мешканця – 3 244,8 гривні.

Проведений аналіз свідчить про наявність значної диференціації у ресурсному забезпеченні громад. Дані фінансові показники є дуже низькими і тому слід зазначити, що метою децентралізації та головним завданням державної економічної та соціальної політики повинно бути сприяння у підвищенні фінансового потенціалу територій, які цього потребують, та максимально можливе вирівнювання міжрегіональних фінансових диспропорцій з метою забезпечення громадян належним рівнем публічних послуг незалежно від місця їхнього проживання.

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ БРЕНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Мамічева А.Д.

Науковий Керівник – Вороніна О.О., канд. екон. наук, доцент

Активна глобалізація всіх економічних структур гостро ставить питання про самоідентифікацію і визначенні власного шляху розвитку окремого регіону, як самостійного суб'єкта економічної діяльності, в умовах зростаючої конкуренції. Реалізація стратегії регіонального розвитку неминує перетворює регіони в суб'єкти специфічного суперництва - боротьби за потенційних стейкхолдерів, пропонуючи кращі можливості для проживання, відпочинку, туризму, капіталовкладення, ведення бізнесу тощо.

У зв'язку з цим брендинг регіону стає важливим інструментом залучення та фактором просування загальнодержавних і регіональних

зовнішньоекономічних і політичних проєктів. Привабливий імідж виступає передумовою для прискорення соціально-економічного розвитку регіону, підвищення якості життя населення, оскільки сприяє вирішенню ряду основоположних питань, таких як: залучення інвестицій (як зовнішніх, так і внутрішніх), розширення ринків збуту продукції регіональних виробників, залучення трудових ресурсів, розвиток локального туризму. Територіальний брендинг є найсильнішим драйвером в позиціонуванні та просуванні регіону, який покликаний акцентувати увагу інвесторів, влади, туристів, і місцевих громадян на перевагах даної території.

Вперше систему таких переваг у 2002 році вивів Саймон Анхольт (Simon Anholt) і експерт в галузі брендингу Уоллі Олінз (Wally Prottins). Разом вони створили концепцію конкурентної ідентичності, представивши її у вигляді шестикутника, який показує шість елементів сучасного бренду території:

- експорт;
- внутрішня і зовнішня політика уряду;
- культура і спадщина - глобальне сприйняття спадщини кожної країни і світове визнання її сучасної культури, в тому числі фільмів, музики, мистецтва, спорту і літератури;
- населення;
- туризм;
- бізнес і інвестиції.

На основі цих показників був розроблений так званий індекс нації «Nation Brands Index». Даний рейтинг дозволяє порівнювати країни за ключовими факторами, які впливають на їх репутацію, а також впливають на активність ділової, культурної та туристичної діяльності по всьому світу. Згідно з результатами за 2020 рік, в топ-5 метарегіонів увійшли: Японія, Швейцарія, Норвегія, Німеччина і Канада відповідно. Україна-ж зайняла 71 місце, піднявшись за рік на 3 позиції, що, безсумнівно, є позитивним явищем, однак не скасовує низку невирішених питань, таких, як створення матеріально-технічної бази регіону, виробничої, фінансової, соціально-побутової та соціально-культурної інфраструктури. Без цієї основи імідж регіону буде штучним і, попросту, нежиттєздатним.

Звісно ж, що грамотна, науково-обґрунтована організація процесів формування бренду регіону і формування його іміджу і репутації має найважливіше значення для просування регіону. На нашу думку, грамотний підхід до наступних особливостей регіону може якісно поліпшити його імідж:

1. Характерні особливості та тенденції (географія, економічні та регіональні переваги, які суб'єкти господарювання та бізнеси переважають);

2. Економічний профіль території (включаючи податкові надходження, формування доходів місцевого бюджету по видах економічної та функціональної класифікацій і т.д., доступ до фінансування, рівень міжбюджетних трансфертів та цільових дотацій);

3. Основні «точки зростання» (бюджетоутворюючі підприємства, ключові природні ресурси, особливості географії);

4. Міжсекторальне співробітництво і взаємодія на місцевому рівні (економічний розвиток, молодіжна політика, благоустрій, культурний розвиток, потреби людей поважного віку, взаємодія з громадськими активістами та організаціями, впровадження органів самоорганізації населення тощо);

5. Інвестиції в розвиток територій (приватні, закордонні, ДФРР);

6. Земельні ресурси та інфраструктури (включаючи наявність вільних ділянок Greenfield та Braunfeld, наявність газорозподільчих станцій, ж/д, водопостачання, високовольтні лінії та дороги державного значення);

7. Кваліфіковані трудові ресурси, інклюзивність (доступність до інфраструктури людей з обмеженими можливостями, наявність професійних кадрів).

8. Маркетинг та промоакція території (проведення масових заходів, брендування території, інформаційна політика, наявність домовленостей з місцевим бізнесом про промоційні кампанії тощо).

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Білокінь Д.А.

Науковий керівник – Рибак Г.І., канд. екон. наук, доцент

Світові проблеми – це ті проблеми, які стосуються всього населення і які негативно впливають на міжнародні відносини, їх вирішення зазвичай потребує значних матеріальних та фінансових коштів. Основними критеріями віднесення тієї чи іншої проблеми до категорії глобальних, визнано вважати її масштабність і необхідність спільних зусиль для її усунення.

Дослідивши різноманітні роботи з даної проблематики, можна поділити їх за такими характеристиками, а саме: які зачіпають інтереси більшості країн чи гальмують економічний і соціальний розвиток світу

та вимагають швидкого, нагального вирішення, або пов'язані між собою, а також вимагають дій всіх країн світу.

Так само, виділяють три групи класифікації проблем (за своїм походженням, характером і способам вирішення). Першу групу складають проблеми соціально-економічного і політичного характеру. Друга група – це проблеми, що розкриваються в тріаді «людина – суспільство – техніка». Третя група – це проблеми, пов'язані з соціально-економічними процесами і навколишнім середовищем.

У багатьох джерелах виділяють ряд глобальних проблем в сучасних умовах. До найпопулярніших проблем відносять: проблему бідності; проблему екології; демографічну проблему; проблему безробіття; проблему освоєння Світового океану.

Проблема бідності – одна з головних у світі проблем, під якою розуміється неможливість забезпечувати найпростіші і доступні для більшості людей в даній країні умови життя. Великі масштаби бідності, особливо в країнах, що розвиваються, припускають значну загрозу не тільки для національного, але також для всесвітнього сталого формування. Найважливішим фактором вирішення проблеми бідності є економічне зростання, тому що саме економічне зростання веде до збільшення валового національного доходу, за рахунок якого формується фонд споживання. Так само в боротьбі з бідністю важлива і державна допомога бідним. Але її збільшення веде до зниження проблеми бідності, але ніяк не до її вирішення.

Другою, важливою проблемою, є проблема екології. Ця проблема ділиться на кілька видів. Глобальне потепління, забруднення світового океану, руйнування озонового шару, забруднення повітря.

Нині Світовий океан знаходиться в небезпеці через постійні техногенні катастрофи, стічні води і викиди в океан промислових відходів. Яскравим прикладом проблеми було нещодавнє забруднення Тихого океану на Камчатці. Наслідком якого було те, що місцеві жителі і туристи сповіщали про погіршення зору, нудоту і інші симптоми, які виникали після купання і не проходили кілька тижнів та загибель морських мешканців.

Ще один вид екологічної проблеми, який зачіпає і нашу область зокрема, це забруднення повітря. Дуже сильно забруднюють повітря наші автомобілі, але цю проблему знайшли рішення, так як багато хто зараз стали користуватися електрокарами. Що стосується Харківської області, то великі забруднення в атмосферу відбуваються через Харківського коксового заводу. Тим самим страждає екологія.

Наступна демографічна проблема. Вона складається з двох частин: швидке і слабо контрольоване зростання населення країн, що

розвивається; старіння населення розвинених країн і багатьох держав з перехідною економікою.

Для економіки розвинених і перехідних країн збільшення тривалості життя населення має як позитивні, так і негативні наслідки. До перших належить можливість продовження трудової діяльності громадян похилого віку понад нинішнього порогу пенсійного віку. До других слід віднести проблеми як матеріального забезпечення літніх і престарілих громадян, так і їх медичного та побутового обслуговування. Принциповий вихід з такого становища лежить в переході до накопичувальної пенсійної системи, в якій відповідальність за розмір своєї пенсії несе перш за все сам громадянин.

У сучасному світі важливу роль відіграє проблема зайнятості населення (проблема безробіття). У сучасному суспільстві, коли світова економіка вступила в новий період, який характеризується поєднанням більш низьких темпів економічного зростання, посиленням нерівності, поява нових робочих місць не встигає за ростом чисельності робочої сили. Безробіття, неповна зайнятість чинять негативний вплив на людський, політичний, економічний і соціальний капітал.

У міру розвитку світової економіки виникають і будуть виникати нові глобальні проблеми, тому перед людством сьогодні стоять глобальні цілі, від реалізації яких залежить його виживання. До таких цілей слід віднести: зменшення і ліквідацію військових конфліктів; розвиток і впровадження ресурсо- і енергозберігаючих технологій; підвищення рівня життя населення; вирішення проблеми продовольчого забезпечення; переосмислення поведінки відповідно до реалій сьогодення.

ІННОВАЦІЇ В СФЕРІ ОСВІТИ

Волковська К.А.

Науковий керівник – Рибак Г.І., канд. екон. наук, доцент

Сучасний етап історичного розвитку світової спільноти характеризується прискоренням науково-технічного і соціального прогресу, широкомасштабним поширенням нових ідей і технологій, тому відтворення знання, здійснюване на інноваційній основі, надає все більший вплив на темпи економічного зростання.

Основною тенденцією розвитку вищої освіти є підвищення якості підготовки фахівців, забезпечення нових напрямків підготовки, інноваційного розвитку, інтеграція з інтенсивною науково-дослідницькою діяльністю, тісний зв'язок вузівських досліджень з по-

потребами суспільства на основі вдосконалення освітніх і інформаційних технологій. Системі вищої освіти в сучасних умовах необхідно надання нової якості, суспільного статусу, і розуміння її як особливої сфери, першочерговим завданням якої є випереджальна підготовка висококваліфікованих фахівців, гнучкість і адаптація.

Метою інноваційної професійної освіти як засобу соціально-економічного, науково-технічного, інформаційного, інвестиційного, інтеграційного розвитку виступає: формування морально і фізично здорової особистості студента і фахівця, який прагне до постійного самовдосконалення; забезпечення якості професійної освіти, відповідного державним стандартам і світовому рівню; постійний розвиток фундаментальної та прикладної науки як основи підвищення якості освіти; постійне створення і впровадження інформаційних та інноваційних методик і технологій освіти в ВУЗі; вдосконалення навчально-методичної бази та забезпечення науково-практичного супроводу підготовки інженерно-педагогічних кадрів для початкової та середньої професійної освіти; інтернаціоналізація освіти, інтеграція ЗВО до світового освітнього, наукового, культурного середовища; побудова змісту професійної освіти на основі прогнозування розвитку професійної області та забезпечення.

Основні показники інноваційного процесу: об'єктивний, імовірнісний, ризиковий, системний, комунікативний та міждисциплінарний характер.

До інноваційних механізмів розвитку освіти можна включити: створення в педагогічному колективі творчої атмосфери, пропагування інтересу до педагогічних нововведень, створення матеріальних фондів, організація механізмів їх всебічної підтримки, інтеграцію перспективних і продуктивних інновацій в реально функціонуючі освітні системи.

Виділяють освітній інноваційно-модернізаційний та інноваційно-трансформаційний процеси.

Найбільш ефективним є другий шлях інноваційного освіти, спрямований на розвиток творчого потенціалу особистості, навчання самостійності дій і прийняття рішень, різноплановість пізнавальної діяльності та формування партнерських відносин, як з однолітками, так і з викладачами. Кінцевим результатом дослідницької спрямованості навчання буде вміння учня самостійно формулювати проблему, ставити завдання і визначати можливі рішення, знаходити способи перевірки отриманих результатів, робити висновки відповідно до результатів перевірки, а також застосовувати отримані висновки до нових реалій. Важливу роль відіграє технічна оснащеність навчальних кабінетів комп'ютерами, інтерактивними дошками, дидактичними

посібниками та відкритим доступом в Інтернет для створення схеми мережевої взаємодії. Причому в світлі гуманізації освітнього процесу важливо кожному учню надати той обсяг і варіант роботи, який буде відповідати його інтелектуальному і емоційному потенціалу.

Серед позитивних моментів, пов'язаних з інноваціями, виділяють:

- поліпшення якості позаурочної діяльності (формування громадянськості, навичок здорового способу життя, загальнокультурного розвитку, соціальної спрямованості);
- впровадження в освітній процес проектної методики;
- інформатизація виховної роботи.

Серед інновацій, що відбулися у вітчизняній освіті, особливої уваги заслуговує перехід до дворівневої вищої освіти. Серед інновацій Болонської системи інтерес представляє концепція безперервної освіти, що передбачає довічне навчання. Дистанційність освіти також вносить свої корективи, що вимагають більшої цифровізації освітнього процесу.

Також серед нововведень, що стосуються отримання вищої освіти, необхідно згадати про кредит на освіту. Цим нововведенням вже скористалися багато студентів, які мріють про престижний освіту. Та особливої уваги заслуговує приватне партнерство у сфері освіти, що активно використовується у сучасному світовому просторі. Відповідно необхідна інтегрована система. Що включатиме форму мережевої співпраці в галузевому і географічному форматах, засновану на дотриманні корпоративної етики та узгодженні інтересів освітніх організацій як господарюючих суб'єктів та буде спрямована на максимально-повне використання наявних ресурсів і зв'язків з метою отримання синергетичного ефекту.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ЛЮДИНИ

Коваленко Є.Е.

Науковий керівник - Килимник І.І., канд. юрид. наук, доцент

У сучасних реаліях важливу роль відіграє відповідальність та добросесність у сфері освіти та науці. Вони з'являються як результат виховання людини. Ці фактори налаштовують людину бути чесною по відношенню до самої себе, до інших, до держави та до праці.

Будь-який механізм (машина) спочатку потребує програмування певних функцій, завдань для якісної роботи та результату; так відбувається і з не менш складним механізмом - людиною. Таке програмування, тобто виховання, проявляється у внутрішніх установках людини, що у подальшому трансформується у свідомість та правосвідомість,

яка складається з принципів, якими людина керується протягом усього життя. Тож, виховувати доброчесність, зокрема академічну доброчесність, необхідно з самого початку життя людини.

У ст. 42 ЗУ «Про освіту» передбачено визначення академічної доброчесності як сукупності правил, яких особи повинні дотримуватись задля чесного навчання та розвитку себе. До цих правил відносяться: посилення на джерела інформації, надання достовірної інформації, об'єктивне оцінювання результатів навчання, контроль за дотриманням академічної доброчесності, самостійне виконання завдань

Тобто, безперечно, на основі певних ідей будуються свої – нові і вдосконалені, проте при цьому потрібно чесно зазначати джерела, на які особа посилається. Треба бути чесним, надаючи якусь інформацію. При об'єктивному оцінюванні студентів зменшується тенденція та ймовірність хабарництва, збільшується правдивий рівень знань, збільшується відсоток гідних педагогів, учнів, науковців, розробок для підвищення економіки країни (розробка технологій, продаж ідей іншим країнам).

Тож, важливою складовою є побудова довіри, взаємовідповідальності та успішної співпраці. Повинні бути викладені чіткі і доступні вимоги, критерії до учнів, тоді буде зберігатися справедливість. Повага, культура спілкування також не менш важливі у процесі набування освіти.

Світ освіти та реальний світ відрізняється. Наприклад, якщо учень дав списати одногрупнику, щоб він дав йому матеріал з іншого предмету - це назветься порушенням доброчесності, але в реальному світі це називається співробітництво. Тому, акцентуючи увагу на таких способах позитивної взаємодії, необхідно наголошувати на факті не доброчесності, якщо така взаємодія відбувається під час освітнього процесу. Людина повинна сама розвиватися; адаптуватися теж важливо, але не в такому сенсі.

Питання відповідальності та доброчесності йдуть до нас здавну, ще коли освіта проходила у стандартній формі, на папері, а зараз, коли у 21 столітті активно використовуються інформаційні ресурси, їх доступність змушує деяких людей діяти нечесно. Треба контролювати себе та не давати брати такому досить негативному явищу як нечесності верх над людським розумом.

Поруч із академічною доброчесністю виникла й академічна не доброчесність - порушення академічної доброчесності, за якенастає академічна відповідальність. Можуть бути такі способи регулювання відповідальності як:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи вченого звання
- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади
- повторне проходження оцінювання
- відрахування із закладу освіти
- позбавлення академічної стипендії
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання

Це важливі пункти у будь-якій сфері. На цих фактах базується майбутнє людини, її розвиток та розвиток науки та освіти, база освіти. Важливим є розуміння людини значущості цих аспектів. Якщо буде зберігатися відповідальність та добросесність – буде панувати певний баланс злагодженої роботи.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УКРАЇНІ

Макашутіна Д.Є.

Науковий керівник - Килимник І.І., канд. юрид. наук, доцент

Відповідно до статті 53 [Конституції України](#), кожен має право на освіту. Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; розвиток дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної, вищої і післядипломної освіти, різних форм навчання; надання державних стипендій та пільг учням і студентам [1].

На сьогоднішній день кожен громадянин країни може отримати безоплатну вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі. Все це зроблено для того, щоб розвивати молодь в різних сферах, таких як: творча діяльність, інтелектуальна діяльність, фізичні здібності. Також завдяки підтримці держави, виховується культурне й порядне суспільство, розкривається потенціал багатьох талановитих людей.

Як світ не стоїть на місці, так і прогрес разом з ним. З кожним днем технології стають «розумнішими». Доступ до будь-якої інформації можна отримати лише в один «клік», що, одного боку, відкриває

більше можливостей, а з іншого – створює підґрунтя для плагіату в освіті та науці. Тому, з виникненням потреби в підвищенні відповідальності всіх учасників в системі освіти та науці, виникло й поняття академічної доброчесності.

Академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1].

Логічним та закономірним стало правове закріплення інституту академічної доброчесності та відповідальності за її порушення в освітньому законодавстві України, тому у вересні 2017 року Верховна Рада України прийняла новий Закон України «Про освіту», в якому закріпила ключові положення про академічну доброчесність, основні правила її дотримання та міру відповідальності за її порушення [2].

Основні положення академічної доброчесності передбачають такі аспекти: по-перше, здобувачі освіти повинні самостійно виконувати навчальні завдання, по-друге, якщо використовуються інші ідеї, розробки, відомості або твердження, то обов'язково вказувати посилання на джерела інформації, по-третє, найважливіше, вимога надання тільки достовірної інформації про результати своєї роботи або аналіз чужої.

Законодавством встановлено, що порушенням академічної доброчесності є: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Здобувачі освіти, які порушують законодавство академічної доброчесності, будуть притягнуті до академічної відповідальності. А саме: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальну середню освіту); позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Дотримуючись законодавства про академічну доброчесність кожна особа робить значний внесок в майбутнє нашої країни та розвиває культурний потенціал Українського народу.

Використані джерела

1. Академічна доброчесність: проблеми реалізації та відповідальність // Безоплатна правова допомога URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/академічна_доброчесність:_проблеми_реалізації_та_відповідальності

2. Академічна відповідальність здобувачів освіти: нові положення законодавства // Електронний ресурс. - URL: <https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Akad.vidpovid.zdobuvachiv-osviti.pdf>

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ДОБРОЧЕСНІСТЬ В ОСВІТІ ТА НАУЦІ

Левенко В.І.

Науковий керівник - Килимник І.І., канд. юрид. наук, доцент

Сучасна освіта сьогодні перебуває в процесі реформування, інновацій та впровадження нових стандартів. Однак, активний розвиток технологій, інформаційних ресурсів сприяли поширенню такого негативного явища в освітньому середовищі як нечесність та зумовили необхідність для посилення заходів і методів профілактики та протидії академічній недоброчесності. Підвищення ефективності системи освіти і якості послуг, що надаються освітніми організаціями, у значній мірі залежить від відповідального ставлення всіх учасників освітніх відносин до дотримання і виконання правових норм, діючих в цій сфері. Цілковитим логічним та закономірним стало правове закріплення інституту академічної доброчесності та відповідальності за її порушення в освітньому законодавстві України.

У вересні 2017 року Верховна Рада України прийняла новий Закон України «Про освіту», в якому закріпила ключові положення про академічну доброчесність, основні правила її дотримання та міру відповідальності за її порушення. Відповідальність у сфері освіти носить специфічний характер. Перш за все, це обумовлено соціальною значимістю сфери освіти і конституційним характером права громадян на освіту. Крім того, всі учасники освітніх відносин, а відтак і суб'єкти юридичної відповідальності у сфері освіти, мають різний і в той же час спеціальний правовий статус. Сьогодні студенту вищої школи надано достатньо можливостей для здійснення свого конституційного права на освіту. Так, комплекс прав та обов'язків здобувачів освіти на законодавчому рівні визначено у Законах України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року (ст.53) та «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року (ст.ст.61-63). Відповідно до ст. 61 Закону України «Про вищу освіту» здобувачами вищої освіти є студент, курсант, аспірант, ад'юнкт, докторант, асистентстажист. Варто зазначити, що поряд із правами здобувачі вищої освіти мають і певні обов'язки, одним з яких є виконання вимог освітньої (наукової) програми (індивідуального навчального плану (за наявності), дотримуючись академічної доброчесності, та досягнення визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання. Природно, що володіючи правами, здобувач освіти повинен взяти на себе і певні обов'язки, а також нести відповідальність за їх реалізацію. Оскільки не може бути прав без обов'язків і обов'язків без відповідальності. Статтею 42 Закону

України «Про освіту» встановлено академічну відповідальність за порушення академічної доброчесності. Академічна доброчесність - це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Законодавством встановлені дії, що є порушенням академічної доброчесності (академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, списування, обман, необ'єктивне оцінювання).

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із закладу освіти (крім осіб, які здобувають загальної середньої освіти);
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Права осіб, щодо яких порушено питання про порушення академічної доброчесності: ознайомлюватися з усіма матеріалами перевірки щодо встановлення факту порушення академічної доброчесності, подавати до них зауваження; особисто або через представника надавати усні та письмові пояснення або відмовитися від надання будь-яких пояснень, брати участь у дослідженні доказів порушення академічної доброчесності; знати про дату, час і місце та бути присутньою під час розгляду питання про встановлення факту порушення академічної доброчесності та притягнення її до академічної відповідальності; оскаржити рішення про притягнення до академічної відповідальності до органу, уповноваженого розглядати апеляції, або до суду. Відповідальність учасників освітнього процесу за конкретні

порушення академічної доброчесності визначаються спеціальними законами та/або внутрішніми положеннями закладу освіти, що мають бути затверджені (погоджені) основним колегіальним органом управління закладу освіти та погоджені з відповідними органами самоврядування здобувачів освіти в частині їхньої відповідальності.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Хмелєвська А.А.

Науковий керівник – Домбровська А.В., канд. юрид. наук, доцент

В умовах масштабного розвитку світової економіки та розширення інтеграції України у світовий економічний простір особливої актуальності набуває питання щодо забезпечення сприятливих умов для здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Зовнішньоекономічна діяльність здійснюється на принципах свободи її суб'єктів добровільно вступати в зовнішньоекономічні відносини, здійснювати їх у будь-яких не заборонених законом формах та рівності перед законом усіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Загальні умови та порядок здійснення зовнішньоекономічної діяльності суб'єктами господарювання визначаються ГКУ, законом про зовнішньоекономічну діяльність та іншими нормативно-правовими актами України.

Регулювання ЗЕД в Україні здійснюється згідно з принципами, визначеними в ст. 2 Закону України від 16 квітня 1991 р. “Про зовнішньоекономічну діяльність”, з метою виконання наступних завдань: забезпечення збалансованості економіки та рівноваги внутрішнього ринку України; стимулювання прогресивних структурних змін в економіці, зокрема зовнішньоекономічних зв'язків суб'єктів внутрішньоекономічної діяльності України; створення найбільш сприятливих умов для залучення економіки України в систему світового поділу праці та її наближення до ринкових структур розвинених зарубіжних країн [1].

Правове регулювання ЗЕД в Україні здійснюється шляхом прийняття законів і законодавчих актів Верховною Радою України, нормативних актів Уряду, указів Президента України тощо. Закони, законодавчі й нормативні акти визначають суб'єкти, об'єкти, принципи й функції регулювання того чи іншого виду діяльності, відповідальність юридичних і фізичних осіб.

Окрім того, роль правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності, насамперед, полягає в підтримці державою національних

галузей виробництва, оскільки при наявності жорсткої конкуренції з боку імпортних товарів підйом і функціонування національного виробництва стає неможливим. Кожна країна здійснює регулювання зовнішньоекономічної діяльності, яке залежить від зовнішньоекономічної політики держави, котра регулює економічні відносини з іншими державами, а також відіграє помітну роль у питанні залучення іноземних інвестицій у національну економіку, насамперед, у виробництво[2].

Також необхідно звернути увагу на наявність певних протиріч і недоліків у внутрішньому законодавчому забезпеченні здійснення зовнішньоекономічної діяльності та її регулювання. Зокрема, можна виділити: недостатню системність нормативно-правових актів; наявність великого масиву нормативно-правових актів, що регулюють подібну сферу правовідносин; надмірну деталізацію змісту зовнішньоекономічного законодавства, неузгодженість правових норм основних нормативно-правових актів у сфері зовнішньоекономічної діяльності; численні прогалини та колізії правових норм.

Сферою правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності є всі види взаємопов'язаних відносин, які відрізняються своєю цілеспрямованістю, змістом та формою. При визначенні сфери правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності слід враховувати такі моменти: з юридичного боку, ці відносини не є однорідними за своїм характером: серед них є приватні і суспільні, внутрішні і зовнішні; з точки зору юридичної рівності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, правові відносини можуть складатися із цивільних, господарських, адміністративних, кримінальних правових відносин.

Таким чином, правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності є комплексним міжгалузевим правовим утворенням, яке потребує застосування відповідних методів правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Розрізняють наступні методи правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності: імперативний та диспозитивний метод.

Джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності, що містять матеріальні норми, безпосередньо регулюють правові відносини в сфері зовнішньоекономічної діяльності. Прикладом є Генеральна угода з тарифів і торгівлі (1994 р.), яка містить матеріальні норми щодо митної оцінки, до відвантажу вальної інспекції, технічних бар'єрів для торгівлі, застосування санітарних і фітосанітарних заходів, процедури імпортного ліцензування, заходів безпеки, субсидій та врівноважених заходів, антидемпінгових норм, інвестиційних заходів, пов'язаних з торгівлею текстилем та одежею,

сільського господарства, правил походження, платіжних балансів, випадків, за якими митні адміністрації мають підстави сумніватися у правдивості чи точності задекларованої вартості товарів, державних торговельних підприємств тощо[3].

Джерелами правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності, що містять колізійні норми, є джерела права, які містять правові норми, що врегульовують колізії між іноземними правовими системами, відсилаючи до матеріальних норм тої чи іншої іноземної правової держави.

Джерелами правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності, що містять змішані норми, є джерела права, які містять поєднання матеріальних та колізійних норм в сфері правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Практично всі джерела права, що регламентують здійснення зовнішньоекономічної діяльності, містять змішані норми: колізійні норми сприяють усуненню прогалин, які утворюються при використанні матеріальних норм в цих джерелах. Поєднання матеріальних та колізійних норм в джерелах права дозволяє враховувати конкретні умови виникнення й реалізації прав та обов'язків суб'єктів правових відносин, які виникають в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Про зовнішньоекономічну діяльність [Текст]: Закон України від 16.04.1991 р. № 959-ХП // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – С. 377.
2. Тюріна Н.М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства [текст] навчальний посібник / Н.М. Тюріна, Н.С. Карвацка. – К.: “Центр учбової літератури”, 2013. – 408 с.
3. Коломацька С.П. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні: правове регулювання та гарантії здійснення. – К.: Професіонал, 2004. – 288 с.

ОСОБЛИВОСТІ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Світлична А.О.

Науковий керівник – Домбровська А.В., канд. юрид. наук, доцент

Інвестування може здійснюватись іноземними інвесторами у вигляді іноземної валюти, будь-якого рухомого чи нерухомого майна, цінних паперів, прав інтелектуальної власності та майнових прав, прав на господарську діяльність, платних послуг, в іншому вигляді, що не суперечить українському законодавству.

До іноземних інвесторів належать: іноземні держави, юридичні особи, створені та правоздатні здійснювати інвестиції відповідно до законів країни свого місцезнаходження, а також іноземні фізичні особи

або особи без громадянства за умови, що останні зареєстровані як підприємці в країні їх громадянства чи постійного місця проживання.

Фактори, що визначають динаміку іноземних інвестицій: внутрішня політична стабільність; характер та темпи здійснення ринкових реформ; стабільність економічного законодавства; гарантії недоторканості приватної власності та закордонних вкладень; сприятливі зовнішньоекономічні умови.

Потреба в іноземних інвестиціях визначається: надзвичайно низькою інвестиційною активністю власних товаровиробників та; гострою необхідністю технічної та технологічної модернізації виробництва, всієї ринкової та соціальної інфраструктури шляхом імпорту сучасних технологій, машин та устаткування; потребою впровадження в усї сфери господарювання нових методів управління та маркетингу.

Сприятливими умовами для залучення іноземних інвестицій є: політична та економічна стабільність; наявність стабільного національного законодавства про іноземні інвестиції; стан внутрішнього ринку, ступінь його насиченості товарною продукцією та задоволення попиту споживачів, наближення до джерел сировини, собівартість виробництва інвестиційних проєктів, що створюються; термін їх окупності, можливість транспортування та збуту продукції тощо.

Перешкодами для залучення іноземних інвестицій є: часті зміни інвестиційного законодавства; несприятливе для іноземних інвесторів податкове законодавство; відсутність вільноконвертованої національної валюти; недосконалість банківської системи; відсутність або неповна інформація щодо найбільш вигідних місць вкладення капіталу.

Існує кілька напрямків залучення іноземного капіталу в Україну. Найважливіші з них:

прямі підприємницькі інвестиції через різні форми інвестування; портфельні інвестиції шляхом продажу іноземним резидентам цінних паперів; кредити та позики (гранти) міжнародних фінансових інституцій, країн, державних установ тощо; створення вільних економічних зон та точкових зон вільного підприємництва.

Згідно з законодавством України, іноземні інвестори можуть здійснювати прямі реальні чи портфельні інвестиції у таких формах, як: часткова участь іноземних інвесторів у підприємствах України; створення підприємств, що повністю належать іноземним інвесторам; придбання діючих підприємств; придбання рухомого та нерухомого майна; участь у приватизації державного майна України.

Гарантії захисту іноземних інвестицій в Україні:

— у випадку зміни українського законодавства щодо іноземних інвестицій протягом 10 років для інвестора зберігаються умови, що діяли на момент його реєстрації;

— іноземні інвестиції не підлягають націоналізації і не можуть бути реквізовані державними органами;

— інвестори мають право на компенсацію збитків зі сторони держави;

— інвестори мають право на вивіз своїх інвестицій в грошовій чи товарній формі в разі припинення інвестиційної діяльності;

— держава гарантує реінвестування прибутку;

— для збереження прибутків іноземні інвестори можуть мати поточні рахунки в банках України, вільно ними користуватись для придбання іноземних валют чи закупівлі товарів та їх вивозу.

Діяльність іноземних інвесторів на території України регулюється ЗУ "Про іноземні інвестиції", ДКМ "Про режим іноземного інвестування", ЗУ "Про державну програму заохочення іноземних інвестицій в Україну", ЗУ "Про правовий статус іноземців". Державна політика щодо залучення іноземного капіталу здійснюється Кабінетом Міністрів України спільно з НБУ та регулюється Верховною Радою України.

Безпосереднім залученням іноземних інвестицій займаються такі державні інституції:

— Українська державна кредитно-інвестиційна компанія;

— Національне агентство України по реконструкції та розвитку;

— Державний інвестиційно-кліринговий комітет;

— Консультативна рада з питань іноземних інвестицій в Україні;

— Валютно-кредитна рада Кабінету Міністрів;

— Координаційна рада з питань інвестиційно-клірингового співробітництва.

ДЖЕРЕЛА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Якубець Д.О.

Науковий керівник – Домбровська А.В., канд. юрид. наук, доцент

Поняття джерела (форми) права включає два взаємопов'язаних аспекти: а) зовнішня форма юридичного буття норм права; б) спосіб надання норми (правила поведінки) юридичної обов'язковості, тобто спосіб вираження державної волі.

Специфіка джерел правового регулювання ЗЕД визначається одночасним підпорядкуванням зовнішньоекономічних відносин двом відносно самостійним, але взаємопов'язаним системам права:

національному (українському) праву та міжнародному праву. Відповідно, систему джерел правового регулювання ЗЕД утворюють як національно-правові, так і міжнародно-правові форми.

До видів джерел права належать такі: нормативно-правовий акт; правовий прецедент; правовий (санкціонований) звичай; нормативно-правовий договір; релігійні тексти; правова доктрина; принципи права.

Згідно зі ст. 377 ГК України зовнішньоекономічною діяльністю суб'єктів господарювання є господарська діяльність, яка в процесі її здійснення потребує перетинання митного кордону України майном та/або робочою силою.

Відповідно до ЗУ "Про зовнішньоекономічну діяльність" зовнішньоекономічною є діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.

Разом із тим зовнішньоекономічні відносини виникають не тільки під час провадження зовнішньоекономічної діяльності як одного з різновидів господарської діяльності, але й у процесі вчинення певних негосподарських дій або господарських операцій поза межами господарської діяльності (наприклад, надання ліцензії на використання майнових прав інтелектуальної власності, організація на комерційній основі конференцій, семінарів за участю суб'єктів ЗЕД, наукова, науково-технічна кооперація з іноземними суб'єктами, засновницька діяльність, пов'язана зі створенням спільних підприємств з капіталом різної національної належності тощо).

Джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності (зовнішньоекономічних відносин) в Україні представлені на різних рівнях:

1) **конституційний рівень** – Конституція України як головний закон держави, який відбиває основи національного правопорядку;

2) **конвенційний рівень** – міжнародні конвенції (договори, згоди), які набирають чинність для України після надання нею згоди на їх обов'язковість згідно із ЗУ "Про міжнародні договори України". Україна є учасницею цілої низки універсальних, регіональних, двосторонніх міжнародних договорів;

3) **рівень внутрішнього національного законодавства** – ГК України, ЦК України, Кодекс торговельного мореплавства, ЗУ "Про зовнішньоекономічну діяльність", інші нормативно-правові акти України, які повністю або частково присвячені впорядкуванню зовнішньоекономічної діяльності або окремих зовнішньоекономічних

операцій, встановлюють заходи тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності тощо;

4) **рівень національного законодавства іноземних країн** – закони інших країн застосовуються у випадках, коли до них відсилають колізійні норми національного законодавства або у конкретному зовнішньоекономічному договорі міститься умова відносно іноземного права, яке повинно бути застосоване до відносин, що випливають із такого договору;

5) **рівень звичаєвого права** – звичаї ділового обороту (торговельні звичаї), узвичаєння, заведений порядок.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОЛІЗІЙНИХ НОРМ

Авілова Ю.В.

Науковий керівник - Домбровська А.В. канд. юрид. наук, доцент

Колізія права полягає у різниці змісту приватноправових законів країни суду та тієї держави, до якої належить іноземний елемент в даному правовідношенні. Правова колізія обумовлена двома причинами: наявністю іноземного елемента в приватноправовому відношенні та різним змістом права різних держав, з якими це відношення пов'язане. Таким чином, перед судом виникає проблема “вибору закону”, що вирішується за допомогою колізійної норми.

Колізійна норма не дає відповіді на питання про те, які права та обов'язки сторін виникають з даного правовідношення, вона лише вказує компетентний матеріально-правовий закон, що підлягає застосуванню до правовідношення.

Основний зміст міжнародного приватного права зводиться до колізійної проблеми та її вирішення. Тому колізійні норми, за допомогою яких головним чином вирішується ця проблема, є центральним інститутом цієї правової галузі.

Колізійна норма – це норма, яка визначає, право якої держави повинно бути застосовано до даного правовідношення, що ускладнено іноземним елементом.

При вирішенні питання про те, який правопорядок (статут правовідносин) є компетентним регулювати ті чи інші відносини, мається на увазі, що колізійне питання можна обговорювати лише там, де існують відносини приватноправового характеру, і лише там, де у цих відносинах наявний “іноземний елемент”.

Поняття іноземного елемента визначено у п. 2 ст. 1 Закону. Іноземний елемент є ознакою, що відрізняє приватноправові відносини, регульовані Законом про МПРП, від решти приватноправо-

вих відносин. За відсутності у правовідносинах іноземного елемента застосування колізійних норм не допускається. Наявність у правовідносинах хоча б однієї з форм іноземного елемента є підставою для обов'язкового застосування колізійних норм та вирішення колізійного питання.

Прикладами наявності іноземного елемента у приватноправових відносинах є укладення шлюбу між громадянином України і громадянкою Польщі; встановлення опіки французьким громадянином над дитиною, що має італійське громадянство; відшкодування шкоди, заподіяної турецькому робітникові в результаті делікту, що мав місце в Україні; контракт між українським підприємством та єгипетською компанією на поставку зернових тощо.

Застосування колізійної норми – це реалізація загального дозволу держави на дію іноземного права у правовідносинах, ускладнених іноземним елементом. Колізійна норма разом із матеріально-правовою нормою, звернення до якої увінчує вибір права, що підлягає застосуванню, утворюють правило поведінки для учасників відповідних правовідносин.

Регулюється це правовідношення двома кроками: встановленням права, яке підлягає застосуванню ("визначення Статуту правовідносини", "первинна кваліфікація"); застосування цієї визначеної норми Статуту до конкретних матеріально-правових вимог ("вторинна кваліфікація") – є загальним дозволом держави застосовувати законодавство іншої держави на своїй території, цей дозвіл держави не є абсолютним.

Кваліфікація – застосування норм права до даних фактичних обставин. Встановлення права, яке підлягає застосуванню починається з аналізу об'єму фактичних обставин, щоб зрозуміти чи можна у цьому об'ємі користуватися дозволом держави на застосування іноземного права бо дозвіл даний лише в рамках статуту.

Первинна кваліфікація відповідає на питання – ***що саме*** підлягає застосуванню? Для первинної класифікації суддя виконує такі дії: звернення до свого національного законодавства та відшукування там відповідної колізійної норми; шукає відповідь на питання до якого статуту відносяться фактичні обставини; застосовує колізійну прив'язку, щоб знайти до якого іноземного права слід звертатися; відшуковує подібний статут у іноземному праві; заміна статуту.

Застосування оцієї визначеної статутної норми до конкретних матеріально-правових вимог називається вторинна кваліфікація. Вторинна кваліфікація веде мову про те, яким чином оце "що" (визначений статут правовідносин) повинно застосовуватись. Вторинна

кваліфікація застосовується без первинної у випадках уніфікації. Дії судді: заміна норми національного права на іноземну; встановлення і застосування норми іноземного права є кінцем вторинної кваліфікації; кінець вторинної кваліфікації є і кінцем застосування.

Труднощі, які виникають із застосуванням колізійних норм:

- застосування норми іноземного права в національному законодавстві – не досить лише вирвати норму із іноземного законодавства й застосувати її у своєму законодавстві;
- важко розібратися у юридичному змісті певної норми.

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВОДОПОСТАЧАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ МІСТ

Піддубко Х.С.

Науковий керівник - Бочкова І.І., канд. юрид. наук, ст. викладач

Останні роки на державному та міждержавному рівні все гостріше постає проблема не просто розвитку економіки, промисловості та інших сфер суспільного життя, а сталого розвитку таких сфер. Сталий розвиток при цьому розглядається як збалансований розвиток, тобто такий, за якого різні види суспільної діяльності відбуваються в межах, які визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення та підтримувати життєдіяльність теперішніх та майбутніх поколінь. Особливої уваги сталий розвиток набуває в контексті використання водних ресурсів.

Сутність сталого розвитку водних ресурсів полягає у тому, що водні джерела повинні використовуватися такими способами, які б забезпечили придатність в майбутньому. Водозабезпечення — це забезпечення населення, підприємств та держави в цілому водою певної якості та кількості. Вода є важливим ресурсом для сталого розвитку України. За законом України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», населення має право на безпечну для здоров'я та життя воду, проте ця конституційна вимога перебуває під загрозою неможливості її виконання через об'єктивні фактори. Так, водозабезпечення безпосередньо залежить від якості поверхневих джерел водопостачання, яка обумовлюється наступними факторами: геологічними та техногенними. До геологічних факторів належать: мінералізація, великий вміст заліза та інших домішок, маловодність. До техногенних - забрудненість води.

Використання великої кількості води в промисловості є однією з основних причин виникнення проблеми чистої води. Найбільшими за

обсягом споживання води є підприємства теплоенергетики, нафтохімічні, целюлозно-паперові підприємства. Окрім надмірного споживання води визначальне значення для рівня забезпечення водою населення мають характеристики водоочисних споруд, які наразі є незадовільними (вода фільтрується недостатньо, система господарювання таких споруд є незбалансованою).

Саме через сукупність усіх зазначених факторів і виникла необхідність формування політики сталого водокористування, за якої буде можливість вирішити ці проблеми. Потрібно забезпечувати потреби економіки та населення у водних ресурсах, але ці потреби повинні відповідати можливостям природи. Така рівновага, звичайно, має забезпечуватися державою, яка, в свою чергу, повинна здійснювати охорону вод. Охорона вод - це заходи, за яких усувають наслідки забруднень і виснаження вод, і які являють собою розробку різних засобів та методів очищення та контроль за використанням води. Статтею 3 Водного кодексу України встановлено, що державне управління в галузі використання і охорони вод здійснюється на основі державних, цільових, міждержавних та регіональних програм використання і охорони та відтворення водних ресурсів. Програма раціонального використання і охорони водних ресурсів повинна здійснюватися міністерствами й відомствами і кожним суб'єктом суспільного виробництва.

До заходів охорони і раціонального використання вод віднесено:

- очищення поверхневого стоку;
- будівництво систем водовідведення;
- покращення зон санітарної охорони джерел водопостачання;
- розчищення русла річок і дна водосховищ;
- захист джерел питної води;
- укріплення берегів річок і водосховищ;
- державний моніторинг стану водних об'єктів.

З огляду на вищезазначене вбачається, що основне навантаження з приводу дотримання принципу сталого водозабезпечення покладено на державу. В питаннях законодавчого забезпечення охорони та контролю за використанням та очищенням вод держава в особі своїх законодавчих органів досягла значних результатів, проте в аспекті виконання нормативних приписів підсумки діяльності уповноважених органів не задовільні. Тому, основні позитивні зрушення у найближчі часи можна очікувати лише за умови активізації державних органів та їх посадових осіб у сфері фінансування відновлення та заміни водоочисних споруд, підвищення рівня контролю та нагляду за обсягами споживання вод промисловими підприємствами, виокремлення суворої вимоги раціонального використання вод під час надання дозволів на

здійснення господарської діяльності новими суб'єктами господарювання.

СТАЛИЙ РОЗВИТОК МІСТ: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ

Волковська К.А.

Науковий керівник - Бочкова І.І., канд. юрид. наук, ст. викладач

Сталий розвиток міста - це виключно актуальна задача, яка повинна вирішуватися всіма жителями і керівництвом міста, щоб забезпечити високу якість міського середовища, високу якість життя, рівновагу міста і природного середовища. Концепція сталого розвитку з'явилася в результаті об'єднання трьох основних складових: економічної, соціальної та екологічної. Розглянемо екологічну складову, з точки зору якої головним завданням сталого розвитку є забезпечення цілісності екосистем, підтримка їх життєздатності. Метою цієї роботи є аналіз стану нормативного визнання існуючих проблем сталого розвитку міст, визначення цілей держави у цьому аспекті та дослідження проміжних результатів реалізації існуючої стратегії сталого розвитку.

Відповідно до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»: «Першопричинами екологічних проблем України є: підпорядкованість екологічних пріоритетів економічній доцільності; неврахування наслідків для довкілля у законодавчих та нормативно-правових актах, зокрема у рішеннях Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади; переважання ресурсо- та енергоємних галузей у структурі економіки із здебільшого негативним впливом на довкілля; фізичне та моральне зношення основних фондів у всіх галузях національної економіки; неефективна система державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища та регулювання використання природних ресурсів; незадовільний стан системи державного моніторингу навколишнього природного середовища; низький рівень розуміння в суспільстві пріоритетів збереження довкілля та переваг збалансованого (сталого) розвитку, недосконалість системи екологічної освіти та просвіти; незадовільний рівень дотримання природоохоронного законодавства та екологічних прав і обов'язків громадян; незадовільний контроль за дотриманням природоохоронного законодавства та незабезпечення невідворотності відповідальності за його порушення; недостатнє фінансування з дер-

жавного та місцевих бюджетів природоохоронних заходів, фінансування таких заходів за залишковим принципом».

Тому, для досягнення екологічної безпеки законодавцем визначаються стратегічні цілі, що включають у себе: формування в суспільстві екологічних цінностей і засад сталого споживання та виробництва; забезпечення сталого розвитку природно-ресурсного потенціалу України; забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України; забезпечення інтеграції екологічної політики у процес прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку України; зниження екологічних ризиків з метою мінімізації їх впливу на екосистеми, соціально-економічний розвиток та здоров'я населення; удосконалення та розвиток державної системи природоохоронного управління.

Кожна з цих стратегічних цілей має в собі від шести та більше завдань. Досягнення цілей державної екологічної політики здійснюватиметься двома етапами – перший етап до 2025, а другий до 2030 року.

Відповідно до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року»: «В Україні будуть створені умови для подальшого забезпечення розвитку екологічної мережі, створення репрезентативної та ефективно керованої системи територій та об'єктів природно-заповідного фонду, в тому числі за рахунок екологічного відновлення порушених, засоленних і деградованих ґрунтів та ґрунтів, забруднених унаслідок Чорнобильської катастрофи, а також розширено заповідні території для збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів Полісся. Розвиток екосистемних послуг дасть змогу створити можливості для сталого розвитку суспільства та екосистеми. Біологічне різноманіття України, якому надаються екосистемні послуги, до 2030 року повинно бути збереженим, оціненим і відповідним чином відновленим.

Відповідно до Стратегії очікується: створення правової бази для забезпечення розвитку транспортної та телекомунікаційної інфраструктури, будівництва об'єктів відновлюваної енергетики з урахуванням потреб міграції та вільного пересування тварин; створення правової бази та умов для реалізації державної політики у сфері зміни клімату, запобігання подальшій деградації земель та опустелювання; створення умов для декарбонізації енергетичного сектору, активного впровадження технологій енергозбереження та підвищення енергоефективності, збільшення виробництва енергії за рахунок

відновлювальних та альтернативних джерел, впровадження найкращих наявних низьковуглецевих, ресурсозберігаючих технологій виробництва, а також сучасних будівельних технологій з тепло- та енергозбереження, що дасть змогу істотно зменшити обсяг викидів парникових газів та забруднюючих речовин в атмосферне повітря, а також скидання забруднюючих речовин у водойми...».

У звітах 2020 року зазначені результати виконання стратегій:

— реалізації державної політики у сфері управління зоною відчуження і зоною безумовного (обов'язкового) відселення, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС;

— бюджетні кошти на встановлення стаціонарних станцій моніторингу стану повітря були перенаправлені на боротьбу із пандемією COVID-19;

— прийнято у першому читанні законопроект щодо захисту тварин, який забороняє умертвіння як спосіб регулювання чисельності тварин, жebraкування з тваринами, вводить обмеження щодо використання диких тварин та інші позитивні зміни у цій сфері;

— політика держави і надалі направлена на швидку розробку надр будь-якою ціною заради отримання економічних вигод.

Як вбачається з зазначеного, проблеми залишаються, хоча й існує законодавче забезпечення щодо шляхів їх вирішення. На мою думку, основною перешкодою залишається так званий «людський фактор», низький рівень правосвідомості власників підприємств та посадових осіб державних установ, оскільки до тих пір, доки кожна людина не усвідомить власну відповідальність за результати своїх рішень, у тому числі й у сфері господарювання, жодна стратегія, навіть найкраща, не допоможе подолати проблему.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ ГЛЯДАЧІВ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СПОРТИВНИХ ЗМАГАНЬ

Міщенко А.Ю.

Науковий керівник - Бочкова І.І., канд. юрид. наук, ст. викладач

Різноманітні масові явища були наявні протягом усієї історії людства і залишаються невід'ємною частиною життєдіяльності світової цивілізації. Особливо значущими й популярними сьогодні є масові спортивні заходи й, у першу чергу, футбольні матчі, які попри виконання низки позитивних соціально-психологічних, культурних та інших функцій, одночасно викликають стурбованість щодо ризиків і

загроз явищ начальства, агресивної і девіантної поведінки людей тощо. Ці спортивно-видовищні заходи проводяться на стадіонах в умовах обмеженого простору, скупчення великої кількості глядачів, які можуть перебувати особливих емоційних станах та виявляти агресивну поведінку («фанати», «ультра»). Усе це створює передумови переростання спільноти вболівальників у агресивний натовп і можливість виникнення групових порушень громадського порядку, інших надзвичайних ситуацій. Підтвердженням цього є історія футбольних змагань, яка налічує значну кількість прикладів трагічної ситуації. У зв'язку з цим встановлюються певні правила поведінки глядачів та приймаються відповідні закони.

Відповідно до Закону України «Про фізичну культуру та спорт» права та обов'язки глядачів під час проведення офіційних спортивних змагань встановлюються Правилами поведінки глядачів. Організатори офіційних спортивних змагань або власники спортивних об'єктів також вправі встановити додаткові вимоги до поведінки глядачів, які не повинні суперечити зазначеним Правилам та чинному законодавству.

Правила розміщуються на інформаційних щитах (стендах), перед касами продажу квитків, перед входами на об'єкт, трибуни і сектори, публікуються на офіційних сайтах спортивних федерацій, а також на сайтах організаторів офіційних змагань. Правила визначають не тільки обов'язки глядачів, але визначають і права.

До прав глядачів належать такі: відвідувати спортивні змагання для їх перегляду за умови дотримання законодавства та правил поведінки на території спортивної споруди; придбати квиток/ квитки для перегляду спортивного змагання, що відбувається на відповідному спортивному об'єкті; на захист і гідності особистості, надання медичної допомоги, а також допомоги з боку волонтерів, розпорядників та контролерів; під'їхати до місця змагань на особистому автотранспорті, залишити його на парковці спортивного об'єкта, здати в камеру зберігання заборонений для проношення об'єкт в камеру зберігання і бути впевненим в його збереженні; користуватися послугами розташованих на стадіоні: ресторанів, буфетів, кафе, кіосків, гардеробів, пунктів медичної допомоги, туалетів тощо; за сприяння контролера-розпорядника вказане у вхідному квитку індивідуальне глядацьке місце, з якого не обмежений глядацький огляд і яке підтримується в стані частоти і порядку, при цьому глядач має право взяти з собою не заборонені до проношення особисті речі, засоби підтримки, безалкогольні напої в пластикових і паперових стаканчиках, ємності з їжею.

До обов'язків глядачів належать: вести себе шанобливо по відношенню до інших глядачів, організаторів і учасників офіційного

спортивного змагання, виконувати законні вимоги контролерів-розпорядників, повідомляти їм про підозрілі предмети, зберігати чистоту на об'єктах спорту; у місцях проведення офіційних змагань глядачам забороняється знаходитися в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, ображати людську гідність і громадську мораль.

Глядачам забороняється кидати предмети в інших глядачів і учасників спортивних змагань, наносити написи та малюнки на стіни і інших конструкцій спортивного об'єкта, займатися незаконною торгівлею, здійснювати будь-які дії, які створюють загрозу власній безпеці, а також безпеки, життя і здоров'я інших осіб; проникати на майданчики проведення змагань (футбольне поле), в зони не позначені на вхідному квитку (технічні приміщення, зони для почесних гостей, преси і тому подібне) знаходитися на сходах, проходах і виходах; оголяти інтимні частини тіла, приховувати особу, у тому числі використати маски, засоби маскування і інші предмети призначені для утруднення встановлення особи; проносити в місця проведення офіційних спортивних змагань зброю і боєприпаси будь-якого типу, що колють, різальні і інші предмети, які можуть бути використані в якості зброї, а також вибухові, отруйні і різко пахнучі речовини, радіоактивні матеріали.

Правилами також встановлюється, що не можуть бути пронесені вогнебезпечні і піротехнічні речовини (за винятком сірників і кишенькових запальничок), включаючи сигнальні ракети, фajerи, петарди, газові балони, вироби, використання яких може привести до задимлення, займання, розпилювальні різні матеріали і речовини, а також фарбувальні речовини; проносити з собою алкогольні напої, наркотичні речовини або стимулятори; брати з собою домашніх тварин, виключення робиться тільки для інвалідів, яких супроводжують собаки-поводирі в намордниках; проносити пропагандистські матеріали екстремістського характеру або атрибутику, що містять символіку екстремістських організацій.

На мій погляд, правила поведінки глядачів є вичерпними, однак не всі ці правила виконуються в повній мірі, наприклад правилами заборонено вживання алкогольних напоїв, а на стадіонах продають слабоалкогольні напої. Багато випадків коли уболівальники проносять до стадіонів заборонені вогнебезпечні і піротехнічні речовини, запалюють їх, що перешкоджає перегляду або проведенню змагання в цілому. Для забезпечення порядку на стадіонах, необхідно ретельніше перевіряти уболівальників особливо «фанатів» та «ультрасів» на наявність заборонених речей.

THE AUDIO-LINGUAL METHOD AS AN APPROACH OF DEVELOPING STUDENTS' NEEDS TO STUDY FOREIGN LANGUAGES

Berezhna A.Ju.

Supervisor- Resvan O.O., Doctor of Pedagogy, professor

As a language teacher we must make decisions all of the time. Each teacher must know and understand the main principles and methods. The Audio-Lingual Method is one of the main approaches to developing students' need to learn foreign languages.

This method was developed in the USA during World War II. The main idea of the Audio-Lingual Method is language and learning emanating from the disciplines of descriptive linguistics and behavioral psychology. This method is widely used in teaching students nowadays.

At the beginning of the lesson a new dialogue may be proposed by a teacher. The main principle-language forms don't occur by themselves, they occur most naturally with a context. Besides this a teacher uses only the target language. Students should be able to use the target language communicatively, to use phrases automatically. Each line of the dialogue may be repeated by students several times.

The next step of the Audio-Lingual Method may be single-slot and multiple-slot substitution drills. The purpose of this step is to teach students to use cue phrases in particular situation, changing a part of speech or doing subject-verb agreement. Besides that a teacher may conduct transformation and questions-and-answer drills. At the end of the lesson a teacher propose students to complete the dialogue by filling in the blanks with the missing words.

As we can see the Audio-Lingual Method is very popular and interesting for nowadays. It can help to develop students' needs and abilities to speak foreign language fluently, correctly and accurately.

THE COMMUNICATIVE APPROACH AS A WAY TO DEVELOP STUDENTS' NECESSITIES TO FOREIGN LANGUAGE SPEAKING

Medvedeva M.O.

Supervisor- Resvan O.O., Doctor of Pedagogy, professor

One of the main purposes of teaching a foreign language is the application of the target language by students in communication that is to have communicative competence. Communicative competence involves being able to use the language appropriately for a given social context.

Many methods and approaches are directed at forming students' necessity to apply the target language in communication.

One of the main problems for students is to know the language well enough to use it practically, but to be afraid of speaking. This is more a psychological problem than a pedagogical one. But without accurate methodological and pedagogical approaches students can not cope with this psychological problem. Thus the success in developing communicative competence of students depends on how a teacher can organize work at the lesson to discover and develop students' ability to apply the skills in the foreign language in communication. The students' native language should be grown shorter from stage to stage. In later stage foreign language should be used more and more often.

The tasks given to students by a teacher should be well-motivated, 'do-able' and challenging at the same time to develop students' necessities to use the language skills to develop students' ability to use the language in practice. Any task should be adapted to suit to each group of students. Any pictures should be given to speaking tasks to help to bring 'teacher-student' or 'student-student' talk alive. Any problematic vocabulary is explained and therefore many tasks are done as a pre-teach stage.

One of the disputable issues is if it is better to interrupt students to correct their mistakes when they are answering. Many methodologists believe that it is better to make notes while students are speaking and correct then just after their speech. The other methodologists advise to repeat correctly what students has just said incorrectly without calling further attention to the mistake.

Planning time is very important. Any time must be limited. Preparation for tasks should be neither too long nor too short. Too long time for preparation the task can get students boring and do the task not very interesting. If for preparation the task we give too short time students can not be successful in the task.

Teaching a foreign language should be directed by one of the most important aim – to use the language appropriate to a asocial situation. A teacher as a real methodologist must apply force to develop students' necessities to speak the foreign language.

FORMATION THE NEED FOR SELF-IMPROVEMENT OF COMUNICATIVE SKILLS OF HIGHER EDUCATIONAL TECHNICAL ESTABLISHMENTS' STUDENTS

Kovalenko V.Ju.

Supervisor- Resvan O.O., Doctor of Pedagogy, professor

Changes which we can see in culture, society, politics and economics determine one of the most important problems of modern higher education

system - the lack of formation of young professionals' qualities that get to activation of self-transformation that is self-improvement, professional realization and professional self-education. The process of self-improvement as from educational point of view and from teaching foreign languages point of view is important for formation of the necessary skills that future specialists should have.

One of the modern society's requirements to future professionals is knowledge of a foreign language. But at foreign language lessons, the teacher should not only teach students communicative skills that form the ability to express and defend their own point of view in a foreign language, but also to challenge forming stable students' desire, as future highly-skilled professionals, to improve their communicative skills constantly. Formation of communicative skills and later forming needs to improve these skills is one of the main aims of teaching foreign languages.

For this purpose, at seminars it is introduced various individually oriented forms of influence on a student's personality to study him various self-improvement methods and to develop his communicative skills. So students are proposed such task as "Envelope of frankness." It creates conducive atmosphere to self-develop and develop of communicative skills. Doing this task, students answer the questions that allow to speak openly about what excites, what is interested for them, to realize personal and the other students' values using a foreign language.

To activate the awareness of personal qualities that are necessary for professional realization students are engaged in active cognitive activity that is performed in specific forms. Thus the aim of the discussion "The Professional of the XXI century" is to provide students the opportunity to realize which general requirements are raised to a modern professional, to give them an opportunity to express their opinions in a foreign language and to bring them to realizing the need for constant improvement of communicative skills.

Thus, teaching a foreign language, teachers should not only teach and provide the opportunity to express their own opinions in a foreign language, but they form stable desire to self-improve communicative skills in a foreign language.

DEVELOPING VOCABULARY OF STUDENTS IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

Gladkova A.S.

Supervisor- Krokhmal A.M., PhD in Pedagogy, associate professor

The status of vocabulary within the curriculum has varied considerably over the years. It suffered significant neglect during the 1950s and 1960s when audio-linguistically approach had a dominant influence on methodology, but made something of a comeback during the 1970s under the influence of communicative language teaching. Since then, however, the status of vocabulary has been considerably enhanced. This has come about partly as a result of the development of communicative approaches to language teaching. The attainment of an adequate vocabulary is essential for successful second language use because, without an extensive vocabulary, we will be unable to use the structures and functions we may have learned for comprehensible communication. The more one's vocabulary develops, the easier it is to add new words - the first ten words are probably the most difficult to learn. These days, then, the consensus of opinion seems to be that the development of a rich vocabulary is an important element in the attainment of a second language.

Considerable attention has been paid to the issue of a minimum adequate vocabulary. An issue of central importance to the selection and grading of vocabulary concerns the relationship between the frequency of lexical items in corpora derived from native speakers, and the learn ability of such items for second language learners. It is often naively assumed that there will be a close correspondence between frequency and learn ability.

Language reflects the contexts in which it is used and the purposes to which it is put. If we assume that language is also best encountered and learned in context, then this has particular implications for practice. In the first place, it would argue against the learning of lists of context vocabulary items. Rather, the focus in class will be on encouraging learners to develop strategies for inferring the meaning of new words from the context in which they occur, and teaching them to use a range of cues, both verbal and non-verbal (e.g. pictures and diagrams in written texts) to determine meaning.

It is made five suggestions for teaching written vocabulary in context:

- Word elements such as prefixes, suffixes and roots. The ability to recognise component parts of words, word families, and so on is probably the single most important vocabulary skill a student of reading can have.
- Pictures, diagrams and chains. These clues, so obvious to the native speaker, must often be pointed out to student.
- Clues of definition. The student must be taught to notice the many types of highly useful definition clues.
- Inference clues from discourse.
- General aids. These include the function of the word in question, i.e. noun, adjective. etc. and the subject being discussed.

In one of the few recent empirical investigations of vocabulary development, a computer game is used to provide a context for an experiment into vocabulary acquisition. It is also taken language needs and interests as point of departure in an experiment to test the effects of playing with computer games on the learning of vocabulary students.

It is also stressed the importance of context in the teaching of vocabulary. It is pointed out that even with a functional vocabulary of the three thousand most frequently occurring items in English, learners will still not know around 20 per cent of the items they will encounter in a simplified text.

Some of the writing on vocabulary instruction gives the impression that the use of dictionaries on the one hand and context strategies on the other are mutually exclusive. This is not the case, and learners need both skills. The difficulty is in showing learners when it is more cost effective in terms of time to infer meaning from context, and when it is worth consulting a dictionary. It is found that it often takes considerable time and effort to convince learners that they need not understand every word they encounter.

DEVELOPING VOCABULARY OF STUDENTS IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

Kovalenko A.O.

Supervisor- Krokmal A.M., PhD in Pedagogy, associate professor

ESRI®'s ArcGIS™ Survey Analyst is additional module to software ArcGIS and is used for geodesic data processing, adding wide range of tools for processing the results of measuring and their analysis that helps to improve the accurate of plotting vector and estimate the number of their spatial binding in GIS.

Using module Survey Analyst a land surveyor and other GIS specialists will be able to cooperate to improve significance of GIS keys.

- Module Survey Analyst Potential

Additional module Survey Analyst improves vector GIS data as the result of adding GIS data set to GIS base. By the instrumentality of Survey Analyst it can be managed the information which is got from geodetic survey in the network of GIS data set. Within GIS data set the unprocessed data can be imported from getting data system or input COGO got from plat or outline.

Module Survey Analyst helps to run measures which have been accumulated in electronic or paper logs. These are vertical, horizontal or in-

clined distance between two points, tool height, observation point, vertical or horizontal angle between vertical lines, temperature and pressure.

Module Survey Analyst is measuring and datum in ArcMap™ using geodesic layer. The objects being kept in geodesic definite class of feature can be attributed with datum in the GIS data set, it can be attributed with tops of objects, attributed thus way tops of objects can be defined as datum location. Updating datum location changing feature location can be synchronized on the basis of these new data. The connections are represented on a map as connecting lines.

Information sources for GIS data are analogue maps transformed into digital format by means of digitization, scanning or manual input of coordinate geometry data. Using these methods does not allow conveying spatial location of some definite objects accurately. Module Survey Analyst is statistical information about quality of spatial location datum and this information can be transformed to the other datum by means of spreading mistake method.

Module Survey Analyst allows calculating the quality of feature location connected to datum.

- Geodetic data reasonability in base of GIS data.

As any geographic information geodetic survey data can be transformed in GIS using the tables of system data basis running.

It is possible to store this information as a component of GIS data basis.

The coordinates of the datum is calculated using the series of geodesic measuring and calculations. It forms the nucleus of GIS information getting and processing by means of module Survey Analyst.

Four types of data are run within integrated complex of data. These are datum, coordinates, measuring and calculations. Each new geodetic survey adds information to this data set and is used to update GIS coordinates for the entire datum. The new geodetic survey can lead to appearing new datum, which can be added to GIS data set too. Each new geodetic survey is processed as land survey design and is used to add new geodesic information in integrated complex of GIS data.

Key part of a module Survey Analyst user's interface is a set of tools using for designing new land survey projects, import new GIS data into the GIS data set, calculate and update datum location.

Besides the complex of GIS data running the other important purpose of module Survey Analyst is consecutive improvement the accuracy of GIS object geometry on the base of GIS data in the process of raising the accuracy of geodetic survey.

It is reached by the way of connecting feature and DIS datum location. At the initial stage of designing it is defined the chosen feature classes as GIS classes. The geometry of objects in GIS definite feature class can be connected with datum location. If you want it can be adapted such way that the coordinates can be converted into GIS datum. In the course of time as the GIS datum location is introduced clarity, geometry of objects is improving too.

Survey Analyst is geodesic information system integrated in GIS. This module makes it possible to improve traditional technological process of collection and processing information feature, as the work is done in integrated environment using a lot of easy-to-use tools and one stile of running. Land surveyors use Survey Analyst to run geodetic network of control which is the basis of GIS data spatial quality. A GIS expert uses Survey Analyst to improve GIS data accuracy.

Survey Analyst is for people for whom GIS data accuracy and GIS datum are important.

THE ROLE OF PROFESSIONALLY ORIENTED TRAINING SPEECH SITUATIONS IN STUDENTS' PROFESSIONAL SELF-IMPROVEMENT DEVELOPMENT

Nesterenko Ja.O.

Supervisor- Krokhmal A.M., PhD in Pedagogy, associate professor

It is an irrefutable fact that knowing foreign languages is very important in everyday life and successful career for nowadays. Learning foreign languages in higher educational establishments should be based on professionally oriented methods as this approach helps students to realize the importance of knowing foreign languages for communication in professional sphere. First of all it is opportunity to get a good job with good salary, have practice abroad, read professional literature in a foreign language, and use the Internet sources that are mainly in English.

It is paid great attention to developing oral speech of students by a lot of methodologists and pedagogues. To our opinion speech situations which are used by teachers at lessons play big role in this process. At the same time the definite speech situations develop speaking and stimulate students to professional self-improvement.

Scientists who research this issue try to give more accurate definition of "training speech situations". But all of them get to the conclusion that this term defines the mixture of circumstances and conditions which stimulate and lead to training speech situation. It should be noted that not all the situations lead to training speech situation.

Methodists suppose that training speech situations can be two types. These are natural situations and training ones. Natural situations are spontaneous; this is students' reaction on checking present students by the teacher, group mates or teachers remarks during the lesson. These situations help students to overcome language barrier. But they don't consolidate and develop some definite lexical and grammar structures.

It should be noted that a training speech situation is unreal and artificial. That is why a teacher has to give clear task and as more details as possible which can help students to use lexical and grammar structures.

Intensification of students' interest to activity in the frame of training speech situations happens through conformity of their contest to a future specialist's needs.

No less important special feature of training speech situations comparing with a real situation is expansion of their verbal particularity. In a real situation sometimes it is quite enough to use a gesture or mimicry but the activity at a lesson has to be organized such way the students use their personal lexical level.

A training speech situation is a predictable reaction to the request. In natural situations the reaction to the same problem can be different but in training speech situations the reaction is forecasted by the teacher according to the lexical or grammar material and is quite predictable. It is explained by the task which is formed by the teacher clearly in advance to achieve methodical and pedagogical aim.

Using training speech situations at foreign language lessons is effective method to improve students' lexical and grammatical knowledge as well as to develop students' professional self-improvement need.

Thus, perceiving the importance of all these issues and taking them into consideration teachers help students to get and improve some lexical and grammatical structures as well as to develop their professional self-improvement need directly or indirectly.

VEDMEDIK SHOP AS AN OBJECT OF EXCURSION ACTIVITY

Glushenko D.Ye.

Supervisor- Nikiforova S.M., Ph.D. in Philology, associate professor

This study is **relevant**, because tourism and excursions are an active means of learning about the world around us, forming a horizon, raising the level of knowledge, aesthetic and cultural tastes of citizens and guests of our city. Therefore, finding new objects of excursions or repeating / updating information about already known ones is an effective part of studying the peculiarities of excursion business today.

The aim of this work: to consider the value of the shop "Vedmedyk" as an object of excursion activity.

The paper uses **methods** that are common to both the empirical and theoretical levels. These include: analysis and synthesis, abstraction, generalization, modeling, analogy, and others.

Excursion objects are categorized by the following **groups**:

- Memorable places connected with historical events in a life of our people, development of a society and the state;
- Buildings and structures, memorials associated with the life and work of prominent personalities, works of architecture and urban planning, residential and public buildings, industrial buildings, engineering structures;
- Natural objects - forests, groves, parks, rivers, lakes, reserves, sanctuaries, individual trees, relict plants;
- Expositions of state and national museums, art galleries, permanent and temporary exhibitions;
- Archaeological monuments - settlements, parking lots, settlements, mounds, ramparts, roads, detachments, sanctuaries, canals;
- Art monuments - works of fine, decorative and applied arts, sculpture, garden and park art.

According to the category, the oldest confectionery store in Kharkiv "Vedmedyk" belongs to the buildings and structures.

Mostly this object is used in sightseeing tours, which give a general idea of the city and acquaint the tourist with its attractions. The store is located in the center and is a symbol of its confectionery business since pre-Soviet times. It can also be the object of an architectural and town-planning tour, as it is located on Constitution Square 11, which is an example of neoclassicism. The interior of the store is made in the Baroque style and is a living free museum that breathes the spirit of the turn of the XIX and XX centuries.

The following structure is rational for the presentation of this object:

1. History of the "Bear" store

2020 marks the 120th anniversary of its opening. The store of Georges Bormann's factory opened in Kharkiv in 1900.

The store is located in Gladky's house on the Nikolaev area. Its interior in the Baroque style was created by the well-known master carpenter in Kharkiv Moskalenko: high ceilings with graceful chandeliers; wooden cabinets decorated with gilding and mirrors; shop windows, decorated with huge pyramids of boxes of candy, painted with patterns of flowers, in vases and wicker baskets sparkled towels and fondant. In the evening, the windows were lit with kerosene or electric lamps.

The store, the only survivor from the list of Kharkiv confectionery stores of the early twentieth century, became a branded store of the Kharkiv Biscuit Factory, retaining the name "Vedmedyk". The interior of the store has not changed today.

2. The story of Georges Bormann and the secrets of the success of his production

According to a common legend, Hryhoriy Borman started his business with a small candy store on Nevsky Prospekt, where a huge store of the Georges Bormann company was later located. Student Bormann went to the store to earn some money, but his owners, childless old men, allegedly liked him so much that they sold the store to a young man for a symbolic sum of 300 rubles. The small business soon became one of the largest enterprises in the Russian Empire

The secrets of success and high quality products are quite simple. The candies were made directly on the day of sale. In all the shops of the factory, Hryhoriy Borman demanded almost sterile cleanliness. According to Bormann, "the main condition for the production of all such products, without which they lose half of their attractiveness, is unconditional purity, which is difficult to achieve with manual production of the product."

Hryhoriy Borman decides to build a new confectionery factory in Kharkiv. The choice was not accidental. At the end of the 19th century, Kharkiv was one of the largest industrial and commercial centers of the Russian Empire. In addition, several railways passed through the city, which greatly facilitated the shipment of goods in the southern provinces of the empire. Bormans regularly visited the Kharkiv factory, but the managers and managers were directly in charge.

3. Establishment of a biscuit factory in Kharkiv.

How did the appearance attract buyers?

On the package there was always a good advertising picture (often humorous), which caused the buyer positive emotions, the name of the manufacturer, the address at which you can buy products. Connoisseurs of all things beautiful, the Bormans ordered boxes for candy, which were real works of art. They were made of cardboard, wood, and leather, and were decorated with satin, velvet, silk, stones, artificial flowers, and paintings. Housewives often decorated cupboards with them or used them as boxes for storing jewelry and other trifles.

Birth of the Kharkiv biscuit

The First World War seriously affected the confectionery industry. The Kharkiv biscuit and chocolate factory was nationalized. Life at one of the most powerful sweets factories was barely lively. During the first five years, a decision was made to build a biscuit factory in Kharkiv. In 2001,

the biscuit and confectionery factories began producing products under a common brand, and in August 2004, they merged into a corporation called Biscuit-Chocolate.

Assortment of the "Vedmedyk" store

The price list of biscuits includes more than 250 items - loose and packaged products, packages weighing 50 - 700 g. Such sets like to give to guests of our city.

The main techniques for lighting objects will be as follows: reception of a preliminary inspection to acquaint tourists with the appearance and location of the store "Vedmedyk"; receiving visual comparisons and visual aids to allow tourists to see what the store looked like in the past; receiving a description for a detailed description of the appearance of the interior, receiving a personification to tell the audience about the past of George Bormann and the beginning of the emergence of his confectionery business; receiving quotations to voice Bormann's words about the main condition of production; receiving an explanation to explain the reason and purpose of the confectionery factory in Kharkiv; reception of display of visual materials for demonstration of appearance of sweets, and also reception of the excursion certificate for the tell to tourists about the range of factory now.

Conclusion. Thus, the store "Vedmedyk" can become an interesting object of sightseeing or architectural and urban tour, because it contains a large number of interesting facts not only from the life of its founders, but also from the history of Kharkiv, because it is from this small shop began all confectionery business of the whole city. And now the store has become a real symbol of Kharkiv and helps its guests to immerse themselves in a real sweet atmosphere.

PROSPECTS OF ETHNIC TOURISM DEVELOPMENT IN UKRAINE

Tkach D.P.

Supervisor- Nikiforova S.M., Ph.D. in Philology, associate professor

Relevance of the topic: different types of tourism are important factors for the country's economy. Ethnic tourism is an interesting component of tourism. Its feature is the travel of tourists to their past places of residence. Now this direction is developing.

The aim of the work: to determine the prospects for the development of ethnic tourism in Ukraine.

The paper uses **methods** that are common to both the empirical and theoretical levels. These include: analysis and synthesis, abstraction, generalization, modeling, analogy, and others.

In Ukraine, ethnic tourism is not yet widespread, as such tourism is practiced by the elderly. As older people travel less, this tourism in Ukraine is mainly developed on the basis of the fact that foreign tourists with Ukrainian roots come here.

In general, Ukraine has very good prospects for the development of ethnic tourism, based on 130 thousand historical and cultural sites:

- 56,206 archeological monuments;
- 51364 historical monuments;
- 5926 monuments of monumental art;
- 16293 monuments of architecture, urban planning, garden and park art and landscape.

The largest concentration of cultural monuments is in Lviv, Kyiv, Chernihiv regions and in the Crimea.

There are many ethnographic museums in Ukraine, which acquaint contemporaries with the processes of ethnogenesis, history and culture of the Ukrainian people. Most of them show household and art objects of the XVIII - early XX centuries. Among the most famous is the Kolomyia Museum of Folk Art of Hutsul and Pokuttya. J. Kobrynsky and Kosiv Museum of Folk Art and Life of Hutsul Region in Ivano-Frankivsk Region, Museum of Ethnography and Crafts of the Institute of Ethnology of NASU in Lviv, Pecheneg Museum of Local Lore and Ethnographic Museum "Ukrainian Sloboda" in Kharkiv region, Museum of Culture and Life of Uman region.

There are "living museums", or they are also called "open-air museums". They are characterized by the fact that they reproduce life and customs in the form of an amateur game. That is, in such museums you can see not only the sights, but also the game of amateur workers, for a better understanding of the culture of the people.

A prerequisite for the development of tourism is also the large number of diasporas in Ukraine.

Ethnological tourism is also interesting internationally because you can get to know another nation. The Carpathian region is very interesting, where Lemkos, Hutsuls and others live.

Various ethnic festivals are held to attract tourists, such as the Ethnovyr International Festival.

I think that ethnic tourism is a very interesting activity. This direction needs to be developed in order for the people to understand their ethnic identity and unity, because it is very important in our time. Also, we should try to attract foreign tourists in order to show the peculiarities of the Ukrain-

ian people at the international level. This type of tourism can spread even more if it is emphasized and if it will cover a larger mass of tourists. Therefore, ethnic tourism has every chance to become the most promising tourism activity in Ukraine.

Conclusion. Prospects for the development of ethnographic tourism in Ukraine are:

- a large number of historical and cultural sites;
- opening of "living museums" or "open-air museums";
- there are many ethnographic museums in Ukraine;
- a large number of diasporas;
- ethnic festivals are held;
- rich history and culture of the Ukrainian people.

Thus, ethnic tourism is one of the promising types of tourism in Ukraine. The demand for such tours is constantly growing. Travel companies are constantly developing new local history routes in order to attract fans of ethnic tourism. Festivals are held for foreign tourists. In Ukraine, ethnic tourism is not yet fully disclosed, but it is still gaining popularity and in the future may become the most popular type of tourism among all age groups.

PROBLEMS OF ENVIRONMENTAL DEVELOPMENT TOURISM AT THIS STAGE

Voloshyna A.A.

Supervisor- Nikiforova S.M., Ph.D. in Philology, associate professor

Ecological tourism is a type of tourism, relatively new in tourism, which consists in traveling to natural untouched by man and, often, protected areas. Tourists try not to have a significant impact on the territory. Ecotourism promotes the education of tourists and allows you to raise money for conservation activities, helps the development of isolated settlements. Ecotourism is often seen as an important means of preserving the environment for future generations.

Relevance of the topic: different types of tourism are important factors for the country's economy. Ecological tourism is an interesting component of tourism. Its feature is the travel of tourists to natural untouched by man areas. Now this direction is developing.

The aim of the work: to determine the prospects for the development of ecological tourism in Ukraine.

The paper uses **methods** that are common to both the empirical and theoretical levels. These include: analysis and synthesis, abstraction, generalization, modeling, analogy, and others.

The reason for this type of tourism is the desire of man to be closer to nature. Residents of large cities are increasingly suffering from all kinds of diseases of the nervous system. We live in big cities and we are moving further and further away from nature, so there is a clear desire to go to the forest, river or lake.

The history of ecological tourism has its roots in antiquity. The organization of travel to learn about the culture and nature of other countries and peoples existed in the ancient world. In Ukraine, eco-tourism is at an early stage of development. Eco-trips are organized mainly at the amateur level, commercial activity in this direction is just emerging.

An important condition for the development of this type of tourism is the availability of natural resources. Since Ukraine is rich in: climatic resources, therapeutic mud, mineral waters, rivers, forests, lakes and seas, there are very promising conditions for the development of ecotourism.

For example, the Carpathian region, which harmoniously combines mountains, forests, man-made landscapes and cultural features. The next region is located in the North of Ukraine and also has a unique nature that is worth the attention of tourists. Polissya is a kingdom of swamps, rivers, lakes and large tracts of forests. This region has everything for the full development of this type of tourism, except for the attention of the authorities and local organizations to attract tourists to this area. Another important region is the coast of the Black and Azov Seas. It is there that a large number of biosphere reserves and sanctuaries are located. There are also unique landscapes and nesting places for rare birds. We must not forget about the steppe zone of modern Ukraine, which offers many reserves with unique flora and fauna. Bright examples are: Askania-Nova Biosphere Reserve, Oleshkiv Sands, Bug Guard National Nature Park, Holy Mountains National Nature Park.

As we can see, our country is rich in various natural resources and has significant potential for their use in the development of ecological tourism. But there are a number of problems that suspend it.

Speaking of ecological tourism, it is worth paying attention to such a concept as "sustainable development", which allows to meet the needs of the modern generation without harming future generations. Our problem is that economic problems are more important to humanity than environmental problems.

Among the most common environmental problems at this stage are: the definition of priority areas for development to better focus on their development, planning tourism activities in natural areas, because it should be interesting for tourists. You should also pay attention to the arrangement of hiking trails, campsites and more. It is important to regulate activities within

protected areas and environmental education of vacationers. We know that our country has problems with air pollution, water bodies, deforestation, and this greatly slows down environmental development.

There are a number of solutions to the above problems. First of all, people should be encouraged to preserve their territory and share the skills of ecological life, because most people, despite the great popularity of ecology in the modern world, do not know how they can preserve nature and that every day they harm it without noticing it. Because when tourists visit the country and notice the indifferent attitude of citizens to the state of their environment, they will not hesitate to repeat after them. One of the methods of encouragement is bonuses for cleaning sea coasts, forests, rivers, which can then be used in life for their own needs.

It is also necessary to develop regulatory, technical and legal documents that would regulate activities in recreational and protected areas. An important point is the correct wording of the rules in these documents and strict compliance with them. At the same time, it is worth paying attention to the recreational load of the territories, the condition of which is deteriorating and their functional capabilities are decreasing. This problem can be solved by developing norms of recreational loads, which are aimed at establishing the maximum allowable load of a particular area. Permissible volumes of recreational use of the territory are calculated taking into account the impact of non-recreational activities. Within those urban and suburban landscapes where, in addition to recreational activities, other types of economic use are represented, the norms of permissible recreational loads should be reduced proportionally. Such norms will be real, in contrast to the possible ones, which are determined by the condition that the landscape performs only recreational functions.

To promote this type of tourism in Ukraine, small and medium-sized businesses, as well as domestic and foreign investors should be involved in this area. This can be done through such incentives as: preferential taxes, financial assistance from the authorities in case of ideas to improve the environmental situation.

Conclusion. So, given the prospects and problems of eco-tourism in Ukraine, we can conclude that using the existing natural resources of the country and solving urgent problems related to nature, our country has a chance for strong development in this area. And it is especially worth focusing on nature conservation.

THE ROLE OF GAME ACTIVITIES DURING THE TEACHING OF ENGLISH LANGUAGE

Shvoinytska V.I.

Scientific adviser – M.V. Ryzhenko, PhD in Pedagogy, Associate Professor

In today's world, knowledge of foreign languages is an indispensable prerequisite for career success and a condition for an interesting and fulfilling life. At the same time, there is a growing need for qualified foreign language teachers. With experience, most teachers understand that restricting themselves to one method or working with the same material is not very effective. The urgency of this problem is caused by a number of factors. Firstly, the intensification of the learning process sets the task of finding support tools for students of interest in the material and activating their activities throughout the class. Learning games are an effective way to accomplish this. Secondly, one of the most important problems of teaching a foreign language is the teaching of oral language, which creates the conditions for the disclosure of the communicative function of the language, which allows you to bring the learning process closer to the real language, which increases the motivation to learn a foreign language. Game activity is a leading bridge in the teaching of a foreign language and contributes to the formation of positive qualities of the individual, the active life position of the student in the team and society. It has been found that communicative games, which usually use techniques of communicative technique, are highly effective in teaching a foreign language. Participants in such games solve communicative and cognitive tasks in a foreign language. In a methodical sense, communicative play is a learning task that covers linguistic, communicative and activity components. So, the communicative task causes the exchange of information between the participants of the game in the process of joint speech activity. Thus, communicative play is introduced into the educational process as a creative educational task in order to create real conditions for the students' thinking activity. This contributes to the formation and development of their intellectual and communicative skills, and hence a basis for the realization of students' personal potential. Actually, role playing and business games actively engage students in the communication process, creating an atmosphere close to the outside world. This makes it possible to use vocabulary, the use of which would otherwise be artificial. Students perceive it as a gaming activity, in which they try on different roles in different situations. At the same time, the educational nature of role-playing games is often not realized by them. Instead, the teacher consciously views role-playing as a form of communication training, so for him the purpose of the game is primarily to develop students' language skills. Consequently, role-playing games make it possible to program the content of the utterance, based on the psychological and social specificity of the given role. It is worth noting that business play as a methodical tech-

nique is multifunctional, because, first of all, it nurtures the ability to think and make decisions independently; secondly, it enriches linguistic and national knowledge; third, train and consolidate professional knowledge; fourth, it generates speech, intercultural and communicative competence. It is important to note, that business game as one of the varieties of role-playing should represent an imitation of the situation of professionally-oriented communication of students in one of the spheres of their future professional activity, which is realized by means of a foreign language.

Conclusions. With regard to the parameters of play activity, as practice shows, they should rely on the didactic potential of play; language skills; the national base of the game; communicative orientation; social form, rules of conduct and a set of didactic tools (in particular, work sets of materials, reference books). Therefore, active use of game methods is designed to stimulate students' interest in communicative development, which contributes to the formation of sustainable motivation.

DEVELOPMENT OF FUTURE TEACHERS' PRONUNCIATION SKILLS IN DISTANCE EDUCATION

Aliieva S.A.

Supervisor – M.V. Ryzhenko, PhD in Pedagogy, Associate Professor

The paper deals with the development of future teachers' pronunciation skills in distance education. Rapid spread of COVID-19 in our country led to the transition of universities to distance education. The effectiveness of teaching and learning under these conditions depends on the application of new methods and techniques which could compensate for live interaction of the students and the teacher and become an adequate alternative to sessions at university. Thus, the training of future teachers in distance education requires the use of activities which enable students to acquire all types of speech skills and develop the ability to teach others. One of the components of future teachers' professional competence is pronunciation skills. The level of their development affects the achievement of a communicative aim and the efficiency of teaching other people English pronunciation. Thus, the relevance of the study lies in the necessity to create the methods of developing future teachers' pronunciation skills in distance education.

The object of the research is the process of teaching future teachers English pronunciation. The **subject** of the research is the process of developing future teachers' English pronunciation skills in distance education. The aim of the study is to create the methods of developing future teachers' English pronunciation skills in distance education.

The objectives of the research are as follows: 1) to analyze the essence and kinds of pronunciation skills; 2) to formulate the requirements to the organization of teaching future teachers English pronunciation in distance education; 3) to define the stages of developing future teachers' pronunciation skills in distance education; 4) to develop a set of activities; 5) to conduct an experiment to check the effectiveness of the set of activities.

Some aspects of the problem under discussion have been analyzed by Dolyna (2012), Lanova (2008), Perlova (2007), Chukhno (2017), who study the process of developing future teachers' phonetic competence and its components, as well as Gnedkova (2016), Dolynskiy (2013), Tomilina (2015) and others who focus on methods of distance education. In spite of this, the problem of developing future teachers' pronunciation skills in distance education still remains unsolved.

Professionally oriented pronunciation skills are defined as automatic reception and reproduction of sounds by the teacher while teaching students the pronunciation of a foreign language. Thus, future teachers' pronunciation skills can be of two types: receptive and reproductive. In order to increase the efficiency of developing future teachers' pronunciation skills in distance education we consider it necessary: 1) to combine synchronous and asynchronous types of interaction between the teacher and students; 2) to develop pronunciation skills communicatively; 3) to provide an opportunity for students to acquire the ability to teach pronunciation to others; 4) to develop students' autonomy in mastering pronunciation skills.

Drawing on the stages of teaching pronunciation defined by Borysko (2013) and considering the necessity to use visual aids, communicative context and professionally oriented activities we suggest the following stages of developing future teachers' pronunciation skills in distance education:

- Stage 1. Receptive (students watch a video with a new sound in context).
- Stage 2. Receptive-analytical (students watch a video in which a native speaker demonstrates the pronunciation of an isolated sound, students analyze its phonetic features).
- Stage 3. Receptive-reproductive (students listen to and imitate words, sentences, texts with a new sound, students' speech is recorded).
- Stage 4. Reflexive-analytical (students watch/listen to the recording, identify mistakes in their pronunciation and in the speech of other students, give recommendations for improving pronunciation).
- Stage 5. Skills improvement (students record their speech again taking into account the results of self-analysis and other students' recom-

mendations, then they compare the first and the final variants of their pronunciation).

Conclusions. Professionally oriented pronunciation skills are defined as automatic reception and reproduction of sounds by the teacher while teaching students the pronunciation of a foreign language. Thus, future teachers' pronunciation skills can be of two types: receptive and reproductive. In order to increase the efficiency of developing future teachers' pronunciation skills in distance education we consider it necessary: 1) to combine synchronous and asynchronous types of interaction between the teacher and students; 2) to develop pronunciation skills communicatively; 3) to provide an opportunity for students to acquire the ability to teach pronunciation to others; 4) to develop students' autonomy in mastering pronunciation skills.

COMPETITION OF BRANDS

Ivanova A.D.

Supervisor– Kameneva I.A., Ph.D. in Philology, senior teacher

Tough competition is one of the foundations of a market economy. The transition to digital communication technologies can be caused by the rapid development of the Internet and the comprehensive development of Internet technologies in the daily life of society. Now CEOs are bickering on the Internet in front of millions of people, internet marketers are fighting for news channels on social media, and companies are waging an information war against each other.

Companies need an effective tool to face this competition in an era of globalization and competition in both domestic and foreign markets. Competitiveness is the most important criterion for increasing market share and creating a leading position in this sector.

The competitiveness of a company is a set of characteristics that distinguish it from other business entities by a higher degree of meeting needs of the population with its products or services.

Product competitiveness is the ability of a product to be attractive compared to other products of a similar type and purpose.

The ability to withstand competition is determined by the competitiveness of a product. As we know, competition is divided into price or non-price according to the methods of implementation.

Price discrimination is different prices for the same goods for different buyers. This means adopting different approaches to delivering services to customers. And if the company is very good at managing its costs, then this

is a possible choice. Practice shows that there is always someone who sells cheaper.

Non-price competition is a competitive strategy aimed not at changing prices, but at creating conditions that improve product sales. They are much more difficult to copy. And one of these long-term competitive advantages is the company's brand.

In today's economy, the brand is the main competitive advantage of many companies. A brand is an intangible asset of a company and its importance is growing.

Therefore, choosing an effective brand strategy is becoming more important for companies than ever before. The consumer's approach to it is largely determined by the advantages of some brands over others. Unfortunately, every market is limited. Therefore brands are always forced to seek new customers in order to generate more revenue. One of the ways is marketing wars in the form of ridicule on other brands. It is not the most beautiful, but it attracts the interest of buyers.

The most famous brand information war is the Cola vs Pepsi rivalry. The rivalry between the Coca Cola and Pepsi brands dates back to the 1930s and is one of the oldest marketing wars in modern history. In the 1960s and 1970s, brands began to actively use harsh jokes against each other in advertising campaigns. It is worth noting that there is no difference in taste. This is confirmed by numerous tastings and studies. And their main battle is not in tastes, but in advertising campaigns.

On the contrary, Samsung and Apple started out as partners. Samsung have been supplying Apple with processors and displays for the iPod since 2001. Everything was great while Samsung was in the business of TVs, laptops, Apple iPods and Macs. The friendship ended when Samsung's fast success in the smartphone market threatened Apple's leadership. This is how Apple's war against Samsung began.

The world's fast food restaurants also compete with each other. Burger King and McDonald's are no exception. Burger King skillfully lures customers with its character by making fun of McDonald's products.

The struggle between brands can certainly be called a very difficult and risky task for modern business. The future of the brand, the number of consumers, income and, most importantly, profits depend on this. No one disputes that advertising is a powerful competitive tool. It is based on the regulation of supply and demand, which helps them to reach one point. However, long-term competitive wars may not be beneficial to brands. Interest in protracted disputes will eventually disappear. Over time, the riskiness of waging competitive wars becomes obvious. It becomes more difficult to control the market over time.

SHADOW ECONOMY

Kuzin Y.D.

Supervisor– Kameneva I.A., Ph.D. in Philology, senior teacher

The level of development of economy in all countries depends on the functioning of the consumer market as the most important element of the market infrastructure which concentrates the totality necessary for the life of the population of trade flows. So at the present time due to the constant changes in the world economy the informal sector represents a huge danger for the consumer market of the region and the regional economy as a whole. The activities of the various illegal businesses and individual illegal traders pose an immediate threat to the life and health of the person. People are caught up in the criminal system which impacts on quality of life and deprives law-abiding citizens of the ability to meet their needs. The problem of the shadow economy is also relevant because of the instability of the economy of the region functioning as a result of the replacement of one social order by another. In developed countries the transition from industrial society to post-industrial at the turn of XX–XXI centuries led to the aggravation of social-economic relations which pose threat to human life. The democratization of political power and its increasing interference in market mechanisms has led to the active participation of underground entrepreneurs in the production and distribution of prohibited goods and services. As the economy of the region economically affects on humans and a factor of social stability, illegal actions are a profitable source of income in the bypass state and at the same time contribute to the overthrow of political, economic and juridical institutions.

Of course, the income of the informal sector is not included in official state bodies because they represent the result of informal economic agents operating outside the law. However in today's world the amount of unreported income grows in scope every year [2]. This is due to the absence of the ruling forces awareness of the need for strong regulation of the regional economy in order to achieve the desired and significant results for society.

In developed countries the share of shadow economy is not so great. But even here every year there is a gradual increase in the number of enterprises engaged in criminal activity. For example, the U.S. share of the illegal income made by 2015 is 10–15 %, although in previous years reached approximately 8– 20 % of GDP [3]. This situation can be explained by the enormous spread of hundred dollar bills, which increasingly are persons outside the law [1]. To prevent further spread of the influence of the shadow sector on the development of regional economy of the ruling forces of coun-

tries around the world need to develop a universal set of measures for the elimination of criminal organizations. Thus the main goal of the struggle with shadow economy must be the legalization of the unofficial economy which doesn't contrary to the laws of the state and the suppression of different factors which contribute to the strengthening of criminal organizations. Using certain tools, it is necessary to consider both the economic and legal aspects, along with social. This will eliminate the informal sector at all levels of public life and normalize the functioning of the regional economy. In spite of the significant increase in the share of income received illegally the Ukraine bodies apply certain measures to counteract it [1]:

1. Reforms in tax system help to remove money supply from the underground environment.
2. Cruel fight against corruption.
3. The organization of a favourable investment climate in the country provides a return exported capital.
4. The suppression of clandestine production facilities.
5. Preventing money laundering by strengthening the control over financial flows.

However, as shown by the presented percentages of the share of informal income in Russia, the methods are far from perfect. Therefore to effectively combating criminal structures in the market it is necessary to create a new program. However, as shown by the presented percentages of the share of informal income in Ukraine, the methods are far from perfect. Therefore to effectively combating criminal structures in the market it is necessary to create a new program.

As one of the measures the complex system to combat the shadow economy, the Finance Ministry of Italy has proposed to introduce non-cash payment transactions exceeding the amount of one thousand euros which, in their opinion, will provide the cash flows to real economic sector of the region. Also they consider the possibility of the transfer of all salaries of state employees including employees of state organs to a rationing system [2].

Another possible measure was proposed in the United States. The least common of the informal sector is achieved here thanks to extensive work on the identification of the facts of tax evasion in connection with the export of funds from the country and their relocation abroad [2].

Attempts to develop combating mechanisms were made in Latvia. They involve the collection of any personal data about each buyer who spent over 2000 dollars in cash over the past year [2]. In connection with application of this scheme only for residents of this country it is possible to meet experience difficulties related to the purchase of illegal goods in the next to Latvia countries. If you look at the UK, in 2015 was organized a

special team on behalf of the ruling forces. It monitors especially high incomes in each region while Greece has a policy against non-payers of taxes [2].

In regard of key importance to the economy of the region for foreign economic activities of the leadership of any country must create equal opportunities for all regions in the overseas market and to strengthen the legal framework for the regulation of taxation. This will reduce the activity of monetary circulation among the criminal elements. Finally, another measure to reduce the shadow sector can be motivating powers of the region to cooperate with legal small business. This will help to identify new prospects for the development of regional economy and to reduce the share of the population involved in the criminal sphere of activity. In conclusion, in the conditions of market mechanisms worldwide shadow economy represents a huge danger to the regional economy because it contributes to the degradation of society at all levels and, increasing number of people in a criminal environment, destroys the system of trade flows which is necessary for normal functioning of the population. The reason for the enormous proliferation of criminal organizations in various countries is the lack of an effective program of action to eliminate them and economic instability coupled with lack of regulatory influence from the ruling forces. Governments need to develop a universal set of measures which allow to counteract the shadow economy and to eradicate it at all levels of public life.

INFORMATION TECHNOLOGIES IN TOURIST BUSINESS

Zayarna D.Yu.

Supervisor – Havrylova O.V., senior teacher

Modern tourism, without a doubt, integrates almost all industries. After all, the tourism industry generates 11% of the world's gross domestic product, and the tourism industry - 4.2%.

Tourist activities and information are inseparable. The decision to travel is usually made on the basis of information. Tour at the time of purchase - also information. For the successful operation of a travel agency it is necessary to use a constant flow of truthful and timely information to make important management decisions in order to achieve the expected end result - to make a profit. Due to the fact that the participants of the tourist market

exchange information during the day, there is a need for the ability to collect and process it.

Regulation of tourist activity in Ukraine is carried out in different ways, one of the most important state regulators is legal regulation. The Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine approved the Tourism Development Program in Ukraine until 2020, the main purpose of which is to create a competitive national tourism product on the international market, able to meet the tourist needs of the population, ensuring integrated regional development on this basis. heritage. Further, a mechanism for implementing the strategic decisions of public authorities needs to be developed. The basis of the tourism industry is primarily tourism infrastructure and tourism services. The current state of infrastructure does not satisfy either domestic or foreign tourists, and the quality of services makes modern tourism products uncompetitive. Of course, significant budgetary and private funding is needed to solve all the outlined problems. This requires investors to have an effective investment promotion mechanism.

Among the current problems of the domestic tourism industry: the complexity of conducting tourism business; lack of positive information both in the domestic and international information field; insufficient development of the hotel industry; neglect of historical and cultural monuments and others. For the development of tourism, the main directions of state policy should be: conservation of tourist resources; improving the regulatory framework; creating economic conditions to stimulate tourism development; providing benefits for the organization of tourist work; attracting investment in the development of the tourism industry; promoting competition; ensuring the safety of tourists; support for scientists; participation in international tourism development programs.

At the same time, in our country there are all the prerequisites for the development of tourism: historical, geographical, natural, economic, socio-demographic. Accordingly, the causes of instability are a number of problems that slow down the development of tourism in Ukraine and hinder the development of the tourism industry. First of all, the media actively advertises international tourism and there is almost no advertising of domestic tourism, except for well-known areas of tourism and recreation. Secondly, there are no funds for the reconstruction of historical and architectural monuments, and investment is hampered by the country's unregulated regulatory framework. Third, Ukraine does not have a developed tourism industry sector. Free booklets-guides of historical and cultural monuments of the city are not distributed in any city of Ukraine. In addition, not all cities have such guides, due to the narrow interpretation of tourism and low awareness of the diversity of tourist services. Fourth, the diversity of tourist services

can boast mainly of millionaire cities, cities of recognized areas of recreation and tourism, some historical and cultural centers. At a time when, in most cities of Ukraine it is possible to develop industrial, health and other types of tourism. But this again requires investment to create business centers, recreational areas that combine passive and active recreation.

Existing problems hinder the development of tourism and the tourism industry in Ukraine. Solving these problems will affect both the improvement of economic and social development of the country.

PROBLEMS AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF TOURISM IN UKRAINE

Hrybenyk O.S.

Supervisor – Havrylova O.V., senior teacher

In recent years, the tourism industry has become an important social and political phenomenon that affects the economies of many developed countries. Today tourism is considered one of the promising areas of socio-economic development of the country, regions and cities. Analysis of the situation in Ukraine shows that the tourism industry is gradually developing, although not characterized by stable growth. The most massive tourist flows are expected from the United States, Japan, China and Germany. As we can see, Ukraine, unfortunately, does not appear in these optimistic lists. Ukraine will be able to attract investments only if the complex development of tourist infrastructure and the development of existing transport systems, as well as the construction of new facilities.

According to statistics, in the field of traveling and tourism, Ukraine ranks 78th among all countries in the world. The purpose of the article is to identify current problems of the domestic tourism industry and determine the directions of state policy on tourism development, as well as to determine the methodological approach to determine the prospective volume of tourists who can use rail transport on different routes in Ukraine and Europe.

The difficult political and economic situation in Ukraine hinders the development of the tourism industry. The situation of uncertainty scares away potential foreign tourists. Therefore, in order to improve the situation, it is necessary, first of all, to pursue a competent information policy aimed at creating a positive image of the country.

Tourism is one of the most promising areas of socio-economic development of the regions. Today, the development of tourism is hampered by many factors, including the imperfection of the legal framework, and the limited range of the offered services, and the lack of funds for the recon-

struction of historical and architectural monuments and full information about possible tourist routes. Ukraine does not have a developed tourism industry sector as such. The variety of tourist services can boast mainly of millionaire cities, cities of recognized areas of recreation and tourism, some historical and cultural centers. At a time when in most cities of Ukraine can develop industrial, health, environmental, even extreme and other types of tourism. Analysis of the state of the domestic tourism market shows that the development of tourism in Ukraine is only at an early stage.

Strong state support is needed to solve these problems. First, it is necessary to create appropriate conditions for the work of tourism enterprises, institutions and organizations. Progressive methods and standards of tourist service need to be developed and implemented; it is necessary to offer favorable conditions for small and medium business entrepreneurs; increase the efficiency of the use of recreational resources and cultural heritage sites; to strengthen the material and technical base of tourism.

Among the important areas of work on tourism development is a strong information policy. Earlier it was noted that domestic tourist resources are not fully used. Research shows that the simultaneous capacity of Ukraine's natural resources, taking into account the possible load and environmental requirements is about 50 million people, while the level of use of domestic tourist and recreational resources of Ukraine is actually equal to 7-9%. This is due to the lack of funds for an effective marketing policy in the field of tourism; the need to obtain a visa to enter Ukraine, which causes the first negative attitude among potential tourists; outdated infrastructure; low level of service.

Creating a competitive tourism product that can best meet the tourism needs of the population and ensure the development of territories - this is the strategic goal of the tourism industry in Ukraine. The key task is to optimize the links between tourism and culture. It is the national cultural heritage in most countries that is a powerful generator of attracting tourist flows. Important factors that will further affect the development of the tourism market are: demographic change, material and social status of the population, level of education, duration of leave, professional employment and many other factors.

It is expected that in the near future there will be intensive development of cultural, educational, thematic, adventure tourism; due to fierce competition, the quality of services provided in the field of tourism will grow rapidly; household spending on travel will grow faster than other expenditure items. Among the most important factors of tourist mobility of the population are the following: socio-economic (welfare, size of national income per capita, general cultural level of citizens, fare, availability of con-

nections, belonging of residents to a particular social group), territorial (industrial -economic and historical significance of the regions, population, settlement area, building density), organizational (branched location of the transport network, ease of use of rolling stock and travel, quality of service, travel time), and natural and climatic.

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF THE INTERNATIONAL MARKET OF ANALYTICAL AND CONSULTING SERVICES

Primak O.E.

Scientific adviser - Anisenko O.V., senior lecturer

In modern economic conditions in carrying out activities related to entering the world market, organizations need quality advice and proper verification of financial statements. Many businesses face the problem of poor audit, seeking to attract foreign investors and partners or enter the international capital market. The article highlights the importance and necessity of auditing at the macroeconomic level.

The purpose of the study is the state of the world market of audit and consulting, its structure and prerequisites for the development of audit and consulting services.

In the last decade, the world has seen a fairly rapid growth of audit consulting services. This circumstance is explained by the globalization of the world economy. The achievements of the present time, information technology, global information networks have significantly changed the perception of the boundaries of modern enterprises, the technological process of production, the quality of management and doing business.

There are different interpretations, concepts and definitions of audit. If we consider the glossary of international terms of control, the audit (audit) is a review of the activities and operations of the organization in order to confirm that they are performed in accordance with the approved objectives, budget, rules and standards.

According to E.A. Arensa, J.K. Lobbek auditing is a process by which a competent independent employee collects and evaluates a certificate of information, quantifies it and the relevant provisions of a specific economic system to determine and express in its opinion the degree of compliance of this information with the established criteria.

All potential and actual customers of audit and consulting companies are divided into 2 groups:

Group 1: formal consumers who want to get a positive audit opinion with minimal costs and relatively short audit time.

Group 2: informal consumers who are directly interested in reliable and complete information about the financial and economic activities of the economic entity. In this situation, auditors can act as both external and internal auditors. In trying to minimize the risk of failure during the audit When trying to minimize the risk of failure during the audit, auditors must adhere to appropriate criteria for evaluating potential clients. If we talk about large audit firms and companies, they use special checklists to provide the most reliable risk assessment of customers.

A large number of audit firms operate abroad, mainly in developed countries. If we talk about the United States, there are more than 455 thousand. audit firms are grouped into main categories:

- "big four";
- national firms;
- large regional and local firms;
- small local firms.

In many developed countries there are three types of audit: operational, financial, management. The audit of operational purpose is characterized by the assessment of each type and direction of the audited entity.

The operational audit is performed as a final assessment of the reliability of the audited information contained in the financial statements of companies.

The financial audit is carried out by audit firms, which, based on the results of the audit, issue an audit opinion on the financial statements of the audited entity.

Management audit is one of the most important and effective tools in ensuring the implementation of tasks set by the top management of the economic entity.

As a result of the analysis of the market of audit consulting services were revealed the following problems:

- lack of experienced specialists and maintenance of already hired employees;
- loss of confidence in auditors;
- monopolization of the market "Big Four";
- not clearly marked in legislation of many countries of the procedure
- holding competitions and not enough high quality audit consulting services.

Results. The main problems of the market of audit and consulting services at this stage of its development are determined. The article identifies the existing shortcomings and suggests ways to address the identified problems of infrastructure improvement and the legal basis of the international market of audit consulting services.

Conclusions. It is concluded that there are currently no clear legislative criteria to ensure the high quality of audit work. Therefore, it is necessary to continue reforming the audit and improving the regulatory framework.

PROBLEMS AND PROSPECTS OF UKRAINE IN THE OIL AND GAS SECTOR

Levandovskya V.M.

Scientific adviser - Anisenko O.V., senior lecturer

The article analyzes the results of theoretical and practical studies of the oil and gas sector of Ukraine. The key economic indicators are considered comprehensively and the general tendencies of the oil and gas market are revealed. The main reasons for the stagnation of the oil and gas sector are identified. Recommendations for eliminating the negative consequences of the operation of the oil and gas complex and increasing its investment attractiveness in the context of innovative development of the domestic economy are proposed.

In recent years, energy security has been one of the most important issues for Ukraine, especially in the context of national security. The oil and gas sector is the basis for stable economic development, as it ensures the proper functioning of all other industries and meets the needs of the population in energy resources. Current issues in the oil and gas sector for Ukraine are: the balance of exports / imports, increasing its own oil and gas production, adaptation of industry and the consumer market to rising energy prices. It is also important to reduce monopolization and create competitive, transparent energy markets in line with EU standards through regulatory reforms. In the context of innovative development of the world economy, the leading direction is to attract investment and innovative technologies to the enterprises of the oil and gas complex of Ukraine. The dangers of the oil and gas sector include imperfect legislation, unclear and unstable rental rules, corruption risks and bureaucracy.

Analysis of recent research and publications. The problems of the oil and gas sector of Ukraine were focused on in the works of many domestic scientists. Thus, O. Strelak studied the activities of state oil and gas companies and their impact on the formation of a cost-effective and competitive sector. I. Zapukhlyak analyzed the current state of the country's gas transportation system, taking into account integration processes.

L. Kvasniy raised the issue of the energy crisis. Most scholars have studied the possibility of increasing investment potential in the process of globalization, in particular V. Zasadko, A. Polyanska, G. Burlaka, V. Geets,

P. Gozhik and others. Given that the oil and gas sector is strategically important for the economy of Ukraine, identifying basic problems among the whole population and finding promising ways to solve them are key tasks today.

The purpose of the article is to analyze the current state of the oil and gas sector of Ukraine; identification of the target range of problems that require immediate solution; research of world experience in solving problems of this nature, as well as research into the possibility of adaptation and application of such experience in the current socio-economic situation in Ukraine.

Ukraine has managed to overcome its dependence on Russian imports. Since 2015, the state has been purchasing most natural gas in Hungary, Slovakia and Poland, working with European operators such as FGSZ, Eustream and Gas-System S.A. Over the last five years, there has been a reduction in total natural gas consumption from 50.2 to 28.4 billion m³. Among the possible reasons: - falling economic activity and declining industrial production; - increase of tariffs in the domestic market; - loss of part of the territories as a result of hostilities; - increasing the energy efficiency of individual enterprises.

In general, Ukraine has achieved positive results in restructuring the natural gas market. At the end of 2016, agreements were concluded with three European suppliers (Engie, DufEnergyTrading SA and TrailStoneEnergy LLC) for the transportation and storage of natural gas in Ukrainian gas stations. The use of gas storage facilities by traders in Ukraine makes it possible to regulate seasonal fluctuations in gas prices. In the future, there are prospects for the transformation of the Western gas storage complex (Western Gas Storage Complex) into one of the European gas hubs. However, taking into account the European experience of energy industry development, it is necessary to perform a number of tasks, first of all: - to develop a feasibility study of the project; - create an exchange for the operation of the hub; - legislatively ensure equal conditions for all market participants. Analyzing the market of oil and oil products, we can note several negative trends.

Conclusions. Analyzing the state of the oil and gas sector of Ukraine, we can say about the uneven development. Thus, the natural gas market continues to develop dynamically and is highly competitive. The state creates the preconditions for its further liberalization and integration into the European market space, but the implementation of this process is extremely slow. Within the framework of the energy security strategy, the tendencies to reduce consumption and gradually increase the volume of natural gas production are positive. Systemic and comprehensive changes will help

move the oil and gas sector in the right direction and have positive consequences for Ukraine's entire economy.

APPLICATION OF ROLE PLAYS IN THE PRACTICAL COURSE OF ENGLISH

Tuz A.S.

Supervisor – Starodubtzeva L.G., senior teacher

Role playing/simulation is an extremely valuable method for teaching a foreign language. It encourages thinking and creativity, allows students to develop and practice new language and behavioral skills in a relatively positive surrounding, and can create the motivation and engagement necessary for successful learning. In this work, this technique is examined in detail.

There is no general agreement on the terms used in the role playing and simulation literature. Just a few of the terms which are used, often interchangeably, are "simulation," "game," "role-play," "simulation-game," "role-play simulation," and "role-playing game". There does seem to be some agreement, however, that simulation is a broader concept than role playing. Ladousse, for example, views simulations as complex, lengthy and relatively inflexible, but role playing as quite simple, brief and flexible. Simulations simulate real life situations, while in role playing the participant is representing and experiencing some character type known in everyday life. Simulations always include an element of role play.

Richards and Rodgers examine three theoretical views of language: structural, functional and interactional. The role playing/simulation method follows from the interactional view. This view "sees language as a vehicle for the realization of interpersonal relations and for the performance of social transactions between individuals.... Language teaching content, according to this view, may be specified and organized by patterns of exchange and interaction or may be left unspecified, to be shaped by the inclinations of learners as interactors."

Role playing/simulation clearly promotes effective interpersonal relations and social transactions among participants. "In order for a simulation to occur the participants must accept the duties and responsibilities of their roles and functions, and do the best they can in the situation in which they find themselves". To fulfill their role responsibilities, students must relate to others in the simulation, utilizing effective social skills.

Cummings and Genzel state that the first step in designing a simulation is to decide upon game criteria. They give, as an example of a general objective: "I want my students to become more comfortable when visiting restaurants or to be more at ease in business situations, such as negotiating a

contract." Specific objectives, such as "I want my students to know how to give their orders in fast food restaurants," are refined from these general objectives.

The syllabus model could be a combination of "procedural" and "process." In early simulations, the learner's own activities are central to learning but the tasks should be chosen by the teacher. For example, an early "ice breaking" game, such as the "Famous People" game can introduce the students to simple role playing. In this simple guessing game, a student volunteer adopts the role of a famous person. Other students ask questions of the volunteer in order to guess his or her identity. Games which follow the ice breaker would involve more complexity, but still conform to the procedural model.

Later in the class, however, a simulation which takes place over several periods might follow the process model, allowing learners to control the nature of the interactions that take place. This could be done, for example, through a "design competition". In this simulation students design a simulation which is relevant to them. They decide on the event to be simulated, choose a relevant issue within the event to explore, identify roles of participants, etc.

The role playing/simulation method meets four criteria for task-based instruction: meaning is primary; there is a goal which needs to be worked towards; the activity is outcome-evaluated; there is a real-world relationship. The activities in class, therefore, do not focus on language itself, but on the goals and activities that may be defined by the teacher (if a procedural syllabus is used) or the students (if a process syllabus is used).

There is given an interesting example of student and teacher activities in a simple role play. The teacher tells the class that they are extraterrestrials who, for the first time, are coming into contact with earthly objects such as toothbrushes, watches, lightbulbs and keys. Without reference to human civilization, the participants must draw conclusions about the objects' function. This role play, or similar creative, imaginative activities, will stimulate students to use their imagination and challenge them to think and speak as well.

In more complex simulations the activities of the teacher may be more detailed and student activities may be more defined. The teacher might, for example, explain a handout or have the students read a case study defining the situation, and role play cards (which describe the role which the student is to play) might be distributed. Such simulations can be applied to teaching language in many areas, such as technical English, business and industry, and international relations.

Traditionally, learner roles have been specifically defined in the role playing/simulation method, either through verbal instructions or role cards. However, Kaplan argues against role-plays that focus solely on prescriptive themes emphasizing specific fields of vocabulary, as they do not capture the spontaneous, real-life flow of conversation.

Perhaps a better model for learner roles in the role playing/simulation method is Scarcella and Oxford's "tapestry approach." Learners, according to this approach, should be active and have considerable control over their own learning. The students should help select themes and tasks and provide teachers with details of their learning process. In role playing/simulation, this can be achieved through the "design competition" mentioned above, or similar "divergent" simulations.

The teacher defines the general structure of the role play, but generally does not actively participate once the structure is set. To quote Jones, "...the teacher becomes the Controller, and controls the event in the same way as a traffic controller, helping the flow of traffic and avoiding bottlenecks, but not telling individuals which way to go." Rather than a traditional, teacher-centered classroom structure, the teacher keeps a relatively low profile and students are free to interact with each other spontaneously. This reduces student anxiety and facilitates learning.

The teacher must take on some additional responsibilities in role playing/ simulation. In particular, the teacher must keep learners motivated by stimulating their curiosity and keeping the material relevant, creating a "tension to learn". As simulations represent real-world scenarios, materials should simulate the materials that would be used in the real world.

The role playing/ simulation procedure involves a step-by-step guide to the activity. Richards, for example, recommends a six step procedure for role playing: preliminary activity, a model dialogue, learning to perform the role play with the help of role cards, listening to recordings of native speakers performing the role play with role cards, follow-up, and repeating the sequence. However, many role playing/ simulation procedures do not follow these steps.

To sum up, it should be noted that when the role playing/simulation technique is implemented, it should be integrated with other language learning activities, given the preparation and care which is required in any language learning method, and adapted to student needs and level.

AUTHENTIC TEXTS IN READING PRACTICE CLASSES

Romashko Ju.P.

Supervisor – Starodubtzeva L.G., senior teacher

Nowadays, when Ukraine is on its way to become a candidate country to join EU, the problem of studying a foreign language becomes of prime importance. In its turn, the problem of teaching a foreign language in a non-linguistic institution of higher education still remains because of lack of time and motivation among the students. Thus it is essential to determine the main language skill which will help to create the basis for life-long learning of a foreign language and to develop a teaching strategy with the emphasis on this particular skill. Reading certainly occupies a central part in studying a foreign language since it provides the basis for life-long learning, and reading skills are the ones that predetermine mastery in other areas. As reading is one of the most important skills that are required when studying a foreign language and without which it is impossible to acquire and process new information, reading should be taught properly from the very beginning. Therefore when teaching reading one should use a variety of different exercises. This is a crucial factor in creating motivation and is necessary if different skills that are to be covered. The type of texts the teacher should choose to use in the classroom has an obvious and important role to play in stimulating students' motivation. It is necessary to choose materials which will be diversified, interesting and intellectually stimulating to as many people as possible. A text itself is rarely able to bear the full responsibility for increasing students' motivation. But if it is accompanied by absorbing tasks, motivation can be created and maintained artificially. The classroom context remains artificial and few of the tasks could be said to be real-life tasks. Yet some kinds of tasks may be problem-solving activities or stimuli for discussion; they cannot always be linguistically complex, but are often conceptually difficult, and therefore enjoyable and motivating in their own way. There are sound pedagogical reasons for working with texts. By reading, the students acquire language in a natural way. They learn to write accurate English by reading. In the same way as we learn to speak by listening, we probably learn to write by reading. The more everyone reads the better. However, you should make sure that students do it properly. Some teachers assume that each passage is to be read aloud by the students. Some think it is dangerous to allow students to see the printed words before they have heard a spoken model. Others ask the students to follow the text as it is read aloud. But few teachers set out to develop real reading skills in a systematic way. It is important to use authentic texts whenever possible. There are several reasons for it. Paradoxically, «simplifying» a text often results in increased difficulty because the system of reference, repetition and redundancy, as well as the discourse indicators one relies on when reading, are often removed or at least significantly altered. Simplifying a text may mean:

- replacing difficult words or structures by those already familiar to the students:

- rewriting the passage to make its organization more explicit:

- giving a «simplified account», in other words, conveying the information contained in the text in ones own words.

Getting students to get accustomed to reading authentic texts from the very beginning does not necessarily mean a much more difficult task for them. A difficulty level of a reading exercise depends on the activity, which is required from the students rather than on the text itself.

When dealing with a new text, it is better not to explain difficult words to the students in advance. They would only get accustomed to being given preliminarily processed texts and would never make the effort to cope with a difficult passage on their own. On the contrary, students should be encouraged to make a guess of the meaning of the words they do not know rather than look them up in the dictionary. If they need to look at the dictionary to get a preliminary meaning – which is important and necessary activity too- they should only do so after having tried to work out a solution themselves.

However it is evident that students should be prepared for reading. A text can also be preceded by several pre-reading exercises. The purpose of these exercises is to give the general idea of the content, to find important or unknown words, to involve students in the process of guessing the meanings of some unknown words.

Pre-reading exercises help students not only to read a text, but also motivate them at reading it. Reading in the mother language is such an enjoyable activity that it would seem highly desirable to recreate this enjoyment when the students start to read in their foreign language. But the motivation in the mother tongue may often be different from the motivation to read in their foreign language. The reader in the mother tongue has a reason for reading and the consequent motivation is self-directed. The reason may sometimes be spurious or ephemeral, but at least this reader is in control and can choose what he or she wants to read. But in the foreign language reading is often a classroom activity and may be directed and controlled by the teacher. This reader is often told either implicitly or explicitly what to read and how. So the teacher in the artificial situation of the classroom recreates the motivation. Well-chosen pre-reading exercises will get children interested in a topic or in a story. The discussion of a give topic or guessing the meaning of some new words can be an important factor in stimulating the student's motivation. Motivation is a most elusive factor in learning: we know it facilitates learning, but we do not quite know how to stimulate it, even though we all know for sure when we are addressing motivated stu-

dents. The teacher should try to use as many different texts and tasks as possible to achieve such a result. At the same time, ultimately the teacher has the final responsibility as for making sure the student remains involved and interested in his/her work by using the teaching material in general and in particular, both flexibly and intuitively. The teacher should allow the students to choose the texts which interest them, or direct them to particular units; help students to read actively by avoiding translating or explaining every single item of the vocabulary they do not understand. Reading is a skill that needs to be taught, because reading involves many different skills which must be thoroughly taught and practiced.

In conclusion, it should be noted that the right choice of a textbook is of crucial importance to help students read English effectively and with pleasure. The material should not only be presented at an attainable level, but primarily it should be fascinating and worth reading on the whole. In other words, for both students and teachers a textbook should facilitate and enhance what is considered a dull classroom task: reading.

BACKGROUND KNOWLEDGE OF INTERPRETERS

Kubyntzev D.I.

Supervisor – Beztzinna Zh.P., senior teacher

Background knowledge is necessary in communication. The role of the translator in intercultural communication is exceptional, since they are an intermediary between the addressant and the addressee.

Background knowledge is knowledge that is presented in the consciousness of a person and the community of people to which this individual belongs. Background knowledge is the basis of linguistic communication and a prerequisite for adequate translation if the communicants belong to different linguocultural communities.

In the era of globalization, intercultural communication has become a part of daily life. However, the communicative act as a type of interaction between people can be successful and unsuccessful.

When intercultural communication takes place with the help of an interpreter, his role in the communication chain can be adequately fulfilled in the presence of the following competencies: the translator's linguistic competence, sufficient knowledge and skill in applying translation techniques in translation and sufficient culturological competence, for example, having the necessary background knowledge.

If the interpreter does not meet one of the criteria, communication may fail. Lack of background knowledge in translation practice often leads

to an unsuccessful communicative act, in which some speech patterns do not fulfill their functions.

Background knowledge (BK) in a broad sense is practically all the knowledge that communicants have at the time of communication. Thus, BK as a phenomenon includes a wide range of competencies: linguistic competence, general erudition and understanding of the linguocultural background of the addressee. BK are divided into the following categories:

Universal (e.g. knowledge of the sun, moon, time, water, etc.);

- Regional knowledge (eg people in tropical latitudes are not always familiar with the concept of snow);

- Information available only to members of a particular nation or ethnic, linguistic group (eg children's stories);

- Local knowledge inherited by the inhabitants of a certain locality: cities, villages, closed society, sects, etc., influencing the emergence of a geographically or socially determined dialect, or communication manners;

- Group knowledge shared by small groups like family, work team, etc. (eg nicknames or stories).

The texts for translation can range from the simplest, such as a driver's license, birth certificate, to more complex materials, such as articles in special magazines and legal documents. In addition, you can translate at press conferences, lectures, or even at lunch. In any case, a translator needs knowledge in many areas, therefore, in order to become a successful translator, it is necessary to accumulate this knowledge to the maximum.

However, this does not mean that the translator must understand all possible areas, because this is almost impossible. You can study one area of interest, because the more the translator accumulates knowledge in a particular area, the more he begins to understand it, and the better he understands it, the better his translation will be.

Understanding the text is a prerequisite for an adequate translation of the material. Unsure of the meaning of a sentence in the original language, the translator will not be able to convey the meaning to his audience. Only when the translator understands the idea of the material will he be able to translate it, while retaining its semantic value. If he does not fully understand the material, the translation will be based on the translation of the words and the structure of the sentence, resulting in a literal translation. If the translator does not understand the original text at all, he will not be able to translate the material. All these arguments lead us to the conclusion that understanding the original text plays a key role in translation.

LEADERSHIP: HOW TO BECOME A LEADER

Goncharova D.U.

Supervisor - Pryanitska V.B., senior teacher

The concept leadership has been widely discussed in the modern world. We constantly come across the topic and the ways which can lead to leadership.

The article is aimed to analyzing what true leadership is and what can help an ordinary person become a leader.

It is widely believed that a leader is just a person who leads a huge number of people, builds strategies, and gives instructions to subordinates. But true leadership is not only about that. As Simon Sinek wrote in his book «Leaders Eat Last»: “Leaders are those who throw themselves head-long into the unknown. They rush into danger. ”

A leader is often associated with success, business, power, and good reputation. But have you ever pondered how some of the famous leaders such as Winston Churchill, Marilyn Monroe, John Lennon achieved their impeccable reputation? It happened due to their communication with others and the ability to sacrifice their own interests for the sake of achieving better results in the end.

Almost everyone with a certain amount of dedication and diligence can develop leadership skills. Why is this needed? For managers this is especially important since their profession is completely connected with communications, interaction with their teams of subordinates, or customers and clients. These abilities are also vital in order to maximize control and take responsibility for events in their lives, to teach them to swim against the stream.

In the modern business world it is considered that if you have many subordinates, who are all certified and you have invited many speakers you are a leader. It is not true. Let's imagine the situation. You were going to go to the gym to work out, then go to the mirror and what do you see? No changes. You went to the gym the next day, looked in the mirror and what did you see? The same. But if you practice every day, even if you allow yourself to eat chocolate or skip a day or two, but some day you will get in shape, you will be changed in a way you like. The same is with leadership. It's not about the event, it's not about intensity, it's about constancy.

This constancy disciplines us, makes us stronger, so we continually learn something new. The daily practice of monotonous, boring and seemingly useless things is the most important thing. And this accumulation of all small and insignificant things leads us to the expected result. This is leadership. Or at least one of the aspects of leadership for I can't say what exactly what you have to do to make people trust you, it doesn't work that way. But I am absolutely sure that if you do these little things over and over again, along with a combination of other little things, such as saying, for

example, "good morning" politely and with interest to the person who makes eye contact. Or asking the persons how their day is going and showing them that you really care about the answer. Thus, it is more and more likely that subordinates will say, "I love my job."

We should take into account the fact that people need simply love and respect. So leaders should start treating their colleagues like brothers and sisters. Even if they can fight, pin up, joke with each other love does not vanish. How to create brothers and sisters out of strangers? Common values, beliefs, belief in each other etc.

In conclusion, I would like to emphasize that to reach good results in becoming leaders the persons should be like parents. They should take care of their "children", discipline them, teach them to gain self-confidence so that they can achieve more than they can imagine. This is leadership.

GAS TRANSPORTATION SYSTEM OF UKRAINE

Bezkhutra M.A.

Supervisor – Gnatysheva O.O., teacher

Favorable geographical location of Ukraine on the main routes of natural gas transportation from gas production regions of Russia and Central Asia to European countries, which are its main consumers, as well as technical and economic advantages of the existing gas transmission system give Ukraine a potential opportunity to play an important role in international gas transportation. Moreover, it could be a one of the key features which makes it possible to continue the integration into the European and world economic space. Therefore, we should pay more attention to its development and restructuring.

Ukraine's gas transportation system is the second in Europe and one of the largest GTS in the world. It consists of gas pipelines of various purposes and capacities with a length of 38.2 thousand kilometers, 73 compressor stations, more than 1,600 gas distribution stations, 13 underground gas storage facilities and infrastructure facilities that ensure the functioning of the system. Ukrainian gas pipelines are connected to the main networks of all neighboring countries: Russia, Belarus, Moldova, Romania, Poland, Hungary and Slovakia.

The first gas pipeline on the territory of Ukraine (from the town. Dashava to the town of Stryi) was built in 1924. This year is considered to be the year of the foundation of the gas industry of Ukraine. In 1948, the Dashava-Kiev gas pipeline was built. This year is considered to be the year of the foundation of the gas transportation system of Ukraine. At that time, Dashava-Kiev was the most powerful gas pipeline in Europe, with a capaci-

ty of about 2 billion m³ per year. Ukraine's gas transportation system developed rapidly in the 1960s and 1970s. In 1967, after the commissioning of the Dolina-Uzhhorod-Western Border main gas pipeline (Bratstvo gas pipeline), the supply of Ukrainian and Russian gas to the countries of Central and Western Europe began.

However, nowadays, according to a recent report published by the Cabinet of Ministers, the gas transportation system of Ukraine is characterized by a high level of moral and physical deterioration of technological equipment and facilities, low efficiency of gas pumping units of compressor stations. Today, about 70 percent of the total lengths of gas pipelines and about 80 percent of gas pumping units in compressor stations have worked for more than 20 years. So it needs to be renovated as soon as possible.

This problem is expected to be solved by conducting a systematic analysis of the technical condition of the gas transmission system of Ukraine, development and implementation of a set of technical and organizational measures to: modernization and reconstruction of compressor stations; reconstruction and overhaul of main gas pipelines; reconstruction and technical re-equipment of gas measuring and gas distribution stations; reconstruction of underground gas storage facilities.

ASSESSMENT OF MODERN WORLD OIL TRADE

Martyrosyan M.B.

Supervisor – Gnatysheva O.O., teacher

According to current analytical reports, the outbreak of the new coronavirus (COVID-19) added a significant layer of uncertainty to the prospects of the oil market at the beginning of 2021. In 2020, global oil demand is expected to decline for the first time since the global recession of 2009. The situation remains very volatile, and it is difficult to assess the full impact of the virus, as well as make any reliable forecast.

That is also the reason why demand for oil in China suffers the most in the first quarter, when the figure decreases by 1.8 million barrels per day (mb/day). World pop drops by 2.5 mb / day. In the second quarter, the improvement in China offset the deterioration in demand in other regions. Progressive recovery is being tested in the second half of 2020. In general, by 2020, a large drop in the first half of the premium to reduce global demand for the platform by about 90,000 barrels per day compared to 2019.

The increase in oil production from the United States has already led to significant changes in the dynamics of world oil supplies and prices. Due to falling imports and a surge in exports, volatile oil in the United States now has an equally large impact on world crude oil trade. Crude oil imports

to the United States fell by more than 1.3 million barrels per day (m / d) between 2010 and 2016, to 7.9 m / d. At the same time, since the lifting of the ban on crude oil exports in late 2015, US exports have skyrocketed to over 1 mb/d by October. Increased to more than 1 mb / day and expanded the range of destinations from one country, Canada, to more than 30 countries in Latin America, Europe and Asia.

With the commissioning of several new refineries, the Middle East is now set to become not only the largest crude oil exporter but also the largest product exporter in the world. The Middle East is also a major oil-consuming region and, as a consequence, less than 1 mb/d of the 4.5 mb/d increase in the region's crude oil production becomes available for exports.

At the same time, global energy transitions are affecting the oil industry: companies need to balance the investment needed to ensure sufficient supplies against the need to reduce emissions. In a decarbonizing world, refineries face a great challenge due to weak demand for transport fuel.

ELECTRIC TRANSPORT SYSTEM IN LVIV

Popov M.S.

Supervisor – Gnatysheva O.O., teacher

Trams in Lviv are not just a means of transportation, as they have become one of the symbols associated with the city, and also a tourist attraction. Modern principles of city building are closely connected with the usage of safe public transport with zero emission, enable to carry a large number of passengers, and that makes Lviv a good example for other cities in which tram ways and trolley bus routes are either neglected or destroyed completely.

There are several types of electric vehicles in Lviv: old but modernized Tatra KT4D trams and trolleybuses, as well as similar used models purchased in Europe in 2007 - 2008, 2013 and 2018, and Ukrainian “Electrons” T5L64 and T3L44. Lvivelectrotrans (Lviv Municipal Enterprise Lvivelectrotrans) is one of the oldest enterprises of city electric transport. It is a city monopolist in the field of electric transport in Lviv, a municipal enterprise owned by the Lviv community and operating trams and trolleybuses in the city. In March 2010, the company was recognized as the third in the ranking of the best electric transport companies in Ukraine. However, it is unprofitable, as the state authorities reimburse only 60% of the cost of transportation of privileged categories of passengers.

In recent years, the company has made a lot of efforts to change this situation. For instance, a composting system was introduced in 2008, which significantly reduced the number of staff. Thus, all conductors were fired,

and instead controllers were recruited (40 people, which is several times less than the number of conductors). This innovation allowed them to save money for buying more trams for the city park. In 2018, only 64 trams were on the line in Lviv, in 2019 their number changed to 75. And in January 2020 there is a total number of 87 trams in the city. As for trolley buses, they bought about 25 new ones. They also modernized 19 traction substations and changed one of them to create a new tram route (route 8 to Sykhiv).

In the next three years, UAH 1.9 billion will be to be invested in the development of Lvivelectrotrans. Reconstruction of all depots, purchase of 10 new and 40 used trams, and 100 new autonomous trolleybuses are planned.

PRINCIPLES OF PLANNING AND BUILDING NEW MICRODISTRICTS IN SCANDINAVIAN COUNTRIES

Gamajun I.V.

Supervisor – Gnatysheva O.O., teacher

Scandinavia is famous not only for its livable cities, but also a new university course in urban planning, and this has raised the question of reproducing the region's approach elsewhere. The approaches which are often used in post-Soviet countries by different building companies are no longer up-to-date and even potentially dangerous, as there is a tendency when badly engineered districts are likely to attract criminals because of their isolation and cheap accommodations.

There are lots of regulations concerning the land usage. Physical planning in Scandinavian countries is controlled under the strong authority of municipality which is even being explained as "municipal planning monopoly". The nation could intervene with municipal planning at very limited cases such as when national interests are being harmed. This tradition of "municipal planning monopoly" began in 1907 when Town Planning Act was enacted and it has been continuing until today, though there had been a few system changes in the balance of power between the nation and municipality. The main rule is that a proposed land use change cannot be approved if it would involve substantial injury to a national interest. The meaning and definite demarcation of the national interest areas are defined by municipalities in comprehensive plans, in agreement with administrative board.

The first priority while building is to make a new area accessible from other parts of the town. Tram and trolley bus routes are being created while the building of the residential area is still in progress, thus it is easy to move

in and out, especially in the rush hours. The second thing is to make building attractive by using natural materials and bright, but matching colours. As for the height regulations, preference is given to constructions with a small number of floors and inner yard space, as they create a unity between neighbours by knowing each other in person and taking care of their personal territory.

A huge attention is also paid to create smart cities where social sustainability plays a major part. Green areas help create meeting places, and they also play the role of air cleaners, water collectors and noise reducers. By building in favor of bikes and pedestrians, car traffic has been reduced in the city centers, leading to better health among the residents.

HOUSES MADE OF GROUND AS ONE OF MODERN ENGINEERING SOLUTION

Domoreva S.S.

Supervisor – Gnatysheva O.O., teacher

Nowadays eco-friendly technologies are a key feature in any industrial areas, as people are paying more and more attention to ecological problems. The technology of building houses from the ground is a modern tendency due to its relatively cheap price and natural design. They can also become a way to solve housing problems for many families in Ukraine.

There are several parameters people should be aware of while building such construction. The first one is steam and moisture permeability of a house from the ground. The ability to pass moisture and air through the pores of the wall is determined by the contrast of temperature and humidity inside and outside the room and design features of the house and compliance with the rules of construction and operation. The second parameter is the thickness of the wall and the correct calculation of the ventilation system. After the walls are erected, it takes time for the natural moisture to evaporate. For example, it took one month to dry 150 tonnes of wall-mounted earthen mixture for a 56 m² house. In a cold or rainy season, the room is heated, the operation of the air duct system varies. During operation, ventilation for the winter is closed with plugs. For the summer, nothing but mosquito nets is required to be installed in the cavity of the air ducts.

The second parameter is thermal insulation of earthen houses. Ukrainian enthusiasts of the adobe method use two approaches to create comfortable conditions by improving the composition of the mixture with porous materials and due to an additional layer of thermal insulation.

As for the benefits, we can mention the following: unconditional environmental friendliness, since the level of pollution at home depends only on

how much phenol and polymers the owner will bring into the house; construction time is the smallest - the time from the beginning of the design of engineering systems and the project plan to the first turn of the key in the lock is up to 30 days; saving on labor costs in comparison with the construction of an ordinary house - 90%; minimal insurance risks, and as a result - and premiums. But what is the most important is that it does not harm the environment and even practically does not affect the landscape.

CHANGES AND TENDENCIES IN UKRAINIAN ECONOMY DURING THE LAST DECADE (2010-20)

Pysmak V.R.

Supervisor – Gnatysheva O.O., teacher

Ukraine is the only European country stuck in the inter-crisis space. After the global crisis of 2008-2009, most countries have managed to restore positive economic dynamics, Ukraine today is again suffering from crisis manifestations. The current one is extremely weak economic dynamics of Ukraine - in conditions of ongoing military aggression, deepening and expansion of negative trends in the economy, low confidence in the system public administration, high corruption, weak financial discipline, unsatisfactory investment attractiveness and excessive debt burden - indicates retention "Pre-default" risks for Ukraine and the country's loss of a worthy place in the world economy.

For the second time in the last 5 years, Ukraine is trying to overcome the crisis shock. Each of the shocks had their own characteristics, each was based on its own factors and components. At the same time, community deployment of crisis processes in Ukraine in 2008-2009 and 2013-2014 indicates that the results and consequences of the two crisis processes are also likely to emerge relatives.

During 2010-2011 there was a positive dynamics of the real GDP, but the dynamics of those years is impossible classified as "sustainable growth", because it actually only happened partial "compensation" of losses (falls) crisis of 2009. In fact, zero growth in 2012-2013. meant that the country does not create a basis sustainable economic recovery and, in fact, there is conservation as a production sector and the welfare of the population, which, in turn, limiting the impact on the aggregate demand, and hence the business environment.

The current situation in the Ukrainian economy at the end of autumn, judging by the figures, has improved slightly, although many expected worsening. This happened because the strict lockdown was canceled. But the risks are still quite large, and anything can be expected at any moment.

However, experts revised the data after the State Statistics Service announced the economic recovery in the third quarter of 2020. It said that in July, August and September, the drop in GDP decreased to 3.5%, while in the second quarter it was 11.4%. As for inflation, by the end of 2020 it is expected at 3.2%, and in 2021 - 6.6%. That means we could expect further positive changes in the economy.

FISCAL POLICY OF A STATE AND ITS MECHANISMS

Bajdakova A.O.

Supervisor – Gnatysheva O.O., teacher

One of the main directions of foreign policy Ukraine's course is its integration into the European Union, which is directly stated in the Law of Ukraine "On the principles of internal and Foreign Policy", which states that the priority of our foreign policy states are: ensuring the integration of Ukraine in European political, economic, legal space for membership in the European Union. One of such areas of state policy in Ukraine, which requires improvement in the context of European integration processes, is fiscal policy, which has a number of problems and shortcomings that negatively affect the level of socio-economic development of our state and accordingly its competitiveness and authority on the international arena.

In the broadest sense, fiscal policy is a set of financial measures taken by the state formation of the size and structure of public expenditures, transfer payments and taxation system. As instruments of fiscal mechanism, we consider some tools that are used by the state to perform its functions, that is specific methods of influence on the process of budget resources, their allocation and efficient use, encouraging or limiting the nature of the action. The effect of the budgetary mechanism is inseparably associated with the operation of the tax mechanism. After all, it is the tax mechanism that influences on the process of forming budget revenues, balances its revenues and expenditures, while influencing the dynamics of socio-economic development of the country.

The principles of fiscal mechanism include: the principle of consistency, objectivity, balance (proportionality, harmony), feasibility and argumentation, timeliness, effectiveness and efficiency, social equity, target orientation, responsibility, self-financing, information content and availability. The author's principles of fiscal mechanism aimed at ensuring the implementation of both fiscal and social function, formation of budget revenues and regulation of social and economic processes in the country, thus satisfying the social needs and social development.

Consequently, the fiscal mechanism should be flexible in order to best meet the needs of the state and the needs of society, effectively redistributing income among different groups of people, the well-being of the population using social orientation of budget expenditures and ensure social justice. That is, it is a means of ensuring balanced socio-economic development of the country, using their tools should provide a level of tax revenue, allowing the development of social components in the system of social benefits.

HOTEL BUSINESS DEVELOPMENT IN MODERN JAPAN

Kuropatkina A.A.

Supervisor – Gnatysheva O.O., teacher

In modern times Japan's hotel sector is booming making it one of the most successful hotel businesses in the world. . The East Asian nation currently has one of the fastest-growing tourism industries, creating a positive example for other countries to follow.

The rapidly growing tourism sector in Japan has been contributing to the expansion of the hospitality industry. Japan has been recording the highest number of visitors year-on-year, and the country is expanding its hospitality industry to accommodate the increasing number of visitors. With the limited available spaces for development, the country has introduced a capsule hotel concept, which accounted for around USD 132 million in 2018. Domestic tourism is on the rise in Japan, and to cop up with that, many domestic brands are expanding their footprint across the country.

Japan has more than 2,600 hotel establishments that are distributed across the country, of which, the luxury hotels segment constitutes around 50 hotels only. The budget and economy hotels segment covers around 110 hotels and became the second-largest segment of Japan's hospitality industry. The country has around 2,240 hotels in the mid and upper mid-scale segment.

As for the type of hotels, they provide a number of unusual options. One of this is capsule hotels. They are small "capsule-like" rooms that provide travelers a budget-friendly place to stay for the night. The capsule rooms are usually made up of fiberglass material or plastic about 2 by 1 by 1.5 meters. Another type is ryokan, an old inn, which rooms are lined with tatami mats, and decorated with Japanese traditional items, having futons for beds and communal baths. There are many themed hotels in Japan, especially in the big cities such as Tokyo and Osaka. The hotels' exterior and even interior are equipped with an amusement park-like decorations. Although most of these hotels are love hotels, they are becoming popular for

budget travelers and foreigners because along with entertaining decorations they offer budget-friendly accommodation.

The industry are currently experiencing some problems common for many countries because of the lockdown, though the future Olympics in Tokyo may give even the biggest boost to the industry.

PERSPECTIVES OF TOURISM DEVELOPMENT IN KHARKIV REGION

Litovka A.A.

Supervisor – Gnatysheva O.O., teacher

Tourism as a factor of material and spiritual development, is the most important sociable and highly profitable sphere of social activity of society. Modern tourism is one of the most promising areas of economic development of Ukraine and some individual localities. That is why the touristic perspectives of Kharkiv region should be developed as a way to increase its budget and create a source for international partnership.

It should be noted that it is an indicator of quantity of tourists (both domestic and foreign) still characterizes the level of tourism development in city sector. However, the value of these indicators for Kharkiv and other cities of Ukraine, as a rule, are several times less than for well-known international tourist centers.

The city infrastructure and marketing strategies tourism business development strategies require which optimizations to achieve a high level of ensuring the tourist attractiveness of the city. There is a low level of number of beds in hotels, motels and hostels of the city. Also, Kharkiv is characterized by structural problems on market of hotel services, namely the lack of some types of hotels, especially 3-star hotels and hostels, which inhibits the development of tourism. It is also worth it note the insufficient level of condition and service- in existing hotels, and often, inflated prices for residence.

The situation with security is especially difficult stability and security of the region for tourists. Unfortunately, the result of current political events is the level of security region is assessed as unsatisfactory, which, of course, requires certain strategic measures to be taken solution of this issue. This aspect is at the national level and should be addressed by connection of all structures and opportunities of our country.

Today Kharkiv region has insufficient information on domestic and foreign markets. So, there is an urgent need for comprehensive information and advertising support of the public of Ukraine and abroad on the development of existing and promising directions of the tourist industry in the

Kharkiv region, first of all, in the sphere of tourist-excursion, sanatorium-resort, sports-improving services.

HOTEL BUSINESS OF THE MIDDLE EAST

Katutska V.V.

Supervisor – Gnatysheva O.O., teacher

Despite attracting only 5 percent of the all tourists in the world, Middle East is famous for its hospitality, and hotel business there is growing due to the hot climate throughout the year and exotic, unusual cities where traditional attributes are mixed with modern technologies.

Despite the continued political turmoil, the hotel industry in the Middle East have recently strengthen its positions, achieving a ten-year record performance and outperforming some of the best-established international markets. Occupancy among quality hotels increased from 67% to approximately 72% . Average daily room rate (ADR) for the region increased by approximately 10%.

There are many reasons for such successful performance. First of all, these countries have attracted a lot of investors for developing the industry. In order to further broaden the country's destination appeal, the government has launched various initiatives such as streamlining visa requirements, infrastructure development and investment in destination marketing, which are set to have a positive impact on the tourism sector. Other important thing is the attention to modern technologies and services. From intuitive booking apps, chatbots and mobile check-ins to smart AI assistants and seamless Wi-Fi, today's guests expect technology to be integrated into many areas of the travel experience.

A considerable level of new hotel supply is likely to enter the market over the next few years. This could potentially have a significant impact on the performance of quality hotels. However, various innovative projects are being developed, and these are likely to establish the country more firmly on the global tourist map, and hence induce a considerable level of hotel demand that should in turn absorb the new supply.

ЗМІСТ

УРБОЕКОНОМІКА. ПРОБЛЕМИ СИНЕРГІЗМА І ДИВЕРСИФІКАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СТРУКТУР ЖКГ ТА БУДІВНИЦТВА УКРАЇНИ

<i>Шкурупій К.В.</i> Роль краудфандингу у подоланні безробіття та поширення молодіжного підприємництва.....	4
<i>Райна Д.О.</i> Застосування екологічних будівельних матеріалів як один із напрямків розвитку містобудування.....	5
<i>Барібіна Т.С.</i> Значення експорту та імпорту в процесі розвитку бізнесу.....	7
<i>Грибенюк С.М.</i> Сутність управління взаємовідносинами з клієнтами за допомогою інформаційно-аналітичних CRM-систем.....	9
<i>Панасовська Г.А.</i> Практичні аспекти здійснення ефективної мотивації персоналу.....	10
<i>Сосновський С.О.</i> Принципи формування і використання інноваційних технологій мотивування персоналу.....	12
<i>Сакун А.С.</i> Тренди сприйняття міста Харкова в соціальній мережі twitter.....	14
<i>Вакулєнко Р.О.</i> Перспективи розвитку підприємств будівельного бізнесу України.....	15
<i>Жукова Д.В.</i> Сучасні тенденції розвитку готельного бізнесу України.....	17
<i>Носа М.І.</i> Сучасні методи калькулювання собівартості продукції на підприємствах з виробництва будівельних матеріалів.....	19
<i>Куцафін І.Р.</i> Роль корпоративної соціальної відповідальності в розвитку сучасного підприємства.....	20
<i>Платоненко В.В.</i> Деякі питання щодо розробки стратегії розвитку міст.....	22
<i>Новицька А.В.</i> Аналіз та перспективи розвитку кондитерського ринку.....	24
<i>Волощина А.А.</i> Організаційно-економічні проблеми туризму в Україні.....	25
<i>Герасимчук А.В.</i> Зелена економіка як механізм реалізації концепції сталого розвитку.....	27
<i>Глушенко Д.Є.</i> Проблеми та перспективи розвитку екологічного туризму в Україні.....	29
<i>Євменов Р.О.</i> Різниця між процесним та проектним підходами в управлінні проектами на будівельних підприємствах.....	30
<i>Кириченко А.Ю.</i> Інформаційне забезпечення проведення аналізу у сфері поводження з відходами в Україні.....	32
<i>Кривцунінова А.О.</i> Напрями реформування житлово-комунального господарства України.....	34
<i>Лазер А.А.</i> Методика забезпечення економічної безпеки підприємства.....	36
<i>Маврова К.І.</i> Мотивація персоналу в Україні.....	37
<i>Морміло Д.О.</i> Використання енергоефективних технологій в процесі виробництва.....	39
<i>Письмак В.Р.</i> Фінансові ресурси як джерела формування активів підприємства.....	41
<i>Приходченко Е.Ю.</i> Вплив цифрової трансформації на розвиток освіти.....	42
<i>Равєська Ю.Р.</i> Напрямки подолання економічних наслідків пандемії COVID-19 для туризму.....	43
<i>Руднева А.С.</i> Напрями вдосконалення механізму фінансування житлово-комунального господарства України.....	45
<i>Хмелевська А.А.</i> Особливості управління прибутком підприємства в Україні.....	47
<i>Якубова К.Р.</i> Оцінка та управління людським капіталом.....	48

<i>Кіріллов К.С.</i> Ризики втрати конкурентоспроможності будівельного підприємства в стратегічному аспекті.....	50
<i>Самойленко В.В.</i> Розвиток підприємств теплоенергопостачання.....	52
<i>Мельникова К.В.</i> Особливості планування логістичної діяльності підприємства.....	54
<i>Казakov В.В.</i> Принципи управління інноваційною діяльністю підприємства.....	56
<i>Мусяченко А.А.</i> Удосконалення управління соціально-економічним розвитком організації.....	58
<i>Ткаченко А.В.</i> Теоретичні основи управління рекламною діяльністю організації.....	60
<i>Щеняєва О.В.</i> Теоретичні основи управління розвитком організації.....	62
<i>Езеджи Д.Г.</i> Теоретичні засади управління логістичною системою підприємства.....	63
<i>Хомяков О.Е.</i> Теорія та практика стратегічного планування діяльності підприємства.....	65
<i>Костенко С.В.</i> Інструменти управління комунікаційною діяльністю на підприємстві.....	67
<i>Рудь Д.В.</i> Lean production як концепція оптимізації виробничого та управлінського процесів в ЖКГ.....	69
<i>Радченко В.Г.</i> Управління маркетинговою діяльністю підприємства.....	71
<i>Слета А.В.</i> Управління інноваційною діяльністю підприємства.....	73
<i>Щербакoва Ю.В.</i> Управління конкурентоспроможністю підприємства: мета, підходи та принципи.....	74
<i>Гейда І.О.</i> Управління персоналом сучасного підприємства.....	76
<i>Галай А.О.</i> Сучасні підходи до управління розвитком міста.....	78
<i>Старов Р.Г.</i> Управління інноваційною діяльністю сучасного підприємства.....	79
<i>Сотников А.В.</i> Теоретичні основи розробки стратегії розвитку підприємства.....	81
<i>Савєнкова Т.А.</i> Удосконалення управління інноваційним процесом підприємства газової галузі.....	83
<i>Харченко Т.В.</i> Розвиток людського капіталу організації.....	85
<i>Черкашина В.М.</i> Маркетинговий підхід до управління підприємством.....	86
<i>Волобуєва О.С.</i> Особливості управління персоналом на торговому підприємстві малого бізнесу.....	88
<i>Олійник І.Ю.</i> Особливості управління маркетинговою діяльністю торгового підприємства малого бізнесу.....	90
<i>Слущик М.В.</i> Інтернет-маркетинг як спосіб просування продукції.....	92
<i>Балкова В.Ю.</i> Основні напрямки вдосконалення системи управління персоналом.....	94
<i>Задерей Ю.В.</i> Узагальнення шляхів поліпшення мотивації праці на підприємстві.....	96
<i>Слущик М.В.</i> Управління інноваційними стратегіями розвитку підприємства.....	98
<i>Петрова М.С.</i> Система маркетингових комунікацій організації.....	100
<i>Летін В.С.</i> Організація енергетичного менеджменту на підприємствах.....	102
<i>Кривушенко Т.В.</i> Управління реалізацією інвестиційних проєктів.....	103
<i>Клищенко А.А.</i> Імідж як показник конкурентоспроможності підприємства.....	105
<i>Мусяченко А.С.</i> Удосконалення організації міського зеленого господарства міста Харкова.....	107
<i>Котелевець А.В.</i> Управління інвестиційним розвитком міста Харкова.....	110
<i>Гулїда А.Ю.</i> Теорія і практика антикризового фінансового управління організації.....	111
<i>Стадник К.В.</i> Інструменти управління виробничо-господарською діяльністю підприємств.....	113
<i>Чурілов А.Ю.</i> Захист економічної інформації, як передумова забезпечення фінансової безпеки.....	115
<i>Шульєва К.Р.</i> Закордонний досвід маркетингової діяльності на підприємстві.....	116
<i>Шенелева Т.В.</i> Фактори побудови логістичної структури на підприємстві.....	118

<i>Шеховцова А.В.</i> Особливості фінансового управління оборотними коштами.....	119
<i>Башинська З.Р.</i> Ефективне управління фінансами в малому бізнесі.....	120
<i>Гоун Д.Є.</i> Планування кар'єри співробітників в організації.....	122
<i>Вірченко Т.О.</i> Конкурентоспроможність персоналу організації й шляхи її підвищення.....	124
<i>Алексенко К.Є.</i> Проблеми інформаційного забезпечення державного регулювання розвитку соціальної сфери.....	126
<i>Баблюк М.Ф.</i> Еволюція теорії державного регулювання соціальної сфери.....	129
<i>Белоченко Д.С.</i> Надання адміністративних послуг на муніципальному рівні: досвід Республіки Польщі.....	133
<i>Білоног С.І.</i> Об'єднання співвласників багатоквартирних будинків – шлях до інституційної спроможності місцевого самоврядування.....	135
<i>Блохін О.С.</i> Світовий досвід децентралізації і реформування місцевого самоврядування.....	137
<i>Близнюк М.К.</i> Механізми державного управління соціальної сфери в розвинених країнах.....	139
<i>Верем'єва А.О.</i> Механізми публічного управління інформаційним суспільством в умовах сталого розвитку.....	142
<i>Вус Ю.В.</i> Аналіз системи цінностей як елемента публічного управління.....	144
<i>Гузько М.О.</i> Публічне управління регіональним розвитком.....	146
<i>Дімітрова А.В.</i> Управління ризиком в процесі прийняття та реалізації управлінських рішень.....	148
<i>Дитко Ю.М.</i> Фінансова децентралізація як умова забезпечення сталого розвитку регіонів.....	150
<i>Дрижак Є.М.</i> Гендерний підхід у публічному управлінні.....	152
<i>Єрмолаєва Н.Ю.</i> Еволюція інструментів управління соціально-економічним розвитком територіальних громад.....	155
<i>Комісаров В.Г.</i> Підвищення рівня корпоративної культури публічного управління в умовах децентралізації.....	157
<i>Корецька А.Р.</i> Сучасний рівень державного управління з позицій концепції прав людини.....	159
<i>Красіна І.О.</i> Електронне урядування як ключовий чинник високого рівня адміністративних послуг.....	160
<i>Кривошеї В.М.</i> Міжнародний досвід впровадження електронного урядування.....	162
<i>Лисенко М.В.</i> Роль держави у розвитку соціальної інфраструктури села за умов децентралізації влади в Україні.....	164
<i>Малько К.П.</i> Сучасні державні податкові інструменти сприяння розвитку підприємства в сучасних умовах України.....	166
<i>Марчук Д.С.</i> Сфера національної безпеки України як ключовий пріоритет системи державного управління.....	167
<i>Мирошніченко А.Ю.</i> Розвиток сільських територій України в умовах децентралізації.....	169
<i>Мицай К.О.</i> Організаційно-правовий чинник ефективності державного регулювання у сфері електронних інформаційних ресурсів в Україні.....	171
<i>Мусієнко А.С.</i> Особливості управління міськими лісами міста Харкова.....	173
<i>Неборак С.С.</i> Формування пріоритетів регіонального розвитку - одне з ключових завдань публічного управління України.....	174
<i>Петров В.І.</i> Європейський вимір участі молоді в публічному управлінні в сучасних умовах України.....	176
<i>Підмалівська А.П.</i> Організаційні аспекти спроможності територіальної громади в сучасних умовах України.....	178
<i>Працибуда М.В.</i> Створення іміджу в публічній сфері.....	180

<i>Луцица О.В.</i> Дослідження маркетингового потенціалу об'єднаних територій.....	182
<i>Семізарова В.О.</i> Роль держави у формуванні громадського суспільства шляхом регулювання суспільного мовлення.....	184
<i>Убийовк К.С.</i> Електронне урядування в Україні як новий об'єкт правового регулювання.....	186
<i>Ульяницький О.А.</i> Пропозиції щодо удосконалення механізму оцінювання державних службовців.....	188
<i>Шаповалова О.Г.</i> Концепції територіального маркетингу в контексті соціально-економічного розвитку територій.....	191
<i>Шевченко Я.С.</i> Регіональний рівень управління конфліктами між органами влади та громадськістю.....	192
<i>Унучко С.В., Чалий Б.І.</i> Нові пріоритети адаптації розумних міст до умов COVID-19.....	194
<i>Аверіна М.І.</i> Антикризовий менеджмент в забезпеченні фінансово-економічної безпеки підприємства.....	196
<i>Горбенко Є.Ю., Лементов М.А.</i> Визначення порядку переходу на застосування міжнародних стандартів фінансової звітності для вітчизняних підприємств.....	198
<i>Наджафов Н.Н., Сидоренко Р.І.</i> Необхідність застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні.....	200
<i>Фарафонова А.Д.</i> Порівняння обліку основних засобів за П(С)БО та МСБО.....	202
<i>Дудінська Д.О.</i> Проблеми розвитку ринку цінних паперів в Україні.....	203
<i>Васищенко Ю.В.</i> Власний капітал підприємства: сутність та ефективність використання.....	205
<i>Макаровська Г.С.</i> Грошові кошти підприємства як об'єкт бухгалтерського обліку.....	207
<i>Савченко Я.С.</i> Особливості організації внутрішнього контролю основних засобів будівельного підприємства.....	209
<i>Биковська Г.В.</i> Деякі аспекти аналізу ефективності використання основних засобів на підприємствах.....	211
<i>Бордунова Д.С.</i> Організація обліку витрат за центрами їх виникнення.....	213
<i>Воронкін О.В.</i> Проблеми модернізації обліку в державному секторі.....	215
<i>Розсильна Н.Ю.</i> Проблеми вибору методу нарахування амортизації основних засобів.....	216
<i>Шаповалова А.О.</i> Методологічні аспекти обліку власного капіталу бюджетної установи.....	218
<i>Сорокіна Л.С.</i> Особливості організації безготівкових розрахунків в Україні.....	219
<i>Світлична А.О., Таранушенко Є.В.</i> Особливості побудови відносин з підприємствами Японії в рамках здійснення міжнародного бізнесу.....	222
<i>Слепцов Д.С.</i> Особливості організації відносин з резидентами Саудовської Аравії в рамках здійснення міжнародного бізнесу.....	224
<i>Личката К.А.</i> Роль та особливості організації обліку та оподаткування процесу нарахування заробітної плати.....	226
<i>Говоруха К.В.</i> Роль бухгалтерського обліку в системі антикризового менеджменту.....	228
<i>Говоруха К.В.</i> Аналіз методичних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства.....	230
<i>Поталчук М.Я.</i> Міжнародні та національні підходи до формування фінансової звітності.....	232
<i>Радченко Д.І.</i> Підвищення ефективності використання основних засобів підприємства.....	234

<i>Резнікова А.О., Уткін М.В.</i> Організація оплати праці в умовах COVID-19.....	235
<i>Гребенюкова Е.Д.</i> Тенденції розвитку ринку бухгалтерських послуг в Україні.....	238
<i>Басінова А.Л.</i> Аналіз ринку аудиторських послуг в Україні.....	240
<i>Андрощук В.В.</i> Підготовка фахівців з економічної безпеки в системі забезпечення безпеки ведення бізнесу.....	241
<i>Корнієнко Я.С.</i> Міжнародний досвід організації фінансового державного аудиту.....	243
<i>Вільховенко К.Г.</i> Варіанти співвідношення моделей і систем бухгалтерського і податкового обліку для цілей оптимізації оподаткування	246
<i>Аверіна М.І.</i> Захист від проявів недобросовісної конкуренції.....	248
<i>Ільїн Д.В.</i> Фактори забезпечення міжнародної конкурентоспроможності регіону в умовах глобалізації.....	250
<i>Клименко Д.В.</i> Неформальна зайнятість і сталий розвиток: світові тенденції та проблеми України.....	252
<i>Протопоп Л.В.</i> Сучасні суперечності сталого розвитку міст.....	254
<i>Болдовський О.І.</i> Цифровізація економік країн світу в умовах глобальних трансформацій.....	256
<i>Іванова А.Д.</i> Тенденції безробіття в Україні та світі під впливом пандемії COVID-19.....	258
<i>Голубича М.В.</i> Сутність, причини і типологія міських конфліктів.....	261
<i>Максюта У.В.</i> Бренд територій як фактор конкурентоспроможності регіону.....	263
<i>Маврова К.І.</i> Прекарізація зайнятості молоді як загроза глобальному сталому розвитку.....	265
<i>Однокозова К.І.</i> Сучасні глобальні зміни в споживанні та проблеми сталого розвитку України.....	267
<i>Волковська К.А.</i> Державна культурна політика як фактор підвищення якості життя населення.....	269
<i>Іващенко Т.В.</i> Конкурентні переваги регіону - основа його розвитку.....	271
<i>Маврова К.І.</i> Корпоративний сектор економіки: проблеми формування та розвитку в Україні.....	273
<i>Моїсенко К.С.</i> Неоіндустріалізація: сучасні тенденції розвитку.....	275
<i>Христоєв І.В.</i> Антикризисне управління підприємством.....	277
<i>Салтикова А.Р.</i> Вплив структури видаткової частини державного бюджету на розвиток економіки України та її регіонів.....	279
<i>Регунова О.А.</i> Нові парадигми підвищення конкурентоспроможності країни на сучасному етапі розвитку світової економіки.....	281
<i>Іващенко О.І.</i> Перспективи та загрози виходу України на міжнародні ринки електроенергії.....	283
<i>Науменко Р.С.</i> Актуальні проблеми розвитку «зеленої» енергетики в Україні.....	285
<i>Заєрєй Ю.В.</i> Оцінка ефективності фінансової діяльності ОТГ в умовах децентралізації.....	287
<i>Мамічева А.Д.</i> Територіальний брендинг як інструмент розвитку регіону.....	289
<i>Білокін Д.А.</i> Глобальні проблеми світової економіки.....	291
<i>Волковська К.А.</i> Іновації в сфері освіти.....	293
<i>Коваленко С.Е.</i> Академічна доброчесність як результат відповідального виховання людини.....	295
<i>Макашутіна Д.Є.</i> Деякі аспекти законодавчого забезпечення академічної доброчесності в Україні.....	296
<i>Левенко В.І.</i> Відповідальність та доброчесність в освіті та науці.....	298
<i>Хмельєвська А.А.</i> Особливості правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні.....	300
<i>Світлична А.О.</i> Особливості іноземного інвестування в Україні.....	303

<i>Якубець Д.О.</i> Джерела правового регулювання зовнішньоекономічних відносин.....	305
<i>Авілова Ю.В.</i> Особливості застосування колізійних норм.....	306
<i>Піддубко Х.С.</i> Аналіз законодавства у сфері правового регулювання водопостачання як елемент сталого розвитку міст.....	308
<i>Волковська К.А.</i> Сталий розвиток міст: правове регулювання екологічної складової.....	310
<i>Миценко А.Ю.</i> Деякі аспекти правового регулювання прав та обов'язків глядачів під час проведення спортивних змагань.....	313
<i>Berezhna A.Ju.</i> The audio-lingual method as an approach of developing students' needs to study foreign languages.....	315
<i>Medvedeva M.O.</i> The communicative approach as a way to develop students' necessities to foreign language speaking.....	316
<i>Kovalenko V.Ju.</i> Formation the need for self-improvement of communicative skills of higher educational technical establishments' students.....	317
<i>Gladkova A.S.</i> Developing vocabulary of students in higher educational establishments.....	318
<i>Kovalenko A.O.</i> Developing vocabulary of students in higher educational establishments.....	319
<i>Nesterenko Ja. O.</i> The role of professionally oriented training speech situations in students' professional self-improvement development.....	321
<i>Glushenko D.Ye.</i> Vedmedik shop as an object of excursion activity.....	323
<i>Tkach D.P.</i> Prospects of ethnic tourism development in Ukraine.....	326
<i>Voloshyna A.A.</i> Problems of environmental development tourism at this stage.....	327
<i>Shvoynitska V.I.</i> The role of game activities during the teaching of english language.....	330
<i>Aliieva S.A.</i> Development of future teachers' pronunciation skills in distance education.....	331
<i>Ivanova A.D.</i> Competition of brands.....	333
<i>Kuzin Y.D.</i> Shadow economy.....	335
<i>Zayarna D.Yu.</i> Information technologies in tourist business.....	338
<i>Hrybenyk O.S.</i> Problems and prospects for the development of tourism in Ukraine.....	339
<i>Primak O.E.</i> Features of the development of the international market of analytical and consulting services.....	341
<i>Levandovskya V.M.</i> Problems and prospects of Ukraine in the oil and gas sector.....	343
<i>Tuz A.S.</i> Application of role plays in the practical course of english.....	345
<i>Romashko Ju.P.</i> Authentic text in reading practice classes.....	348
<i>Kubyntzev D.I.</i> Background knowledge of interpreters.....	350
<i>Goncharova D.U.</i> Leadership: now to become a leader.....	352
<i>Bezkhutra M.A.</i> Gas transportation system of Ukraine.....	353
<i>Martyrosyan M.B.</i> Assessment of modern world oil trade.....	354
<i>Popov M.S.</i> Electric transport system in Lviv.....	355
<i>Gamajun I.V.</i> Principles of planning and building new microdistricts in scandinavian countries.....	356
<i>Domoreva S.S.</i> Houses made of ground as one of modern engineering solution.....	357
<i>Pysmak V.R.</i> Changes and tendencies in Ukrainian economy during the last decade (2010-20).....	358
<i>Bajdakova A.O.</i> Fiscal policy of a state and its mechanisms.....	359
<i>Kuropatkina A.A.</i> Hotel business development in modern Japan.....	360
<i>Litovka A.A.</i> Perspectives of tourism development in Kharkiv region.....	361
<i>Kautska V.V.</i> Hotel business of the middle east.....	362

Наукове видання

Матеріали XIV Всеукраїнської студентської науково-технічної
конференції «Сталий розвиток міст»
(86-я студентська науково-технічна конференція
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова)

2021 р.

ЧАСТИНА 3

За загальною редакцією проф. *Сухонос М. К.*

Матеріали конференції опубліковані в авторській редакції

Відповідальний за випуск *Старостіна А. Ю.*

Технічний редактор *Чумак О.М.*

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017